

Täysistunto

Maanantai 11.12.2023 klo 12.00—23.17

Täysistunto alkoi klo 12.00. Täysistunto päättyi klo 23.17.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (12.00—13.59, 16.00—17.59 ja 20.00—21.59), toinen varapuhemies Tarja Filatov (13.59—16.00) ja puhemies Jussi Halla-aho (17.59—20.00 ja 21.59—23.17).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Kansalaisaloitteet

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Eduskunnalle on 9.11.2023 toimitettu kansalaisaloite KAA 7/2023 vp: Venäjän konsulaatin lakkauttaminen Ahvenanmaalla.

Kansalaisaloitteessa esitetään eduskunnan päätettäväksi, että Venäjän konsulaatti on lakkautettava Ahvenanmaalla.

Perustuslain 53 §:n 3 momentin mukaisesti kansalaisaloite voi koskea vain lainsäädäntöasioita, ja kansalaisaloitelain 4 §:ssä edellytetään, että kansalaisaloite sisältää lakiehdotuksen tai ehdotuksen lainvalmisteluun ryhtymisestä.

Kansainvälisen sopimuksen hyväksymisen tai irtisanomisen osalta ei ole kysymys lain säätämisestä, eikä kansainvälisten velvoitteiden hyväksyminen ja niiden irtisanomisen hyväksyminen kuulu siten perustuslain 53 §:n mukaisen kansalaisaloiteoikeuden piiriin.

Totean, että Venäjän konsulaatin lakkauttamista Ahvenanmaalla koskeva kansalaisaloite ei ole perustuslain 53 §:n 3 momentin ja kansalaisaloitelain 4 §:n 1 momentin mukainen eikä kansalaisaloite KAA 7/2023 vp täytä tämän vuoksi aloitteelle säädettyä ehdotonta muotomääräystä.

Kansalaisaloite KAA 7/2023 vp on edellä todetun mukaisesti vastoin kansalaisaloitteita koskevaa lainsäädäntöä, ja tämän vuoksi kieltäydyn perustuslain 42 §:n 2 momentin nojalla ottamasta aloitetta käsittelyyn.

Eduskunta hyväksyi puhemiehen menettelyn.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 73/2023 vp
Valiokunnan mietintö StVM 16/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 16/2023 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 8.12.2023 pidetyssä täysistunnossa.

Yleiskeskustelussa Bella Forsgrén on Tiina Elon kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 1 sisältyvät lakiehdotukset, ja Hanna-Leena Mattila on Hilikka Kempin kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 2 sisältyvät lakiehdotukset.

Selonteko hyväksyttiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensin äänestetään Bella Forsgrénin ehdotuksesta Hanna-Leena Mattilan ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

1) Hanna-Leena Mattilan ehdotus ”jaa”, Bella Forsgrénin ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 106, ei 52; poissa 41 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Hanna-Leena Mattilan ehdotuksen.

2) Mietintö ”jaa”, Hanna-Leena Mattilan ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 91, ei 67; poissa 41 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 73/2023 vp sisältyvien 1.—7. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 8. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsityksen määräaikaudesta tukemisesta annetun lain 6 ja 29 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 48/2023 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 3/2023 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Keskustelu asiasta päättyi 8.12.2023 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa Tiina Elo on Matias Mäkysen kannattamana tehnyt vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 48/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdystä lausumaehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, Tiina Elon ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 107, ei 52; poissa 40 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 80/2023 vp

Lakialoite LA 16/2023 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 5/2023 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Keskustelu asiasta päättyi 8.12.2023 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa Matias Mäkynen on Kimmo Kiljusen kannattamana tehnyt vastalauseen 1 mukaiset neljä lausumaehdotusta, Inka Hopsu on Tiina Elon kannattamana tehnyt vastalauseen 2 mukaisen lausumaehdotuksen, Markku Siponen on Hanna-Leena Mattilan kannattamana tehnyt vastalauseen 3 mukaiset kaksi lausumaehdotusta ja Mai Kivelä on Jussi Saramon kannattamana tehnyt vastalauseen 4 mukaisen lausumaehdotuksen.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 80/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen LA 16/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdystä lausumaehdotuksista.

Mietintö ”jaa”, Matias Mäkysen ehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 92, ei 69; poissa 38 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Matias Mäkysen ehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 92, ei 69; poissa 38 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Matias Mäkysen ehdotus 3 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 108, ei 53; poissa 38 (äänestys 6). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Mietintö ”jaa”, Matias Mäkysen ehdotus 4 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 93, ei 68; poissa 38 (äänestys 7). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Inka Hopsun ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 92, ei 69; poissa 38 (äänestys 8). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Markku Siposen ehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 92, ei 69; poissa 38 (äänestys 9). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Markku Siposen ehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 144, ei 16, tyhjiä 1; poissa 38 (äänestys 10). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Mai Kivelän ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 143, ei 19; poissa 37 (äänestys 11). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle osakesäästötilistä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 44/2023 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2023 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 8.12.2023 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa Matias Mäkynen on Jussi Saramon kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään.

Selonteko hyväksyttiin.

Hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 108, ei 53; poissa 38 (äänestys 12).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esityksen HE 44/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 75/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 17/2023 vp

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 17/2023 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Yleiskeskustelua, esittelypuheenvuoro, edustaja Krista Kiuru, kiitoksia. — Kaikkia teitä, jotka ette jää saliin, pyydän poistumaan. Keskitytään tähän asiakokhtaan.

Keskustelu

12.13 Krista Kiuru sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on esitys... [Hälinää — Puhemies koputtaa] Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen mukaan ehdotetaan, että kansaneläkeindeksiin ja kuluttajahintaindeksiin sidottujen etuuksien määrätymiseen vaikuttavien rahamäärien indeksikorotukset jätetään tekemättä vuosina 24—27. Tämä ehdotus koskee sairausvakuutuslain mukaista päivärahaetuuksien vähimmäismäärää, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain mukaista ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärää, työttömyysturvalain mukaisen peruspäivärahan, peruspäivärahan korotusosan ja lapsikorotuksen määrää, lasten kotihoidon tuesta ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain mukaisia etuuksia, yleisestä asumistuesta annetun lain mukaisia rahamääriä, eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain mukaisia rahamääriä, opintotukilain mukaisen opintorahan, opintorahan huoltajakorotuksen ja oppimateriaalilisän määrää, aikuiskoulutusetuuksista annetun lain mukaista aikuiskoulutustuen perusosan määrää sekä kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain mukaista vastaanottorahaa ja käyttö rahaa. Myös eläkkeensaajan asumistuesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti siten, että asumistues- sa huomioon otettavien lämmitys-, vesi- ja kunnossapitokustannusten määriä, keskimää- räisiä asumismenoja sekä asumismenojen enimmäismääriä ei tarkisteta vuosina 24—27.

Samassa yhteydessä ehdotetaan tuettavaksi lapsiperheiden toimeentuloa korottamalla neljänneksen sekä sitä seuraavien lapsien lapsilisiä, alle kolmevuotiaiden lapsilisiä sekä lapsi- lisän yksinhuoltajakorotuksia. Tämän esityksen ulkopuolelle jää vielä myöskin joukko etuuksia, kuten kansaneläke, takuueläke, perhe-eläke, kansaneläkelain mukainen lapsiko- rotus, vammaiseturudet, rintamalisät, toimeentulotuen perusosa, luopumistuen täydennys- osa eläkkeeseen rinnastuvana sekä sotilasavustuksen perusavustus.

Tältä pohjalta indeksijäädytykset ovat siis voimassa vuoteen 27 asti, kuitenkin niin, että etuuksien ja rahamäärien tarkistusten tekemättä jättämisen vaikutus niiden reaaliseen ta- soon on enintään 10,2 prosenttia. Eli indeksijäädytystä jatketaan, kunnes tuo 10,2 prosen- tin tavoite on kasassa.

Esitys liittyy hallituksen tavoitteeseen tasapainottaa julkista taloutta. Tämän esityksen on arvioitu enimmillään vahvistavan julkista taloutta 320 miljoonaa euroa, mistä valtion osuus on 280 miljoonaa ja kuntien osuus 40 miljoonaa.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan julkiseen talouteen liittyvillä seikoilla voi- daan sinänsä perustella indeksitarkistusten tekemättä jättämistä, ja tämän mukaan perus- tuslakivaliokunta toteaa, että lakiehdotukset voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisjär- jestyksessä.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina paitsi ensimmäisen lakiehdotuksen hyväksymistä muiden samaan aikaan käsittelyssä olevien esitysten vuoksi muutettuna.

Arvoisa puhemies! Sitten yksityiskohtiin. Tätä jäädytystä ei ehdoteta kompensoitavaksi myöhemmin, vaan muutos on tarkoitettu pysyväksi. Perustuslakivaliokunta ei pidä nyt ehdotetun indeksijäädytyksen pitkää ajallista kestoja sellaisenaan aivan ongelmattomana. Perustuslakivaliokunta pitää aikaisempaan käytäntöön viitaten huolestuttavana, että sääntelyn vaikutukset kohdistuvat voimakkaimmin pienituloisiin henkilöihin ja kotitalouksiin. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa — kuten perustuslakivaliokuntakin viittaa toimeentulokiriippuvuuden kasvuun — näkemyksensä jälleen siitä, että sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuuden ja työnteon kannustavuuden näkökulmasta ei ole tarkoituksenmukaista lisätä toimeentulotuen käyttöä. Tämän esityksen myötä siis toimeentulotuen käyttö lisääntyy. Esityksen perusteluiden mukaan toimeentulotukimenot kasvavat ensi vuonna 12,1 miljoonaa euroa ja enimmillään 40 miljoonaa euroa vuonna 27. Tästä puolet kuuluu kuntien vastuulle, ja ne katetaan tämän esityksen mukaan.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta toteaa suhtautuvansa erittäin vakavasti sosiaalisen peruskirjan valvontakäytännöissä esitettyihin huomioihin. Perustuslakivaliokunnan mielestä valtioneuvoston tulee pikaisesti aloittaa asiaa koskeva perusteellinen tarkastelu.

Tämä indeksitarkistusten tekemättä jättäminen vahvistaa talouden lisäksi siis myöskin työllisyyttä, ehdotuksen perusteluiden mukaan 22 700 työllisellä. Jos kaikki hallitusohjelmassa sovitut toimenpiteet pantaisiin käytäntöön ja indeksien jäädytyksen toteutuisi täysimääräisenä, silloin työllisyys tämän osalta vahvistuisi kuitenkin valtiovarainministeriön mukaan arviolta 18 600 henkilöllä.

Valiokunnan saamien tietojen mukaan useiden etuuksien indeksijäädytykset kohdistuvat enemmän naisiin kuin miehiin. Tähän halutaan kiinnittää huomiota. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta puolestaan tuo esille, että esitykset indeksijäädytyksistä vaikuttavat myös vammaisten henkilöiden toimeentuloon, mikäli he saavat indeksitarkistusten jäädytyksen piiriin kuuluvia etuuksia. Osa vammaisista henkilöistä saa samanaikaisesti useampaa eri etuutta, kuten asumisen tukia, vähimmäismääristä sairauspäivärahaa tai kuntoutusrahaa, jolloin indeksitarkistusten jäädyttäminen vaikuttaa heidän toimeentuloonsa heikentävästi. Sitten olemme käsitelleet pitkälti näiden vaikutuksia eri etuuksiin. Ne hyppään tämän aikataulun puitteissa ohi ja menen näihin yhteisvaikutuksiin.

Arvoisa puhemies! Indeksijäädytysten piirissä olevien etuuksien saajiin kohdistuu monia erilaisia muutoksia, kuten työttömyysturvaan ja asumistukeen ehdotetut muutokset. Työttömyysturvaan ehdotetut muutokset ja etuuksien indeksijäädytys lisäävät yleisen asumistuen ja viimesijaisen toimeentulotuen tarvetta. Toimeentulotuen asumismenoja koskevan sääntelyn muuttaminen kiristää sekin puolestaan asumismenojen huomioonottamista toimeentulotuessa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnittää perustuslakivaliokunnan tavoin valtioneuvoston huomiota eduskunnan käsiteltävänä olevien esitysten yhteisvaikutusten arviointien puutteisiin, erityisesti niiden perus- ja ihmisoikeusvaikutusten osalta. Ehdotettujen muutoksien vaikutuksia sekä valtakunnallisesti että alueellisesti on tarpeellista seurata ja arvioida, ja tätä koskien valiokunta on tehnyt myös seurantalauseuman.

Arvoisa puhemies! Sitten vielä tämän esityksen valmistelusta. Perustuslakivaliokunta piti lisäksi ongelmallisena, ettei muistioon sisälly nimenomaista tarkastelua näistä perusoikeus- ja ihmisoikeusvaikutuksista, ja rapsuja tulee myöskin näiden lakien valmistelusta.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Tähän esitykseen sisältyy vastalauseita, eli tämä päätös ei ollut yksimielinen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Meriluoto.

12.22 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Alkuun luen tekstin, jonka eräs kuopiolainen isä kirjoitti minulle viime viikolla:

”Asumistuen leikkaukset, etenkin yhdistettynä muihin pienituloisiin ja lapsiperheisiin kohdistuviin leikkauksiin ja päätöksiin, ovat sanalla sanoen kohtuuttomia. Olen korkeakouluopiskelija ja yksinhuoltaja. Kesken opintojen sairastuin masennukseen, minkä jälkeen opiskelu on ollut äärimmäisen hidasta ja työlästä. Terapian avulla kuntouduin sen verran, että pystyin välillä tekemään osa-aikatoita, koska opintotuki ja -laina eivät asumistuenkaan kanssa tahtoneet riittää välttämättömiin menoihin. Keväällä kuitenkin paloin loppuun, enkä voinut lomien jälkeen enää jatkaa osa-aikatyössä. Opinnot tyssäsivät kokonaan, ja olen joutunut hakemaan niille harkinnanvaraista jatkoaikaa. Loppuvuoden joudun olemaan sairauslomalla.

Lapseni on autistinen ja tarvitsee runsaasti tukeani, minkä lisäksi olen ottanut vastaan kaikki mahdolliset tukimuodot hänen hyvinvoinnistaan ja kehityksestään huolehtimiseksi. Jatkuva huoli taloudellisesta pärjäämisestä kuitenkin vaikuttaa arkeemme voimakkaasti. Koska yleinen hintataso kaikessa, vaatteet ja ruoka mukaan lukien, on nykyisin niin korkealla, jouduin nyt loppuvuodesta hakemaan toimeentulotukea ensi kertaa vuosiin. Koska tulona otetaan huomioon myös opintolaina, joka siis ei riittänyt edellä mainitusta syystä sille ajalle, jolle se oli laskettu, en saanut edes toimeentulotukea. Sen sijaan Kelalta tuli ukaasi, että jos aion sitä jatkossa hakea, meidän pitäisi muuttaa halvempaan asuntoon. Asumme nykyisessä asunnossamme sen vuoksi, että autistisella lapsellani on tukiverkko, toisin sanoen perheestä isoisä ja hoitavana tahona lastenpsykiatrian keskus, tarpeeksi lähellä ja koulumatka on riittävän turvallinen, jotta hän voi sen kulkea. Muutto olisi hänelle äärimmäisen traumaattinen kokemus, koska koko hänen elämänsä rakentuu näiden kiintopisteiden ympärille. En voi vanhempana aiheuttaa lapselleni kärsimystä repimällä hänet juuriltaan ja vaarantamalla hänen turvallisuutensa. Hallitus on kuitenkin kaikessa epäinhimillisyydessään sitä mieltä, että juuri niin pitäisi tehdä.

On tuskallista seurata, kuinka hallituspuolueiden edustajat myhäilevät ja jopa naureskelevat ylimielisinä eduskunnan istunnoissa sille, millaista ahdinkoa nämä heidän arvovalintansa aiheuttavat. Työväenluokkaan syntyneenä ja koko ikäni politiikkaa seuranneena voin vain todeta, että hallituksen toiminta on suoranaista demokratian ja eduskuntainstituution halventamista kansalaisten kustannuksella. Nämä ovat kovia sanoja mutta ymmärrettäviä tilanteessa, jossa sekä oma että lapsen hyvinvointi on tällä tavalla uhattuna.”

Arvoisa puhemies! Tämä käsittelyssä oleva esitys indekseistä on kaikessa vahingollisuudessaan on hyvin lyhytnäköinen. Pelkästään indeksijäädytys pudottaa hallituskauden aikana lähes 40 000 suomalaista köyhyysrajan alapuolelle, eikä hallituksen julkaisemassa yhteisvaikutusten arvioinnissa ole tätä edes huomioitu. Indeksijäädytykset ja muut sosiaaliturvaan tehtävät leikkaukset rapauttavat perusturvaa ja lisäävät tarvetta turvautua viime sijaiseen toimeentulotukeen.

Arvoisa puhemies! Indeksitarkistusten jäädytykset heikentävät laajasti lapsiperheiden toimeentuloa. Erityisen huolestuttavaa on se, että osa jäädytyksistä kohdistuu jo valmiiksi heikommassa asemassa oleviin lapsiperheisiin. Kun lapsiperheköyhyys kasvaa, on selvää,

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

että sillä on kauaskantoisia vaikutuksia Suomen tulevaisuuteen, myös talouteen. Hallituksen esityksessä korotetaan myös tiettyjen ryhmien lapsilisiä lapsiperheiden toimeentulotuen parantamiseksi. THL kuitenkin huomauttaa tähän, että esityksen ulkopuolella hallitus on poistamassa työttömyysturvan lapsikorotukset, joiden suuruus on moninkertainen nyt esitettyihin lapsilisiin korotuksiin nähden.

Arvoisa puhemies! Siinä, missä Marinin hallitus palautti opintorahan indeksiin ja teki tärkeitä indeksikorotuksia, on Orpon hallitus päättänyt, ettei indeksitarkistuksia tehdä seuraavan neljän vuoden aikana. Näin siitä huolimatta, että Suomessa opintoraha on pienempi kuin muissa Pohjoismaissa. Opiskelijoiden mielenterveysongelmat ovat hälyttävän yleisiä. Mielenterveyskriisiä ei voi ratkaista pelkästään palveluita lisäämällä, vaan on puututtava myös mielenterveysongelmien yhteiskunnallisiin syihin, kuten epävarmaan ja heikkoon toimeentuloon. Hallitus tekee nyt päinvastoin.

Hallituksen esitys tulee heikentämään myös vammaisten henkilöiden, erityisesti vammaisten nuorten, asemaa. Esityksen indeksileikkaus kohdistuu kuntoutusrahaan ja nuoren kuntoutusrahaan, joiden tavoitteena on kannustaa osatyökykyisiä nuoria ja työelämään kiinnittymättömiä osatyökykyisiä aikuisia hakeutumaan ammatilliseen kuntoutukseen ja niin parantamaan työllistymisen edellytyksiä. Tämä tulee nyt entisestään vaikeuttamaan vammaisten henkilöiden työllistymistä ja työelämään kiinnittymistä ja heikentää heidän toimeentuloaan.

Esityksen kärsijöiksi joutuvat myös ikääntyneet. Vanhusasiavaltuutettu on todennut, että vaikka esityksen ulkopuolelle jäävät iäkkäitä koskevat monet etuudet, ikääntyneiden taloudelliseen selviytymiseen vaikuttavat merkittävästi ehdotuksessa indeksiin jäädyttämisen piiriin kuuluvat yleinen ja eläkkeensaajien asumistuki. Esitetyt muutokset voivat vaarantaa pienituloisten ikääntyneiden ihmisten taloudellista tilannetta.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu puolestaan on esittänyt huolensa vastaanottorahan indeksikorotuksen jäädyttämisestä niin ihmiskaupan uhrien näkökulmasta kuin myös laajemmin ihmiskaupan torjumisen näkökulmasta. Taloudellisesti tähän vastaanottorahaan kohdistuvan leikkauksen vaikutukset eivät ole suuret, joten vaikuttaa ilmeiseltä, että kyseessä on perussuomalaisten ajama ideologinen kurjistamistoimenpide, joka jälleen kohdistuu erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin.

Arvoisa puhemies! Olemme nyt kuulleet tässä viime päivinä hallituspuolueiden edustajilta valittelua siitä, että me oppositiossa turhaan viivytämme asioiden käsittelyä kertomalla täällä ihmisten huolista ja tuomalla esille leikkausten inhimillisiä vaikutuksia. Kun mietti esimerkiksi alussa lukemani sitaatin kirjoittajan — yksinhuoltajaisän — tilannetta, tuntuu tuo valittelu vähän pikkumaiselta. Toisaalta se on siinä mielessä helppo ymmärtää, että en kyllä itsekään kehtaisi täällä kovin pitkään istua näitä esityksiä puolustamassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Vastauspuheenvuoro, edustaja Zyskowicz.

12.29 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Jos oikein kuulin, niin edustajan lukemassa kansalaiskirjeessä todettiin, että hallituspuolueiden edustajat täällä myhäilevät ja naureskelevat ilmeisestikin sitten näille säästöpäätöksille. Jos tällainen mielikuva on asianomaiselle syntynyt, niin se on ehdottomasti virheellinen. Nämä leikkaukset ja säästöt ovat, totta kai, kipeitä ja vaikeitakin tehdä. Toki osalla niistä pyritään työnteon kannustavuuden vahvistamiseen, joka on positiivinen pyrkimys,

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

mutta totta kai ymmärrämme tälläkin puolen salia sen, että kun joudutaan tekemään säästöjä sosiaaliin etuuksiin, sosiaaliin tulonsiirtoihin, totta kai nämä säästöt vaikuttavat kielteisesti niiden ihmisten toimeentuloon, jotka ovat näiden tulonsiirtojen varassa. [Aki Lindén pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan sieltä vielä edustaja Lindén, ja sitten mennään puhujalistalle.

12.31 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sellainen käsite kuin ”myötätuntainen konservatismi” oli jossain määrin parikymmentä vuotta sitten julkisessa keskustelussa. Muistan, että eräs näkyvä kokoomuslainen poliitikko, joka sittemmin teki komean uran puoluejohtajana ja EU-parlamentissakin, käytti tätä omassa vaalilyönsään. Hän korosti olevansa myötätuntainen konservatiivi. [Krista Kiuru: Niitä ei ole enää näkynyt myöhemmin!]

Minusta myötätuntoisuuteen kuuluu se, että vaikeina taloudellisina aikoina, joita me kieltämättä elämme — ja vielä viimeisimmät tiedot korostavat sitä — me kohtelemme kaikkia yhdenvertaisesti. Kun me aloitimme keväällä täällä kansanedustajina, meidän palkkatasomme nousi 500 eurolla kuukaudessa. Vuodenvaihteessa eläkkeet, työeläkkeet, nousevat 5,9 prosenttia. Minusta yksinkertaisesti sanottuna on väärin, että me tässä tilanteessa kohdistamme erityisesti pienempituloisiin ja heikommassa asemassa oleviin näitä leikkauksia, mutta me muut emme ole niiden kohteina.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten puhelistaan. — Edustaja Andersson, Li.

12.32 **Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Hallituksen sosiaaliturvaleikkauksia on Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimesta kuvailtu suunnanmuutokseksi suomalaisessa sosiaalipolitiikassa, niin rajuista leikkauksista on nyt kyse. Hallitus on tarkoituksella lisäämässä köyhyyttä ja eriarvoisuutta sekä tarkoituksella rajusti kasvattamassa riippuvuutta toimeentulotuesta, kun perusturvaan kohdistetaan näitä isoja heikennyksiä.

Perusturvan indeksien jäädytyksellä hallitus aikoo leikata yhteensä noin 384 miljoonaa euroa. Hyvä edustaja Zyskiewicz, tämä on noin puolet siitä summasta, mitä työnantajat ovat saamassa veroalennuksena työttömyysvakuutusmaksujen alennuksen muodossa ensi vuonna. [Ben Zyskiewicz pyytää vastauspuheenvuoroa] Kun työntekijäpuoleltakin vietiin osa tästä valtion kassaan, miksi hallitus ei voisi toimia samoin työnantajien kanssa ja näin perua nämä köyhyyttä lisäävät indeksijäädytykset kokonaan? Indeksijäädytyksen seurauksena muun muassa pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työttömien, sairaiden ja kuntoutuksessa olevien, opiskelijoiden sekä pienituloisten vanhempien etuudet eivät tule käytännössä lainkaan nousemaan koko tämän hallituskauden aikana.

Indeksien jäädytys osuu erityisen kovaa pienituloisiin aikana, jolloin elinkustannukset ovat nousseet poikkeuksellisen paljon ja niiden ennakoidaan nousevan vielä tulevien vuosien aikana. Edes Juha Sipilän hallituskauden leikkaukset eivät osuneet ihmisiin näin rajusti, koska silloin elinkustannusten kehitys oli paljon nykyistä maltillisempaa. Tällä kertaa hallitus on myös toteuttamassa indeksijäädytyksen kertajäädytyksenä koko hallituskauden ajaksi eikä vuodeksi kerrallaan, niin kuin silloin Sipilän kaudella tehtiin. Te ette siis

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

hallituksessa edes ole valmiita arvioimaan tämän köyhyyttä lisäävän toimenpiteen järkevyyttä vuodeksi kerrallaan, vaan haluatte toteuttaa jäädytyksen kerralla koko kaudeksi.

Esitykseen sisältyvä linjaus siitä, että jäädytyksen vaikutus etuuksiin voi olla korkeintaan 10,2 prosenttia, kertoo mielestäni siitä, että te itsekkin ymmärrätte, kuinka rajusta leikkauksesta tässä pahimmillaan voi olla kyse. Pitkäaikaistyöttömän tai sairauslomalla olevan kohdalla tämä leikkaus tarkoittaa melkein satasen vähemmän rahaa kuussa vaalikauden lopussa. Vuodessa se tekee yli 1 000 euroa. Opiskelijoille leikkaus on vaalikauden lopussa yli 30 euroa kuussa eli vuodessa melkein 300 euroa, ja samaan aikaan te olette valmiita vähentämään ministereiden verotusta 2 000 eurolla vuodessa. Ei tämä ole oikein eikä oikeudenmukaista. [Krista Kiuru: Ei ole myötätuntoista konservatismia!]

Nämä leikkaukset tarkoittavat myöskin sitä, että Ukrainasta Suomeen paenneiden ihmisten hyvin pieniä tukia leikataan, vaikka jo tällä hetkellä monet ukrainalaiset joutuvat seisomaan leipäjonoissa täällä Suomessa.

Kuten kaikki muutkin hallituksen esitykset sosiaaliturvan leikkauksista nämäkin leikkaukset tulevat kasvattamaan toimeentulotuen tarvetta, missä ei ole mitään järkeä, ei sosiaali- eikä työllisyyspoliittisesti, johtuen siitä, että toimeentulotuki on meidän sosiaaliturvajärjestelmämme pahin köyhyys- ja kannustinloukku. Edellisellä hallituskaudella toimeentulotukimenot laskivat alhaisimmalle tasolle koskaan sinä aikana, kun Kela on vastannut perusosan maksatuksesta, ja nyt tämä Orpon hallitus kääntää tämän suunnan ja toimeentulotukimenojen arvioidaan hallituskauden aikana nousevan yli 900 miljoonan.

Lakiesitykseen sisältyy myöskin hallituksen tekemät muutokset lapsilisäjärjestelmään. Alle kolmevuotiaista maksettavat lapsilisät nousevat 26 euroa, neljänneistä ja viidenneistä lapsesta maksettavat lapsilisät ja yksinhuoltajakorotus nousevat 10 eurolla. Nämä toimenpiteet eivät millään tavalla, eivät millään tavalla, kompensoi niitä lapsiperheköyhyyttä lisääviä leikkauksia, jotka hallitus tekee nimenomaan pienituloisten ihmisten ja pienituloisten perheiden toimeentuloon. Yksikään toimeentulotukea saava perhe ei hyödy lapsilisien korotuksista, sillä ne huomioidaan toimeentulotuessa tuloina. Nämä nyt tässä esityksessä olevat leikkaukset eli indeksijäädytykset myös heikentävät näitä etuuksia saavien perheiden toimeentuloa enemmän kuin mitä esimerkiksi alle kolmevuotiaiden lapsilisän korotus tuo lisää. Alle kolmevuotiaiden lapsilisän korotus myös kohdistuu kaikkiin perheisiin, myös kaikkein parhaiten toimeentuleviin perheisiin, ja samaan aikaan pelkästään työttömyysturvan lapsiosan poistaminen leikkaa pienituloisten lapsiperheiden kuukausittaisista tuloista 150—280 euroa. Hallitus ohjaa toisin sanoen rahaa kaikkein köyhimmiltä lapsiperheiltä paremmin toimeentuleville. Te syvennätte tietoisesti lapsiperheköyhyyttä Suomessa siitä huolimatta, että meillä on tässä maassa vankkaa tutkimustietoa siitä, kuinka haitallista se on ja kuinka helposti se aiheuttaa ylisukupolvista köyhyyttä ja sosiaalisia ongelmia.

Arvoisa puhemies! Toistan sen, minkä olen sanonut tässä pöntössä aikaisemmin sosiaaliturvaleikkausten yhteydessä: tämän hallituksen politiikka tulee olemaan erittäin kallis virhe, ja näiden jälkien korjaamiseen tulee tässä maassa menemään pitkään. [Ben Zyskowicz pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Mennään tätä puhujalistaa nyt jonkin aikaa. — Edustaja Nurminen.

12.38 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme tänään täällä yhtä osaa näistä hallituksen historiallisen suurista, 1,5 miljardin leikkauksista perusturvaan. Nyt

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

hallitus esittää, että tehdään jäädytykset työttömyysturvaan, yleiseen asumistukeen, eläkkeensaajan asumistukeen, opintorahaan, opintorahan huoltajakorotukseen, oppimateriaalisiin, vanhempainpäivärahoihin, Kelan kuntoutusetuuksiin ja vastaanottorahaan ja indeksit jätetään tekemättä koko neljäksi vuodeksi. Tavoitellaan oikeastaan kaikista Kela-sidon naisista indekseistä 10,2 prosentin leikkausta. Yksinkertaisesti pidän tätä todella epäoikeudenmukaisena politiikkana. Samaan aikaan tehdään historiallisen suuret verohelpotukset. Ministeritason palkoista saa käteen 2 000 euroa enemmän vuodessa.

Täällä edustaja Zyskiewicz sanoi, että ymmärrän, että tämä sattuu pienituloisiin ja tuntuu pahalta, mutta te olette kohdistaneet kaikki leikkaukset näihin ihmisiin, joilla ennestään on todella vähän tai ei juuri mitään, ja samaan aikaan te lisäätte ministeritason tuloja 2 000 eurolla vuodessa. Jollain tavalla kysyisin kyllä perussuomalaistenkin oikeudentunnon perään, onko tämä teidän mielestänne oikein. Neljässä vuodessa eläkkeensaajan asumistuella olevan vuokrat nousevat, kulut nousevat, mutta asumistuki ei nouse. Tämä on historiallisen pitkä jäädytys. Ikinä Suomen historiassa ei ole tehty näin pitkää, neljän vuoden jäädytystä. Kun nämä yhdistää näihin muihin — asumistuen leikkauksiin, työttömyysturvan ja moniin muihin eri heikennyksiin ja myös tähän toimeentulotuen leikkaukseen — niin nämä kohdistuvat samoihin ihmisiin ja aiheuttavat kohtuuttomuuksia monien ihmisten kohdalla.

No, itse tästä esityksestä: Me valiokunnassa kuulumme tästä useita asiantuntijoita, ja esimerkiksi Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on toistuvasti arvioinut Suomen perusturvan tason liian matalaksi jo nyt täyttääkseen riittävän vähimmäisturvataso kriteerit. Suomi onkin saanut asiasta komitealta useamman huomautuksen. Nyt nämä hallituksen esitykset indeksien jäädyttämiseksi vuosiksi heikentävät pysyvästi perusturvan tasoa ja heikentävät siten myös sen suhdetta viimesijaiseksi tarkoitettuun toimeentulotukeen.

Jos katsotaan näitä vaikutuksia, niin hallituksen esityksen mukaan esitys lisäisi pienituloisten määrää 41 600 henkilöllä, joista lapsia on 3 900. Hallitus arvioi, että noin 120 000 lasta Suomessa elää jo nyt pienituloisissa perheissä, ja lapsiperheköyhyys ja sen seuraukset ovat liian monen lapsen ja nuoren arkea. Esitys tulee lisäämään toimeentulotuen tarvetta. Esityksen perustelujen mukaan toimeentulotukimenot kasvavat 12,1 miljoonaa euroa ensi vuonna ja 40 miljoonaa euroa sitten vaalikauden lopulla, vuonna 2027.

Nostan ajan puitteissa myös itse meidän valiokuntamme mietinnöstä muutamia huomioita, joita me käsitelimme. Ensinnäkin valiokunta otti kantaa tähän eläkkeensaajan asumistuen heikennykseen. Eläkkeensaajista monillakaan ei ole mahdollisuutta saada lisätienestettä, ja siinä mielessä tämä on kohtuuton. Myös opintotuesta valiokunta lausui hyvin painavasti, eli tässähän opintoraha jäädytetään koko vaalikaudeksi, eli käytännössä tehdään noin 10 prosentin leikkaus, ja vaikutukset opintorahaan ovat tuntuvia.

Lisäksi tällä on vaikutuksia hyvinvointialueille. Esimerkiksi monet palveluntuottajat toivat esille, että kun hoivan hinta kuitenkin nousee mutta tuet eivät kasva, niin tästä aiheutuu hyvinvointialueille käytännössä ympärivuorokautisen hoidon kustannusten kasvun näkökulmasta lisää raskautta — on arvioitu, että noin 40 miljoonaa euroa vuonna 2026. Arviolaskelma on tehty olettaen, että vuokrasuhteisten ihmisten asumispalvelujen volyymi pysyy ennallaan eli paikkamäärä ei laske tai nouse. Tämä raha pitäisi ottaa huomioon sitten myös hyvinvointialueitten rahoituksessa.

Lapsilisään tehdään pieniä korotuksia, mutta huomionarvoista on, kuten valiokuntakin toteaa, että kun katsotaan kokonaisuus, niin pienituloisille tämä on merkittävä heikennys. Tulee myös ottaa huomioon, että lapsilisät eivät vaikuta toimeentulotuella oleviin. Me esi-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

timme valiokunnassa, että kun korotatte lapsilisiä, niin eikö nämä pienet korotukset tulisi huomioida myös toimeentulotuen osalta, mutta tämä ei käynyt. Jos te lisäätte 65 000 ihmistä toimeentulotuella ja sitten te korotatte vähän lapsilisiä, niin eikö ne tulisi ottaa sitten huomioon myös siellä toimeentulotuen puolella? Eli kyllä nämä lapsilisän pienet korotukset kohdistuvat hyvin epäoikeudenmukaisesti.

Myös yhteisvaikutuksista täällä on puhuttu useaan kertaan, ja valiokunta kävi tätä yhteisvaikutustematiikkaa täällä vahvasti läpi.

Sitten esityksen valmistelun myös perustuslakivaliokunta otti tässä lausunnossa huomioon. ”Perustuslakivaliokunta kiinnitti lausunnossaan valmistelussa järjestetyn lausunkierroksen lyhyden perusteella valtioneuvoston huomiota hyvän lainvalmistelutavan noudattamiseen, kappale 22.” Eli myös perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota siihen, kuinka luokattomasti tämä esitys on valmisteltu ja kuinka kiireellä. Myös arviointineuvosto, joka varmistaa ja seuraa eduskunnan lainsäädäntöä, kirjelmöi eduskunnalle tästä asiasta.

Arvoisa puhemies! Aika on nyt loppu, mutta pidän epäoikeudenmukaisena, että näin mittavassa määrin leikkauksia kohdistetaan kaikista pienituloisimpiin suomalaisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

12.46 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä salissa on ansiokkaasti käyty jo monen päivän ajan keskustelua siitä, ovatko nämä sosiaaliturvaan tehtävät muutokset suuria vai pieniä, kestävätkö ne vai eikö kestä, ovatko nämä kohtuullisia vai kohtuuttomia.

THL osoittaa omassa raportissaan ”Hallitusohjelman mukaisten sosiaaliturvan leikkausten vaikutukset vuoteen 2027” — Työpaperi 45/2023 — kiinnostavalla tavalla tässä kuviossa, miten tosiasiassa sosiaaliturvaleikkausten näkökulmasta ovat vaikutukset pienituloisuuteen lisääntyneet tai vähentyneet. Stubbin—Kataisen hallituksen aikana ollaan sivulla 11 viivan alla, vielä Sipilän hallituksenkin aikana vaikutukset pienituloisuuteen jäävät tuonne 0,6—0,65 prosentin kintaalle, mutta Orpon hallituksen tekemät sosiaaliturvaleikkaukset kohoavat jo sinne 1,6—1,7 prosentin tuntumaan. Kyllä tämä vaan vetää hiljaiseksi.

Jos tässä salissa ei ymmärretä, mitä tehdään, niin totean teille, että ensi vuoden puolella huhtikuussa alkaa näkyä se, mitä nämä sosiaaliturvaleikkaukset todella tarkoittavat. Yksistään tämän esityksen vaikutukset tulevat olemaan todella kovat. Nämä yhteisvaikutukset tulevat koskemaan meidän arviomme mukaan yli miljoonaa suomalaista. Tämä ei ole leikin asia. Näiden vaikutukset eivät ole vain yhden esityksen perusteella tapahtuvia vaikutuksia, jotka on saatu vietyä perustuslakivaliokunnasta äänestämällä läpi, vaan nämä vaikutukset tuplaantuvat, kun nämä eri esitykset lasketaan yhteen ja niiden yhteisvaikutukset otetaan huomioon. Mutta ikävä kyllä näitä yhteisvaikutuksia ei käynyt ihmis- ja perusoikeuksien osalta hallitus koskaan läpi — ei ehditty. Näin luokatonta on lainvalmistelu ollut. Arviointineuvosto laittoi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan suoraan muutosehdotukset, koska hallitus ei ehtinyt ottaa niitä huomioon. Oikeuskansleri totesi, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan pitäisi selvittää nämä yhteisvaikutukset ja hallituksen on annettava riittävä aika sosiaali- ja terveysvaliokunnalle näiden esitysten arviointiin. Me ehdimmekin arvioimaan kuulemisten kautta näitä päivän, joissakin jopa toisen, ja sen jälkeen paperit laitettiin kuntoon. Ja nyt ollaan siinä tilanteessa, että valiokunnassa on enemmistön äänin tultu siihen tilanteeseen, että nämä muutokset eivät ole liian suuria. Me ollaan käyty paljon keskustelua pääministerin lupauksesta siitä, vaaditaanko suomalaisilta kohtuuttomia, että ke-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

neltäkään ei siis vaadita kohtuuttomuuksia. Mutta todellisuudessa näyttää siltä, että näin on juuri tapahtumassa.

Arvoisa puhemies! Niin kuin totesin, tässä THL arvioi sosiaaliturvan säästöjä ja toteaa täällä kiinnostavalla tavalla, että indeksijäädytyksiä koskevassa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antamassaan asiantuntijalausunnossa THL kiinnitti jo huomiota siihen, että olisi ollut hyvän lainsäädäntötavan mukaista perustella indeksijäädytyksen kohdentamista, mutta hallituksen esityksessä kohdentamista ei perusteltu lainkaan, ei edes sitä, miksi juuri nämä tähän valittiin.

Arvoisa puhemies! Olen hyvin huolissani siitä, mihin tämä tilanne on nyt johtamassa. Käytännössä näiden esitysten yhteisvaikutuksena hallitus pyrkii omalla arviollaan työllistämään 60 000—65 000 ihmistä. Kun me ollaan nyt käsitelty ensimmäistä kertaa tänään tämä ja aikaisemmin nämä muut sosiaaliturvaleikkaukset, alkaa näyttää siltä, että näihin työllisyysvaikutuksiin sisältyy merkittäviä epävarmuuksia. Mutta siitä ei haluta keskustella tässä salissa, koska ajatellaan, että kyllä se on ihan selvästi korkeimman sanaa, kun VM:n yksikkö on todennut, että näin tämä on. Me yritimme esittää täällä asiantuntijoiden näkökulmasta, että hyvin kovia näkemyksiä on esitetty siitä, että nämä työllisyysvaikutukset eivät tällaisenaan toteudu.

Mutta siitä en ole isoimmin huolissani. Olen huolissani siitä, että näillä esityksillä — samaan aikaan, kun yritetään työllistää nykyisistä noin 260 000 työttömästä 60 000 työllistä — aiheutetaan 65 000 toimeentulotuella siirtyvää ihmistä. Nämä ihmiset eivät ole siis vielä toimeentulotuella, mutta hallituksen toimien seurauksena tullaan tilanteeseen, jossa syntyy 65 000 uutta toimeentulotuella siirtyvää. Eli työllisiä saadaan vähemmän kuin toimeentulotuella siirtyviä. On tässä jotain erikoista. Minä en ymmärrä, miten Suomessa politiikka on mennyt siihen, että työllisyyden hoidossa aiheutetaan enemmän köyhyyttä ja osattomuutta kuin saadaan edes työllisiä aikaiseksi. [Veronika Honkasalo: Erittäin huolestuttavaa!] Ja se erikoinen levy täällä soi siitä, että tämä on vain tehtävä. Tajuatteko te, että niiden kaikkien muiden, joilta tässä leikataan, asema merkittävästi huononee? Mitä näille ihmisille kerrotaan? 68 000 köyhää ihmistä lisää, 17 000 lasta sen päälle, että meillä on 120 000 köyhää lasta jo tällä hetkellä. Tämä on kamalaa arvopohjaista politiikkaa. Jos työllistämisen hinta on tämä, niin jonkin täytyy kyllä napsahtaa meidän päässämme toiseen asentoon, muuten tämä kansakunta ei kestä. Jos me sanotaan, että tämä on kohtuullista, tämä on vain tehtävä, niin silloin minusta meiltä puuttuu sydäimestä jotain sellaista, jonka pitäisi jokaisella edustajalla olla. Me olemme tämän maan ja tämän kansan kaikkien rivien puolella, ja nyt näyttää siltä, että jotain tässä on pahasti läikkynyt ohi.

Arvoisa puhemies! Näistä esityksistä, näistä sosiaaliturvaleikkauksista, me käsitellään tänään juuri sitä esitystä, joka on minusta näistä kaikkein räikeimpiä. Äänestyspäätöksellä perustuslakivaliokunnassa todettiin, että ihmisiltä voi perusturvasta leikata indeksi jäädyttämällä 10,2 prosenttia. Lisäksi se voidaan tehdä suoraan neljäksi vuodeksi katsomatta ensi vuoden jälkeen, sen vuoden jälkeen, kolmannen vuoden jälkeen, onko Suomi menossa vielä oikeaan suuntaan, pysyvätkö nämä ihmiset mukana. Mutta meillä ei ole semmoista filosofiaa tällä hallituskaudella, että ketään ei jätetä, koska me ei haluta edes vilkuilla peräpeiliin sen jälkeen, kun nämä on täällä saatu tehtyä. Me ei katsota taakse, minkälaista tuhoa saatiin aikaan — neljään vuoteen ei katsota, mitä tämä tarkoittaa. Ja tämä perustuslakivaliokunnassa päätettiin äänestystuloksena tuoda sosiaali- ja terveysvaliokuntaan tässä asennossa. Siksi jäi myöskin puolet näistä indekseistä leikkaamatta, koska siellä myös oli il-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

maa, että tämä indeksijäädytys on liian suuri. Ihmisten tuloista — miettikää — 10,2 prosenttia voidaan leikata, perusetuudesta.

Me keskustellaan täällä mielellään nyt, ovatko nämä ihmiset kaikkein vähäisimpiä, kaikkein köyhimpiä, kaikkein heikoimmassa asemassa olevia, ja vastaus täällä on, että ei, kun hallitus ei leikkaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta. Minulle on jäänyt epäselväksi tämän keskustelun tuloksena, keistä silloin puhutaan. Keistä köyhistä [Puhemies koputtaa] ja kaikkein heikompiosaisista puhutaan silloin, kun puhutaan siitä, että nyt ei leikata kaikkein heikompiosaisilta? [Puhemies koputtaa] Minun ymmärrykseeni tämä ei mahdu. Minusta nämä ovat niitä köyhiä [Puhemies koputtaa] ja pienituloisia ja heikompiosaisia...

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kiuru, seitsemän minuuttia on se raja. Nyt annoin teidän puhua kuitenkin vähän kauemmin, mutta nyt pitää muistaa, että yritetään pitää näitä seitsemän minuutin puheenvuoroja täällä korokkeella ja kolmen minuutin siellä paikalla. — Vastauspuheenvuoro on minuutin, jonka nyt saa edustaja Zyskowicz.

12.54 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa sanottiin, että hallitus tekee, taitaa olla suora lainaus, ”historiallisen suuret veronkevennykset”. Jotta nyt ei kellekään jäisi väärää käsitystä: Hallitus ei tee siis historiallisen suuria veronkevennyksiä, vaan kun katsotaan hallituksen veropolitiikkaa hallitusohjelman mukaan, ja tähän vielä muuttuu puoliväliriihessä, niin vuoden 27 tasossa hallituksen tekemät veronkevennykset [Krista Kiuru: Minä en puhunut mistään veronkevennyksistä!] — puhun edellisestä puhujasta, edustaja Kiuru — ja toisaalta veronkiristykset ovat lähes neutraalit. Voidaan ehkä puhua noin 100—200 miljoonan verojenkevennyksistä. — Nyt aika ei riitä muihin kommentteihin, mutta tämä oli hyvä korjata.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, sitten jatketaan. Edustaja Berg, poissa. — Edustaja Laiho.

12.55 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Hallitus on tekemässä indeksijäädytykset — niistä ollaan nyt täällä keskustelemassa — vuosille 24—27 ja samalla myös muuttamassa lapsilisälakia. Tämän esityksen tavoitteena on tasapainottaa julkista taloutta ja nostaa työllisyyttä. Vaikka tämä tehdään neljäksi vuodeksi, niin tässä esityksessä on kuitenkin perälaute. Se tarkoittaa sitä, että vaalikaudessa voi olla korkeintaan 10,2 prosenttia näitä indeksijäädytyksiä. [Vasemmalta: Niin, leikata!] Kaikista heikoimmassa asemassa olevat on suojattu rajaamalla seuraavat etuudet indeksijäädytysten ulkopuolelle: kansaneläke, takuueläke, perhe-eläke, kansaneläkelain mukainen lapsikorotus, vammaisetuudet, joihin kuuluu muun muassa eläkettä saavan hoitotuki, 16 vuotta täyttäneen vammaistuki ja alle 16-vuotiaan vammaistuki, rintamalisät, elatustuki, sotilasavustuksen perusavustus sekä toimeentulotuen perusosa. Näihin etuisuuksiin ei tehdä indeksijäädytyksiä.

Arvioidut vaikutukset julkisen talouden vahvistumiseen ja työllisyyteen: työllisyysvaikutus on 22 700, siis tämän esityksen, vaikutus julkiseen talouteen työllisyyden kautta on arviolta yli 400 miljoonaa, vaikutus julkiseen talouteen suoraan on 383 miljoonaa — isoja summia.

Lapsilisälain muuttaminen tässä yhteydessä: Tähän sisältyy siis lapsilisän korotus, joka osin kompensoi indeksitarkistusten jäädytysten vaikutusta niissä perheissä, joihin lapsili-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

sän korotukset kohdistuvat. Esitys sisältää seuraavat korotukset lapsilisiin: alle kolmivuotiaiden lasten lapsilisä nousee 26 eurolla, lapsilisän yksinhuoltajakorotus nousee kymmenellä eurolla, ja monilapsisten perheiden lapsilisän korotus nousee kymmenellä eurolla per lapsi. Minusta nämä eivät ole pieniä korotuksia, vaikka täällä vasemmistoliiton Li Andersson antaa ymmärtää, ettei niillä ole mitään merkitystä. [Välihuutoja vasemmalta] Kyllä lapsilisän korotuksella on merkitystä, totta kai. [Krista Kiuru: Olivatko nämä leikkaukset pieniä?]

Tämän esityksen seurauksena työnteon kannusteet ja työllisyys vahvistuvat. Vuonna 24 voimaan astuvien muutosten, mitä hallitus nyt tekee, on arvioitu vahvistavan työllisyyttä jopa 60 000—65 000 uudella työllisellä. Leikkaukset toteutetaan niin, että kaikista heikoimmassa asemassa olevista pidetään huolta. [Vasemmalta: Ei pidä paikkaansa!] — Pitää se paikkansa. [Vasemmalta: Köyhyys lisääntyy!]

Joitakin asioita vielä tästä esityksestä:

Indeksien jäädytyksen vaikutukset koskevat siis niitä henkilöitä ja kotitalouksia, jotka saavat jäädytyksen kohteena olevia etuuksia, ja heillä reaalin taso laskee. Tosiasiassa vaikutukset liittyvät siihen, kuinka paljon eri etuisuuksia ja mitä etuisuuksia henkilö saa. Mutta haluan täällä korjata sen, kun on noussut esille, että kaikkein pienituloisimmilla tai heikoimmassa asemassa olevilla tilanne huononisi: Kaikkein pienituloisimmilla henkilöillä tai kotitalouksilla käytettävissä olevat tulot eivät kuitenkaan välttämättä laske, sillä toimeentulotuki kompensoi muiden etuuksien menetyksiä. [Välihuutoja vasemmalta] Muille kuin toimeentulotuen saajille indeksitarkistusten tekemättä jättämisestä aiheutuvaa ensisijaisten etuuksien reaalin tason laskua kompensoivat osin lapsilisään ehdotetut korotukset.

Indeksitarkistusten tekemättä jättäminen vahvistaa työllisyyttä perustelujen mukaan melkein 23 000:lla. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnon mukaan työllisyysvaikutusten näkökulmasta kyse on merkittävästä yksittäisestä toimesta hallitusohjelman mukaisessa tavoitteessa 100 000 uudesta työllisestä. Hallituksen ensimmäisen budjettiesityksen päätösten on arvioitu vahvistavan työllisyyttä merkittävästi. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnon mukaan on myös huomioitava, että sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön sosiaaliturvan muutoksia koskevat vaikutusarviot osoittavat muutosten vahvistavan työn kannustimia. Työn tekemisen ja lisätyön vastaanottamisen kannusteiden parantuminen on lausunnon mukaan huomioitava myönteisenä asiana myös lapsiperheiden toimeentulon mahdollisen parantumisen kannalta.

Täällä on ollut puhetta myös vammaisista henkilöistä. Vammaisten henkilöiden tulot perustuvat muuta väestöä yleisemmin tulonsiirtoihin, ja palkkatulojen sijaan tärkeimpiä tulonlähteitä ovat eläketulot ja vammaisetuudet. Näitä etuisuuksia indeksitarkistusten jäädytys ei koske. Toisaalta toki osa vammaisista henkilöistä saa samanaikaisesti useampaa eri etuutta, kuten asumisen tukea. Sitä kautta se toki koskee myös heitä, niin kuin muutakin väestöä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnon mukaan vammaisten henkilöiden toimeentulon osalta on huomioitava, että hallitusohjelmassa on sitouduttu vahvasti siihen, että vammaisten henkilöiden osallistumismahdollisuuksia työelämään parannetaan ja että työelämään osallistuminen vahvistaa vammaisten henkilöiden toimeentuloa.

Arvoisa puhemies! Muutamasta asiasta vielä:

Ensinnä eläkkeensaajan asumistuen muutokset. Niissä voivat jonkin verran vaikuttaa indeksitarkistukset, jotka koskevat asumismenojen enimmäismääriä ja asumismenoja, ja sen

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

takia valiokunta korosti, että indeksijäädytyksen vaikutuksia eläkkeensaajan toimeentuloon ja toimeentulotuen tarpeeseen on aktiivisesti seurattava.

Opintotuen osalta määrä tulee olemaan noin 23—32 euroa kuukaudessa, ja tätä on seurattava myös. Tavoitteena on se, että opiskelijoilla on mahdollisuus opintojen suorittamiseen tavoiteajassa.

Vastaanottorahan osalta on sanottava se, että aikaisempina vuosina tehdyt indeksijäädytykset ovat koskeneet myös vastaanottorahaa.

Arvoisa puhemies! Olisi ollut vielä lapsilisistä asiaa, mutta se on varmasti tullut tässä jo muissa kohdin, että nämä lapsilisien korotukset parantavat lapsiperheiden asemaa.

Sitten lopuksi vielä, arvoisa puhemies, yhteisvaikutuksista sen verran, että olemme valiokunnassa tehneet lausuman, että ”eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa aktiivisesti indeksijäädytyksen vaikutuksia eri edunsaajaryhmiin [Vastauspuheenvuoropyyntöjä vasemmalta] ja eri sosiaaliturvaetuuksien muutosten kanssa mahdollisesti muodostuviin yhteisvaikutuksiin ja ryhtyy havaittujen ongelmien korjaamiseen”. Eli kyllä nämä yhteisvaikutuksetkin on huomioitu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan edustaja Krista Kiurulta vastauspuheenvuoro tähän. Ja sitten sanon teille niin, että minulla on oikeus antaa myöskin hallituspuolueille vastauspuheenvuoroja, koska se on täällä se idea, että voi vastata. Jos sitä sattuu sitten, että on vain yksi, joka haluaa, niin se voidaan antaa myös kaksi kertaa samassa istunnossa. — Elikkä edustaja Krista Kiuru.

13.04 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota tähän varapuheenjohtajan näkemykseen siitä, että yhteisvaikutuksetkin on arvioitu. Sekä perustuslakivaliokunta neljästi että sosiaali- ja terveysvaliokunta totesivat omassa tekstissään, että perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia ei ole arvioitu. Tästä asiasta jouduttiin valiokunnassa myöskin äänestämään, mikä näkyy, jos nämä materiaalit tilaa. Siinä näkyy vielä se, että esitettiin myös, että siihen olisi suoraan kirjattu, ettei jää kenellekään epäselväksi, että valiokunta ei tämän aikataulun puitteissa ehtinyt näitä asioita ihmis- ja perusoikeuksien osalta ja arviointien osalta selvittää.

Pyysin kuitenkin puheenvuoron alun perin siihen, että minä en ymmärrä, kuinka monta kertaa tämä 70 miljoonan lapsilisien korotus voidaan myydä. Sitä myytiin täällä viimeksi, kun me käsiteltiin perjantai-iltapäivänä työttömyysturvaa, ja sanottiin, että nämä vaikutukset sillä kompensoidaan. Siis ajatelkaa nyt: 800 miljoonan säästöt työttömyysturvaan, ja 70 miljoonalla nämä kompensoidaan. Tänään tässä keskustelussa jälleen sanottiin, että näillä nämä kompensoidaan. Jokainen meistä ymmärtää, että se menee myös hyvätuloisille perheille. Ei sillä kompensoida, vaan se on lapsi- ja perhepolitiikkaa: on katsottu, että erityisesti myös suurituloiset tässä ajassa tarvitsevat oman tukensa. Mutta tässä leikataan kaikkien huonoimmassa asemassa olevilta ihmisiltä, ja on käsittämätöntä, että tätä samaa yritetään esittää joka kerta kompensaatioksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten mennään puhujalistalle. — Edustaja Ohisalo.

13.05 Maria Ohisalo vihr: Arvoisa puhemies! Hallitus aikoo jäädyttää useiden sosiaaliturvaetuuksien indeksit vuosille 24—27. Indeksithän on tarkoitettu paikkaamaan hintojen

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

nousua, jotta ihmisten toimeentulo ei tosiasiallisesti pienenesi, kun elinkustannukset nousivat, ja nehan ovat nousseet valtavan paljon. Nämä hallituksen indeksileikkaukset vaikeuttavat ihmisten pärjäämistä nousevien hintojen kanssa ja tulevat lisäämään köyhyyttä sekä esimerkiksi perheiden ja opiskelijoiden ahdinkoa. Suomessa perusturvan taso on nykyiselläänkin riittämätön. Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on toistuvasti arvioinut Suomen perusturvan tason jo nyt liian matalaksi täyttääkseen riittävän vähimmäisturvan tason kriteerit. [Ben Zyskowicz: Kertokaa, missä maassa se on riittävä! — Krista Kiuru: Ei ainakaan tässä maassa!] Nyt hallitus on aikeissa heikentää sosiaaliturvan tasoa vielä entisestään, ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan hallitus itse asiassa kääntää suomalaisen sosiaalipolitiikan suuntaa näillä ja monilla muilla leikkauksilla. [Ben Zyskowicz: Missä se on riittävä? Missä Euroopan maassa?]

Arvoisa puhemies! Hallitus on tekemässä useita mittavia perusturvaleikkauksia, joiden yhteisvaikutuksia se ei tunnu haluavan arvioida kunnolla. Huolimatta asiantuntijoiden painavista lausunnoista ja perustuslakivaliokunnan huomautuksista hallitus ei ole ollut valmis tuomaan kokonaisvaikutusten arviota erityisesti perus- ja ihmisoikeuksien näkökulmasta eduskunnan käyttöön asiallisen lainsäädäntötyön turvaamiseksi. Tiedämme kuitenkin jo nyt, että hallituksen lukuisat sosiaaliturvaleikkaukset uhkaavat kasautua yksille ja samoille ihmisille, siis ihmisille, joilla on jo valmiiksi vaikeuksia selviytyä arjen kuluista. Perustuslakivaliokunta pitää omassa lausunnossaan huolestuttavana, että sääntelyn vaikutukset kohdistuvat voimakkaimmin pienituloisiin henkilöihin ja kotitalouksiin. Kymmenien eurojen vähennykset johonkin etuuteen eivät kenties ministereitä tai kansanedustajia hetkauta, mutta ne ovat pienituloisille erittäin suuria summia, ja jos on riippuvainen useammista etuuksista, indeksileikkausten vaikutukset moninkertaistuvat. Kysynkin nyt: kun täällä sanotaan, että nämä leikkaukset sattuvat ja ne ovat kipeitä ja niitä on vaikea tehdä, niin, edustaja Zyskowicz, miten nämä leikkaukset sattuvat teihin, miksi ne tuntuvat kipeältä, jos te olette tukemassa niitä leikkauksia? [Ben Zyskowicz pyytää vastauspuheenvuoroa] Tunnette kuitenkin olevan ainoa, joka niitä täällä uskaltaa puolustaa. [Ben Zyskowicz: Kiitos!]

Ja kerrataanpa nyt vielä: Tämän hallituksen tavoitteenahan oli puolittaa toimeentulotukea saavien ihmisten määrää. No, keinoksi esitettiin leikkauksia perusturvaan, ja lopputuloksena näemme toimeentulotuen saajien valtavan määrän lisääntymisen. Tämä näkyy myös kustannusten kasvuna, ja samaan aikaan ihmisten on entistä vaikeampi nousta irti sieltä sosiaaliturvalta, kun toimeentulotuki on etuutena erittäin jäykkä. Pitkäaikaisella toimeentulotukiasiakkuudella nimittäin tiedetään olevan yhteys hyvinvoinnin ja terveyden ongelmiin ja myös ylisukupolviseen huono-osaisuuteen. Jopa perustuslakivaliokunta on pitänyt huolestuttavana sitä, että ehdotetun lainsäädännön on arvioitu ohjaavan etuuden saajia viimesijaiseksi tarkoitetun toimeentulotuen saajiksi. Eli vaikka ette leikkaa nyt valmiiksi vaikeassa asemassa olevilta, niin työnätte enemmän ihmisiä sinne kaikista vaikeimpaan asemaan, siitähän tässä on kyse.

Arvoisa puhemies! Hallitus itsekin on arvioinut, että tämä nimenomainen esitys lisäisi pienituloisten määrää yli 40 000 henkilöllä. Heistä vajaat 3 000 on lapsia. SOSTEn laskelmien mukaan hallituksen sosiaaliturvaleikkaukset kokonaisuudessaan lisäävät lapsiperheköyhyttä koko maan tasolla lähes 17 000 lapsella. Jo nyt Suomessa noin 120 000 lasta elää pienituloisissa perheissä ja lapsiperheköyhyys ja sen seuraukset ovat liian monen lapsen ja nuoren arkea. Jo vuosia sosiaalivaltiovaliokunnat ovat kertoneet työskentelevänsä samojen perheiden kanssa sukupolvesta toiseen. Emme voi unohtaa sitä, mitä 90-luvun laman aika-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

na tehtiin, ja nyt toistetaan sitä samaa virhettä. Meidän pitäisi katkaista sitä ylisukupolvista köyhyyskierrettä, ei vahvistaa sitä. Esityksessä myös esitetään nostettavaksi lapsilisän yksinhuoltajakorotusta ja osaa lapsilisistä, mutta tämä ei kuitenkaan kompensoi kunnolla indeksijäädytyksiä eikä muita etuuksien leikkauksia. Lapsilisien korotukset eivät kohdistu vain heille, joilta hallitus leikkaa ja jäädyttää etuuksia, vaan myös hyvätuloisille, hyväosaisille lapsilisän saajille, ja sen sijaan korotukset eivät paranna kaikkein pienituloisimpien eli toimeentulotukea saavien lapsiperheiden taloutta.

Arvoisa puhemies! Indeksijäädytykset koskevat myös opiskelijoiden opintorahaa ja huoltajakorotusta. Lisäksi asumistuen jäädytys sekä hallituksen esittämä asumistuen mittava leikkaaminen heikentävät opiskelijoiden toimeentuloa. Tämän mittaluokan leikkaukset ovat opiskelijan pienissä tuloissa erittäin merkittäviä. Erityisesti pienempituloisista perheistä tulevien nuorten tai heikoimmissa tilanteissa olevien opiskelijoiden tilanne vaikeutuu. Esitys voimistaa opiskelijoiden taloudellista eriytymistä, heikentää opiskelukykyä ja lisää myös opiskelijoiden velkaantumista, joka on kasvanut jo entisestään viime vuosina. Opintotuen tulisi mahdollistaa täysipäiväinen opiskelu ja se, että opiskelijat voivat keskittyä opintoihinsa ja valmistua ajallaan.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan indeksijäädytykset, kuten muutkin hallituksen heikennykset sosiaaliturvaan, osoittavat piittaamattomuutta kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien hyvinvoinnista. Eikä hyvinvointivaltio toimi niin, että kaikkein heikoimmat kantavat kaikkein suurimman taakan ja osallistuvat niin kutsuttuihin yhteisiin talkoisiin kaikkein eniten, kuten hallitus nyt tuntuu ajattelevan. [Ben Zyskowitz pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Mennään jonkin aikaa tätä puhujalistaa, otetaan kyllä sitten pieni debattikin tuossa. — Edustaja Koskinen.

13.12 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Tämän asian yhteydessä on syytä tarkastella sosiaalisten, sivistyksellisten ja taloudellisten perusoikeuksien suojaa ja sen valvontaa eduskunnassa. Tässä syksyn hehtisessä paineessa perustuslakivaliokunta ja sen asiantuntijat asetettiin hyvin tiukkaan aikataulupaineeseen ja oli käsiteltävänä vaativia, uusia tulkintatilanteita. Oikeastaan neljä erityisen tärkeää tulkintaa nousee tässä indeksijäädytyksen osalta esille.

Ensinnäkin tässä, niin kuin näissä neljässä muussakin esityksessä, vaikutustenarviointi oli puutteellista. Sen ovat sekä perustuslakivaliokunta että sosiaali- ja terveysvaliokunta ja sivistysvaliokunta todenneet. Ja erityisen puutteellisia olivat nämä yhteisvaikutukset, kumuloituvat vaikutukset. Jotta perustuslakivaliokunta voisi arvioida, miten syvälle jonkun perusoikeuden, kuten perustoimeentulon turvan, loukkaus menee, niin sen täytyisi tietää, minkälaisiin ryhmiin se äärimmäisinä summina kohdistuu. Tällaisia arviointeja ei asiantuntijoilla eikä valiokunnalla ollut käytettävissä. Tuo paljon mainostettu yhteisarviointi, joka tehtiin jälkikäteen ministeriöiden kanssa, indeksileikkauksista ei pitänyt sisällään kuin yhden vuoden, ja nämä kasautuvat vaikutuksethan tulevat niinä kolmena seuraavana vuonna, jos tätä neljän vuoden jäädytystä ajatellaan. [Krista Kiuru: Eikä lainkaan ihmis- ja perusoikeusarviointeja!] Ja, niin kuin edustaja Kiuru tuolla viittaa, perusoikeus- ja ihmisoikeusarviointi jäi kokonaan puuttumaan merkittävästi näistä esityksistä.

Toinen merkittävä asia on, että tässä joudutaan tulkitsemaan sitä, minkälaiset perustuslain 19.2 §:n mukaiset perustoimeentuloturvan leikkaukset ajavat siirtymään toimeentulo-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

tuelle. Meidän pitkäaikainen tulkintakäytäntöhän on, että se ei ole perusoikeussuojan kannalta hyväksyttävää, että vedotaan siihen, että sitten toimeentulotuki tulee paikkaamaan näitä syyperusteisia perusturvan muotoja.

Kolmanneksi on sitten tämä indeksisuoja. Aikaisemmin on vain yhdeksi vuodeksi hyväksytty näitä perustoimeentulon turvaan liittyviä indeksijäädytyksiä. Ainoastaan hallinnollinen, oppilaitosten rahoitukseen liittyvä nelivuotinen indeksijäädytys on hyväksytty, ja sehän on ihan toinen luonteeltaan kuin nämä toimeentuloon liittyvät suojasäännökset. [Ben Zyskowicz: Ei kai muuta ole aikaisemmin esitettyään!] Tämän indeksijäädytyksen ongelmallinen vaihe osuu juuri siihen, jos sitä jäädytystä tehdään monta vuotta peräkkäin arvaamattomassa taloudellisessa tilanteessa. Jos ajatellaan kahta kolmea edellistä vuotta, niin meillähän oli siinä toista vuotta 7—8 prosentin inflaatiotahtia, ja jos tällainen ulkoisista seikoista johtuva tilanne tulisi tämän jäädytyksen aikana, niin sehän tarkoittaisi, että jo kahden vuoden aikana täytyisi se 10,2 prosenttia, mutta sen toisen vuoden aikana olisi sitten jo monta kuukautta, suurin osa vuotta voisi olla, sitä tilannetta, että reaaliarvo olisi heikentynyt pitkälti toistakymmentä prosenttia, jopa 15 prosenttia, ja sitä ei kompensoitaisi jälkikäteen, vaan se sitten palautuisi siihen kymmenen prosentin leikkaustasolle vasta seuraavan vuoden alussa. Eli nämä vaikutukset ovat todella tuntuja sitten kun niitä lähtee arvioimaan tämän puutteellisen aineiston pohjalta. Näitä kysymyksiä perustuslakivaliokunnan olisi pitänyt olennaisesti syvemmin tutkailla ja järjestää siihen mahdollisuudet.

Perustuslakivaliokunnan käytännössä on vahvistettu, että hallituksen esityksessä esiteillä julkisen talouden tilanteeseen ja kehitysnäkymiin liittyvillä seikoilla sinänsä voidaan perustella 19.2 §:n etuuksien heikentämistä esimerkiksi jättämällä indeksitarkistukset tekemättä. Tämänkaltaiset toimet ovat kuitenkin poikkeuksia perusoikeuksien heikentämiskiellosta, ja niitä on näin arvioitava suhteessa heikentämiskiellon rajoihin, ja niiden on täytettävä perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset. Ehdotettuja jäädytyksiä arvioitaessa on erityistä huomiota kiinnitettävä toimien oikeasuhtaisuuteen ja välttämättömyyteen sekä Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kunnioittamiseen.

Perusoikeusuudistuksen keskeisiä lähtökohtia 90-luvulla oli, että kansallisia perusoikeussäännöksiä tulkittaessa ja sovellettaessa on otettava huomioon Suomea sitovien ihmisoikeussopimusten määräykset. Lähtökohtana on, että kansalliset perusoikeudet tarjoavat vähintään saman suojan kuin vastaavat ihmisoikeudet. Ihmisoikeussopimukset määrittelevät kansallisen perusoikeussuojan minimitason. No nyt Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on 15. helmikuuta julkistamassaan päätöksessä katsonut, että työttömyysturvan peruspäivärahan ja työmarkkinatuen taso on riittämätön ja loukkaa Euroopan sosiaalisen peruskirjan 12 ja 13 artikloja. YK:n TSS-oikeuskomitea katsoi 5.3.2021 hyväksymissään loppupäätelmissä muun muassa, että vuosina 2015—2019 toteutetut etuuksien leikkaukset ja kansaneläkeindeksin jäädytykset tekivät etuuksista TSS-sopimuksen sosiaaliturvaa koskevan 9 artiklan kannalta riittämättömiä. Komitea edellytti, että Suomi varmistaa sosiaali-etuuksien riittävyyden. Sekä TSS-sopimus että Euroopan sosiaalinen peruskirja ovat Suomea sitovia kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia, joista poikkeaminen ei kuulu lainsäätäjän kompetenssiin. [Ben Zyskowicz: Ovatko nämä tulkinnatkin Suomea sitovia? — Krista Kiuru: Perustuslakivaliokunnan lausuntoihin pitää suhtautua erityisellä vakavuudella!]

Sekä kansallisten että kansainvälisten ihmisoikeus- ja perusoikeussäännösten nojalla perustuslakivaliokunnan vähemmistö hyvin perustein katsoi, että ehdotetut indeksijäädytykset ovat mitoitukseltaan niin suuria, että niiden on katsottava puuttuvan perustuslain 19 §:n 2 momentissa taattuihin oikeuksiin enemmän kuin mitä voidaan tavallisessa lainsäätämis-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

järjestyksessä tehdä. Tätä korostaa se, ettei näitä yhteisvaikutuksia muihin hallituksen esittämiin perustoimeentuloon kohdistuviin leikkauksiin ole arvioitu kokonaisuudessaan. Jos tällainen vajavaisten tietojen perusteella tapahtuva lainsäätäminen jatkuisi, se rapauttaisi koko perustuslakikontrollin, valvontamekanismin, ja sen takia tässä on vahvaan uudelleenajatteluun tarvetta koko eduskunnassa ja perustuslakivaliokunnassa, miten tällaisessa tilanteessa tuo vahva perustuslain ennakkokontrolli toimisi tätä tapausta paremmin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, sitten seuraavaksi edustaja Aittakumpu.

13.20 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! On selvää, että valtiontalouden tilanne ja myöskin laajemmin julkisen talouden tilanne on vakava, ja näyttää siltä, että yhä vakavampi. Keskusta näkee, että vahva valtiontalous on perusta, jonka pohjalta voidaan huolehtia heikoimmassa asemassa olevista. Vastalauseessamme korostamme sitä, että talouden kasvu ja työpaikat ovat kestävin ratkaisu Suomen velka- ja alijäämäongelmiin. Mitä enemmän saamme uutta kasvua, sitä vähemmän joudumme leikkaamaan.

Keskustan sosiaali- ja terveystaloustalouden vastalauseessa kiinnitämme huomiota myös siihen, että valiokunnassa kuultujen asiantuntijoiden mukaan ylipäätään hallituksen lakiesitysten ehdottamat leikkaukset tulevat kohdistumaan samoihin ihmisryhmiin. Sosiaaliturvaan kohdistuvien leikkausten yhteisvaikutusten arviointia ei ole kyetty ministeriössä tekemään tyydyttävällä tavalla. Valiokuntaryhmämme kannattaa tätä lakiesitystä, mutta kantaa erityistä huolta lakiesityksen mahdollisista vaikutuksista lapsiperheisiin ja pienituloisiin naisiin. Ryhmämme mielestä lapsilisiin esitetyt korotukset ovat myönteisiä perheiden ja lasten näkökulmasta. Ne eivät silti kompensoi useita pienituloisille perheille kohdistuvia muita sosiaaliturvaan kohdistuvia leikkauksia vaan asettavat perheet keskenään eriarvoiseen asemaan. Siksi valiokuntaryhmämme esittää muun muassa lausumaa, että ”eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa indeksien jäädytyksen vaikutuksia lapsiperheiden ja pienituloisten naisten toimeentuloon”. Tämän lausuman toivoisi kiinnostavan myös hallituspuolueiden edustajia.

Arvoisa rouva puhemies! Lapsiperheköyhyys on vakava ongelma. Taloudellisesti niukoissa oloissa elävät lapset ja nuoret ovat erityisesti vaarassa syrjäytyä, jäädä opiskelu- ja työelämän ulkopuolelle. Tutkimusten mukaan pitkäaikaiset toimeentulovaikkeudet lapsena aiheuttavat monenlaisia sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia vielä aikuisenakin. Määrä uhkaa nousta merkittävästi paitsi elinkustannusten nousun vuoksi myös hallituksen leikkausten takia.

On huomattava, että lapsiperhe on yhteiskunnalle monin tavoin tuottoisa investointi. Syntyvyyden nousu helpottaisi muun muassa eläkejärjestelmämme rahoitusta ja koko julkista taloutta. Erilaisilla toimilla kannattaa luoda lapsi- ja perheystävällistä Suomea. Kun näistä indeksien jäädytyksistä päästään, niin on tärkeää sitoa myös lapsilisä mukaan indeksiin, jotta sitä kohdellaan kuten muita etuuksia, jotta päästään lapsi- ja perheystävällisempään politiikkaan. Eduskunnan tietopalvelun mukaan nimittäin lapsilisan reaaliarvo on laskenut 34—42 prosenttia vuodesta 94 vuoteen 22. Pudotus on ollut todella suuri, ja siksi myös lapsilisä pitäisi pitkällä tähtäimellä sitoa indeksiin mukaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

13.23 Ville Merinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa viikonloppuna kotona mietin, mikä sana kuvaisi hyvin sitä, mikä nykyään ihmisiltä puuttuu ja mitä nämä leikkaukset myös vievät pois. Minulle tuli semmoinen sana mieleen kuin ”toiveikkuus”. Jotenkin minusta tuntuu, että tässä asiassa tämä meidän uusi hallitus on erityisesti epäonnistunut. Toiveikkuutta ei olla ylläpidetty, varsinkaan ihmisille, keillä on rahallisesti tiukempaa tai muunlaisia vaikeuksia elämässä.

Toiveikkuus on erityisen tärkeää, kun me yritetään selvitä läpi tämmöisestä vaikeasta ajasta. Ja kun puhutaan epäoikeudenmukaisuudesta tällä hetkellä näissä leikkauksissa, niin minä koen, että juuri tämä toiveikkuus on lähinnä varakkaammille ihmisille.

Mikä ruokkii tällä hetkellä niiden ihmisten unelmia, joilla on rahallisesti tiukkaa? Minä odotan malttamattomana semmoisia uutisia, jotka saisivat nämä ihmiset uskomaan tulevaan, mutta niitä ei näy. Ikävä kyllä päinvastaisia uutisia näkyy paljon. Viimeksi tänään oli jo iso uutinen, että valtiovarainministeri sanoo, että ruuan hinta voi nousta, että ruuan arvonlisävero nousisi. Aina, kun tämmöinen uutinen tulee, minä ainakin saan ihmisiltä paljon viestejä, joissa on entistä vähemmän toiveikkuutta.

Toiveikkuutta lisää parhaiten, kun ihmisillä säilyy yhteys toiseen ihmiseen, semmoinen tunne, että voi vaikuttaa jollain tavalla, ja minä lähetänkin hallituspuolueille pyynnön, että huomioisitte tämän ihmisten toiveikkuuden, kun teette uusia päätöksiä. Tämä on minulle erityisen tuttu aihe tuolta psykoterapiatyöstä, josta voisi sanoa, että tärkein parantava tekijä on se, että se terapia käynnistää just tämmöisen toiveikkaan olon elämästä, koska monesti ihminen on pitkään kokenut, että ei ole tulevaisuutta, että ei voi selvitä, ei voi päästä töihin, ei saa lapsia kasvatettua, ja sitten yleensä, kun terapiassa on käynyt vaikka puoli vuotta tai vuoden, yhtäkkiä huomaakin, että hei, minullahan on unelmia ja minulla on toiveikas olo, minä voin selvitä. Tätä minä toivoisin meille suomalaisille lisää, varsinkin niille ihmisille, keillä on tiukkaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Honkasalo.

13.26 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Edellisessä puheenvuorossa puhuttiin toiveikkuudesta. Omasta mielestäni on melko toivotonta myös tämä näiden massiivisten sosiaaliturvaleikkausten käsittely täällä eduskunnan täysistuntosalissa, jossa hallituspuolueista on todella vähän edustajia paikalla, he käyttävät todella vähän puheenvuoroja — edustaja Zyskowicz täällä käy silloin tällöin pitämässä debattipuheenvuorot. Keskustelu ei niiden myötä pääse kunnolla käyntiin — ja tämä tilanteessa, jossa hallitus tosiaan on viemässä läpi historiallisen suuret sosiaaliturvaleikkaukset. Koko tämä prosessi on myös demokratian kannalta ollut hyvin kyseenalainen. Nämä on viety läpi aivan massiivisen nopeassa aikataulussa. Lausunnonantajat ovat jo huomauttaneet, etteivät he pysty parissa viikossa millään tavalla antamaan kunnollisia lausuntoja. Sen jälkeen se prosessi on myös täällä eduskunnassa ollut äärimmäisen nopea, jolloin esimerkiksi näitä yhteisvaikutuksia ei ole ehditty kunnolla tekemään. Tämä ei ole laadukasta lainvalmistelutyötä, ja luulisi, että silloin kun on kyse pienituloisista ihmisistä, pitäisi nimenomaan erityisen tarkkaan ne vaikutukset punnita, mutta ei, näin ei tällä kertaa todellakaan toimita.

Demokratian kannalta on todella ongelmallista myös se, että tämä käsittely, mikä meillä on täällä nyt käynnissä, ei vastaa ollenkaan niitä keskusteluja, joita käytiin vaalien alla. Perussuomalaisten puheenjohtaja Riiikka Purra lupasi ennen vaaleja, että sosiaaliturvaan ei kosketa, ja täällä me ollaan nyt käsittelemässä näitä massiivisia sosiaaliturvaleikkauksia.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Hallituspuolueiden edustajat täällä pistävät kaiken voimansa siihen, että he yrittävät maalata mustaa valkoiseksi, yrittävät saivarrella sillä, että eivät nämä aidosti ole pienituloisia ihmisiä. Pelkästään tämä esitys, edustaja Laiho, pudottaa noin 41 000 uutta ihmistä köyhyyteen, noin 4 000 lasta. [Matias Mäkynen: Mutta ruuan hintaa voi silti nostaa!] Siinä kontekstissa minusta tuntuu häpeälliseltä väittää täältä puhujapöntöstä, ettei kyse ole pienituloisista ihmisistä.

Puhun nyt hieman opiskelijoista, sillä kokoomuksen puheenjohtaja Petteri Orpo lupasi ennen vaaleja, että koulutuslupaus pidetään, koulutuslupaus koskee myös opintotukea ja opintotuki on erityissuojeluksessa. Ei, näin ei ollut todellakaan. Opiskelijat kohtaavat nyt ennennäkemättömän suuret leikkaukset sekä tämän indeksijäädytyksen kautta että myös asumistuen kautta. Itse olen kyllä myös ollut hyvin surullinen siitä tavasta, miten tässä salissa hallituspuolueiden edustajat ovat puhuneet nuorista ihmisistä tilanteessa, jossa nämä sosiaaliturvaleikkaukset kohdistuvat kaikkein kipeimmin 16—24-vuotiaisiin. Täällä salissa kyllä ollaan aina silloin tällöin huolissaan nuorten mielen pahoinvoinnista, ja sitten toisella kädellä tehdään tämmöisiä massiivisia leikkauksia, jotka nimenomaan syventävät nuorten pahoinvointia.

Ennen kaikkea olen ollut surullinen siitä halventavasta keskustelusta, jolla nuorista puhutaan. Täällä monet edustajat ovat puhuneet esimerkiksi viime viikollakin, että kyllä silloin, kun minä olin nuori, asuin todella ahtaasti ja kärsin, ja annetaan ikään kuin sellainen kuva, että kärsimys kuuluu nuoren elämään, nuoren aikuisen elämään ja opintoihin, eikä ymmärretä sitä yhteyttä toimeentulovaikeuksien ja mielenterveyden välillä, ei ymmärretä sitä, että on vaikea oppia, on vaikea opiskella, jos koko ajan joutuu olemaan huolissaan omasta toimeentulostaan ja tulevaisuus näyttää hyvin epävarmalta. Täällä hallituspuolueiden edustajat ovat sanoneet, että ei hätää, me laajennamme opintolainatakauksia, kasvataan nuorten yksityistä velkaa, koska korkeakoulututkinto on takuu siitä, että myöhemmin elämässä menestyy — tämä tilanteessa, jossa työmarkkinat ovat muuttuneet huomattavasti varsinkin nuorten osalta. Prekaari työelämä on hyvin tavallista monelle nuorelle, ei ole enää takeita siitä, että edes korkeakoulututkinto takaisi sen turvallisen aikuisuuden ja varman toimeentulon. Ei me minkään muunkaan ihmisryhmän kohdalla perustella, että kärsimys ja niukka toimeentulo kuuluvat siihen ikävaiheeseen. En kerta kaikkiaan voi ymmärtää tällaista puhetapaa.

Näin se hallitus puhuu populistisesti valtion velasta ja toisella kädellä kasvattaa ennennäkemättömällä tavalla nuorten ihmisten velkataakkaa. Oli kyllä pysäyttävää sivistysvaliokunnassa esimerkiksi saada Takuusäätiön tilastot siitä, miltä nuorten velkaantuminen tällä hetkellä näyttää. Se on todella huolestuttavalla tasolla. He arvioivat, että nimenomaan tämä opintolainatausten laajentaminen tulee lisäämään sitä velkataakkaa entisestään. Miten ihmeessä me hyödytään sellaisesta tilanteesta, jossa nuori opiskelija valmistuu työelämään 40 000 euron opintolainataakka niskassa? Millä tavalla siitä on hyvä lähteä ponnistamaan eteenpäin kohti omaa itsenäistä elämää? En voi kerta kaikkiaan ymmärtää tällaista lyhytnäköistä politiikkaa, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Furuholm.

13.33 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Pakko on todeta, että synkkä on tämä hallituksen valitsema linja. Hallituksen kolmas iso sosiaaliturvaleikkaus on tänään täällä meidän käsiteltävänä. Asumistuen ja työttömyysturvan heikentämisen jatkoksi hal-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

litus on jäädyttämässä monien etuuksien indeksikorotukset seuraavan neljän vuoden ajaksi. Tämä tarkoittaa näiden etuuksien reaalisuuteen merkittävää laskua — etenkin kun näihin etuuksiin kohdistuu myös suoria leikkauksia. Yhteneväisiä piirteitä muiden jo mainittujen sosiaaliturvaleikkausten kanssa on muun muassa se, että köyhyys lisääntyy ja ihmisiä joutuu yhä enenevässä määrin toimeentulotuen piiriin. Tämä on suoraan seurausta siitä, että myös tämä leikkaus kohdistuu vain ja ainoastaan yhteiskuntamme pienituloisiin. Tässä siis leikataan niiltä, joiden jokainen euro menee jo ennestään arjen kustannuksiin. Uutta tässä esityksessä on se, että leikkausten piiriin pääsevät opiskelijoiden, vammaisten, lapsiperheiden, työttömien ja yksin elävien lisäksi nyt myös eläkeläiset, kun heidän asumistukeaan leikataan. Kuten on jo moneen kertaan todettu, niin näiden kaikkien tulossa olevien leikkausten yhteisvaikutuksia me saamme vain arvuutella. Aika riskialttiin linjan on hallitus siis valinnut.

Arvoisa rouva puhemies! Kuten tässä kävi jo ilmi, Suomi on saanut jo useamman kerran huomautuksen Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitealta perusturvan riittämättömästä tasosta. Huomautukset tuskin loppuvat, sillä tämän hallituksen esityksen myötä yhteiskunnan turvaverkkoihin saksitaan lisää isoja reikiä. Seuraus on yli 40 000 pienituloista lisää, joista lapsia on noin 3 900 — siis pelkästään tämän esityksen myötä. Tästä johtuen lähes jokaisessa asiantuntijalausunnossa tämän esityksen kohdalla todettiin hallituksen suuntaan, että alkää nyt tällä tavalla leikatko. Kehotukset kuitenkin menivät taas kuuroille korville, sillä kyllä te leikkaatte.

Kuten jo aiemmin mainitsin, myös tämä esitys lisää toimeentulotuen tarvetta suomalaisissa kotitalouksissa. On vaikea ymmärtää, miksi te näin toimitte. Toimeentulotukeen liittyvät negatiiviset vaikutukset on käyty jo moneen kertaan läpi tässä salissa menneiden päivien aikana. Sen lisäksi, että toimeentulotuella on passivoiva, työntekoon kannustamaton vaikutus, on sillä myös yhteys ylisukupolvisen huono-osaisuuteen ja sen moninaisiin sekä sitkeisiin haasteisiin. Siksi sekä työllisyys- että sosiaalipolitiikan näkökulmasta pidän sangen erikoisena valittua linjaa, jossa työnteko ei kannata mutta yhteiskunnan monet haasteet vahvistuvat kauaskantoisesti.

Arvoisa puhemies! Huonoa koulutuspolitiikkaa taas on se, että jo valmiiksi velkaantuneiden ja toimeentulonsa kanssa kamppailevien opiskelijoiden opintotuki kuuluu tämän indeksijäädytyksen piiriin. Opiskelijoihin osuu kipeästi myös yleinen asumistuen leikkaus. Opiskelijat saavat siipeensä siis monesta suunnasta. Tällä on vaikutus opiskelijoiden kykyyn ja mahdollisuuksiin opiskella päätoimisesti, eikä se siksi tue koulutuspoliittisia tavoitteita esimerkiksi koulutustason nostosta ja nopeammasta valmistumisesta. Kun opiskelijoiden toimeentuloa halutaan viedä entisestään velkavetoiseen suuntaan, on sillä myös eriarvoistava vaikutus johtuen opiskelijoiden taustasta tai valitusta tutkinnosta. Tällä taas on vaikutusta siihen, kuka opiskelee ja mitä opiskelee tulevaisuudessa. Ja jos en ihan väärin muista, niin ennen vaaleja tehtiin lupaus koulutuksen erityissuojelusta. Se on rikottu jo moneen kertaan.

Arvoisa puhemies! En malta olla sanomatta muutamaa sanaa lapsiperheköyhyydestä, joka tulee tämänkin päätöksen myötä lisääntymään ja täten seuraamaan hallituspuolueiden jäseniä joka puolelle ja pitkään. Tässä esityksessä tosiaan tehdään korotus lapsilisiin. Tätä korotusta mainostettiin kovasti hallitusohjelman julkaisemisen yhteydessä. Kun maalasit-e aika rehvakkaasti kuvaa perhemyönteisestä hallituksesta, niin nyt voisi olla hyvä hetki myöntää, että kyseessä oli jonkin tason sumutus. Te leikkaatte valtavasti juuri yhteiskunnan heikoimmissa asemissa olevien lasten perheiltä, niiltä, jotka euroja kipeimmin tarvit-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

sisivat, ja sitten korvaavana toimenä te korotatte lapsilisää, joka kohdentuu myös yhteiskunnan rikkaimmille ja kompensoi hyvin vähäisesti juuri pienituloisille tehtyjä leikkauksia. Tämä lapsilisän korotus muistuttaa tulonsiirtoa, jossa eurot liikkuvat pienituloisten perheiden taskusta paremmin pärjääville perheille. Kysynkin: mikä järki tässä on?

Arvoisa rouva puhemies! Me palaamme aina tähän samaan kohtaan, jossa voimme pohdita keinoja valtiontalouden tasapainottamiseksi oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Monissa suomalaisissa kotitalouksissa on edessä kohtuuttomia tilanteita ja, hyvä hallitus, te olette niistä vastuussa, koska te olisitte voineet valita toisin. Tästä johtuen kysynkin nyt ääneen: hyväksyvätkö kaikki hallituspuolueet ja niiden jäsenet nämä leikkaukset? Minä kysyn tätä, koska tämä hiljaisuus on tulkittavissa myöntymiseksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen.

13.38 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Tämä esitys yhdistettynä muihin hallituksen tekemiin sosiaaliturvaleikkauksiin tulee muuttamaan suomalaista yhteiskuntaa. Nämä esitykset tulevat läpi mennessään lisäämään köyhyyttä ja osattomuutta. Ne tulevat lisäämään toimeentulokiriippuvuutta Suomessa.

Arvoisa puhemies! Täytyy todeta, että tämä on tietoinen valinta hallitukselta, ja sen vallinnan seurausten kanssa te, hallituspuolueiden edustajat, tulette elämään ensi vuonna ja tulevina vuosina ja vuosikymmeninä. Me tiedämme erityisesti tutkimusperusteisesti, että lapsiperheköyhyyden lisääminen tulee kalliiksi ja se vaikuttaa pitkään, ihmisten koko elin-kaaren ajan.

Arvoisa puhemies! Näistä työllisyysvaikutuksista. Näitä leikkauksiahan perustellaan usein nimenomaan työllisyysvaikutuksilla. Vaikka hallituksen tavoittelemat työllisyysvaikutukset toteutuisivat täysimääräisesti, lisääntyy köyhyys silti — siltikin köyhyys lisääntyy, vaikka työllisyysvaikutukset, jotka ovat optimistisia, toteutuisivat täysimääräisesti. Näin on hallituksen omienkin laskelmien mukaisesti. Hallituksen työvoimapolitiittinen linja perustuu lähes puhtaasti ja lähes pelkästään pienituloisilta suomalaisilta leikkaamiseen, toiveeseen siitä, että ihmisille ilmestyy työpaikka ja työkyky ja koulutus toimeentuloa leikkaamalla. Arvon hallitus, mitä enemmän te teette tämäntyyppisiä työllisyystoimia, sitä enemmän köyhyys ja toimeentulokiriippuvuus Suomessa lisääntyvät, ja me tiedämme, että toimeentulokiriippuvuus on sosiaaliturvajärjestelmän pahin kannustinloukku. Siksi sitä on vuosikymmeniä pyritty vähentämään. Nyt hallitus kääntää Suomen sosiaalipolitiikan pitkän linjan ja tietoisesti lisää toimeentulokiriippuvuutta, jonka me tiedämme olevan pahin kannustinloukku.

Arvoisa puhemies! Marinin hallituksen aikana nähtiin, että työllisyys voi vahvistua ilman leikkauksia sosiaaliturvaan. Työllisyys nousi ennätystasolle ilman leikkauksia sosiaaliturvaan. Jokainen ymmärtää, että tosielämässä, reaali maailmassa, työllisyys ei määrity pelkästään sosiaaliturvaleikkausten kautta. Jokainen ymmärtää, että ihmisille ei automaattisesti ilmesty työpaikkaa, kun häneltä leikataan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen työllisyyspolitiikka on köyhyyttä lisäävää ja toimeentulokiriippuvuutta vahvistavaa politiikkaa. On kyseenalaista, onko tämä todella työllisyyslinja ja onko tämä se tapa, jolla työllisyyttä halutaan Suomessa vahvistaa, sillä toistan: köyhyys lisääntyy sitä enemmän, mitä enemmän tämäntyyppisiä työllisyystoimia tehdään.

Arvoisa puhemies! Toinen peruste, millä näitä kovia leikkauksia perustellaan, on tietysti valtiontalouden tasapainottamistarve. Valtiontalous on alijäämäinen, ja me kaikki näem-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

me, että julkista taloutta on tasapainotettava. Mutta kun katsomme hallituksen julkisen talouden suunnitelmaa, niin näemme, että valtiontalous ei näistä leikkauksista huolimatta vahvistu. Velkaantuminen lisääntyy koko hallituskauden ajan. Orpon hallitus ennusteiden mukaan ottaa enemmän velkaa kuin edellinen hallitus. Miten tämä on mahdollista? Miten julkinen talous, valtiontalous, ei leikkauksista huolimatta tasapainotu? No, se johtuu siitä, että veroaste laskee jyrkästi eli tulot pienenevät enemmän kuin leikataan. Ilman veroasteen laskua julkinen talous olisi hallituskauden lopulla lähes tasapainossa. Valtiontaloutta voitaisiinkin tasapainottaa kestävämmän ja oikeudenmukaisemmin ilman leikkauksia pienituloisilta suomalaisilta, jos verokeinot olisivat käytössä, jos veroasteen laskua jarrutettaisiin ja hillittäisiin. Mutta on siis hallituksen valinta, että verokeinoja ei käytetä, veroasteen laskua ei hillitä. On hallituksen valinta antaa hyvätuloisille jopa uusia veroetuja ja kohdistaa leikkaukset puhtaasti pienituloisiin suomalaisiin.

Arvoisa puhemies! Keskustelussa oleva indeksileikkaus on raju leikkaus pienituloisille, kun hallituskauden aikana yksistään tämä toimi leikkaa etuuksia 10 prosenttia, ja tämän päälle tulevat muut leikkaukset muihin etuuksiin. Perusturvan taso heikkenee, toimeentulotukitarve kasvaa. Erityisesti pienituloiset lapsiperheet, työttömät, opiskelijat, ukrainalaiset pakolaiset, pienituloiset eläkeläiset, pienituloiset palkansaajat ja pitkäaikaissairaat tulevat kärsimään tästä esityksestä.

Arvoisa puhemies! Suomi muuttuu näiden sosiaaliturvatukileikkausten myötä, enkä usko, että suunta on hyvä. Hallituksen valitsema suunta on väärä, ja se tulee kalliiksi inhimillisesti mutta varmaankin myös taloudellisesti, koska me tiedämme, että syrjäytyminen ja osattomuus myös maksavat. Herää kysymys, ymmärtävätkö hallituspuolueiden edustajat syvällisesti, mitä te olette tekemässä, ja jos ymmärrätte, mitä te siitä ajattelette, ovatko nämä loppuun asti harkittuja ja tietoisia valintoja, ja jos ovat, niin mitä se kertoo hallituksen arvopohjasta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskela.

13.45 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Haluan tässä aluksi nostaa yhtä seikkaa, joka hallituksen argumenteissa toisteisesti ja virheellisesti nousee ja jota nostetaan esiin. Hallitus on nimittäin vedonnut lapsilisien korottamiseen, kun sitä on kritisoitu lapsiperheköyhyyden lisäämisestä, ja niin teki täällä äsken myös esimerkiksi edustaja Laiho. Tämä argumentti ei kuitenkaan kestä lähempää tarkastelua, ainakaan kahdesta syystä: Ensimmäinen syy on se, että hallituksen toimet kokonaisuudessaan tulevat lisäämään lapsiperheköyhyyttä. Tämä on fakta, joka ei muutu muuksi sillä tavalla, että muuta väitetään täällä salissa. Toiseksi, hallitus poistaa työttömyysturvan lapsikorotuksen, joka on heikoimmassa taloudellisessa asemassa oleville lapsiperheille kohdistuva tuki. Pahimmillaan tässä käy nyt niin, että työttömyysturvan lapsikorotuksen poisto pudottaa lisää lapsiperheitä toimeentulotuelle, ja koska toimeentulotuessa lapsilisät lasketaan tuen määrää arvioitaessa, niin lapsilisän korotus ei auta niitä perheitä, jotka siitä eniten hyötyisivät. Kyllähän teidän täytyy ymmärtää, hyvä hallitus, että tämä ei auta niitä lapsiperheitä, joita juuri nyt pitäisi auttaa, kun eläminen on kallistunut ja ihmisillä on vaikeuksia ostaa jopa ihan peruselintarvikkeita, lääkkeitä tai esimerkiksi bussilippu. Meillä on Suomessakin perheitä, joilla ei ole varaa lasten harrastuksiin, ja perheitä, joissa lapsilla ei ole varaa ostaa bussilippua maksuttomiin harrastuksiin. Näiltä perheiltä te olette nyt leikkaamassa. Ei tällä ole lapsimyönteisyy-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

den kanssa mitään tekemistä, ja minusta olisi suoraselkäistä myöntää se ääneen sen sijaan, että te väitätte auttavanne nimenomaan lapsiperheitä.

Arvoisa puhemies! Minun on yleisestikin hyvin vaikea ymmärtää tätä pistemäisyyttä, jolla näitä päätöksiä on tehty. Laaja-alainen ymmärrys ja erityisesti vaikutukset kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin, myös lapsiin, on jäänyt päätöksenteossa täysin huomiotta. Ja tämä vaikutusten ymmärtämättömyys on joko tietoista tai tiedostamatonta, enkä ole ihan varma, kumpi vaihtoehto on huonompi: se, että hallitus ei ymmärrä, vai se, että hallitusta ei kiinnosta.

Lopuksi minulla on hallituspuolueiden edustajille muutama kysymys. Te väitätte, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevat ihmiset on suojattu, mutta miten he tarkalleen ovat suojassa sillä, että te lisäätte toimeentulotuen saajien määrää ja siten kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten määrää? Te puhutte työllisyyden vahvistamisesta, mutta ymmärrätekö te, että valintanne pudottaa lisää ihmisiä toimeentulotuelle, heikentää työllisyyttä? Näettekö te, millä hinnalla te näitä toimia ajatte? Oletteko te laskeneet, kuinka paljon lapsiperheköyhyyden lisääminen tulee maksamaan takautuvasti ja kuinka se vessittää tätä tavoitetta talouden tasapainosta, inhimillisistä seurauksista puhumattakaan? [Krista Kiuru: Ei sitä ole laskettu!] Minä en kerta kaikkiaan ymmärrä, millainen on se arvopohja, joka perustelee lähes 17 000 lapsen pudottamisen köyhyyteen sillä, että ensi vuoden luvut näyttävät paperilla paremmilta. Kukaan teistä — kukaan teistä — ei ole tätä tällä tavalla täällä artikuloinut ja kertonut, mille arvopohjalle tämä perustuu, millä hinnalla näitä päätöksiä tehdään ja miten jätetään huomiotta se, mitä tässä ihmisille tapahtuu. Olen sanonut tämän ennenkin, mutta sanon vielä uudestaan: tämä on harvinaisen kylmää ja julmaa politiikkaa, ja se on teidän arvovalintanne.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä.

13.50 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Kun mietitään, minkä perinnön tämä hallitus jättää, niin historiankirjoihin tulevat jäämään isot linjat. Yksi iso linja on tämä historiallisen kova talouspolitiikka. Pelkästään tämä esitys kasvattaa eriarvoisuutta ja lisää pienituloisten henkilöiden lukumäärää kymmenillä tuhansilla ihmisillä. Mutta näiden isojen linjojen alle jää kuitenkin muutakin tärkeää, sellaista, joka ei kaikissa tapauksissa tule näky-mään historiankirjoissa, ja ne ovat nimittäin näiden yksittäisten ihmisten elämänpolut. Se, että tämä teidän esityksenne tulee tarkoittamaan melkein 4 000:ta uutta köyhää lasta, kertoo meille samalla, että näistä jokaisen lapsen elämää te kurjistatte. Jokainen näistä lapsista on tärkeä, ja jokaiselle näistä lapsista oma elämänpolku on lopulta se tärkein historiankirjoitus. Näiden lasten elämänpolkujen vaikeuttamisesta te olette nyt vastuussa. Se tarkoittaa elämän mittaisia vaikutuksia, jopa ylisukupolvisia vaikutuksia. Siitä vastuusta te — kokoomus, perussuomalaiset, RKP ja kristillisdemokraatit — ette pääse mihinkään.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys lisää köyhyyttä ja eriarvoisuutta, tämä esitys lisää toimeentulotuen tarvetta, tämä esitys lisää köyhyydessä elävien lasten määrää. Toimin itsekin viime kaudella Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnassa, ja on selvää, että Suomessa taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumisen näkökulmasta olisi mentävä juuri päinvastaiseen suuntaan kuin mitä hallitus nyt tekee. Kuten täällä on kuultu, Suomi on toistuvasti, viimeksi tänä vuonna, saanut huomautuksia liian alhaisesta sosiaaliturvan tasosta Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitealta. Tämä ei ole mikään pikkujuttu, ja tätä on tärkeää nostaa tässä yhteydessä esille. Perusturvan tulisi olla

sen tasoinen, että sillä voi vähintään kattaa kaikki välttämättömät menot ja ettei olisi tarve turvautua viimesijaiseen toimeentulotukeen. Nyt kuitenkin näiden indeksijäädytysten takia ihmisiä tulee ohjautumaan toimeentulotuen saajiksi. Toimeentulotuki on tarkoitettu viimesijaiseksi tueksi, eikä ole kohtuullista eikä oikeudenmukaista mutta ei ole myöskään millään tavalla järkevää tiputtaa ihmisiä toimeentulotuen varaan.

No, sitten te kommentoitte täällä, että näitä leikkauksia ja indeksijäädytyksiä kompensoidaan, mutta miten nämä mahdolliset 10 euron tai 20 euron korotukset kompensoivat satojen eurojen leikkaukset? Eivät mitenkään. Eli edustaja Laiholle siis sanoisin, että emme me ole sanoneet, ettei näillä korotuksilla ole mitään merkitystä, mutta me olemme suhteuttaneet niitä näihin leikkauksiin ja niiden yhteisvaikutuksiin, jotka voivat nousta jopa useisiin satoihin euroihin.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan, että tiettyihin kansaneläke- ja elinkustannusindeksiin sidottuihin etuuksiin ja etuuslakien määrärahoihin ei tehdä indeksitarkistusta ollenkaan koko vaalikauden aikana eli vuosina 24—27. Yksi erityinen epäkohta tässä esityksessä onkin tämä täysimääräinen indeksien jäädyttäminen koko vaalikaudeksi. Jopa valtiovarainministeriö nosti esille omassa lausunnossaan, että indeksijäädytyksiä valmisteltaessa ei ole tehty vaihtoehtoisten toteuttamistapojen arviointia ja että vaihtoehtoisia toimia olisi voinut miettiä, jotta ei olisi tarvinnut tehdä tätä täyttä jäädytystä.

Toinen vakava epäkohta on yhteisvaikutusten arvioinnin puute. Kun jäädytys on tehty koko vaalikaudeksi, niin tämänkään yhteisvaikutuksista teillä ei ole minkäänlaista arviota. Olen kritisoinut tätä asiaa aiemminkin näiden muiden leikkausten yhteyksissä, mutta tämä on tässäkin yhteydessä erittäin huolestuttava asia. Te teette erittäin ison heikennyksen, ja te teette sen osittain sumuisin lasein.

Arvoisa puhemies! Minä en usko, aidosti en usko, että hallitukselle velan taittaminen olisi aidosti se prioriteetti, jonka takia näitä päätöksiä tehdään. Velkaantuminen ensinnäkin tosiaan kiihtyy Orpon hallituksen toimesta, ja jos velan taittaminen olisi aidosti ollut suuri, vakava prioriteetti, niin silloin hallituksen tekemiä valintoja hyvätuloisten veronkevennysten osalta ei olisi tässä samassa yhteydessä tehty. Päätös maksattaa hallituksen talouspolitiikka yhteiskunnan pienituloisimmilla on kokoomuksen ja perussuomalaisen tekemä ideologinen valinta — näin siitä huolimatta, että valtiovarainministeri Purra lupasi ennen vaaleja, että pienituloisilta leikkaaminen ei käy perussuomalaisille, ja pääministeri Orpo puolestaan lupasi, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia. Nyt nämä molemmat lupaukset on petetty moneen kertaan, kuten joudumme täällä taas tänään toteamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto.

13.56 Pinja Perholehto sd: Arvoisa rouva puhemies! Nämä indeksitarkistusten jäädytykset kohdistuvat jo ennestään pienituloisiin henkilöihin ja kotitalouksiin sekä heikentävät perusturvan riittävyyttä, eikä tämä muutu miksiäkään, vaikka kuinka vääntäisi, kääntäisi tai voissakin paistaisi. Erityisen huolissani olen heikennysten vaikutuksista lapsiperheköyhyyteen, etenkin kun huomioon otetaan muut hallituksen leikkaukset. Köyhyysriski koskettaa jo nyt lähes 15:tä prosenttia Suomessa asuvista lapsista. Hintojen nousu on suistanut monet yhä kovempaan ahdinkoon köyhdyttäen erityisesti yhden aikuisen lapsiperheitä. Olen siitä, kollegat, todella huolissani. Moni meistä saa viestiä tavallisilta työssäkäyviltä ihmisiltä, että heillä rahat eivät riitä, ja vielä huomattavasti hankalampi tilanne on heillä, jotka eivät syystä tai toisesta voi käydä töissä.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Samaan aikaan, kun tilanne on tämä ja kun YK:n lapsen oikeuksien komiteakin on suosituksissaan jo kehottanut Suomea välttämään köyhyysriskissä oleviin lapsiin kohdistuvia sosiaaliturvan leikkauksia, puskee hallitus kuitenkin eteenpäin juuri köyhiin ja myös lapsiperheisiin osuvia heikennyksiä, piittaamatta ilmeisesti lainkaan siitä, että tämä kehityssuunta on myös täysin ristiriidassa sen kanssa, että Suomen tavoitteena on vähentää köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien ihmisten määrää 100 000:lla — siis 100 000 henkilöllä — vuoteen 2030 mennessä. Varmasti kaikille on käynyt selväksi hallituksen lukuisten leikkausesitysten vaikutusarvioista se, että näin ei tule tapahtumaan. Päinvastoin, yhä suurempi osa ihmisistä tippuu köyhyysrajalle tai jopa sen alle, ja se ei edistä tätä tavoitetta köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämisestä.

No, arvoisa puhemies, tähänhän hallitus vastaa, että he tulevat köyhiä lapsiperheitä vastaan muilla muutoksilla. Tosiasiassa, kuten täällä on jo useaan kertaan tänään todettu, on se, että esimerkiksi nämä lapsilisään tehtävät korotukset eivät kompensoi lukuisiin muihin etuuksiin tehtäviä leikkauksia eivätkä ne myöskään kohdennu kaikille, kuten myös edustaja Kivelä edellä korosti. Lapsilisä, itsessään ihan tarpeellinen korotus, esimerkiksi leikkaantuu pois toimeentulotuen saajilta, koska se huomioidaan tulona toimeentulotuessa, eivätkä nämä esitetyt lapsilisän korotukset siten paranna ainakaan toimeentulotukea saavien lapsiperheiden asemaa.

Arvoisa puhemies! Kaikista eniten minua tässä ehkä häiritsee ristiriita siinä suhteessa, että kun hallituspuolueet niin kovasti korostavat vaalivansa turvallisuutta ja puhuvat kauniisti turvasta, niin aidosti turvallisen ja aidosti oikeudenmukaisen yhteiskunnan perustana ovat kuitenkin hyvin toimivat hyvinvointipalvelut, pienet tulo- ja varallisuuserot, eriarvoisuuden ja köyhyyden torjuminen sekä tukevat yhteiskunnalliset turvaverkot. Näihin tämä Orpon—Purran hallitus ei valitettavasti ole sitoutunut. Moni lapsi kasvaa perheessä, jossa vanhemmat eivät kykene työntekoon, jolle työtä ei ole saatavilla tai jossa työ ei yksinkertaisesti elätä tekijäänsä. Yksikään lapsi ei ole syypää perheensä köyhyyteen, mutta lapset kärsivät näistäkin, hallituksen indeksijäädytyksistä. Se ei ole minusta oikeudenmukaista, eikä se ole vahvan ja välittävän Suomen mukaista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Matias Mäkynen.

14.00 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Tulen nyt tänne oikeistopuolueiden puoleiseen pönttöön, jos siellä joku vielä käyttäisi omaa harkintaansa, kun kuulisi, millaisia vaikutuksia näillä teidän esityksillänne on. Kun perussuomalaisen puheenjohtaja on sanonut, että pienituloisilta leikkaaminen ei teille käy ja kokoomuksen mukaan keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia, niin kannustaisin vielä miettimään, mitä te olette tekemässä.

Me käsittelemme tänään historiallista ja historiallisen surullista sosiaaliturvaleikkausta. Lokakuussa 23 eli toissa kuussa inflaatio oli Suomessa Tilastokeskuksen mukaan 4,9 prosenttia. Koskaan aiemmin Suomessa ei ole tällaisen inflaation oloissa päätetty sosiaaliturvan jäädytyksistä ja vielä koko hallituskaudeksi, neljäksi vuodeksi. Itse asiassa Marinin hallitus teki aikaistetut indeksikorotukset inflaation lähdettyä laukalle Venäjän hyökkäyssodan myötä — siis täysin päinvastaista politiikkaa. Tämän hallituskauden aikana eivät sosiaaliturvaetuudet eläkkeitä ja toimeentulotukea lukuun ottamatta tule seuraamaan hintojen nousua. Yli kymmenen prosentin leikkaus tehdään juuri niiden ihmisten toimeentuloon, joiden tulot menevät kokonaisuudessaan kulutukseen. Tällä esityksellä jäädytetään sairauspäiväraha, vanhempainpäiväraha, kuntoutusrahat, työttömän peruspäiväraha, sen

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

korotusosa ja lapsikorotus, lasten kotihoidon tuki, yleinen asumistuki, opintoraha, sen huoltajakorotus, materiaalisia ja useita muita etuuksia. Näiden leikkausten myötä 100 000 ihmistä pudotetaan toimeentulotuen varaan ja Suomeen tulee 41 600 pienituloista ihmistä lisää. Pienituloisia lapsia tulee pelkästään tämän esityksen myötä 3 900, eli pienituloisten lasten määrä kasvaa lähes kolme prosenttia. Kokonaisuudessaan lapsikäyhyys lisääntyy 17 000 lapsella hallituksen päätösten myötä.

Kuten edustaja Laihokin sanoi, esityksen tavoitteena on julkisen talouden tasapainottaminen ja työllisyyden vahvistaminen. Mutta kuten aiemmissa keskusteluissa on todettu, valtiontalous ei tasapainotu, velkaantuminen ei hidastu. Te ette ole huolissanne valtiontaloudesta. Valtiovarainministeriön staattisen laskelman mukaan työllisiä tulee 18 600. Ajatus työllisyyden vahvistumisesta perustuu vain ja ainoastaan siihen, että peruspäivärahan saajat ovat työttömiä korkean sosiaaliturvansa ansiosta. Tämä ajatus on todellisuudelle vieras, sillä tutkitusti työttömyyden pitkittymisen syitä ovat heikko terveydentila, vanhentunut koulutus ja asuinpaikka, jolla ei ole työpaikkoja. Kaikkia näitä te olette heikentämässä leikkaamalla hyvinvointialueilta, poistamalla kokonaan aikuiskoulutustuen ja heikentämällä asumistukea erityisesti alueilla, joilla niitä työpaikkoja olisi.

Hallituspuolueista väitetään, että kaikista heikoimmassa asemassa olevat on suojattu leikkauksilta ja että lapsiperheistä pidetään huolta. Kaikille perheille toimeentulotuen saajia lukuun ottamatta suunnattu pieni lapsilisäkorotus ei korvaa edes pientä osaa niistä useista sadoista euroista, joita te pienituloisilta lapsiperheiltä olette leikkaamassa. Tosiasiassa tämä esitys tarkoittaa, että ihmiset ajetaan toimeentulotuelle, joka on byrokraattinen ja huonosti työllisyyttä tukeva. Toimeentulotuen saajat hallitus taas on ajamassa kodeistaan kolmen kuukauden kuluessa, jos asumiskulut ylittävät toimeentulotuen asumisnormin, kuten oletettavasti käy varsin monelle näistä 100 000 ihmisestä, jotka toimeentulotuen piiriin nyt päätyvät. Hallituksen tavoitteena oli aiemmin ottaa käyttöön jopa viiden prosentin omavastuu toimeentulotuen asumismenoihin eli tehdä leikkaus myöskin toimeentulotukeen, mutta tämä esitys on kaatunut jo ministeriövaiheessa perustuslain vastaisena. Toimeentulotuki on kaikista suurin tuloloukku, ja siltä nouseminen takaisin työelämään on kaikista vaikeinta, jos uskomme sosiaaliturvan kannustinvaikutuksiin.

Itse asiassa hallituksella on useita esityksiä, joilla ihmisiä ollaan kirjaimellisesti ajamassa kodeistaan. Toimeentulotuen saajien on siis jatkossa muutettava kolmessa kuukaudessa kodistaan, jos asumismenot ylittävät toimeentulotuen normin. Asumistukea ja muita etuuksia leikataan sadoilla euroilla kuussa ja omistusasujilta poistetaan asumistuki kokonaan, mikä tarkoittaa työttömyyden ja sairauden tilanteessa pakkoa myydä oma kotinsa, vaikka kulut olisivat vuokra-asuntoa pienemmät. Mitä on tehtävä, kun pikkupaikkakunnalla ei asuntoa saa myydyksi ja vuokra-asuntoja ei ole? Kolmanneksi hallitus on ottamassa käyttöön tulorajat ARA-asuntoihin. Jatkossa ARA-asunnossaan asuvan ei siis kannata ottaa työpaikkaa vastaan, koska tuloksena on kodin menettäminen ja asumiskulujen nousu. Hallitus siis väittää tavoittelevansa asunnottomuuden vähentämistä mutta lisää sitä räikeästi.

Koko tämän esityksen ja hallituksen sosiaaliturvaleikkausten ydinkysymys on: onko tämä kohtuullista? Nämä indeksijäädetykset ovat osa kokonaisuutta, johon kuuluvat esimerkiksi asumistuen merkittävät heikennykset, työttömyysturvan huoltajakorotuksen poistaminen ja ensi keväänä käsitteilyyn tuleva työttömyysturvan porrastaminen. Hallituksen puolentoista miljardin euron leikkaukset kaikista heikoimmassa asemassa olevien toi-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

meentuloon on runnottu kiireellä läpi ensin ministeriöistä lyhyillä lausuntokierroksilla ja sitten eduskunnassa ilman yhteisvaikutusarvioita.

Arvoisa puhemies! Minusta näyttää siltä, että eduskunnan tärkeitä työskentelyperiaatteita, kuten kansanedustajien tiedonsaantioikeutta ja perustuslakivaliokunnan epäpoliittisuutta, on vähintäänkin venytetty tämän käsittelyn aikana. Kuten kokoomuksesta on suoraan sanottu, heidän tarkoituksenaan on varmistaa hallitukselle suopeiden perustuslakitulkintojen tekeminen perustuslakivaliokunnassa, mikä on valiokunnan aseman kannalta erittäin ongelmallista politisointia.

Tämä hallituksen esitys on merkittävä osa suomalaisen sosiaalipolitiikan muutosta, jonka hallitus on tekemässä. Perusturvan sijaan ihmiset halutaan ajaa viimesijaiselle toimeentulotuella samalla, kun palveluita heikennetään. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on arvioinut, että toimeentulotuen saajien määrä kasvaa vain tämän syksyn esitysten myötä 27 prosentilla eli 100 000 ihmisellä. Tavoitteena oli 100 000 työllistä — tuloksena 100 000 ihmistä toimeentulotuella. Hallitus vaikeuttaa nuorten pääsyä kuntoutukseen ja pakottaa ihmiset turvautumaan toimeentulotukeen. Toimeentulotukiasiakkuus periytyy. Lapset kärsivät köyhyydestä kaikkein eniten. Toimeentulotuki vie ihmisiltä kaikki mahdollisuudet suunnitella elämäänsä. Kyse on kuukausi toisensa perään jatkuvasta selviytymistaistelusta byrokratian rattaissa. Toimeentulo-ongelmat ja työttömyys aiheuttavat mielenterveysongelmia. Toimeentulotuen alistavuus ja ennakoimattomuus korostavat tätä. Mielenterveysongelmat vaikeuttavat edelleen nousua takaisin työelämään.

Arvoisa puhemies! Me emme hyväksy tätä esitystä. Talouden tasapainotus on tehtävä oikeudenmukaisesti niin, että myös kansanedustajien ja ministerien tuloluokassa osallistutaan. Tämä ei vie taloudellisesti vahvempaan Suomeen vaan osattomuuden, syrjäytymisen ja eriarvoisuuden Suomeen, jonka jälkiä me korjaamme vielä vuosikymmeniä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

14.07 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on ollut hyviä puheenvuoroja. Ajattelin, että koska olen luvannut tuoda tähän saliin tutkimuksen näkökulmaa, niin yritän nyt tästä kulmasta lähestyä asiaa.

Luin meta-analyysia, johon oli valittu mukaan 62 tieteellistä julkaisua, missä oli yhteensä 44 066 tutkittavaa. Tämän meta-analyysin perusteella varhaislapsuudessa koettu stressi on yhteydessä lapsuus- ja nuoruusiän masennukseen. Stressiä varhaislapsuudessa on toki muustakin kuin köyhyydestä, ja köyhyys ei yksinään ollut selittävä tekijä, mutta siellä on kuitenkin sellaisia asioita kuin matala sosioekonominen asema, asuinalueen epävakaus, elämä kadulla, seksuaalinen tai fyysinen kaltoinkohtelu, väkivallan uhka, väkivallan näkeminen — nämä vapaasti suomennettuna. Siellä on paljon asioita, miltä perheiden altaalle joutuminen voi tulla näyttämään. Näin ei ratkaista myöskään nuorten mielenterveyden kriisiä tai sitä, että suurin syy työkyvyttömyyseläkkeeseen on mielenterveyden sairaudet. Suurin yksittäinen syy työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen on masennus, joka vie eläkkeelle keskimäärin yhdeksän ihmistä päivässä. En siten näe, miten nämä leikkaukset itse asiassa tervehdyttävät taloutta pitkällä aikavälillä. Meidän pitäisi nimenomaan kaikin keinoin pyrkiä ehkäisemään tätä kehitystä ja pitämään isompi osa työikäisistä työelämässä, eikä jo lapsuudessa ajeta heitä masennukseen yhteydessä olevien tekijöiden äärelle.

Tuossa lukemassani meta-analyysissa yksi lapsuuden stressaavista tekijöistä oli myös sotakokemukset. Nyt ei myöskään Ukrainasta tänne tulevien perheiden tilannetta pitäisi ai-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

nakaan yhtään pahentaa. Kaikki olisi pidettävä tässä yhteiskunnassa mukana, jotta myös talous voi kestävästi kasvaa.

Ja kertaan vielä Suomen Pankin nostamat kolme kestävän talouskasvun avainta: 1) osaamistason nosto ja kannusteet työllistymiseen, 2) työ- ja opiskeluperäinen maahanmuutto ja 3) tki.

Sen verran vielä sanon, että kun viime viikolla keskustelimme Pisa-tuloksista, niin Helsingin Sanomissa oli itse asiassa juuri juttu esitarkastuksessa olevasta väitöskirjasta ja jutussa tutkija esitti näkemyksen, että lukutaidon heikentymiselle on yksi selitys ylitse muiden ja se on eriytymiskehitys. Tutkija kuvaa, että sosioekonomisen taustan vaikutus lukutaitoon on koko ajan kasvanut.

Tästä esityksestä vielä: Toteutettavaa indeksitarkistusten jäädytystä ei ehdoteta kompensoitavaksi myöhemmin, vaan muutos on tarkoitettu pysyväksi. Esitys kohdistuu pienituloisiin ja enemmän naisiin. Lain valmisteluun on kohdistunut arvostelua. Ei kuulosta hyvältä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila.

14.10 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Keskusta jakaa hallituksen tavoitteen vahvistaa julkista taloutta lisäämällä työn kannustimia ja purkamalla työn vastaanottamista estäviä kannustinloukkuja. Talous pitää laittaa kuntoon ja saada yhteiskunta kestäväälle pohjalle. Tämä siksi, että meillä olisi hyvinvointivaltio myös tulevaisuudessa. Talouden kasvu ja työpaikat ovat kestävin ratkaisu Suomen velka- ja alijäämäongelmiin.

Keskustalle on kuitenkin tärkeää, että leikkaukset sosiaaliturvaan tapahtuvat oikeudenmukaisesti ja kokonaisvaikutusten arviointien pohjalta. Valiokunnassa on ollut samanaikaisesti käsitellyssä indeksien jäädytyksiä koskevan lakiesityksen kanssa yleistä asumistukea ja työttömyysturvaa koskevat lakiesitykset. Valiokunnan kuultavina olleiden asiantuntijoiden mukaan näiden lakiesitysten ehdottamat leikkaukset tulevat kohdistumaan samoihin ihmisryhmiin. Sosiaaliturvaan kohdistuvien leikkausten yhteisvaikutusten arviointia ei ole kuitenkaan kyetty tekemään ministeriössä tyydyttävällä tavalla. Keskustan valiokuntaryhmä kannattaa lakiesitystä mutta kantaa erityisesti huolta lakiesityksen mahdollisista vaikutuksista lapsiperheisiin ja pienituloisiin naisiin. Laki indeksien jäädyttämisestä tulee kasvattamaan hyvinvointialueiden menoja.

Arvoisa puhemies! Keskustan valiokuntaryhmän mielestä lapsilisiin esitetyt korotukset ovat sinänsä positiivisia perheiden tukemisen ja lapsiperheköyhyyden vähentämisen näkökulmasta. Ne eivät kuitenkaan kompensoi useille pienituloisille perheille kohdistuvia muita sosiaaliturvaan kohdistuvia leikkauksia vaan asettavat perheet keskinäiseen eriarvoiseen asemaan. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan hallituksen suunnittelemien toimien yhteisvaikutukset ovat lisäämässä lapsiperheiden köyhyysriskiä merkittävästi muun muassa sosiaali- ja terveysministeriön julkaiseman kokonaisarvion mukaan. Käytännössä työttömyysturvan lapsikorotusten poiston kompensoiminen osittain lapsilisän korotuksilla siirtää tuloja pienituloisilta lapsiperheiltä parempituloisille lapsiperheille. Keskusta yhtyy Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen arvioon, etteivät eri toimet yhteensä täytä tavoitetta lapsiperheiden toimeentulon parantamiseksi, vaan pikemminkin niiden vaikutus voi osoittautua päinvastaiseksi. Kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen indeksitarkistusten tekemättä jättämisellä on vaikutusta julkisen varhaiskasvatuksen kysyntään.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Asiantuntijakuulemisissa nousi toistuvasti huoli, että useiden etuuksien indeksijäädytykset kohdistuvat enemmän naisiin kuin miehiin. Indeksikorotusten tekemättä jättämisen arvioidaan kohdistuvan pikkulapsiperheissä enemmän naisiin kuin miehiin. Vähimmäismääristä vanhempainpäivärahaa maksetaan selvästi useammin naisille kuin miehille. Myös työttömyysturvan leikkausten on arvioitu osuvan enemmän naisiin kuin miehiin, koska naiset saavat enemmän esimerkiksi lapsikorotuksia. Suojaosan poisto osuu erityisesti naisiin, koska osa-aikainen työ on yleistä naisvaltaisilla kaupan aloilla. Myös vähimmäismääristä sairauspäivärahaa maksetaan hieman enemmän naisille kuin miehille. Lisäksi opintorahan saajista suurempi osa on naisia. Sekä yleistä asumistukea että eläkkeensaajan asumistukea maksetaan useammin naisille kuin miehille.

Arvoisa puhemies! Valtaosa ikääntyneiden ympärivuorokautisen hoivan asiakkaista on eläkkeensaajan asumistuen saajia. Asumisen sisältäviä hoitopalveluita tuotetaan pääosin palveluiden järjestäjille eli hyvinvointialueille. Hoivapalveluiden tuottajilla on pitkäaikaisia vuokrasopimuksia hoivakiinteistöjen omistajien kanssa. Vuokrankorotukset seuraavat suurelta osin elinkustannusindeksiä. Hoiva-asumisen vuokrasopimus solmitaan palveluntuottajan ja asukkaan välillä. Tavanomaisesta vuokrasuhteesta poiketen vuokra sisältää sähkö-, lämmitys-, vesi- ja kiinteistöjen ylläpitokustannukset, mistä johtuen vuokrat ovat jo nykyisellään osin alikatteellisia. Nykykäytännön mukaan on tavanomaista, että hoivapalveluntuottajan oikeus veloittaa vuokraa on rajattu Kelan eläkkeensaajan asumistuen maksimikorvaukseen. Mikäli asumisesta perittävä korvaus jäädytetään vuoden 20 tasolle, siirtyy kansaneläkeindeksien jäädyttämisestä johtuva korotuspaine hoivan palveluhintoihin, mikä vaikeuttaa hoivan tuottamistapojen kustannusvaikuttavuusvertailua. Palveluhintojen nostot kuitenkin vaikuttaisivat suoraan hyvinvointialueiden vuoden 24 talousarvioon heikentävästi.

Keskustan valiokuntaryhmä on huolissaan siitä, että kokoomuksen ja perussuomalaisen johtama hallitus ei ole lakiesityksessä kartoittanut riittävästi eläkkeensaajien asumistukeen kohdistuvan indeksijäädytyksen vaikutusta hyvinvointialueiden talouteen. Hyvinvointialueet kamppailevat useista ennakoimattomista muutuskustannuksista aiheutuneiden alijäämien kanssa, joten mahdolliset uudet lisämenot olisi välttämätöntä ennakoida.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

14.16 Minna Reijonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Aika paljon on käyty keskustelua sosiaaliturvasta niin täällä salissa kuin myös tuolla sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Ja kuten on aikaisemminkin sanottu, niin kaikkein heikoimmassa asemassa olevien hyvinvointi kyllä turvataan — se on ihan varmaa, että se turvataan. Sitten on myös huomioitava tämä, että omaishoitoon tämä hallitus kiinnittää huomiota ja vammaisista pidetään huolta. Ja on käynyt ilmi, että myös jatkossa vaikutuksia seurataan, näiden sosiaaliturvamuutosten vaikutuksia seurataan sitten myös jatkossa.

Ihan täytyy nyt vielä muistutuksena muistuttaa tämmöisestä asiasta kuin lapsiperheistä. Hallitusohjelmassa kerrotaan, niin kuin tässä esityksessäkin kerrotaan, että hallitusohjelmassa on sovittu myös lapsiperheiden toimeentulon parantamisesta — elikkä toimeentulon parantamisesta. Hallitusohjelman mukaan nostetaan alle kolmevuotiaiden lapsilisää, lisätään lapsilisien yksinhuoltajakorotusta, mikä on myös iso asia, kehitetään opiskelijoiden huoltajakorotusta ja korotetaan lapsilisää monilapsisille perheille. Kyllä näilläkin aika iso merkitys on lapsiperheille. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Werning.

14.17 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa jäädyttää indeksit, jotka suojaavat pienituloisia, lapsiperheitä, työttömiä, eläkeläisiä ja opiskelijoita kustannusten nousulta. Hallitus leikkaa ihmisten oikeuksia turvaavia etuisuuksia ja tekee sen huonosti ja hätiköiden. Tällaista politiikkaa on vaikea hyväksyä. Hallitus sanoo, että leikkaukset ovat pakollisia talouden ja työttömyyden vuoksi, mutta totuus on, että hallitus on valinnut epä-reilun, epäuskottavan ja epäinhimillisen tavan, joka lisää köyhyyttä ja eriarvoisuutta. Tämä kuvastaa vahvasti hallituksen arvoja. Hallitus heikentää etuisuuksien ostovoimaa ja tekee etuisuuksia saavista ihmisistä entistäkin köyhempiä. Indeksijäädytykset koskevat monia eri etuuksia, kuten työttömyysturvaa, asumistukea, opintotukea, lapsilisä ja eläkkeensaajien asumistukea. Indeksijäädytykset vaikuttavat satojentuhansien ihmisten toimeentuloon ja hyvinvointiin.

Arvoisa puhemies! SOSTEn laskelmien mukaan pienituloisten määrä kasvaa hallituksen leikkauksien takia vuonna 2024 noin 40 000 henkilöllä. Heistä noin 12 700 on lapsia. Hallitus varmistaa näillä toimillaan, että lapset lähtevät rakentamaan oman elämänsä palapeliä täysin erilaisista lähtökohdista. Näiden pienituloisten perheiden lasten palapelistä hallitus on toimillaan varmistanut sen, että palapeli on palojen osalta jo valmiiksi vajaa.

Toimeentulotuen saajien määrä kasvaa noin 47 000 henkilöllä. Olisin kysynyt edustaja Laiholta — joka on liuenut paikalta — oletteko aidosti sitä mieltä, että indeksijäädytykset ovat tarkoituksenmukaisia, kun te kasvatatte niillä samalla toimeentulotukimenoja. Ja olisin kysynyt edustaja Laiholta vielä, että eihän tässä touhussa ole järjen häivääkään vai onko teidän mielestänne. Indeksijäädytykset ovat kohtuuttomia, epärealistisia ja epäinhimillisiä. Ne kohdistuvat suurelta osin jo vaikeassa tilanteessa oleviin pienituloisiin ihmisiin, jotka ovat jo nyt riippuvaisia sosiaaliturvasta. Ne eivät kannusta ihmisiä työntekoon vaan lisäävät heidän toimeentulotuen tarvettaan. Ne eivät huomioi ihmisten yksilöllisiä elämäntilanteita vaan leikkaavat kaikilta samalla tavalla. Ne eivät ole oikeudenmukaisia, sillä ne kurjistavat niitä, jotka ovat jo valmiiksi heikommassa asemassa.

Puhemies! Indeksijäädytykset eivät ota huomioon sitä, että elämisen kustannukset nousevat jatkuvasti. Tämä tarkoittaa sitä, että etuisuuksien saajien reaalin elintaso laskee ja he joutuvat tinkimään perustarpeistaan. Hallituksen esittämät indeksijäädytykset vaarantavat ihmisten terveyden ja turvallisuuden lisäten eriarvoisuutta ja ylisukupolvisia ongelmia. Hallitus on väärässä: Indeksijäädytykset ovat huono ja väärä tapa säästää rahaa. Indeksijäädytykset eivät ratkaise taloudellisia ongelmia vaan siirtävät niitä tulevaisuuteen. Ne eivät edistä työllisyyttä vaan heikentävät sitä. Eivätkä ne paranna ihmisten hyvinvointia vaan rapauttavat sitä. Näillä säästöillä on suuret inhimilliset ja yhteiskunnalliset kustannukset pitkällä aikavälillä.

Arvoisa puhemies! Kun käy läpi tämän syksyn aikana annettuja hallituksen esityksiä, täytyy ihmetellä hallituksen jäätävän kylmää politiikkaa. Hallitus on lipsunut järjettömän kauaksi tavallisen ihmisen arjesta, ja nämä esitykset kertovat myös hallituksen arvoista. ”Pidetään kaikki mukana yhteiskunnassamme” on tälle hallitukselle täysin vieras asia. Eri-tyisen huolestunut olen siitä, kuinka monen sellaisen henkilön ja perheen arki, joilla on tiukkaa selviytyä, tulee kurjistumaan entisestään. Nämä ovat juuri niitä ihmisiä, joilla on jo tällä hetkellä selviytymisessä ne kaikista suurimmat haasteet. Tästä voi todeta ilman kristallipalloakin, hyvä hallitus, että te lisäätte toimillanne lapsiperheköyhyyttä, ihmisten epätoivoa ja monen ihmisen ahdinkoa. Onko tämä teidän tapanne toivottaa hyvää joulua?

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kemppi.

14.22 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! On kylmä fakta, että indeksien jäädytys osuu useammin naisiin kuin miehiin. Näin on myös toimeentulotuen, yleisen asumistuen ja työttömyysturvatuken leikkausten osalta. Hallitus syrjii pienipalkkaisia naisia, ja se on tullut esiin myös useissa kuulemisissa. Kaikki näistä leikkauksista osuvat myös ministeriön mielestä enemmän naisiin kuin miehiin. Hallituksen esityksen mukaan ehdotetut muutokset kohdistuvat sekä saajamäärien että tuen tason osalta muita ryhmiä voimakkaammin työssäkäyviin ja yksinhuoltajiin. Näissä ryhmissä naiset ovat yliedustettuina selkeästi. Jo pelkästään asumistuen leikkaukset pienentävät tukea miehillä keskimäärin 76 euroa ja naisilla 93 euroa kuukaudessa. Tämä johtuu siitä, että osa-aikatöiden tekeminen on yleistä naisilla, perhevapaat eivät jakaudu tasaisesti, matalapalkkaiset alat ovat naisvaltaisia, yksinhuoltajista enemmistö on naisia ja myös asumistukea saavista opiskelijoista selvä enemmistö on naisia. Äiti-lapsiperheitä on noin 20 prosenttia lapsiperheistä ja isä-lapsiperheitä noin neljä prosenttia lapsiperheistä. Yksinhuoltajista merkittävä osuus on naisia. Sen sijaan esimerkiksi työmarkkinatukea saavista pitkäaikaistyöttömistä enemmistö on miehiä, eikä tämä ole minun mielipiteeni vaan valiokunnassa ehkä jopa yllätyksenä hallituspuolueidenkin edustajille tullut fakta. Hallituksen toimilla on työmarkkinoiden rakenteista johtuen sukupuolittuneita vaikutuksia, ja esimerkiksi perustuslakivaliokunta on huomauttanut neljästi, että niitä ei ole tutkittu riittävästi tai selvitetty valiokunnissa.

Naisvaltaisilla matalapalkka-aloilla ei ole aina tarjolla kokopäivätyötä, tai sen tekeminen yksinhuoltajaperheessä voi olla käytännössä mahdotonta. Esimerkiksi ympärivuorokautista varhaiskasvatusta on tarjolla rajallisesti, lähinnä vain suurissa kaupungeissa, eikä pienille koululaisille ole yleensä tarjolla ollenkaan iltapäivätoimintaa kaikkialla Suomessa. Jos pienituloisten osa-aikatyötä tekevien naisten ja heidän perheidensä työllisyyttä halutaan parantaa, tarvitaan kiireesti toimia sukupuolittuneiden työmarkkinoiden kehittämiseksi. Tilanne ei kohene näiden naisten ja myös miesten sosiaaliturvaa leikkaamalla.

Sitten hiukan lapsiperheistä laajemminkin: Naisten lisäksi ja rinnalla hallituksen sosiaaliturvaleikkaukset kurittavat erityisesti lapsia ja lapsiperheitä. Myös vaikeina aikoina meidän tulisi turvata sellaiset rakenteet ja investoinnit, että tässä maassa uskalletaan haaveilla lapsista. Hallitus on korostanut työn olevan paras lääke ihmisten selviämiseen arjen korkeiden kustannusten maksamisesta. Hallituksen tavoitteena olevilla työllisyysvaikutuksilla on tietenkin vaikutusta myös naisten ja lasten köyhyyden vähentämiseksi. Samalla haluan kuitenkin korostaa, että lähes puolet köyhien lasten huoltajista on jo töissä käyviä aikuisia. Palkka ei vain riitä kattamaan niitä kustannuksia, mitä eläminen lapsen kanssa edellyttää. Tämä ei ole heidän ongelmansa, vaan se on meidän ongelma, se tulisi ratkaista meidän toimesta. Se ei korjaannu näitä vanhempia töihin piiskaamalla vaan meidän systemaattisilla toimillamme. Tilanne on vain pahentunut, kun elinkustannukset ovat nousseet. Venäjän hyökkäyssodan myötä muun muassa ruuan ja sähkön hinta sekä korkojen nousu ovat vaikeuttaneet merkittävästi suomalaisten ostovoimaa. Viime vuonna ruuan hinnat nousivat Suomessa keskimäärin 10,5 prosenttia, joten emme puhu ihan pienistä summista perheen kauppalaskussa.

Jotta hallitus saavuttaa tavoitteensa työllisyyden nostamisesta, sen tulee erilaisin toimin edistää työelämän tasa-arvoa etenkin palkkauksessa ja työsuhteen ehdoissa. Haluan painottaa erityisesti työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseksi tehtävien toimien keskeistä

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

merkitystä erityisesti yksinhuoltajien aseman parantamiseksi. Me tarvitsemme lisää jous-toa, emme ymmärtämättömyyttä osa-aikatyötä ja perhe-elämää kohtaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

14.27 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa on käytetty erityisesti oppositiopuolueiden taholta erittäin hyviä puheenvuoroja, joissa on kuvattu näiden indeksijäädytysten ja muidenkin leikkausten vaikutusta ihmisten arkeen ja yksilötasolla sitä, kuinka merkittävistä leikkauksista voi olla kysymys. Tämä onkin ehdottomasti se tärkein näkökulma. Itse kuitenkin otan tähän nyt sitten myös muun näkökulman, eli puhun budjettitalouden kannalta näistä vaikutuksista ja nostan esille seuraavat asiat:

Emme ole väheksyneet täällä 65 miljoonan euron lapsilisien korotusta, mutta olemme todenneet, että se on erittäin vähän suhteessa näihin kaikkiin leikkauksiin, indeksijäädytyksiin. Se on se viesti ollut, joten ei ole syytä ikään kuin arvostella meitä siitä, ettemmekö me pitäisi myös hyvinä tällaisia korotuksia.

Otan tässä esille budjettikirjan, koska nyt me käsittelemme budjettilakia ja sillä on vaikutuksensa budjettikirjassa oleviin lukuihin. Siellä sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa 33 sivulla 694 on taulukko, joka kuvaa sitä, että valtionosuus työttömyysetuuskien ansioturvasta ja vuorottelukorvauksesta, joka oli nyt meneillään olevana vuonna budjetissa 919 miljoonaa euroa, on ensi vuodelle 777 miljoonaa euroa — vähennystä 142 miljoonaa euroa. Muutama senttimetri ylöspäin: perustoimeentulotuessa tämän vuoden talousarvion luku on 702 miljoonaa, ensi vuodelle ehdotus 872, eli lisäystä 170 miljoonaa euroa. Eli siis työttömyysturvasta leikataan ja vastaavasti sitten lisätään toimeentulotukeen, eli ihmisiä köyhdytetään, saatetaan tilanteeseen, josta heidän on vaikeampi nousta takaisin työmarkkinoille, mikä täällä onkin monta kertaa tuotu esille.

Edustaja Mattila tuossa puhui äsken siitä mielenkiintoisesta vaikutuksesta, mikä tällä ikäihmisten asumistuen indeksijäädytyksellä on hyvinvointialueiden talouteen. Se on tässä budjettimietinnössä sivulla 9 kuvattu, ja on arvioitu, että se lisää hyvinvointialueiden menoja ensi vuonna 24 miljoonaa, seuraavana vuonna 30 miljoonaa ja sitten 40 miljoonaa. Ja kun samaan aikaan täydentävässä talousarvioehdotuksessa vähennetään hyvinvointialueiden budjettirahoitusta 39 miljoonalla, on tässä jälleen kerran yhteen laskien melkein 100 miljoonan vaikutus, joka heikentää hyvinvointialueiden taloutta.

Edelleen haluaisin tässä todeta, että... — No, nyt aika loppuu, ja en lähde sinne eteen, vaan otan ehkä uudelleen puheenvuoron. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

14.30 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni on uskomatonta, miten tässä tilanteessa, kun hinnat nousevat, perussuomalaisten johdolla ollaan jäädyttämässä nämä indeksit koko vaalikaudeksi. [Li Andersson: Kohta vielä ruuan alvin päälle!] 10,2 prosenttia eläkkeensaajien asumistuesta — mistä he pystyvät leikkaamaan menoja? Ja kuten täällä hyvin huudettiin, niin tänään kuultiin uusi perussuomalaisten avaus, ruuan arvonnäkökulman nosto. Tässä tilanteessa, jossa te leikkaatte nyt jo indeksejä ja teette historiallisen suuret leikkaukset perusturvaan, te nostatte Suomessa ruuan hintaa, joka on jo nyt EU-tasolla keskimääräistä korkeampi. Sain itse just viestin maatalouden tilasta, kuinka tuottajilla on tiukkaa, ja nyt te nostatte näitäkin hintoja.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Haluan ehkä vielä, arvoisa puhemies, sanoa, että nyt tästä kokonaisuudesta, mitä me tarkastelemme, meillä ei ole tarkalleen tietoa yhteisvaikutuksista. Me tiedämme, että kymmeniä- ja kymmeniätuhansia suomalaisia ajautuu köyhyyteen. Nämä työllisyysvaikutukset pitää perata vielä kunnolla. Nämä ovat todella epävarmat, ja kuten täällä on tuotu esille, tämä toimeentulotukiriippuvuus on niin vahvaa, että meidän on haastettava kyllä hallitusta ja erityisesti perussuomalaiset vielä kertomaan, mistä nämä teidän oletetut työllisyystavoitteenne näillä keinoilla syntyvät.

Mutta te olette tuomassa myös ensi vuoden alussa valiokuntaan uusia heikennyksiä ja leikkauksia. Katsoin meidän valiokuntamme suunnitelmaa: siellä on ansiopäivärahan porrastamista, palkkatukeen liittyviä heikennyksiä, ikääntyneiden velvoitetyöllisyys poistuu kunnilta ja on ylipäänsä ansiosidonnaisen piiriin liittyviä isoja heikennyksiä, kokoluokka on massiivinen. Nyt kyllä peräisin vähän vastuuta siitä, kuinka paljon te olette valmiit leikkaamaan suomalaisilta pienituloisilta duunareilta ja muutenkin pienituloisilta ihmisiltä, varsinkin kun teiltä löytyy rahaa historiallisen suuriin verohelpotuksiin erityisesti hyvätuloisille. Täällä on kerrottu, että ministereitten palkkiot nousivat tänä vuonna satoja euroja, ensi vuonna verohelpotusten johdosta plus 2 000 euroa. Täällä samaan aikaan sanotte, että tekee tiukkaa pienituloisille, mutta kyllä se ymmärrys on aika pientä, kun katsoo näitä teidän leikkauksianne, kun pienistä tuloista otetaan entisestäänkin.

Nyt me vedotaan kyllä teihin, että nyt täytyy saada kohtuutta tähän teidän politiikkaanne. Tämä eriarvoistamiskehitys tulee jättämään syvät jäljet yhteiskuntaan ja lisäämään eriarvoisuutta ja niitä lieveilmiöitä, joita 90-luvun laman jälkeen on jouduttu korjaamaan. Toivon, että nyt muutatte tätä teidän politiikkaanne hieman oikeudenmukaisempaan suuntaan.

Arvoisa puhemies! Vetoan vielä teihin muihin hallituspuolueisiin, että älkää antako perussuomalaisten viedä tätä ruuan arvonlisäverotuksen korotusta maaliin. Tässä tilanteessa, kun pienituloisiin [Puhemies koputtaa] kohdistetaan näin isoja leikkauksia, kysyisin: Mitä heidän pitää syödä? Kiviä, vai?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Krista.

14.33 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Eletään vaikeita aikoja, ja tällä hetkellä, kun käsittelemme sosiaaliturvaan liittyviä leikkauksia, yhä vaikeammaksi tämä näyttää käyvän. Jos ajattelemme, että olemme vuodessa menettäneet jo kolmanneksen työpaikoista, on kysyttävä, minkälaista kuvaa me tosiasiaassa ylläpidämme, kun me ylläpidämme kuvaa, että sosiaaliturvaleikkauksien kohteeksi tulevat ihmiset voisivat kaikki työllistyä. Minusta on hyvin huolestuttavaa, että tässä salissa ajatellaan, että työllisyydellä ja työllisyyden vahvistamisella me saamme kaikki ihmiset työllistymään, kun tosiasia on se, että meillä on näitä avoimia työpaikkoja rajallinen määrä ja yhä pienempi määrä kuin aikaisemmin ja Suomi on menossa kohti taantumaa. Silti me ajattelemme, että se on ihan ok ja että sosiaaliturvaleikkauksilla me saamme nämä kaikki ihmiset työllistymään. Tämän politiikan lopputuloksena yksinään tässä esityksessä, mitä me nyt käsittelemme, tavoitellaan 18 600:aa työllistä, ja samaan aikaan, kun tavoitellaan siis lähes 20 000:ta työllistä, me lisäämme 41 600 köyhää hallituksen oman arvion mukaan, ja näistä lapsia on lähes 4 000. Tämä synnyttää 2,8 prosenttia lisää pienituloisten perheiden lapsia — tämä politiikkavalinta synnyttää siis 2,8 prosenttia yksistään tämän esityksen kohdalla pienituloisten perheiden lapsia lisää. Tällä aiheutetaan toimeentulotukeen merkittävä kustannus, 40 miljoonaa vuoden 27

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

tasossa. On hyvin kallista työllistää hallituksen esittämällä tavalla, ja siinä ei ole kysymys pelkästään siitä, miten taloudellista kestävyysvajetta pienennetään. Tässä on kysymys siitä, että se sosiaalinen kestävyysvaje, joka aiheutetaan hallituksen esittämin toimin, saattaa olla kustannuksiltaan paljon korkeampi kuin on osattu arvioidakaan.

Arvoisa puhemies! Niin kuin totesin, me täällä vasta mietimme, saattaisiko olla, voisiko olla, mitä tämä saattaisi tarkoittaa, mutta on ikävä todeta, että ei maamme parlamentissa pitäisi arvuutella. Meidän pitäisi tietää, meidän pitäisi tietää kaikki yhteisvaikutukset myös ihmis- ja perusoikeuksien osalta, mutta näitä ei koskaan selvitetty lainvalmistelussa, joka oli niin luokatonta. Niitä ei koskaan selvitetty eduskunnassa, vaikka oikeuskansleri antoi hallitukselle tehtäväksi antaa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle riittävästi aikaa nämä selvittää. Niitä ei selvitetty sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, vaan äänin 9—8 todettiin, että näitä vaikutuksia ei selvitetä. Nyt me ollaan siinä tilanteessa, että nämä yhteisvaikutukset uhkaavat lyödä läpi Suomen.

Minä olin suorastaan järkyttynyt, kun olen katsonut tätä THL:n tekemää aivan tuoretta julkaisua, Työpaperia 45/2023, ”Hallitusohjelman mukaisten sosiaaliturvan leikkausten vaikutukset vuoteen 2027”. En tiedä, oletteko te, arvon kollegat, jo ehtineet tutustua tähän paperiin, mutta täytyy sanoa, että tämä on kyllä kovaa luettavaa. Siis nyt kun he ovat laskeneet nämä tämän syksyn toimet eli käytännössä kaksi kolmasosaa hallituksen sosiaaliturvaleikkauksista, niin THL on päätynyt siihen, että tällä tulee 100 000 toimeentulotuen saajaa. Itse olen tässä salissa käyttänyt sitä SOSTEn lukua 65 000, mutta THL oli laskenut nämä kaikki vaikutukset vuoteen 27 ja käyttänyt simuloinnissa laajempaa aineistoa — on kritisoitu myös hallituksen esityksen kohdalla, että se aineisto oli niin pieni. Tulee 100 000 uutta toimeentulotuella siirtyvää, 100 000! Ja siinä on vasta kaksi kolmasosaa näistä vaikutuksista. Minun on pakko sanoa, että miten Suomi kestää tämän, miten Suomi kestää ja jaksaa sen, että me luodaan näin paljon Suomeen uutta köyhyyttä. SOSTE oli laskenut, että tulee 68 000 uutta köyhää, 17 000 lasta, mutta ajatelkaa, tämä muuttaa tämän käsityksen vielä aivan toiseksi. Jos nämä simulaatiotulokset ovat tätä luokkaa, me ei kestä, tämä maa ei kestä tätä toivottomuuden aikaa, joka tästä lähtee liikkeelle. Se toivottomuus, joka iskee näihin kaikkiin perheisiin, tulee olemaan yksi meidän kansakuntamme suurimpia vitsauksia. Nämä ihmiset ovat tämän maan pienituloisia. Gini-kerroin kasvaa 0,6 prosenttia THL:n mukaan. Väestötasolla pienituloisuusaste kasvaa 1,7 prosenttia, lapsiperheiden pienituloisuusaste kasvaa 1,1 prosenttia. Minimibudjettiköyhyydellä mitattuna pienituloisuus kasvaisi puolitoista prössää väestötasolla, ja vastaavasti lasten ja nuorten, alle 18-vuotiaiden, osalta tuota kasvua olisi 1,4 prosenttia. Ja ajatelkaa, vaikka eläkkeistä ei leikatakaan, nämä indeksit, joita tänään tässä käsittelemme, vievät myös asumistuesta indeksijäädytyksen verran, niin että myös yli 65-vuotiaiden köyhyysriski kasvaa nyt, THL:n mukaan mittarista riippuen 0,2—0,9 prosenttia.

Ja täällä kehdataan sanoa, että tämä ei kosketa tämän maan pienituloisia, tämän maan kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä. Toisin kertoo THL jälleen. Eli kun THL:n rapsassa kuvaillaan näitä yhteisvaikutuksia, selviää sekin, miten nämä vaikutukset tosiasiallisesti jakautuvat. Kaikkein kiinnostavinta minusta on se, että tässä raportissa osoitetaan, että nämä jakautuvat käytännössä nyt sinne kahteen alimpaan tulodesiiliin, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että alimmat tulokymmenykset maksavat tämän lystin. On aika hurjaa ajatella, että tulojen kasvu, jota hallitus osaltaan hallitusohjelman mukaisesti tekee, ja tulojen leikkaukset eivät kohdistu samoihin ihmisiin. Ja tämä jätetään tässä salissa surutta huomiotta — kovaa politiikkaa, kun ajatellaan, että alimmat tulokymmenykset maksa-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

vat nämä isoimmat säästöt, joita tämä hallitus tekee, ja näiden kotitalouksien tulot pienevät yleisimmin 18—24-vuotiailla.

Minusta me eletään todella toivottomuuden aikaa. Kaikki se, mitä tulee tapahtumaan ihmisten käytettävissä oleviin tuloihin ja ostovoimaan, samaan aikaan kun työpaikkoja ei ole hallituksen esittämällä tavalla tosiasiallisesti kuitenkaan saatavilla, kertoo siitä, että näitten vaikutus tarkoittaa puhdasta leikkausta tämän maan pienituloisimpien ihmisten arkeen. Samaan aikaan tässä hallitusaitiossa istuvat ministerit, jotka saavat palkankorotuksen. Ja täällä käsitellään tänäänkin toista kertaa sitä, voitaisiinko viinaveron, oluen hinnan, laskua pitää oikeutettuna. Itse ajattelen, että nämä kertovat arvovalinnoista ja nämä arvovalinnat, jotka hallitusohjelmassa on tehty, kertovat myös siitä, että tämä on hyvin mustaa ja sinistä ja toivotonta aikaa. [Puhemies koputtaa] Ja me haluamme sanoa, että tämä ei SDP:lle käy.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

14.41 Pia Sillanpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on rakennettu työllä. Ylläpidämme verovaroin erilaisia julkisia palveluita, joilla takaamme kansalaisillemme koulutuksen, terveydenhuollon, katon pään päälle ja turvallisen ympäristön elää. Kuka sitten ylläpitää tätä hyvinvointivaltiota, ja ketkä rahoittavat hyvinvointia meille kaikille? No veronmaksajat, ja niitähän meidän pitäisi nyt sitten saada lisää. Sen lisäksi meillä on iso joukko ihmisiä, hyväntekeväisyysjärjestöjä ja näiden vapaaehtoisia, jotka tarjoavat arvokasta toimintaa kolmannelta sektorilta ihmisten avuksi.

Suomalaisen yhteiskunnan hienoimpia asioita on se, että olemme luoneet järjestelmän, joka tukee ihmisiä eri elämäntilanteissa. Veronmaksajat rahoittavat lapsilisät perheille, lapsemme saavat maksuttoman koulutuksen ja lämpimän kouluruuan päivittäin. Meillä on asumistuki, työttömyystuki, vanhempainpäiväraha, vammaisetuudet ja niin edelleen. Meillä on erilaisia tukimuotoja silloin, kun ihminen tarvitsee elämässään turvaverkkoa. Suurin osa tuista on tarkoitettu väliaikaisiksi, toiset tukimuodot pidempiaikaisiksi tai jopa loppuelämäksi, syystä tai toisesta. Tärkeintä kuitenkin on se, että meille on luotu nämä mahdollisuudet niihin hetkiin, kun niitä saa tai joutuu käyttämään.

Meidän pitäisi palauttaa mieleen se, että hyvinvointiyhteiskunta ja sen tuottamat etuudet toimivat tasan niin kauan kuin niitä käytetään oikein ja ne kohdennetaan heille, joille ne on tarkoitettu. [Li Andersson: Te kohdennatte rikkaille niitä korotuksia!] Kun joku rikkoo tätä tarkoitusta, menee etuuksien ja palveluiden perimmäinen tarkoitus pilalle. Täällä on viime viikolla luettu kansalaispalautteita, ja ajattelin tuoda toistakin näkökulmaa tähän myös tänään.

Luin viime viikolla Ilta-Sanomista artikkelin 31-vuotiaasta naisesta nimeltä Alma Tuuva. Alma kertoo, että hän jätti korkeakouluopinnot kesken taloudellisista syistä. Tämä ei kuitenkaan ollut ainoa syy, miksi hän jättäytyi vapaaehtoisesti työttömäksi vuonna 2019. Hän nimittäin halusi aikaa ajatella — siis aikaa ajatella. Toiset ovat työttömiä siksi, etteivät löydä työtä yrityksistä huolimatta. Alma sen sijaan halusi ajatella. Seuraavat otteet olen lainannut suoraan Ilta-Sanomien artikkelista: ”Alma Tuuvan mielestä työelämässä on pohjimmitaan kyse siitä, että ihmisiä käytetään hyväksi. Mitä Tuuva sitten vastaa niille, jotka sanovat, että töiden tekeminen on ’yhteisen vastuun kantamista’, eikä yhteiskunta pyörisi, jos töitä ei tehtäisi? Hän sanoo, ettei hänellä ole mitään työn tekemistä vastaan. Kyse on siitä, kuka hänen työllään rikastuu. ’Työelämässä lähtökohta ei tällä hetkellä ole, että tehdään

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

yhteisen hyvän eteen asioita. Töitä tehdään sen eteen, että joku muu voi rikastua.” [Jussi Saramo: Kostetaan siis kaikille!]

Juuri tämä on yhteiskunnassamme pielessä. Meillä todella on ihmisiä, jotka ajattelevat, että heillä on oikeus loisia yhteiskunnan rahoilla siksi, että joku muu rikastuu. [Vasemmalta: Joo, mutta ei se niiden muiden vika ole!] Mikä se sellainen oikeus oikein on? [Krista Kiurun välihuuto] — Krista, sinulla oli ihan oma puheenvuoro äsken, seitsemän minuuttia, niin että saanko puhua nyt? [Krista Kiuru: Välihuudot ovat sallittuja!] — No niinhän ne ovat. — Jokainen vapaaehtoisesti työtön, joka olisi kykeneväinen työhön ja elää muiden veronmaksajien lompakoiden turvin, on käytännössä varas. He ovat juuri niitä ihmisiä, jotka varastavat rahaa, joka kuuluu yhteiskunnan heikoimmassa asemassa oleville. Uskallan sanoa tämän ääneen: ei ole ihmisoikeus elää muiden veronmaksajien kustantamaa elämää, jos kykenee töihin ja samalla halveksii työntekijöitä ja heidän panostaan meidän kaikkien yhteisen hyvän eteen.

Arvoisa rouva puhemies! Arvostan tämän maan yrittäjiä, jotka omalla riskillä tarjoavat työtä ihmisille. [Välihuuto vasemmalta] Ilman yrittäjiä meillä ei olisi työpaikkoja eikä tämä maa pyörisi. On kuitenkin tärkeää, että jokainen tulisi työllään toimeen ja työpaikoilla on hyvä ja turvallinen työympäristö. Se ei ole työntekijöiden riistoa, että yrittäjä tekee tulosta ja saa palkkion siitä, että on uskaltanut ryhtyä yrittäjäksi. Tulosta ei kuitenkaan saa tehdä työntekijöiden kustannuksella siten, että työntekijöille ei makseta tarpeeksi tai työolot eivät ole kunnolliset. [Ilmari Nurminen: Sairaussakko!] Meidän tulee huolehtia siitä, että työnantajat tarjoavat hyvät puitteet tehdä työtä ja että palkka on oikeudenmukainen ja vastaa työn vaativuutta. Palkan kokoaikatyöstä pitää olla sellaisella tasolla, että sillä pärjää yhteiskunnassa ilman tukia.

Palatakseen takaisin Almaan: on hyvä kysyä, arvostaako Alma saamiensa terveydenhuoltopalveluita, entä peruskoulua tai vaikkapa niitä tukia, jotka ovat mahdollistaneet sen, että hän on voinut olla kotona päivät puhelimella ja tosi-tv:tä katsoen.

Yhteiskunnan rahallinen tuki ei ole mikään mystinen taikaseinästä tuleva raha, joka ilmestyy joka kuukausi pankkitilille. Se on rahaa, jota työssäkäyvät ihmiset kerryttävät valtion kassaan. Meillä on eri tuloluokissa olevia ihmisiä: on yrittäjiä, palkansaajia, pienituloisia, yksinhuoltajia ja osa-aikatyössä käyviä. Meillä on eri elämäntilanteissa olevia ihmisiä, jotka tekevät osansa ja parhaansa sen eteen, että valtio ja kunnat pystyvät hoitamaan niille kuuluvat perustehtävät. Olisiko aika arvostaa sitä eikä vain vaatia itselleen loputtomasti oikeuksia ja saamia toisensa perään? Jokaisella saa olla omat ideologiansa ja omat mielipiteensä, mutta meillä on valitettavan monta ihmistä, jotka eivät halua arvostaa sitä, mitä tämä yhteiskunta on heille tarjonnut. Ajatellaan vain itseä ja sitä, että minulle lisää.

Hallituspuolueita on syytetty siitä, että parempituloiset eivät osallistu näihin talkoisiin. On muistettava, että meillä on Suomessa yksi maailman kireimmistä verotuksista, joissa hyvätuloiset osallistuvat sekä suhteellisesti että määrällisesti enemmän yhteiskunnan rahoittamiseen. [Jussi Saramon välihuuto]

Arvoisa puhemies! On hyvä, että puhumme erilaisista vaikutuksista, mitä valtion huono taloudellinen tilanne aiheuttaa heille, jotka ovat elämässään vaikeassa tilanteessa jo valmiiksi. On myös hyvä, että puhumme heistä, jotka käyttävät väärin yhteiskunnan tarjoamaa tukea ja käytännössä varastavat heiltä, jotka sitä tukea oikeasti tarvitsevat. [Välihuutoja vasemmalta — Vastauspuheenvuoropyyntöjä vasemmalta]

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: No, otetaan pieni debatti tähän väliin, ja sen jälkeen mennään puhujalistaan. — Edustaja Ohisalo.

14.48 Maria Ohisalo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elinkustannukset ovat monella nousseet aivan kestävämmälle tasolle. Hallitus on nyt päättänyt sitten vastata tähän laskemalla kovatuloisten veroja ja jatkamalla esimerkiksi ympäristöä kuormittavia verohuojennuksia ja leikkaamalla pienituloisilta ja haukkumalla samalla pienituloisia varkaiksi ja loisiksi — aivan käsittämätöntä, aivan kestävämmätöntä. [Pia Sillanpää: En haukkunut heitä!]

Ja hallitus sanoo, että te kannustatte pienituloisia näillä leikkauksilla töihin, mutta monet näistä ihmisistä ovat jo töissä. Miten te vastaatte näille ihmisille? Että hankkikaa toinen, hankkikaa kolmas työ? Itse asiassa tällä hetkellä jopa joka kymmenes SAK:lainen on suuressa köyhyysriskissä. Monet ihmisistä ovat jo töissä, ja te leikkaatte näiltä ihmisiltä lisää. Kaikessa on kyse vain työllisyysvaikutuksista. Totta kai työllisyyttä pitää kohentaa, mutta kai niiden ihmisten pitää tulla toimeenkin jollain. Te ajatte ihmisiä sinne toimeentulotuelle, [Puhemies koputtaa] josta on erittäin vaikea irtautua, ja lisäksi haukutte ihmisiä loisiksi ja varkaiksi — käsittämätöntä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

14.50 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itse asiassa kiitän edustaja Sillanpäää sen takia, että tuossa puheenvuorossa tulivat esille nyt niin raa'an aidosti ne asenteet, [Ilmari Nurminen: Kyllä!] joilla te suhtaudutte koko tähän työttömyysongelmaan meidän yhteiskunnassamme. Eli leimaatte yksittäisten iltapäivälehdessä olleiden tapausten valossa työttömien koko suuren joukon ja itse asiassa sen yhteiskunnallisen ongelman, joka työttömyyttä synnyttää.

Minusta tässä keskustelussa helposti unohtuu se, että sosiaalipolitiikan suuressa kuvassa työttömyysturva on itse asiassa yksi sosiaalivakuutuksen osa. Työssäkäyvät ihmiset vakuutautuvat erilaisten riskien varalta, niin eläkevakuutuksella ja sairausvakuutuksella kuin myös työttömyyden varalta. Ja totta kai meillä aina moninaisessa yhteiskunnassa voi olla yksittäisiä henkilöitä, jotka voivat ajatella jopa niin kuin tuo siteeraamanne henkilö tuossa, mutta voi hyvnen aika, kyllä te tässä nyt leimasitte ja pyyhitte koko tällä ohjelmalla pöytää ikään kuin olisi varastamista [Puhemies koputtaa] ja tuollaista siivellä elämistä koko tämä työttömyysongelma Suomessa. [Pia Sillanpää: Olenko sanonut niin? En todel-la!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

14.51 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sillanpää, miltä te uskotte näiden teidän puheenvuoronne tuntuvan kaikkien niiden lukuisten suomalaisten työttömien näkökulmasta, [Ilmari Nurminen: Loisia!] jotka hakevat töitä koko ajan mutta jotka esimerkiksi eivät ikänsä puolesta edes saa kutsua haastatteluun siitä huolimatta, että yrittävät parhaansa, hakevat työpaikkaa toisensa jälkeen? Tai kaikkien niiden suomalaisten osatyökykyisten näkökulmasta, jotka haluavat tehdä töitä ja ovat erittäin motivoituneita käymään töissä mutta joilla saattaa olla vamma tai sairaus, joka estää sen kokopäiväisen työnteon? Tämä on se arkitodellisuus, jossa suomalaiset työttömät elävät, ja

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

tämä on se syy, minkä takia me tarvitsemme juuri niitä turvaverkkoja, joista tässä puhuitte. Eivät nämä työttömät ole täällä vaatimassa heille lisää. He vaativat vain sitä, että me edes pidettäisiin kiinni siitä työttömyysturvan ja perusturvan tasosta, mikä meillä nyt tässä maassa on.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Krista.

14.52 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! THL:n uusimmassa tutkimuksessa näistä vaikutuksista todetaan hyvin, että nämä leikkaukset kohdistuvat siis lähes joka neljanteen suomalaiseen. Nämä leikkaukset siis kohdistuvat lähes joka neljanteen suomalaiseen, ja silti, edustaja Sillanpää, te kävitte äsken antamassa ymmärtää, [Li Andersson: Kun ne kaikki loisivat!] että kun on nämä suuret massat, mistä me täällä salissa puhumme oppositiossa huolestuneena, niin yksittäisten ihmisten käytös leimaisi koko tätä sakkia. Minusta olisi aivan käsittämätöntä sanoa, että joka neljäs suomalainen olisi tosiasiassa — teitä lainatakseni — loinen ja varas. Tämä on kamalaa puhetta. [Li Andersson: Kyllä!] Tämä on kamalaa puhetta sen takia, että me puhutaan tämän maan ihmisistä. Me emme puhu tässä salissa loisista emmekä varkaista. Me voimme puhua työnantajan esittämistä syistä, miksi ihmiset eivät työllisty. Me voimme puhua työntekijöiden esittämistä syistä, [Puhemies koputtaa] miksi ihmiset eivät työllisty. Mutta meidän täytyy puhua erityisesti siitä, että tämä on iso rikos ihmisyyttä vastaan, että hallitus päättää leikata näin paljon [Puhemies koputtaa] sosiaaliturvasta puhtaasti ideologisesti, ilman työllisyyspoliittisia tavoitteita.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saramo.

14.53 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen tottunut siihen, että sieltä oikealta laidalta, perussuomalaisista, on pitkään sanottu, että meidän ei tarvitse välittää turvapaikanhakijoista, muunmaalaisista, että meidän pitää pitää rahat ja käyttää ne suomalaisten hyväksi, suomalaisten köyhien hyväksi, että me ei tarvita solidaarisuutta. On etsitty aina joku yksittäinen esimerkki, missä vaikkapa joku turvapaikanhakija on toiminut väärin, ja on yleistetty se koko porukkaan. No nyt ollaan sitten tässä tilanteessa, että ei ole mitään solidaarisuutta suomalaisia kohtaan. Löydetään joku jonkun iltapäivälehdessä räikeä ääriesimerkki, ja sitten annetaan ymmärtää, että työttömät ovat loisia ja varkaita — aivan kammottavaa keskustelua. [Pia Sillanpää: Milloinkaan en sanonut niin!]

Mutta paitsi että te olette vieraantuneet suomalaisten pienituloisten elämästä — nämä leikkaukset koskevat monia pienituloisia duunareita — te olette kyllä vieraantuneet myös suomalaisen eliitin elämästä, koska ei se rikkain suomalainen porukka maksa niitä veroja palkkatuloista. He maksavat hyvin vähän veroja pääomatuloista, ja siellä ovat ne verotuksen porsaanreiät, [Puhemies koputtaa] jotka korjaamalla voitaisiin kaikki nämä leikkaukset välttää, mutta se ei jostain syystä teitä kiinnosta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

14.55 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen myös todella surullinen siitä, mitä perussuomalaiset ajattelevat suomalaisista köyhistä ja pienituloisista ihmisistä. Teidän kaikissa puheenvuoroissanne, mitä tekin olette käyttäneet, te

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

jaatte ihmiset meihin veronmaksajiin, meihin, jotka ylläpidämme tätä, ja teihin köyhiin, jotka elätte meidän tulonsiirroilla. Tällainen vastakkainasettelu on pienituloisten ihmisten halventamista, jota te täällä esitätte. Kutsumalla pienituloisia suomalaisia loisiksi, [Pia Sillanpää: En kutsunut!] varkaiksi ja muiksi halvennatte suomalaisia pienituloisia ihmisiä, [Pia Sillanpään välihuuto] jotka eri elämäntilanteissa joutuvat turvautumaan yhteiskunnan turvaverkkoon. Jos yksinhuoltaja joutuu työttömäksi, hän tarvitsee työttömyysturvaa. Te viette lapsikorotuksen. Ihminen saattaa eri elämäntilanteissa joutua myös turvautumaan asumistukeen, jota te leikkaatte. Teidän ajatuksenne siitä, että te leimaatte meidän kaikki suomalaiset pienituloiset tällä tavalla, on erittäin kylmää ja ylimielimielistä politiikkaa. Oikeastaan me ollaan täällä nyt pyritty [Puhemies koputtaa] vetoamaan teidän moraaliin, mutta nyt kun kuuntelee teidän ihmisarvoajatusanne liittyen tähän keskusteluun, [Puhemies koputtaa] niin on kyllä valitettavaa sanoa, että se on turhaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

14.56 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Välillä ihmettelen, kuunteletko te siellä vasemmalla laidalla ollenkaan, mitä täällä puhutaan ja sanotaan. Niin hyvin te osaatte vääristää muiden edustajien sanomiset. Minä haluan nimenomaan puolustaa niitä pienituloisia, heikommassa asemassa olevia ihmisiä, [Vasemmalta: Te leikkaatte heiltä!] joita nämä leikkaukset koskevat, jotta niitä ei tarvitsisi tehdä enää enempää ja ne rahat riittäisivät juuri heille. Tosiasia on, että meillä on myös ihmisiä, jotka saavat näitä tukia mutta jotka kykenisivät töihin tänäkin päivänä, mutta he valitsevat toisin, syystä tai toisesta. [Vasemmalta: Te leikkaatte kaikilta!] Ja heitä kutsuin varkaiksi ja loisiksi, koska heille nämä tuet eivät kuulu. Nämä tuet kuuluvat niille, jotka tosiasiallisesti tarvitsevat näitä tukia vaikeassa tilanteessa...

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt edustajalta meni mikki.

Saanko jatkaa vielä? En tiedä, kauanko puhuin. — En ymmärrä tämmöistä vääristelyä, mitä sieltä on pakko tehdä. Me halutaan perussuomalaisissakin nimenomaan, että ne rahat riittävät pienituloisille ja heikommassa asemassa oleville. Jokainen meistä ymmärtää, että esimerkiksi minä voin olla huomenna se, joka tarvitsee näitä tukia, [Aki Lindén: Juuri näin!] ja totta kai toivon, että ne ovat silloin siinä pisteessä, että ne auttavat.

Mutta meidän taloudellinen tilanne valtiolla on se, etteivät nämä rahat riitä enää mihinkään, kun tuen tarvitsijoita on aivan liikaa verrattuna niihin, jotka sitä veronmaksupottia kerryttävät, josta ne tuet maksetaan. Valitettavasti meillä on tässä maassa ihmisiä, jotka elävät tuilla vääristä syistä. Se ei ole se suuri massa. Suuri massa varmasti on se, joka tarvitsee näitä tukia. [Välihuutoja] Toivon, että te ette tahallanne vääristä puheita. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

14.58 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä edustaja Sillanpäällä muuttuu ääni kellossa riippuen siitä, missä puhuu, puhuuko tuossa pöntössä vai omalta paikalta, ja varsinkin siihen nähden ääni on muuttunut kellossa aika paljon, jos ver-rataan siihen, mitäs tuli lausuttua ennen vaaleja.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Arvoisa puhemies! Jos te nyt sitten, edustaja Sillanpää, olette huolissanne sosiaaliturvan väärinkäytöstä, mikä on minusta ihan perusteltua, että siitäkin voi olla huolissaan, niin miksei hallitus sitten puutu vain näihin tapauksiin? Teidän politiikkannehan lähtee siitä, että jos tällaisia nyt sitten on ilmennyt, niin leikataan kaikilta. Näissä esityksissä, joita me täällä päivittäin käsittelemme, ei eritellä, kohdistuuko leikkaus sellaiseen, joka mahdollisesti käyttää tukea väärin, vai sellaiseen, joka sitä käyttää oikein, vaan tähän leikkaatte kaikilta.

Siihen nähden on kyllä ääni kellossa muuttunut aika lailla, että muistelen, kun vielä keväällä ennen vaaleja perussuomalaisista kyllä vakuuteltiin, että pienituloisilta leikkaukset eivät meille käy. Tämä toistettiin useaan kertaan. Vaalien jälkeen ääni on kyllä todella muuttunut kellossa, ja nyt juuri muuta ette kykene esittämään kuin sitä, [Puhemies koputtaa] voitaisiinko leikata pienituloisilta pikkuisen vielä lisää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

14.59 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, että edustaja Sillanpää tietoisesti valitsee puhua yhdestä tapauksesta yleistäen sen koko tähän ryhmään, näihin kymmeniintuhansiin ihmisiin, joita nämä leikkaukset koskevat, [Krista Kiuru: Miljoonaan!] on selkeä arvovalinta. Kelan mukaan vuonna 2021 väärinkäytösepäilyjä oli 0,07 prosenttia sen maksamista etuuksista, ja esimerkiksi toimeentulotuen alikäytön on arvioitu tulevan yhteiskunnalle kalliimmaksi kuin säästön käyttämättä jäävästä etuudesta. Eli sosiaaliturvan alikäyttö on todella iso yhteiskunnallinen epäkohta, mutta te, edustaja Sillanpää, valitsette sen, että te yleistätte ja puhutte erittäin halventavasti näistä pienituloisista ihmisistä, joista lukuisat ovat niitä työssäkäyviä ihmisiä, jotkut tekevät jopa kahta työtä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

15.00 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä haluan vielä kerran korjata sen, että minä en ole puhunut halventavasti pienituloisista enkä aio puhua, koska haluan, että heistä pidetään huolta, ihan niin kuin kaikista muistakin haavoittuvaisessa ja heikommassa asemassa olevista ihmisistä tässä yhteiskunnassa. Heille pitää riittää tämä raha, mikä on tosi tiukassa tällä hetkellä, kun valtiontalous on mitä on. Ja silloin kun puhutaan... [Veronika Honkasalo: Miksi lisäätte velkaa?] — Koska tällä hetkellä on hyvin vaikea saada edes korkoja maksettua teidän hallituskauteenne ajalta. [Välihuutoja vasemmalta] Te otitte sitä velkaa niin, että ollaan tässä pisteessä tällä hetkellä. — Me yritetään tehdä kaikkemme, että tämä meidän hyvinvointiyhteiskunta säilyy pystyssä ja että meillä riittää meidän lapsille edelleen mahdollisuudet käydä koulua ja perheillä olisi suhteellisen hyvä olla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

15.01 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sillanpäällä on kyllä vinha perä siinä, että meidän tietty työssäkäyvä väestö rahoittaa meidän palvelut, ja niin kuuluukin olla, tietenkin, että rahoitetaan, mutta pitää rahoittaa sitten niille, jotka oikeasti sitä palvelua tarvitsevat. Sen takia tämä hallitus pyrkii poistamaan kannustinloukku-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

ja, etteivät sellaiset ihmiset, jotka eivät niitä tarvitse, eläisi etuisuuksien varassa. [Jussi Saramon välihuuto] Siellä on paljon pienituloisia, jotka tälläkin hetkellä käyvät töissä ja käyttävät myös tukia, ja niin sen tulee mennäkin. Mutta silloin jos jäädään tukien varaan, vaikka oltaisiin työkykyisiä, niin silloin on kyse väärinkäytöksistä, ja niihin tuleekin puuttua, niin että kannustetaan työntekoon. Tämän hallituksen muutoksilla 60 000—65 000 uutta työllistä vuonna 24 tulevalla muutoksilla saadaan aikaan. Ja, Li Andersson, silloin me saamme sitä työtä enemmän myös niille työttömille työnhakijoille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

15.02 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos katsoo, minkälaista politiikkaa tämä hallitus on tekemässä esimerkiksi lapsiperheiden osalta, niin luuletko, että ne veroa maksavat työssäkäyvät suomalaiset ovat tyytyväisiä niihin muutoksiin, mitä te olette tekemässä meidän politiikassamme? Minulla, edustaja Li Anderssonilla, on alle kolmevuotias lapsi. Kuinka moni työssäkäyvä suomalainen on sitä mieltä, että kyllä Anderssonille pitää maksaa 26 euroa lisää lapsilisää tässä tilanteessa ja maksattaa tämä niiden kaikista pienituloisimpien lapsiperheiden kustannuksella? Heiltä te olette viemässä rahat, kaikista suurimmassa tarpeessa olevilta pienituloisilta lapsiperheilä. Te olette viemässä rahat heiltä pois ja sen sijaan ohjaamassa lisärahaa edustaja Anderssonin kaltaisille vanhemmille, jotka teidän ansiostanne saavat 26 euron lapsilisäkorotuksen. Onko tämä, edustaja Sillanpää, sitä politiikkaa, mitä sinä uskot, että ne työssäkäyvät, veroa maksavat suomalaiset kannattavat, että rikkaille lisää rahaa ja [Puhemies koputtaa] köyhiltä lapsiperheilä pois?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

15.03 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä koko ajan viitataan tähän velanottoon. Mennäänpä pari kautta taaksepäin, katsotaan tätä velanottoa. Kolme neljäsosaa velasta oli olemassa jo ennen Sanna Marinin hallitusta, yksi neljäsosa velasta tuli Sanna Marinin hallituksen aikana koronaan ja Ukrainan sodan seurauksiin, [Mia Laiho: Ei ollut kaikki niitä!] ja siitäkin tämä sali on ollut — antakaas, kun kerron — 80-prosenttisesti yhtä mieltä. No, sitten Sanna Marinin hallitus otti velkaa hoitajamitoituksen kasvattamiseen, oppivelvollisuuden laajentamiseen ja kaikkiin tällaisiin hyviin asioihin. Tämä hallitus ottaa velkaa oluen verotuksen keventämiseen, hyväosaisten verotuksen keventämiseen ja näin poispäin. Nämä ovat arvovalintoja, joita tässä tehdään. Mutta tästä velanotosta: meillä on kolme neljäsosaa ollut velkaa ennen Marinin hallitusta, ja se velanotto on täällä meillä rasitteena. Kaikki haluavat päästä tästä velasta aikanaan eroon ja saada sen suhteellinen asema semmoiseksi, että me pystytään se hoitamaan. [Puhemies koputtaa] Siitä ei ole kysymys.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vielä henkilöt, jotka eivät ole saaneet puheenvuoroa — nämä ovat edustajat Merinen ja Pekonen — ja sen jälkeen, jos edustaja Sillanpää haluaa vastata, vielä hänen puheenvuoronsa. Sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Merinen.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

15.05 Ville Merinen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Eräs sana tuossa herätti itse asiassa voimakkaita tunteita. Kun puhutaan loisista, niin puhutaan kirpuista, lapamadoista, lutikoista, malarialoisista, puutiaisista, täistä. Näistä ei mikään kuvaa ihmistä, ei edes sitä lehtiartikkelin ihmistä, minkä nostit esille. Huomaan, että eduskunnassa on viime vuosina tullut tämmöisiä sanoja, mutta ei tuommoisia sanoja voi käyttää, kun puhutaan ihmisistä. Sitä ihmistä, joka on vaikkapa valinnut, että hän ei käy töissä, ei voida silti luokitella loiseksi, se on tosi ällöttävä termi. Toivoisin, että ette käytä tuommoisia termejä ihmisistä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

15.06 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuuntelin tätä keskustelua tuolla työhuoneella, ja tulin kyllä todella surulliseksi ja myös järkyttyneeksi juuri tästä puhetavasta, mihin edustaja Merinen tässä viittasi. Minusta tuntuu aivan järkyttävältä, että nostetaan yksi esimerkki täällä täysistuntosalissa iltapäivälehtien palstoilta ja yleistetään se koko meidän siihen väestöön, joka syystä tai toisesta on työelämän ulkopuolella. Ja minä itse mietin, että jos ihmisiltä kysytään, valitsevatko he työttöminä olemisen, valitsevatko he köyhinä olemisen, valitsevatko sosiaaliturvan varassa elämisen, niin minä väitän, että valtaosa vastaa, että eivät valitse. Sosiaalisten oikeuksien komitea on antanut toistuvasti huomautuksia Suomelle liian alhaisesta sosiaaliturvasta. Arvoisa hallitus, perussuomalaiset, kokoomus, te olette leikkaamassa suomalaisilta sosiaaliturvaa entisestään. [Puhemies koputtaa] Onko tämä teistä todella oikein?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

15.07 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Joo, edelleen haluan korostaa sitä, että puhuin heistä, jotka valitsevat olla tukien varassa, elää tukien varassa, vaikka voisivat tehdä töitä. Se on aivan eri asia kuin se porukka, jolla ei ole ollut valinnanvaraa. He ovat työttöminä siksi, että he eivät ole saaneet töitä, he eivät ole päässeet haastatteluun, on tullut sairautta tai muuta. Nämä ihmiset nimenomaan tarvitsevat ne tuet, [Li Andersson: Te leikkaatte heiltä ne tuet!] ja me halutaan, että heille riittävät nämä rahat meidän yhteisestä budjetista. Hallitus toivoo, että me saadaan töihin sieltä ne ihmiset, olkoonkin sitten vaikka vain se 0,07 prosenttia, mutta nimenomaan sekin porukka pitäisi saada töihin kerryttämään tätä yhteistä pottia, mistä nämä meidän yhteiskunnan rahat sitten jaetaan niille, jotka oikeasti näitä tukia tarvitsevat. Ja tosiaan suuri osa — olen ihan samaa mieltä teidän kanssanne — niistä, jotka näillä tuilla ovat, totta kai tarvitsevat ne. Ei kukaan ihminen yleensä valitse huvikseen olla tuella, joku syyhän siihenkin täytyy olla. [Puhemies koputtaa] Silloin kun on sairautta ja muuta, niin totta kai pitää saada olla näitten tukien varassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Varsinainen puheenvuoro, edustaja Suhonen.

15.08 Timo Suhonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tuntuu, että tässä salissa se oikea laita ei oikeasti ja aidosti tiedä, mitä on köyhyys. Muutoin ei voi selittää näitä päätösesityksiä, joissa niiltä pienituloisilta suomalaisilta leikataan.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Vuoden 2023 Lapsen ääni -kyselyssä Pelastakaa Lapset -lapsijärjestö kysyi lapsilta ja nuorilta perheiden taloudellisesta tilanteesta ja lasten hyvinvoinnista. Raportti paljastaa, että lasten ja lapsiperheiden arki kotimaassa on kriisiytymässä. Köyhyyden aiheuttamat puutteet näkyvät lasten kaikilla elämäalueilla. Pienituloisissa perheissä 90 prosenttia lapsista koki, että perheellä on haasteita selviytyä menoista. 14 prosenttia lapsista koki, ettei perheellä ole riittävästi ruokaa. 30 prosenttia lapsista on joutunut lopettamaan harrastuksen. Ruuan puute on kasvussa, ja yhä useampi lapsi kokee nälkää Suomessa. Tämä on järkevää.

Seuraavassa muutama lapsen ja nuoren kommentti sieltä tosielämästä:

”Just ja just on rahaa ostaa ees ruokaa, et saatetaan syyä pelkkää makaroonii viikon putkee, ja on myös päiviä, kun ei vaan oo ruokaa, koska ei oo rahaa ja kaikki on niin kallista. Saatan helposti olla viikonki syömättä kunnolla. Saatan välillä syyä kavereilla ja koetan syyä koulussa, koska kotona ei oo ruokaa.”

”Hedelmät on kalliita. Muutkin hyvät ja terveelliset asiat on liian kalliita.”

”Kun hinnat ovat nousseet, vanhemmilla ei ole ollut rahaa esimerkiksi kunnon ruokaan tai on joutunut tekemään niin, että vanhemmat ei syö, jotta lapset saa ruokaa.”

”Tuntuu, että on niin erilainen kaikista.”

Arvoisa rouva puhemies! Tämäkö on todella teidän valintanne, hyvä hallitus? Te ette ole kokeneet sitä, mistä nämä edellä mainitut lapset ja nuoret puhuivat. Te ette ole kokeneet pienituloisuutta, jossa lapset ja nuoret tulevat menettämään paljon. Te ette muutoin näitä päätöksiä tekisi. Puhun kansanedustajana, joka on henkilökohtaisesti kokenut sen, mitä on olla, kun lapsiperhe elää köyhyydessä. Siksi en koskaan voi hyväksyä näitä tulevia päätöksiä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen.

15.11 Ville Merinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Sosiaaliturvaetuuksien indeksitarkistusten tarkoituksena on, että tuet seuraavat hintojen nousun mukana, näin jo valmiiksi pienituloisten elintaso ei laske entisestään. Nyt hallitus on leikkaamassa näistä indeksitarkistuksista tulevana neljänä vuotena. Tämä tarkoittaa, että tukien ostovoima heikkenee enintään 10,2 prosenttia 2027 mennessä — kymmenen prosenttia vähemmän rahaa asumiseen, ruokaan, lääkkeisiin, vaatteisiin ja kaikkeen muuhun, mitä me kaikki tarvitaan meidän arjessa. Jo nyt monet ihmiset ja perheet taistelevat arjessaan rahan riittämisen kanssa. Mistä heidän pitää vielä lisää säästää? Suomi on saanut useita huomautuksia liian alhaisesta perusturvasta. Hallitus heikentää nyt entisestään tukien riittävyyttä ja työntää useita ihmisiä ja perheitä köyhyyteen. Hallitus heikentää leikkauksillaan koko hyvinvointivaltion pohjaa.

Puhemies! Yksi tuki, johon tämä leikkaus kohdistuu, on opintoraha. Opintoraha on tänä vuonna itsenäisesti asuvalla 18-vuotiaalla opiskelijalla 279 euroa ja 38 senttiä. Tämä on paljon vähemmän kuin muissa tukimuodoissa. Opiskelija voi ottaa tähän päälle myös valtion takaamaa lainaa, mutta tätä ei ole miltään muulta ryhmältä vaadittu. Ilman hallituksen indeksileikkauksia opintoraha nousisi vuoteen 27 mennessä enintään 32 euroa, ja tämän päälle tulevat isot asumistuen leikkaukset. Opiskelijoiden mielenterveys on jo nyt kriisisä. Toimeentulo on tutkitusti asia, mikä vaikuttaa myös hyvinvointiin. Kun opintoraha riittää entistä huonommin arjen menoihin, jää opiskelijoille vaihtoehdoksi työnteko tai velkaantuminen. Lisääntyvä työnteko voi vähentää myös jaksamista ja hidastaa opintoja. Velkaantuminen lisää aina huolta tulevaisuudesta.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Puhemies! Toinen ryhmä, johon nämä hallituksen indeksileikkaukset osuvat, on lapsiperheet. Lausunnossaan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle Mannerheimin Lastensuojeluliitto vastusti indeksileikkauksia, koska ne osuvat erityisesti pienituloisiin lapsiperheisiin. MLL:n mukaan lapsiperheköyhyys ja eriarvoisuus tulevat lisääntymään sekä perusturvajärjestelmämme rapautumaan. Yhä useampi tulee riippuvaiseksi toimeentulotuesta. He muistuttavat, että Suomi on sitoutunut vähentämään vuoteen 2030 mennessä köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevien henkilöiden määrää 100 000 henkilöllä, joista kolmasosa on lapsia. Hallituksen toimet vaikuttavat päinvastaisesti. Leikkauksia perustellaan kutsumalla niitä aina työllisyystoimiksi. Lasten vanhempien työllisyysaste on jo nyt paljon korkeampi kuin lapsettomien. Hallitus tuntuu ajattelevan työttömyyden olevan ihmisen omaa syytä tai laiskuutta ja ajattelee työllistymisen tapahtuvan leikkauksilla kannustamalla eikä näe monimutkaisia syitä työttömyyden takana. Ja ei kai hallituksen mielestä lapsi ole syy-pää vanhempien tilanteeseen? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

15.14 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Kommentoin perussuomalaisten kansanedustajien käyttämiä puheenvuoroja.

Ensinnäkin totean, että oli järkyttävää kuunnella, miten edustaja Sillanpään puheessa epäinhimillistettiin ihmisiä. Me olemme tottuneet kuulemaan todella vastaavaa ihmisten epäinhimillistämistä perussuomalaisten puhuessa ulkomaalaisista, mutta nyt perussuomalaiset näyttävät puhuvan vastaavalla tavalla myös pienituloisista suomalaisista. Tämä on erittäin murheellista. Tulee kuva, että hallituksen edustajat jollain tavalla kadehtivat pienituloisia suomalaisia. En tiedä, onko teillä realistista kuvaa siitä, millaista sosiaaliturvalla eläminen on ja kuinka leveästi sillä eletään ja minkälainen se taso tosiasiasa on. Edustaja Sillanpää, ei työttömien asemassa ole mitään kadehdittavaa, ja hyvin harva valitsee työttömyyden vapaaehtoisesti. Ja on sanottava, että kyllähän nämä hallituksen leikkaukset kohdistuvat kaikkiin pienituloisiin ryhmiin — eivät nämä leikkaukset eritele sitä, onko ihminen vapaaehtoisesti vai pakon edessä työtön, ja hallitus leikkaa myös monilta pienituloisilta työssäkäyviltä.

Arvoisa puhemies! Myös edustaja Reijoselle kommentoisin muutaman asian:

Ensinnäkin sanoisin, että nämä vaikutukset kannattaa arvioida etukäteen eikä vain seurata vaikutuksia jälkikäteen, kuten edustaja Reijonen täällä vakuutti. Mehän tiedämme jo nyt, että näiden leikkausten seurauksena köyhyys tulee lisääntymään ja toimeentulotuki-riippuvuus kasvamaan ja että toimeentulotuki on se kaikista suurin kannustinloukku. Ja me tiedämme jo nyt, että nämä eri leikkausten vaikutukset tulevat usein kumuloitumaan samoihin ihmisiin. On kysyttävä, että no mitä sitten, jos jälkikäteen siinä seurannassa ilmenee, että nämä leikkausten vaikutukset pienituloisiin suomalaisiin ovat kohtuuttomia. Onko hallitus silloin valmis perumaan näitä leikkauksia tai esimerkiksi päättämään, että indeksijäädytyksiä ei jatketa ensi vuoden jälkeen, jos vaikutusarvioissa leikkaukset osoittautuvat jälkikäteen kohtuuttomiksi? Tähän toivoisin vastausta edustaja Reijoselta.

Edustaja Reijonen myös totesi, että hallitusohjelmassahan lapsiperheisiin panostetaan. No, kuten täällä on todettu, niin tosiasia nyt kuitenkin on se, että hallitus päätösperusteisesti, omienkin arvioidensa mukaan, lisää lapsiperheköyhyyttä. Kaikkiin tuloryhmiin tulevat etuuskorotukset, esimerkiksi alle kolmivuotiaiden lapsilisän korotus, eivät kompensoi pienituloisille lapsiperheille tulevia leikkauksia, vaan vaikutus on se, että rahaa siirretään

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

pienituloisilta lapsiperheiltä kaikille lapsiperheille. Siis hyvätuloiset saavat lisää samalla, kun pienituloisilta lapsiperheiltä leikataan ja lapsiperheköyhyys kasvaa. Toivottavasti hallituksen edustajat ymmärtävät tämän, ja tämä on kuitenkin tietoinen valinta. Tämä on kova arvovalinta, jota me emme jaa, mutta toivon, että hallituksen edustajat kuitenkin ymmärtävät sen, mitä he ovat tekemässä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

15.17 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Nyt valitettavasti edustaja Reijonen on täältä salista jo poistunut, mutta olisin myös tarttunut hänen puheenvuoroonsa, jossa hän totesi, että pidämme lapsiperheistä hyvää huolta, näin lukee hallitusohjelmassakin. Tämä särähti korvaan, varsinkin kun me ollaan käsittelemässä esitystä, joka siis lisää köyhien lapsien määrää 4 000:lla. Miten on mahdollista todeta silloin, että me pidämme lapsiperheistä hyvää huolta? Ehkä keskeinen kysymys on se, mistä lapsiperheistä me pidämme huolta. Te perussuomalaiset ette todellakaan pidä niistä köyhimmistä lapsiperheistä huolta. Sen lisäksi, että te iskette nämä sosiaaliturvaleikkaukset monesta eri suunnasta, te myös heikennätte sosiaali- ja terveystaloudellisia leikkaamalla sieltä todella paljon. Se tarkoittaa sitä, että hyvinvointialueilla nimenomaan nämä leikkaukset näkyvät myös niissä lapsiperheiden palveluissa. Eli kyllä on kylmää kyytiä lapsiperheille sekä toimeentulon menetyksinä että myös palveluiden heikkenemisenä.

Kyllä perussuomalaiset jaksavat kuitenkin aina populistisesti tehdä politiikkaa näillä pienituloisilla ihmisillä ja luoda mielikuvaa esimerkiksi siitä, että maahanmuuttajat olisivat niitä, jotka uhkaavat näiden pienituloisten asemaa. Nyt te olette tilanteessa, jossa te kyykytätte sekä maahanmuuttajia että tavallisia pienituloisia suomalaisia. Toivon todella, että ihmiset laajasti seuraavat myös näitä täysistuntokeskusteluja, jotta heille myös käy ilmi, millä tavalla te puhutte näistä pienituloisista ihmisistä, joilla saattaa olla hyvin erilaisia elämäntilanteita. Siellä tosiaan on ihmisiä, jotka ovat töissä, tekevät työtä hyvin pienellä palkalla tai joutuvat tekemään montaa eri työtä pienellä palkalla, tai jotka ovat osatyökykyisiä mutta silti tekevät kaikkensa, jotta pysyisivät työelämässä kiinni.

Mutta tosiaan, kun nyt täällä on istuttu monta päivää puhumassa näistä sosiaaliturvaleikkauksista, kaikkein kummallisinta on oikeastaan se, miten yksikään hallituspuolueen edustaja ei pysty näitä leikkauksia rehdisti ja suoraselkäisesti puolustamaan, vaan te väritätte todellisuutta joksikin aivan muuksi kuin mikä se todellisuus on, tai te puhutte näistä esityksistä jonain aivan muuna kuin mitä ne ovat. — Kiitos, puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ohisalo.

15.20 Maria Ohisalo vihr: Arvoisa puhemies! Sosiaalipolitiikan suunta tosiaan kääntyy, kuten Terveystalouden ja hyvinvoinnin laitos on nyt todennut. Sosiaalipolitiikan suunta muuttuu muun muassa niin, että naiset tulevat tässä nyt ottamaan ison iskun näistä leikkauksista — eikä ole vain niin, että hallitus lisää lapsiperheköyhyyttä, vaan se todellakin tekee leikkauksia, jotka näkyvät erityisesti naisten toimeentulossa. Useiden etuuksien indeksijäädytykset nimittäin kohdistuvat enemmän naisiin kuin miehiin. Tämä kävi useaan kertaan ilmi eduskunnan asiantuntijakuulemisissa.

Esimerkiksi — nostan nyt joitain esimerkkejä — indeksikorotusten tekemättä jättämisen arvioidaan kohdistuvan pikkulapsiperheissä enemmän naisiin kuin miehiin, ja toisaal-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

ta vähimmäismääristä vanhempainpäivärahaa maksetaan selvästi useammin naisille kuin miehille. Lisäksi ovat työttömyysturvan leikkaukset, suojaosan poisto, vähimmäismääräinen sairauspäiväraha, opintoraha ja jopa yleinen asumistuki ja eläkkeensaajan asumistuki — näiden kaikkien leikkaukset tuntuvat miehiä enemmän naisilla. Miten te, hallituspuolueiden edustajat, selitätte tätä epätasa-arvon lisäämistä?

Ja vielä lopuksi haluan edustaja Sillanpäälle todeta, että me todellakin tiedämme, että sosiaaliturvan alikäyttö on valtavan paljon suurempi ongelma kuin nämä tapaukset, joihin viittaatte nyt loisina tai jopa varkaina. Väärinkäytösepäilyjen osuus maksetuista etuuksista vuonna 22 oli 0,55 promillea. Sen sijaan toimeentulotuen saattaa jättää hakematta jopa puolet siihen oikeutetuista. Onko teillä siis aitoa kiinnostusta puuttua tähän sosiaaliturvan alikäyttöön, joka on tutkitusti käynyt ilmi, kun täällä nyt nimenomaan tuntuu olevan huolta ihmisistä, joilla on vaikeaa? En kyllä usko tätä huolta, kun monet näistä leikkauksista nimenomaan kohdistuvat näihin ihmisiin. Mutta tästä kuulisin mielelläni lisää, onko alikäytöstä sitten tulossa selvityksiä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Asell.

15.22 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on Orpon hallituksen esitys kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien jäädyttämisestä elikkä sosiaaliturvan leikkauksista vuosille 24—27. Tämä esitys on Orpon hallituksen oikeistolaisen politiikan kovinta ydintä, joka tulee vaikuttamaan satojentuhansien ihmisten arkeen heikentävästi — ja nimenomaan sellaisten ihmisten, jotka ovat jo valmiiksi pienituloisia. Tämä päätös tulee lisäämään köyhyyttä ja pudottaa valitettavasti myös tuhansia lapsia köyhyyteen. Hallituksen kylmä ja pienituloisia ruoskiva linja tulee vaikuttamaan pitkään ja näkymään erilaisina ongelmina näissä ihmisissä ja muun muassa lapsiperheissä.

Valitettavasti vaikutusarvioinnit näiden päätösten seurauksista ovat jääneet kevyiksi tai vallan tekemättä, tai ne eivät hallituspuolueita edes kiinnosta. Monet hallituspuolueiden edustajat ovat olleet enemmän kiinnostuneita opposition vaihtoehtoisen budjetin vaikutusarvioista kuin siitä, mitä heidän oma politiikkansa aiheuttaa Suomen vähävaraiselle kansanosalle. Hallituksen julkituotu tavoite on näillä heillekin kuulemma kipeillä toimilla tasapainottaa taloutta ja saada julkinen talous kestäväälle uralle. Se on erittäin tärkeä tavoite, mutta valitettavasti hallitus on tähän valinnut tämän kovan linjan, jossa ne kipeät toimet kohdistuvat vain pienituloisiin, kuten opiskelijoihin, työttömiin, eläkeläisiin ja myös pienituloisiin lapsiperheisiin.

Samaan aikaan, kun Orpon hallitus siis on ideologiaansa nojaten valinnut tehdä näitä päätöksiä, ne ovat hallituksenkin mielestä niin kipeitä päätöksiä heille itselleenkin, että hallituksen on annettava itselleen ja muille hyvätuloisille ikään kuin kivunlievityksenä mittavat veronalennukset. Ministerin tuloilla se tarkoittaa jopa 2 000 euron vuositason veronalennusta.

Arvoisa puhemies! Vielä kerran: Samaan aikaan, kun hallitus tarjoilee keppiä pienituloiselle kansanosalle, jonka tulot siis pienenevät merkittävästi, rikkaille tulot lisääntyvät ja velaksi. Talouden tasapainottamisesta tässä ei ole kysymys, koska tällä kaudella hallitus on ottamassa ennätysmäärän lisää lainaa. Alijäämää ensi vuodelle tulee 11,5 miljardia, ja lainanotto kasvaa arvioiden mukaan tällä kaudella 46 miljardia euroa valtionvelan noustessa lähelle 200:aa miljardia. Eli kyllä taloudesta pitää olla huolissaan, mutta olisi kohtuullista, että tämän valtiontalouden alijäämän paikkaamiseen olisivat nyt näinä vaikeina aikoina

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

osallistumassa vahvemmin ne, joilla on maksukykyä. Nyt näyttävät Orpon ja Purran tähtäimessä olevan erityisesti nuoret, pienituloiset ja palkansaajat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

15.26 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tässä kun olen seurannut perussuomalaisten puheenvuoroja näistä isoista sosiaaliturvaleikkauksista, on syntynyt kuva siitä, että tällaisilla yksittäisillä tarinoilla ja yksittäisillä esimerkeillä halutaan viedä huomio pois siitä, mitä tässä on tosiasiallisesti tapahtumassa. Te sanotte, että te haluatte pitää huolta siitä, että ne, jotka oikeasti tarvitsevat tukea, saavat sitä. [Pia Sillanpää: Kyllä!] Juuri heiltä te olette nyt leikkaamassa. Juuri heiltä te olette nyt leikkaamassa, koska nämä leikkaukset kohdistuvat kaikkiin: työttömiin, sairaisiin, pienituloisiin opiskelijoihin, pienipalkkaisiin työntekijöihin, köyhiin lapsiperheisiin — juuri heiltä te olette nyt näillä päätöksillä leikkaamassa.

Ja kun sitten annetaan ymmärtää, että tällaisia päätöksiä olisi nyt pakko tehdä tämän taloudellisen tilanteen ja velkaantumisen vuoksi — siitä huolimatta, että velkaantuminen siis kasvaa ja lisääntyy tämän hallituksen aikana — niin kuitenkin olette itse olleet mukana hyväksymässä sitä, että työnantajat saavat 700 miljoonaa lisää rahaa veroluontoisten maksujen alennuksen muodossa, ja te olette olleet mukana hyväksymässä sitä, että sijoittajat saavat lisää etuja, kun osakesäästötilin yläraja nostetaan. Ja te olette olleet mukana hyväksymässä sitä, että ministereiden tulotasolla elävät ihmiset saavat lisää rahaa 2 000 euroa vuodessa, samanaikaisesti kun te leikkaatte juuri eniten yhteiskunnan tukea tarvitsevilta ihmisiltä — puhumattakaan sitten siitä rahasta, joka uppoaa tähän kaljaveron alennukseen.

Sen lisäksi tässä hallituspuolueiden edustajat puhuvat työllisyyden edistämisestä. Edellisen vaalikauden aikana päästiin ennätyksellisen hyvään työllisyystasoon ilman minkäänlaisia tämänkaltaisia suomalaisia jakavia, suomalaisia köyhdyttäviä ja suomalaisten lapsiperheköyhyyttä rajusti lisääviä päätöksiä. [Ben Zyskiewicz: Ai hallituksen päätöksillä?] On mahdollista tehdä myöskin työllisyyspolitiikkaa, joka huomioi myöskin pienituloiset.

Sen lisäksi tämän hallituksen politiikan seurauksena, kuten hyvin tiedetään, toimeentulotuen tarve tulee kasvamaan. Se on kannustinloukkujen lisäämistä, ei niiden purkamista, edustaja Laiho. Myöskin suojaosien poistaminen tarkoittaa sitä, että työn vastaanottaminen tulee vaikeammaksi. Ja kaikista ongelmallisinta on se, että kun meillä on tutkittua tietoa siitä, että työttömyyden taustalla yleensä on puutteita ihmisten osaamisessa, puutteita terveydentilassa, jotka vaikuttavat työllistymismahdollisuuksiin, ja esimerkiksi ikäyrjintä, joka sekin on todellisuutta suomalaisessa työelämässä, niin näille asioille te ette ole tekemässä yhtikäs mitään — ette yhtään mitään. Tämän hallituksen koko työllisyyspolitiikka nojaa vain ja ainoastaan pienituloisten suomalaisten köyhdyttämiseen entuudestaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saramo.

15.29 Jussi Saramo vas: Arvoisa rouva puhemies! Me kuulimme tässä äsken perussuomalaisten lukeman iltapäivälehdessä artikkelista, kuinka löytyy yksi ihminen, joka ei halunnut tehdä töitä, ja kutsuitte häntä varkaaksi, joka loisi. No, en mene siihen sen enempää, mutta kysyn, että jos... Esimerkiksi itse tunnen yrittäjiä, olen yrittäjän lapsi, ja jos menisin tuonne pönttöön ja kertoisin esimerkkejä myös vaikkapa huijariyrittäjistä — tunnen myös, olen tavannut sellaisia — niin eikö se teistä leimaisi kaikkia yrittäjiä? Ja mitä se sellainen rakentaisi? Kyllä minä tiedän, että tässä maassa on paljon kovaa työtä tekeviä yrittäjiä, jot-

ka maksavat veronsa, niin kuin kuuluu, mutta tiedän myös, että tässä maassa on paljon työttömiä, jotka tekevät töitä aina, kun pystyvät, ja tekevät parhaansa mutta jotka on pudotettu sieltä pois. Mitä tämä vastakkainasettelu... Te puolustelite, että puhuitte vain näistä toisista työttömistä ettekä näistä toisista. Sehän oli tyypillinen leimaaminen, aivan samanlainen leimaaminen kuin millä te leimaatte maahanmuuttajia.

Maahanmuuttajat ovat itse asiassa hyvä esimerkki ihmisryhmästä, monista maista tulevat maahanmuuttajat. Meillähän on myös maahanmuuttajaryhmiä, joiden työllisyysaste on ollut koko ajan korkeampi kuin virtasilla ja korhosilla, mutta meillä on paljon sellaisia maahanmuuttajaryhmiä, jotka eivät ole työllistyneet, ja heitäkin täällä jatkuvasti perussuomalaisista leimattiin laiskoiksi. Mutta kun Marinin hallituksen aikana työllisyysaste saatiin ennätystasolle, [Ben Zyskowicz: Ai Marinin hallituksen toimin?] niin nähtiin, että monet sellaiset ryhmät — kyllä, edustaja Zyskowicz, Marinin hallituksen onnistuneella suhdannepolitiikalla, voidaan palata tähän — jotka eivät normaalisti työllisty, saivat töitä. Me tiedetään, että meillä on ikäsyryntää, meillä syrjitään tietyistä taustoista tulevia, meillä syrjitään nuoria naisia, jotka voivat ehkä tulla vaikka raskaiksi, meillä on monenlaista syrjintää ollut työelämässä, mutta silloin kun saadaan ylös se työllisyysaste, niin silloinkin nämä ryhmät usein työllistyvät muita paremmin.

Nyt tullaan siihen suhdannepolitiikkaan. Edustaja Zyskowicz, kun te annatte nyt rakennusalan romahtaa, te ette esimerkiksi oppinut mitään siitä hallituksesta, joka oli silloin 2009 finanssikriisin aikana, vaikka silloin oikeistokin ymmärsi tämän suhdannepolitiikan ja elvytti rakennusalaan. Nyt kun sieltä tulee 30 000 työtöntä rakennusmiestä, niin vaikka te kuinka leikkaatte sosiaaliturvaa, niin eivät nämä rakennusmiehet heti työllisty jonnekin muualle, kun varsinkin sen alan romahtaminen vie muitakin aloja alaspäin. Ja vaikka te kuinka teoreettisesti loisitte työpaikkoja — niin kuin te puhutte — sillä, että te leikkaatte sosiaaliturvaa, että sitten ihmisten on pakko mennä töihin, niin kun ja jos niitä työpaikkoja ei ole, niin eivät ne ihmiset työllisty. Tässä on nyt nähty se tapa, jolla Marinin hallitus loi työllisyysennätyksen, ja se toimi paljon paremmin, se inhimillinen, reilu tapa, jolla kaikille annettiin mahdollisuuksia, kuin koskaan teidän tapanne, jolla ihmiset yritetään pakottaa [Puhemies koputtaa] ja kyykyttää töihin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

15.32 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Palaan vielä siihen asiaan, jonka otin tuossa debatissa esille. Tässä keskustelussa on liikaa unohtunut se, että pohjimmiltaan työttömyysturva on vakuutus pohjaista, siis sosiaalivakuutus pohjaista. Kun me puhutaan laajasti sosiaaliturvasta, niin meillä on siellä sosiaali- ja terveysturvat, sitten meillä on siellä tietyt rahalliset etuudet ja sitten meillä on kolme suurta sosiaalivakuutuksen ryhmää: eläkevakuutus, sairausvakuutus ja työttömyysturvavakuutus. Nimenomaan ansiosidonnainen turva on tällä hetkellä pitkälti vakuutus pohjaista, mutta perusturvassahan valtion rahoitus on merkittävä. Tämä on sen takia tärkeää — kun meillä äsken käytiin tätä kiivasta debattia, niin siinä kävi tämä ilmi — että suomalainen ihminen, jonka työ on tänä päivänä turvattu, voi ensi vuonna olla työttömänä. No, sen takiahan meillä työväenliikkeen ja palkansaajaliikkeen historian aikana, vuosikymmenien aikana, on pystytty rakentamaan turvaa sitä tilannetta varten, että joudutaan mahdollisesti työttömäksi, ja siitä on tietenkin pyrkimystä sitten päästä takaisin töihin. Tämä näkökulma, että kysymys on rationaalisesta vakuutustyyppisestä toiminnasta, jolla me väliaikaisesti turvaamme oloamme sinä aikana,

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

kun suhdanteet tai muut rakennemuutokset sitten järsivät tätä taloudellista perustaa, on minusta liiaksi unohtunut tässä keskustelussa.

Toisen asian vielä ottaisin tähän yhteyteen, koska kaikki nämä viime päivien keskustelut liittyvät toisiinsa. On puhuttu lapsiperheistä ja lapsiköyhyydestä, ja meidän kävimme kyselytunnilla Pisa-tutkimuksista ja niiden huolestuttavista tuloksista keskustelua. Olen huomannut, että Orpon ja Purran hallitus hyvin voimakkaasti nostaa esille tiettyjä asioita niin, että lisäämme tähän tarkoitukseen rahaa, lisäämme esimerkiksi hyvinvointialueille 70 miljoonaa euroa tiettyihin kohteisiin, mutta otamme pois sieltä 1 400 miljoonaa euroa. Samalla tavalla tässä koulukeskustelussa jatkuvasti toistettiin, että neljässä vuodessa laitetaan 200 miljoonaa euroa lisää. Lähdin siinä kyselytunnin aikana selvittämään sitä, mihin tämä 200 miljoonaa oikeasti mahtaa tulla lisää. Meillä on 550 000 peruskoululaista, ja yhden peruskoululaisen vuosikustannukset ovat 10 000 euroa vuodessa. Peruskoulutuksen kokonaiskustannukset Suomessa ovat viisi ja puoli miljardia euroa. Kun hallitus laittaa neljässä vuodessa siihen 200 miljoonaa lisää — se on tietenkin hyvä, että laittaa lisää — eli se on siis 200 miljoonaa viiteen ja puoleen miljardiin, niin se on merkittävästi alle inflaation, mikä tulee näiden neljän vuoden aikana olemaan. Käytännössähän se tarkoittaa sitä, että se reaalirahoitus tulee vähenemään. Nimenomaan tämä liittyy nyt käytyyn keskusteluun, koska ne suurimmat syyt siihen, että meillä eivät toiset pärjää koulussa niin hyvin kuin toiset, ovat sosiaalitaustaiset ongelmat, ja ne tulevat kärjistymään ja lisääntymään silloin, kun lapsiperheköyhyys lisääntyy.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

15.35 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä puhutaan paljon siitä, kuinka paljon henkilöitä siirtyy turvalta toiselle. Voidaan tässä todeta, että kun on ansioturvalla ihmisiä, niin yleensä ihmiset pärjäävät sillä ansioturvalla. Ansioturvassa työttömyysturvan osalta peruspäivärahan maksaa valtio mutta ansio-osan maksavat työnantajat ja palkansaajat puoleksi. Ansioturva on suurin piirtein noin 1 500 euroa keskiarvona, ja peruspäivärahalla se on noin 800 euroa. Tästä erosta on kysymys. Ja kun täältä siirretään ihmisiä peruspäivärahalle, jopa toimeentulotuella, niin joka ikinen ymmärtää, että siinä tapahtuu aika iso muutos, ja kun tässä siirtyy todella paljon ihmisiä, niin se näkyy sitten meillä toimeentulollukalla todella pahasti.

Se ihmetyttää tässä, että kun tämä ansio-osa on kuitenkin yleensä sellainen, että sillä on kitkuteltu siihen seuraavaan työpaikkaan asti ja ei ole tarvinnut ehkä käydä asumistukea hakemassa tai muutakaan, vaan se on pitänyt kohtuullisesti perheen toimeentuloa yllä, niin nyt tätä määrää koko ajan viedään huonompaan suuntaan. Ja tämä indeksi liittyy myös siihen, että nyt kun ansioturvassa on monia leikkauskohtia — on porrastusta, on lapsikorotusten poistoja — ja indeksi vaikuttaa siihen peruspäivärahan määrittelyyn ja peruspäivärahan kautta käydään ansioturvan taso läpi, niin täältä tulee vielä yksi leikkaus sinne ansioturvan puolelle. Tämä vie koko ajan ansioturvan tasoa alemmas, ja minulla on semmoinen käsitys, että tällä romutetaan ansioturva Suomessa. Se on tässä huolestuttava suunta, kun se on kuitenkin ollut, niin kuin edustaja Lindén täällä hyvin totesi, tällainen vakuutusluonteinen asia. Siinä mielessä tämä tilanne on huolestuttava.

Toinen huolestuttava piirre on se, kun tässä siirretään ihmisiä sellaiselle turvan tasolle, jolta on vaikeampi työllistyä. Nyt kun meillä työpaikkoja haki 256 000 — se oli lokakuun työnhakijoitten määrä — ja avoimia työpaikkoja oli 102 000 eli työnhakijoitten määrä kas-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

voi 24 000:lla ja avoimien työpaikkojen määrä putosi 56 000:lla, niin tulee kysymys, mihin ne ihmiset sitten tulevat, kun hallituksen toimenpiteet ovat kaikki leikkauksia sitä ajatellen, että kyllä ne ihmiset tulevat sieltä työelämään. Mihin työelämään he pääsevät sieltä, kun työpaikkojen määrä vähenee tällä nollakasvulla? Miksi emme keskustele siitä, miten taloutta elvytetään ja pystytään pitämään sitä yllä? Me puhutaan koko ajan väärästä asiasta. Meidän pitää hakea siihen ratkaisuja, ja siihen oppositio on valmis.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

15.38 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Todella nyt olemme ensimmäistä kertaa historiassa käsittelemässä sellaista hallituksen esitystä, jolla nämä indeksit eli toisin sanoen meidän sosiaaliturvamme ostovoima jäädytetään kertaheitolla koko vaalikaudeksi. [Vasemmalta: Ekaa kertaa koskaan!] Aikaisemminkaan Suomen historiassa, kun taloutta on pitänyt tasapainottaa, nämä indeksijäädytykset eivät ole olleet millään tapaa erikoisuus, niitä on aikaisemminkin tehty, mutta ensimmäistä kertaa todella tämä tehdään kertalaakista koko vaalikaudeksi. [Krista Kiuru: Ja äänestämällä perustuslakivaliokunnassa! — Ben Zyskowiezin välihuuto] Se totta kai tarkoittaa sitä, että kun jatkossakaan sosiaaliturvan ostovoima ei enää seuraa hintojen kehitystä eikä turvaa todellakaan sitä ostovoimaa, niin hallitushan ei sitten ota enää huomioon myöskään niitä mahdollisia omia toimenpiteitä, joilla te tulevina vuosina tullette esimerkiksi nostamaan tiettyjen hyödykkeiden hintaa. Otetaan nyt esimerkiksi vaikka valtiovarainministerin lausunto tältä päivältä, jossa valtiovarainministeri totesi, että kun hallitus ei näilläkään toimenpiteillä, jotka täällä on nyt syksyllä esitelty, pääse niihin tavoitteisiin, joita hallitus on itselleen asettanut, niin tarvitsee tehdä noin miljardin edestä lisää sopeutustoimia. Yhtenä keinona valtiovarainministeri on sitten esittänyt, että entäpä jos nyt sitten nostetaan vaikka ruuan arvonlisäveroa, mikä siis tarkoittaa sitä, että jos nyt sitten aikaisemmin vaikka indeksi olisi ollut jäädytetty sosiaaliturvasta jollekin vuodelle, niin varmaan tässä tapauksessa, jos nyt sitten tällainen muutos tehtäisiin, todettaisiin, että ei me nyt sitä indeksiä voida jäädyttää, koska, herra jumala, se ostovoimahan heikkenee radikaalisti, kun veroja korotetaan mutta indeksejä ei, jolloin hyödykkeiden hinta nousee, mutta indeksi ei tätä nostoa sitten huomioi. Mutta nyt te olette tehneet sellaisen valinnan, että tapahtui maailmassa mitä tahansa, indeksit ovat jäädytettynä tästä vuoteen 27, mikä todella tarkoittaa sitä, että muilla toimenpiteillä, joilla hallitus luultavasti vielä ensi vuonnakin on tuomassa tänne erilaisia sopeutustoimia, te kyllä nyt entisestään pahennatte pienituloisten ihmisten arkea. Tätä on kyllä vaikea käsittää, ettei kyetä edes ottamaan huomioon tulevaa politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Nyt kun näitä sosiaaliturvaan kohdistuvia leikkauksia täällä paljon on käsitelty, niin ehkä nyt loppuun on kuitenkin hyvä todeta, että nämähän ovat iso kokonaisuus, minne leikkaukset kohdennetaan, minne mahdolliset hallituksen verotoimenpiteet kohdennetaan ja mitä sitten tässä julkisen talouden alijäämässä tapahtuu. Tämä on kyllä mielenkiintoinen yhtälö, kun hallituksen omatkin selvitykset toteavat, että kaikki leikkaukset kohdentuvat siis pieni- ja keskituloisiin, siis kaikki leikkaukset pienentävät näissä ihmisryhmissä käytettävissä olevia tuloja. Hallituksen veropolitiikka hyödyttää eniten suurituloisinta kymmenystä, siis ihan rehellisesti se täällä todetaan: suurituloisinta kymmenystä hyödyttää hallituksen veropolitiikka. Ja sitten kun vielä katsotaan tätä rahoitusasemaa, että mitäs tässä jää sitten viivan alle, niin siellä kuitenkin tosiasia on se, että velkaantumisen vielä siis kiihtyy edelliseen hallitukseen verrattuna [Puhemies koputtaa] ja edel-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

leen näyttävät tulevat vuodet vielä pahemmilta. Kyllä herää kysymys, miten ihmeessä näin epäoikeudenmukainen ja tasapainoton yhtälö on saatu aikaiseksi. [Krista Kiuru: Mihin ne köyhien rahat sitten menevät? — Vasemmistoliitosta: Sitä kyllä ihmettelemme!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

15.42 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Oli vielä pakko käyttää yksi puheenvuoro, kun jäin vielä miettimään tätä perussuomalaisten suhtautumista suomalaisia työttömiä kohtaan ja näitä lauseita ja tätä keskustelukulttuuria, millä tavalla te hyökkäätte näitä ihmisiä kohtaan. Oli pakko vielä käyttää puheenvuoro.

Kun katsoin näitä tietoja suomalaisista työttömistä ja tilastollisesti kun katsotaan, niin näistä kahdesta- ja puolestasadastatuhannesta merkittävä osa on pitkäaikaistyöttömiä. Siellä on tyypillisesti yli 55-vuotiaita, jotka asuvat tyypillisesti lähiöissä, kaupunkiseudulla tai maaseudulla, osaaminen on jäänyt työelämästä vähän jälkeen, työkyvyssä on erilaisia ongelmia, on vaikea löytää töitä, kohtaanto-ongelma on ilmeistä. Ja kun miettii näitten ihmisten tilannetta ja kuuntelee näitä teidän puheenvuoroja, millä tavalla te hyökkäätte näitä ihmisiä kohtaan, niin se ei vastaa millään tavalla sitä, missä todellisuudessa tämän hetken suomalaiset työttömät elävät [Pia Sillanpään välihuuto] ja mistä se rakentuu. Toivoisin nyt vähän parempaa ja kunnioittavampaa suhtautumista suomalaisia pienituloisia ja vaikeassa tilanteessa olevia ihmisiä kohtaan. Se, että te leikkaatte näiltä ihmisiltä vähistäkin ja vielä syyllistätte heitä ja haukutte perään, [Pia Sillanpää: En ole syyllistänyt heitä!] ei ole millään tavalla kunnioittavaa käytöstä heitä kohtaan.

Ja on aivan turha täällä puhua, että on pakko leikata. Onko teidän pakko antaa ministeritason tuloihin 2 000 euroa vuodessa lisää rahaa? [Aino-Kaisa Pekonen: Onko pakko?] Onko pakko? Aika hiljaista on. Joten vetoan kyllä nyt hallitukseen, että kun te tuotte ensi vuonna sen isomman paketin, niin mietitte nyt tarkkaan, kuinka paljon te voitte vielä kohdistaa näitä leikkauksia pienituloisille ja näitä talouden tasapainotustalkoita laittaa vain tietyn kansanosan harteille, joka nytkin on jo köyhyysrajalla äärettömän tukalassa tilanteessa.

Pidän ongelmallisena myös tätä esitystä. Korkeassa inflaatiossa hinnat nousevat, ja te jäädytätte nämä tuet neljäksi vuodeksi. Te ette yhtään tiedä, minkälainen tilanne tulee lähivuosina olemaan, ottaen huomioon vielä nämä työttömyysturvaan tulevat uudet heikennykset ja perussuomalaisten ajaman ruuan arvonlisäveron ja ruuan hinnan noston. Kun näitä esityksiä kuuntelee ja nämä kaikki kohdistuvat pienituloisiin, niin millä nämä pienituloiset tulevat elämään teidän vaalikautenne jälkeen, jos loppusummassa on vain nämä köyhyysloukut, asunnottomuus, eriarvoisuuden kasvu? Nämä tilastot [Puhemies koputtaa] osoittavat, että vähintään 65 000 — Kiuru toi täällä THL:n tilaston, että 100 000 — on toimeentulotuen saajien määrän kasvu, niin että jollain tavalla nyt toivoisin, [Puhemies koputtaa] että tällainen kahtia jakava politiikka on nyt saatava loppumaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

15.45 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Muun muassa valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on kritisoitu leikkauksia ja niiden kohdentumista pienituloisiin ihmisiin ja perheisiin, joilla on jo tällä hetkellä vaikeuksia pärjätä arjessa. Näiden perheiden lompakossa pienikin leikkaus on suuri, ja arjessa ne ovat hyvin merkittäviä, voisi jopa käyttää sanaa ”dramaattisia”. Haastetta arjessa pärjäämisessä korostaa se, että joillekin tahoille koh-

distuu samanaikaisesti useita eri heikennyksiä muodostaen mahdollottoman yhtälön pärjätä jatkossa. Ja tässä on syytä olla huolissaan nimenomaan tässäkin salissa monta kertaa mainituista lapsiperheistä, keihin kohdistuu useita leikkauksia. Kaikilla lapsilla ei ole samantaisia mahdollisuuksia ottaa tukevia askeleita tulevaisuuteen. Olen kyllä kuullut joidenkin puhuvan, että näin olisi, ja ihmettelenkin, millaisessa maailmassa tällaisten kommenttien esittäjät oikein elävät.

On vaikea ymmärtää, miksi leikkaukset ja indeksien jäädytykset kohdistetaan pienituloisiin ihmisiin ja perheisiin, joilla on jo nyt vaikeaa selviytyä arjen kuluista. Tätä asiaa kun vielä peilaa siihen, että samaan aikaan tehdään verohelpotuksia hyväosaisille, tasapainoa ei näissä esityksissä kyllä löydy, vaan yhteiskunnan eriarvoisuus lisääntyy entisestään tuoden välillisiä kulueriä, joita on tässä vaikea laskea euroiksi. Hallitus tekee muun muassa osakesäästötilin rajan nostamisella tehokkaamman korkoa korolle -ilmiön hyväosaisille, joilla on rahaa laittaa sijoituksiin. Indeksien jäädyttämiset ovat tavallaan korkoa korolle -ilmiö käänteisenä eli tuovat pitkässä juoksussa negatiivisen vaikutuksen. Menikö tämäkään nyt ihan oikeudenmukaisella tavalla? Mielestäni ei.

Hallituksen esityksiä perustellaan pitkälti työllisyysvaikutuksilla. Niitä on kuitenkin näiden esityksien myötä hyvin vaikea nähdä. Työllisten sijaan pitäisikin puhua mielestäni enemmän työpaikkojen määrästä, varsinkin kun osa ei tällä hetkellä pärjää edes tekemällä täysipäiväisesti töitä.

Perussuomalaisten edustaja Sillanpään innoittamana ajattelin sanoa myös muutaman sanan työn tekemisen näkökannasta. Hän otti esille kansalaispalautteen henkilöstä, joka ei vaan jaksa tehdä töitä. Edustaja käytti puhujakorokkeella myös termiä ”loisia yhteiskunnan rahoilla”, ja myös sana ”varas” täällä korokkeella kuultiin. En olisi toivonut kuulevani tässä salissa kyseisiä sanoja, mutta niin ne vaan täällä kuultiin. Voisin todeta varmaan, että kun näitä yksittäistapauksia tällä tavalla tulee esille, niin ties mitä palstoja on jälleen luetu, ja sieltä niitä yksittäistapauksia kyllä löytyy. Mielestäni näillä kyllä halveerattiin suomalaisia heikommassa asemassa olevia työnhakijoita hyvinkin pahasti. Kuitenkin on paljon ihmisiä, jotka yrittävät saada työtä mutta työnhausta huolimatta eivät työtä saa. Jäin kyllä miettimään, miltä heistä tällä hetkellä tuntuu.

No, nämä edustaja Sillanpään esille ottamat esimerkit ovat kuitenkin onneksi aika harvassa. Samanlaisia yhteiskunnan järjestelmien hyväksikäyttäjiä on aina olemassa, kun on erilaisia järjestelmiä. Myös esimerkiksi työnantajien joukosta löytyy järjestelmien väärinkäyttäjiä — miksi muuten olisi tarve muun muassa harmaan talouden torjunnalle? Työn vieroksijat yksittäistapauksina eivät ratkaise tätä yhtälöä. Emme voi viedä asioita eteenpäin antamalla yksittäistapauksille suhteettomasti huomiota. [Vasemmalta: Juuri näin!]

Puhemies! Mielestäni tämän keskustelun ympärillä ei puhuta riittävästi siitä, miten esimerkiksi osan työkyvystään menettänyt tai hieman vajaalla ammatillisilla työtaidoilla oleva henkilö työllistyy, vielä kun vajaalla osaamisella olevien henkilöiden työllistymistä hankaloitetaan tulevaisuudessa muun muassa aikuiskoulutustuen poistamisella. Tuntuu, että tässä ajankuvassa kaikkien tulee olla supertyöntekijöitä ja osata useita eri työnkuvia työllistyäkseen. Mutta miten voit olla se supertyöntekijä, jos olet esimerkiksi menettänyt osan työkyvystä tai jos esimerkiksi työpaikkasi toimenkuvien muutoksien vuoksi ammatitaitosi eivät riitä ihan siihen supertyösuoritukseen, mitä odotetaan uudenlaisten vaatimuksien edessä ja työkuorman kasvaessa?

Haastankin työnantajia palkkaamaan rohkeammin esimerkiksi osatyökykyisiä ja ulkomaalaistaustaisia. Hyvillä perehdytyksillä ja työn koordinoineilla kyettäisiin tarjoamaan

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

useammalle työnhakijalle heille sopivaa työtä, ja näin yhä useampi pääsisi työelämään pois raskaiden palveluiden piiristä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

15.51 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Keskustelemme indeksijäädytyksistä ja lapsilisistä. Tähän alkuun haluan vielä tähän aiempaan keskusteluun viitaten nostaa esille Li Anderssonille vastauksena, että jos lapsilisän saaminen ahdistaa, niin sen voi aina lakkauttaa. Se voidaan vanhemman pyynnöstä päättää. Siitä voi siis myös kieltäytyä, eli ei ole pakko ottaa sitä vastaan.

Ja toinen asia. Lapsiperheköyhyys kasvoi vuodesta 21 vuoteen 22 yli 30 000 lapsella Marinin hallituksen aikana — yli 30 000 uutta köyhää lasta. [Jussi Saramo: Sekö on perustelu lisätä sitä?] Tietenkin me haluamme nimenomaan varmistaa ja tulemme varmistamaan sen, että kaikista lapsista pidetään huolta [Välihuutoja vasemmalta] ja haavoittuvamassa asemassa olevista erityisesti.

Mutta se, minkä takia tulin tänne nyt puhumaan, oli se, että täällä on puhuttu yhteisvaikutusten arvioinneista ja niiden puutteesta. Ja koska tätä jatkuvasti tuodaan täällä esille, niin ajattelin tulla lukemaan tänne sosiaali- ja terveysministeriön julkaiseman tiedotteen. Lokakuussa sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut asumistuen ja työttömyysturvan muutoksien ja indeksijäädytysten yhteisvaikutuksista erillisen selvityksen, ja siinä on näitä arvioitu:

”Muutoksilla nähdään olevan sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia kotitalouksien tuloihin. Ehdotettujen muutosten havaittiin kasvattavan tuloeroja. Tulonjaon epätasaisuutta mittaavan Gini-kertoimen arvioidaan kasvavan staattisessa tarkastelussa 27,62 prosentista 28,07 prosenttiin. Esitetyt muutokset kasvattavat suhteellista pienituloisuutta sekä 50 että 60 prosentin pienituloisuusrajalla. Myös lasten pienituloisuusaste kasvaa muutosten seurauksena.

Etuudensaajaryhmien välisessä tarkastelussa suhteellisesti suurimmat vaikutukset kohdistuivat opiskelijoihin ja työttömiin ansioturvan saajiin. Työttömyysetuuksia saavissa kahden vanhemman perheissä vaikutukset ovat suhteellisesti selvästi pienempiä kuin yhden aikuisen perheissä. Arvioissa ei opiskelijoiden osalta ole laskettu opintolainaa käytettävissä oleviin tuloihin, mutta sen oletetaan kompensoivan etuuksien menetystä.

Eri perhetyyppejä tarkastellessa suhteellinen pienituloisuus kasvaa eniten nuorten aikuisten, yksinhuoltajien sekä vanhempien työikäisten yksin asuvien keskuudessa. Muissa perhetyypeissä muutosten arvioitiin olevan maltillisia. Lapsiperheisiin kohdistuvat vaikutukset ovat kokonaisuudessaan pienempiä kuin työikäisiin lapsettomiin kotitalouksiin kohdistuvat vaikutukset.”

Edelleenkin tässä tiedotteessa sanotaan:

”Ikäryhmittäisessä tarkastelussa suurimmat vaikutukset kohdistuvat 18—24-vuotiaisiin. Myös ikäryhmissä 25—34 ja 55—64 vuotta vaikutukset ovat muita ryhmiä suurempia. Yli 65-vuotiaisiin kohdentuvat vaikutukset ovat varsin pieniä, koska eläkkeisiin ei kohdistu säästöjä. Myös alaikäisiin kohdistuvat suhteelliset vaikutukset ovat pienempiä työikäisten ikäluokkiin verrattuna.

Koko väestöstä noin puolet kuuluu kotitalouksiin, joissa muutokset kasvattavat käytettävissä olevia tuloja. Runsas kolmannes, 36 prosenttia, väestöstä kuuluu kotitalouksiin, joiden käytettävissä olevat tulot muuttuvat vain vähän. Tulonmenetyksiä, 1 prosentti tai

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

enemmän, kokeviin kotitalouksiin kuuluu noin 14 prosenttia väestöstä. Todella huomattavia eli yli 10 prosentin tulonmenetyksiä kokeviin kotitalouksiin kuuluu vajaat kolme prosenttia väestöstä” — vajaat kolme prosenttia väestöstä. ”Miesten ja naisten välillä ei havaittu kovin suurta eroa tulonmenetyksiä kokevien osuudessa. Kolmen pienituloisimman tulokymmenyksen osuus kotitalouksien yhteenlasketusta käytettävissä olevasta tulosta supistuu. Pienimpien tulokymmenysten osalta toimeentulotuki tasoittaa etuuskien alenemisen vaikutusta tuloihin. Arvioinnin staattisissa laskelmissa ei ole huomioitu käyttäytymismuutoksia, kuten esimerkiksi työllistymistä ja sen vaikutusta kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin.” Ja tämä on tämän tutkimuksen myös puute, näin näkisin.

No edelleenkin tässä tiedotteessa sanotaan, että työnteon kannustimien muutoksia on arvioitu työllistymisveroasteen kautta, ja tässä se laskisi 67,5 prosentista 63,2 prosenttiin. ”Työllistymisveroaste kuvaa sitä osuutta työllistymisestä seuraavasta tulonlisäyksestä, jonka työllistytvä menettää etuuskien pienenemisen tai verojen kasvun myötä. Mitä korkeampi työllistymisveroaste, sitä heikoimmat taloudelliset kannustimet työllistymiseen on.” Eli hallituksen politiikalla tämä työllisyysveroaste laskee, eli sillä on nimenomaan positiivinen vaikutus.

”Työnteon kannustimet vahvistuvat erityisesti ansiopäivärahaa saavilla, kahden aikuisen talouksissa ja kahden huoltajan lapsitalouksissa. Sen sijaan etenkin pitkäaikaisesti työmarkkinatukea saavilla kokoaikaisen työnteon kannustimien ei arvioida muuttuvan, koska toimeentulotuen saanti on yleistä. Ensisijaisiin etuisuuksiin tehtävät muutokset eivät vaikuta toimeentulotukea saavien käytettävissä oleviin tuloihin. Vuoden 2024 aikana voidaan tulevien toimien arvioidaan vahvistavan työllisyyttä noin 60 000—65 000 työllisellä. Työllisyyteen ja kannustimien muutoksiin liittyviä vaikutuksia kuvataan tarkemmin valtiovarainministeriön erillisessä tiedotteessa.”

Halusin tämän tiedotteen lukea teille ääneen, jotta täällä tulee myös kaikille selville, että kyllähän näitä yhteisvaikutusten arvioita on tehty. [Naurua vasemmalta — Krista Kiuru: Uskomatonta!] Ja jokaisessa hallituksen esityksessä olemme kiinnittäneet huomiota myös seurannan tärkeyteen. Ja jos ajatellaan nyt tulevaa hallituskautta, niin meillä on tulossa myöskin toimeentulotuen kokonaisuudistus, jossa varmastikin tullaan huomioimaan ja katsomaan, minkälainen tilanne siinä vaiheessa on, samoin monissa muissa asumiseen liittyvissä ja työllistymiseen liittyvissä uudistuksissa. Että voitte olla huoletta, kyllä tätä seurataan tehdään. [Li Andersson: Vastauspuheenvuoro, tässä nimi mainittiin!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

15.58 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin on pakko todeta näistä yhteisvaikutuksista, että ovatko siis hallituksen edustajat seuranneet tätä keskustelua näin vähän, olen hämmentynyt. Olemme koko tämän syksyn ajan tuoneet esille, mikä on ongelma juuri siinä selvityksessä, jonka Mia Laiho tässä pitkällisesti luki ääneen. Sieltä puuttuu sosiaaliturvaleikkauksia, siellä ei huomioida tätä indeksijäädytystä edes koko kaukeksi, ja ennen kaikkea sieltä puuttuu näiden leikkausten vaikutusten arviointia ihmis- ja perusoikeusnäkökulmasta, ja tästä on myöskin perustuslakivaliokunta huomauttanut useampaan otteeseen.

Sitten mitä tulee lapsilisiin, tietääkö edustaja Laiho, mitä edellinen hallitus teki, kun elinkustannusten nousu ja energian hinnannousu lisäsivät lapsiperheköyhyyttä? [Vasemmalta: Ei muista! Muistuuko mieleen?] Edellinen hallitus korotti työttömyysturvan lapsi-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

osaa 20 prosentilla ja samassa yhteydessä korotti myöskin toimeentulotuen lapsiosaa, koska nämä ovat toimenpiteitä, joilla hallitus ja poliittiset päätöksentekijät voivat vähentää lapsiperheköyhyyttä. Mitä te olette tekemässä? Te olette lakkauttamassa sen kokonaan [Mia Laihon välihuuto] ja sen sijaan siirtämässä rahaa sellaisille perheille, [Puhemies koputtaa] jotka jo tulevat toimeen. [Puhemies koputtaa] Juuri tämä arvovalinta on se, mitä minä en kerta kaikkiaan pysty käsittämään. [Ben Zyskowicz: No mikäs arvovalinta se on, että laitetaan lisää rahaa ja otetaan lisää velkaa?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, varsinainen puheenvuoro. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] — Nyt seuraava puheenvuoro on edustaja Kiurulla.

15.59 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä salissa haetaan helposti oikeutusta omille tekemisille ties kuinka oudoista tempuista käsin, ja se kyllä kuuluu myös näissä vastauspuheenvuoroissa. Ihmettelen.

On pakko korjata edeltävää puhujaa, joka täällä pöntössä oli, sen verran, että nämä yhteisvaikutukset, joita tässä rinta rottingilla esiteltiin, kertovat kyllä siitä, että nyt mennään alta lipan. Siis jos ei tälle salille vielä ole tullut selväksi tuntikausien ja useiden päivien keskustelun jälkeen, niin sanon: nämä yhteisvaikutukset eivät ole oikein tehtyjä. Siitä huomautti perustuslakivaliokunta neljästi. Myöskin sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta totesi, että näin on. Mutta mitä täällä tehdään? Kokoomus tulee tänne saliin röyhkeästi pönttöön esittelemään, että yhteisvaikutukset ovat tällaisia. Nämä olivat puutteellisia, nämä olivat vääriä lukuja, ja kerrotaan, että yhteisvaikutukset on selvitetty. Siis ei me voida puhua meidän kansalaisillemme näin, edustajilta vaaditaan pikkuisen korkeampaa ymmärryksen tasoa, [Aino-Kaisa Pekonen: Siis todellakin!] kun me puhumme tämänkaltaisista leikkauksista, joita täällä salissa käsitellään.

Me käsitellään, hyvät edustajat, lähihistoriamme suurimpia sosiaaliturvaleikkauksia, ja aika pienellä porukalla tässä on monta päivää oltu. Tänään tässä salissa juuri puhuessani on viisi hallituspuolueiden kansanedustajaa paikalla. Parin tunnin aikana heitä on ollut kolmesta viiteen, ja en ole havainnut paljon merkittävämpää määrää puolustamassa näitä leikkauksia. Ja se on minusta tässä nyt ongelma: mitä tahansa tehdäänkin, täällä täytyy olla hallituksen niitä puolustamassa. Ei ole näkynyt Grahn-Laasosta, ei missään näistä esityksistä, vastailemassa eduskunnan kysymyksiin ja siivoamassa jälkiään. Ei ole näkynyt. Ei ole näkynyt pääministeriä, joka sanoi vielä kyselytunnilla sosiaalidemokraattien puheenvuoroon vastatessaan, että kaikki vaikutukset on selvitetty. Kaikki vaikutukset on selvitetty, niin hän sanoi äsken myös sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan varapuheenjohtaja tuosta pöntöstä. Mutta ei täällä ihan mitä tahansa tälle kansakunnalle voi syöttää. Ei voi syöttää vääriä käsityksiä asioista, ja siitä minä olen todella pahoillani.

Katsotaan hiukan näitä yhteisvaikutuksia, ensinnäkin toimeentulotuen osalta: En tiedä, herättääkö se kenessäkään ihmetystä, mutta joku tässä kuviossa on pielessä. Me lisäämme siis vuoteen 27 mennessä toimeentulotuesta riippuvaisia ihmisiä 100 000:lla, siis 100 000:lla. Me ajattelimme vielä silloin, kun näitä käsiteltiin, että voisi olla 65 000. Toki SOSTella oli puutteelliset vaikutusarvioinnit, koska heidän eivät saaneet kaikkia vaikutuksia arvioitua, mutta nyt uusi tieto on THL:ltä, että 27 prosenttia nousee toimeentulotukiriippuvaiden määrä tässä valtakunnassa. Siis meillä on kohta 485 000 toimeentulotuella olevaa ihmistä tässä maassa, melkein 500 000. Minä en ymmärrä, miten tämä kansakunta

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

menestyy, jos melkein 500 000 on toimeentulotuella, ja tämä hallitus lisää heitä 27 prosentin verran omilla tietoisilla päätöksillään.

Ja sitten täällä kerrottiin äsken, että onneksi tehdään tämä toimeentulotuen kokonaisuudistus. Siis täytyy sanoa, että minä en kannata lähtökohtaisesti sellaista toimeentulotuen uudistusta, joka lähtökohtaisesti aikoo säästää toimeentulotuesta 100 miljoonaa. Se on vaan jäänyt huomaamatta. Sen sijaan se lähtökohta, että yritettäisiin puolella vähentää toimeentulotukiriippuvaisuutta, on sinänsä viisas tavoite, mutta niin kuin näemme, nythän meillä ei enää täyty se hallitusohjelmataavoite, koska näitä toimeentulotuella olevia ihmisiä näillä tietoisilla päätöksillä lisätään näin merkittävästi. Ei tule sellaisia säästöjä. Nyt onkin ollut havaittavissa, että säästö leikataan joka tapauksessa, koska sen varaan on laskettu.

Mikä on sitten erikoisinta, niin koko tässä keskustelussa minusta karmaisevinta on se, että kukaan ei ymmärrä, että näitä ihmisiä, joihin nämä säästöt vaikuttavat, on pitkälti toista miljoonaa. Tiedätkö te, edustaja Zyskowicz, että pelkästään tämä esitys, mitä tänään tässä käsittelemme, eli KEL-indeksien leikkaaminen, koskettaa 1,6:ta miljoonaa suomalaista — 1,6:ta miljoonaa suomalaista. Ajatelkaa nyt, hyvänen aika, lähes joka neljäs suomalainen, joka kävelee meitä vastaan kadulla, tietää nahoissaan, että minulta on leikattu. Ja kamalaa se on siksi, että nämä leikkaukset kohdistuvat nimenomaan tämän esityksen perusteluissa pääsääntöisesti kahteen alimpaan tulodesiiliin, joista yli puolet saa tästä selkäänsä. Tämä on kamalaa, mitä täällä tapahtuu.

Sen takia se Sillanpään esimerkki — joka oli nyt vaan huonosti valittu, ja uskon, että olitte hyvillä tarkoituksilla liikkeellä, halusitte puhua siitäkin, että on epäkohtia sosiaaliturvassa — johti siihen, että me samalla syylistimme 1,6 miljoonaa ihmistä [Pia Sillanpää: Te teitte niin, en minä!] — Mutta kun se on juuri niin, että me emme voi verrata yksittäistapausten kohdalla ja ruveta niistä tekemään yleistyksiä. — Toivon, että jätettäisiin nyt suomalaiset rauhaan. Kyllä suomalaistenkin pitäisi saada riittävä turva tässä maassa. [Ben Zyskowicz: Niin!] — Kyllä, niin. — [Ben Zyskowicz: Niin, vaikka rahat ei riitä, niin kyllä pitää!] Sosiaalisten oikeuksien komitea on todennut Suomelle monta kertaa, ja se ei ole siitä riippuvainen, mitä tämä hallitus sanoo, että meillä on liian alhainen sosiaaliturva, ja se on fakta, joka ei pala tässä salissa tulessakaan, vaikka väittäisimme muuta. [Ben Zyskowicz: Ja missä maassa on riittävä?] Siis Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on arvioinut meidän vähimmäistasoamme ja todennut, että se ei ole riittävä. YK:n lapsen oikeuksien komitea kertoi, että välttää sosiaaliturvan leikkauksia, että lapsiköyhyyttä ei lisätä. Mitä tekee tämä hallitus? Vähät piittaa siitä, koska tietoisesti lapsiperheköyhyyttä syvennetään. Sillä ei ole mitään tekemistä työllisyyden lisäämisen kanssa: ei me työllistetä näitä lapsia, me työllistetään heidän vanhempiaan. Mutta näillä luvuilla, melkein 260 000 työttömällä, on selvää, että jokaiselle lapselle, jonka äiti tai isä on työttömänä tai molemmat, ei löydy työpaikkoja, ja se tarkoittaa automaattista leikkausta. Ja se, että sitä tehdään täällä salissa pokkana ja sanotaan, että tämä on vaan tehtävä, [Puhemies koputtaa] kertoo näistä arvovalinnoista, joita tämä hallitus on tekemässä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Zyskowicz.

16.07 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kollegat! Olipa hyvä, että edustaja Laiho luki äskettäin käyttämässään puheenvuorossa hallituksen piirissä tehtyjä yhteisvaikutusarvioita, koska täällä on nyt useamman päivän väitetty, että mitään yhteisvaikutusarvioita ei olisi tehty. [Välihuutoja vasemmalta] Sen sijaan on aivan selvää, että

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

näitä vaikutusarvioita ja yhteisvaikutusarvioita voisi aina tehdä perusteellisemmin ja tarkemmin. [Jussi Saramo: Voisiko huonommin tehdä?]

Sitten on sanottava edustaja Kiurun puheenvuoron lopun johdosta, että totta kai voi julistaa, että se on arvovalinta, kun halutaan säästää valtion menoissa eikä haluta laittaa lisää valtion menoja. [Veronika Honkasalo: Ei, vaan te säästätte pienituloisilta!] Tämä on se demareitten arvovalinta, että aina voi laittaa lisää valtion menoja, aina voi laittaa lisää rahaa hyviin tarkoituksiin. [Krista Kiuru: Ei kannata oikeuttaa omia tekemisiä muiden tekemisillä!]

Täällä edustaja Andersson kehui, miten edellinen hallitus laittoi lisää rahaa lapsiperheille, ja se oli hänen mielestään erinomainen saavutus [Vasemmalta: Niin olikin!] ja edellisen hallituksen politiikkaa hyvin osoittaa. [Aki Lindén: Ja te kannatitte niitä!] Kun koettiin, että jonnekin äänestäjien lepyttämiseksi tai muusta syystä on laitettava lisää rahaa, niin sinne laitettiin lisää rahaa. [Vasemmalta: Miksi te kannatitte?] Oli hyviä syitä laittaa lisää rahaa, niin kuin koronaepidemia [Jussi Saramo: Lisää rahaa omistajille!] tai niin kuin Venäjän raakalaismainen ja rikollinen hyökkäys Ukrainaan, se vaati meiltä puolustukseen ja varustautumiseen lisämenoja. Ne olivat hyviä lisämenoja. [Krista Kiuru: Mutta sosiaaliturvasta huolehtiminen ei ole sitä kokoomukselle!] Mutta Marinin hallituksen, jonka edustajat nyt istuvat oppositiossa, arvovalinta oli juuri se, että aina laitetaan lisää rahaa kaikkeen mutta ei tarvitse miettiä, miten se raha riittäisi. [Vasemmalta: Te leikkaatte ja otatte silti velkaa!] Ei tarvitse miettiä. Otetaan lisää velkaa ja sen jälkeen otetaan vielä lisää velkaa. Miksi otettiin jatkuvasti lisää velkaa? Siksi, mitä nyt näemme. [Välihuutoja vasemmalta] On ikävää, kun joudutaan tekemään ikäviä säästöjä, ja niinpä edellinen hallitus ei niitä tehnyt, kun se on ikävää. On mukavampaa, kun voidaan laittaa lisää rahaa kaikkiin hyviin tarkoituksiin. [Jussi Saramo: Häkämieskö pakottaa teitä?]

Sitten täällä kehdataan arvostella, että nykyinenkin hallitus ottaa lisää velkaa. No sehän on irvokasta, että te, joilla ei ollut mitään ajatusta säästää käytännössä yhtään mitään yhtään mistään, [Vasemmalta: Uskomaton puheenvuoro!] kehtaatte arvostella nykyhallitusta siitä, että se ottaa lisää velkaa, kun se joutuu ottamaan lisää velkaa muun muassa sen vuoksi, että teidän ottamat valtavat velat nostivat Suomen korkomenoja tavalla, tietysti koron nousun myötä, [Välihuuto vasemmalta] jota te ette silloin halunneet lainkaan ottaa huomioon. Tehän kuvittelitte, että raha on ilmaista, aina saa lisää velkaa eikä se maksa mitään. [Vasemmalta: Höpö höpö! — Krista Kiuru: Tässä esityksessä käsitellään indeksejä!]

Arvoisa rouva puhemies! Fakta on se, että valtion menoja on pakko säästää. Se on fakta. Jopa demarit ovat sen jollain tavoin ja jollain tasolla ilmeisesti mieltäneet, koska he ovat esittäneet säästöjä valtion kokous- ja matkakuluista. No silläkö nämä miljardien huolet sitten ratkaistaan, kun valtion kokous- ja matkakuluista säästetään? [Aki Lindén: On siellä paljon muitakin!] Kun valtion menoja joudutaan säästämään, ei pystytä sivuuttamaan sosiaalisia tulonsiirtoja, koska ne ovat niin merkittävä osa valtion menoja, ja kun valtion menoja säästettäessä sosiaaliin tulonsiirtoihin joudutaan puuttumaan, niin kukaan ei voi kieltää sitä — enkä minä ole sitä kieltämässä — että se vaikuttaa kielteisesti niiden ihmisten toimeentuloon, joiden toimeentulossa näillä sosiaalisilla tulonsiirroilla on huomattava merkitys. [Li Andersson: Paitsi ministereiden toimeentuloon!] Mutta jos oikein ymmärsin, niin esimerkiksi nyt puheena olevilla indeksijäädytyksillä säästetään valtion menoja vajaa 400 miljoonaa euroa — pikkasen enemmän kuin niillä kokouskuluilla, mitä demarit osasivat esittää. [Jussi Saramo: Mites se 700 miljoonaa yrityksille?]

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Samanaikaisesti tietysti pyritään eräillä säästöillä, ei kaikilla, myös työnteon kannustavuuden ja kannattavuuden vahvistamiseen. Esimerkiksi työttömyysturvan porrastamisella pyritään ennen kaikkea siihen. Tämä ei tarkoita tietystikään sitä, että työttömät lähtökohdaisesti olisivat työttömiä omasta halustaan, mutta se tarkoittaa sitä, että on sekä asiallisesti, moraalisesti että taloudellisesti tärkeitä, että pienipalkkainenkin työ kannattaa paremmin kuin sosiaaliturva. Meidän on pystyttävä toimimaan niin, että pienipalkkaisenkin työn vastaanottaminen olisi kannattava ja kannustava vaihtoehto, [Li Andersson: Suojaosien poisto toimii tätä vastaan! — Välihuutoja vasemmalta] ja tähänkin — siis tähänkin — näillä säästöillä pyritään. [Jussi Saramo: Päinvastoin!]

Rouva puhemies! Täällä puhutaan valtavasti veroista. On hyvä korjata väärinkäsityksiä, jotka ovat hyvin todennäköisesti tahattomia — sanotaan kauniisti näin — ja osin tahallisia. Sitä 60:tä miljoonaa euroa, jolla solidaarisuusveron alarajaa korotetaan, on käytetty esimerkkinä lukemattomia kertoja tässä salissa ja tullaan seuraavat kolme ja puoli vuotta käyttämään tässä salissa lukemattomia kertoja, [Jussi Saramo: Entä se 700 miljoonaa?] mutta on väärin antaa sellainen mielikuva, että jos tämä solidaarisuusveron alarajan korottaminen jätettäisiin tekemättä, niin sitten voitaisiin näin säästyvillä tai tulevilla varoilla kustantaa nämä nyt ehdotetut säästöt ja näitä säästöjä ei näin ollen tarvitsisi tehdä. [Veronika Honkasalo: Entä se 700 miljoonaa?] Siis säästöjä tehdään noin 1 500 miljoonan euron edestä. [Jussi Saramo: Entä se 700 miljoonaa?] Ja kun esimerkiksi edustaja Pekonen esitti edellisessä keskustelussa, että kun vain luovuttaisiin tästä 60 miljoonan euron veronkevennyksestä, niin voitaisiin luopua näistä säästöistä, niin sellainen yhtälö ei mene edes vasemmistoliiton matematiikassa tasan. [Vasemmalta: Ei ole kukaan niin väittänyt!]

Sitten puhutaan tämän 60 miljoonan euron ohella siitä, että tehdään historiallisen suuria veronkevennyksiä ja että ei muka velkaannuttaisi, ei muka tarvittaisi säästöjä, kun ei tehtäisi näitä veronkevennyksiä. Tämäkään ei ole totta. Siis hallituksen veropolitiikka vuoden 27 tasossa on suunnilleen neutraalia: sen verran kuin kevennetään, sen verran kiristetään. Ja kun tulette katsomaan vielä lähiaikoina tehtävät lisäpäätökset, niin veikkaan, että hallituksen veropolitiikka loppujen lopuksi tulee olemaan verotusta kiristävää.

Jatkan eri kerralla. — Kiitos. [Aki Lindén: Tähän asti kokoomus on kehunut tekevänsä historiallisen suuret veronalennukset, ja nyt te kerroitte, että verotusta kiristetään! Tämä on mielenkiintoista!] — Kukakohan on kehunut historiallisilla veronalennuksilla?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Pekonen.

16.14 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Minun täytyy sanoa, että kun kuunteli edustaja Zyskowiczin puheenvuoroa, niin oikein välillä mietin, miten te kehtaatte, mutta kyllä te kehtaatte. [Ben Zyskowicz: Ja mikäköhän tuossa oli sellaista, että piti kehdata?] — Aika moni asia oli sellaista, mitä itse mietin. Minusta tämä puheenvuoro väheksyi pienituloisia ihmisiä, väheksyi lapsiperheitä, te puhuitte minun mielestäni [Ben Zyskowicz: Ahaa, enpä huomannut!] hyvin epäkunnioittavasti näistä ihmisistä, joita nämä leikkaukset nyt koskevat.

Te tiedätte varsin hyvin, että kysymys on arvoista, kysymys on arvopolitiikasta. Te täällä puhutte lisävelasta, te puhutte pakosta, te syytätte Marinin hallitusta viime kauden tekemisistä, mutta, arvoisa edustaja Zyskowicz, kyllä te tiedätte, että me teimme silloin omien arvojemme mukaista politiikkaa ja meille tärkeitä olivat pienituloiset ihmiset, lapsiperheet ja heidän hätänsä.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Täällä aikaisemmin edustaja Laiho sanoi, että Marinin hallituksen aikana lapsiperheköyhyys kasvoi. Se ei johtunut Marinin hallituksen toimista, vaan se johtui Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan, jonka myötä hinnat nousivat ja todella lapsiperheissä köyhyys lisääntyi ja lapsiperheet joutuivat enenevässä määrin ruokajonoon. Ja mitä teki Marinin hallitus? Marinin hallitus teki kompensatioita näille lapsiperheille muun muassa korottamalla työttömyysturvan lapsikorotusta, korottamalla lapsilisää, jotta nämä lapsiperheet pystyttiin nostamaan pois köyhyydestä.

Tämä on ollut kaiken kaikkiaan aivan äärimmäisen surullinen keskustelu. Minusta on ollut ahdistavaa osallistua tähän keskusteluun. Täällä on puhuttu ihmisistä kamalilla termeillä, ja samaan aikaan salin oikea laita kumisee tyhjyyttään. Eivät täällä ole hallituspuolueiden edustajat puolustamassa näitä hallituksen tekemiä leikkauksia kaikista pienituloisimpien ihmisten arkeen. [Juha Hännisen välihuuto] En tiedä, johtuuko se siitä, että teitä ei kiinnosta, te väheksytte näitä ihmisiä, vai mistä tämä oikein johtuu. [Vasemmalta: Ei ole edes ministeri paikalla!]

Arvoisa puhemies! Oikeastaan otin tämän puheenvuoron siksi, että minua jäi hieman mietityttämään tässä keskustelun aikana, syyttikö edustaja Sillanpää edustaja Nurmista valehtelusta. Olin kuulevinani tuossa keskustelun aikana, kun edustaja Nurminen ansiokkaasti puolusti pienituloisia lapsiperheitä, että te tällaisen syytöksen hänelle annoitte. Se ei kuulu tämän salin hyviin käytöstapoihin, mutta tämän päivän aikana on kyllä käynyt selväksi, että ehkä ne hyvät tavat tässä salissa alkavat olla historiaa. [Krista Kiuru: Mitä lukee pöytäkirjassa sen osalta? Tuliko Sillanpään välihuuto kirjattua?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

16.18 Pia Sillanpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Lokakuun 2023 lopussa valtionvelka oli yhteensä 156,32 miljardia euroa — tämä on niin suuri summa, että sitä on vähän vaikea itsenikin käsittää. Asukasta kohden tämä tekee yhteensä 27 861 euroa velkaa. Äkkiseltään kun tuossa laskin, niin tähän on kahden lapsen ja kahden aikuisen perheessä yli 100 000 euroa velkaa. Tähän on ihan järkyttävä summa. [Aki Lindén: Niin onkin, ja sehän ei loppu!] Valtionvelka on monelle asia, josta puhutaan paljon, mutta samaan aikaan se on todella näkymätön. Harva pohtii omassa päivittäisessä elämässään valtionvelkasaldoa, vaikka maan taloudellinen tilanne vaikuttaa jokaiseen suomalaiseen.

Marinin hallitus otti viime kaudella liki 40 miljardia euroa velkaa, ja nykyinenkin hallitus on pakkotilanteessa velanoton suhteen, [Välihuutoja vasemmalta] jotta saadaan edes nousseet korkokustannukset katettua. On helppo kritisoida nykyhallitusta leikkauspäätöksistä, kun on ensin itse vetänyt lainat tappiin asti. Tällä hetkellä Suomi elää velaksi. [Li Andersson: Teidän tuella!] Kun tulot eivät riitä kattamaan menoja, on pakko ryhtyä toimiin tilanteen tasapainottamiseksi. Joko tuloja täytyy hankkia lisää tai menoja karsia — vielä parempi, jos tekee molempia, ja sitä tämä hallitus aktiivisesti toteuttaa. On epäkiitollista toimia kansanedustajana hallituksessa, jossa joutuu toteamaan päivittäin, ettei ylimääräistä rahaa ole. [Krista Kiuru: Kyllä teillä rahaa on!] Voimme sulkea silmämme tosiasioilta, mutta se ei silti poista sitä, että rahoitamme nykyistä elämäntapaamme lastemme ja lastenlastemme lompakoilla. Kun tarpeeksi pitkään elää luottokortin ja osamaksujen turvin, voi huomata, ettei laina enää lyhenekään eikä elämiseen jää tarpeeksi rahaa. Näin on vaarana käydä meidän valtiontaloudelle, eikä hyvinvointivaltion palveluihin jää enää tarpeeksi rahaa.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Käsittelyssä olevat indeksijäädytykset koskevat vuosia 24—27, ja kyse ei ole muutoksesta, joka olisi voimassa maailman tappiin asti. Lisäksi näiden jäädytysten ulkopuolelle jäävät muun muassa kansaneläke, takuueläke, perhe-eläke, vammaisetuudet sekä toimeentulotuen perusosa, muutamia näistä mainitakseni.

Me emme voi taata suomalaisten hyvinvointia, jos emme pidä huolta siitä, että valtion kassassa on rahaa. Julkisen sektorin menot ovat kasvaneet tuloja nopeammin, korkokustannukset ovat nousseet merkittävästi, ja lähivuosina väestön ikääntyminen saa aikaan lisää uusia haasteita. Ei kukaan tee leikkauspäätöksiä siksi, että se olisi erityisen mukavaa tai että päätöksillä olisi tarkoitus kyykyttää ihmisiä. Näitä päätöksiä tehdään siksi, että voimme ylläpitää yhteiskunnan turvaverkkoa sitä tarvitseville tästä taloustilanteesta huolimatta ja että se turvaverkko olisi pystyssä tulevaisuudessakin.

Tähän loppuun haluaisin nyt vielä sanoa, että ihmettelen syvästi, että ettekö te siellä vasemmalla laidalla pärjää sellaisella argumentoinnilla, mikä pitäisi paikkansa, kun teidän pitää jatkuvasti vääristellä, minunkin sanomisiani. Viime viikolla esimerkiksi, kun naurahdin edustaja Kiurun kommentille sote-valiokunnan sekopäisyydestä, te vääristelitte ja esititte, että nauraisin pienituloisten asioille. Ei voi sanoa muuta kuin että hohhoijaa. Sanon nyt teille suoraan tässä, ja toivon, että sisäistätte tämän: en koskaan nauraisi pienituloisten asioille. En ole tehnyt sitä aikaisemmassa elämässä, enkä aio tehdä sitä nykyisessäkään, se on aivan varma. Toivon, että te argumentoisitte ennemmin sillä, mitä on oikeasti sanottu, eikä tahallaan vääristellä toisen sanomisia oman edun tavoittelussa. Ja tällä viittaan myös edustaja Nurmiseen. Kun huusin sen välihuudon, että ei saa valehdella, niin nimenomaan tätä tarkoitin: jos en täällä puhu niin, että kutsuisin kaikkia työttömiä varkaiksi, niin silloin todella tarkoitan sitä. Kuunnelkaa se puhe uudestaan. [Vasemmalta: Se on täällä litteroituina!] Minä kannan kyllä vastuun omista sanomisistani ja toivon, että myös te omistanne. Ja toivon, että täällä pysytään totuudessa, kun keskustellaan ja argumentoidaan [Krista Kiuru: Sitä minäkin olen toivonut!] niillä asioilla. — Kiitos. [Vasemmalta: Kannattaa miettiä, mitä sanoo!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Andersson, Li.

16.22 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tässä tuli nyt edustaja Zyskoviczin puheenvuorossa niin paljon kommentoitavaa, että katsotaan, riittääkö aika.

Aloitan yhteisvaikutusten arvioinnista.

Juuri siitä selvityksestähän, jota edustaja Laiho kävi täällä lukemassa ääneen, koko tämän syksyn keskustelu yhteisvaikutusten arvioinnin puutteista lähti liikkeelle, [Krista Kiuru: Kyllä, näin se oli!] juuri tästä asiakirjasta, mihin te nyt viittaatte tässä. Sen puutteista me kaikki muut täällä olemme keskustelleet koko syksyn ajan, johtuen siitä, että kun se julkaistiin, todettiin, että sieltä puuttuu sosiaaliturvaleikkauksia, sieltä puuttuvat ne heikennykset ja muutokset, mitä tehdään toimeentulotukeen, [Krista Kiuru: Ja se koski vain vuotta 24!] sieltä puuttuvat kokonaan kuntoutusetuuksiin tehtävät leikkaukset ja siellä ei arvioida myöskään näiden indeksijäädytysten, siis joiden vaikutus perusturvaan on merkittävä, vaikutusta koko vaalikaudeksi, kun tähän olette nyt jäädyttämässä nämä indeksit koko vaalikaudeksi, ja silti tässä yhteisvaikutusten arvioinnissa on huomioitu vain ensi vuosi.

Tämän lisäksi perusoikeusasiantuntijat ovat kritisoineet tätä selvitystä siitä, että siihen ei sisälly arviota näiden leikkausten yhteisvaikutuksista ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien kannalta. Tämä on iso kysymys siitä, missä menee kohtuullisuuden raja, mikä on liikaa yk-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

sittäisen vaikeassa asemassa olevan pienituloisen näkökulmasta. Ja tätä arviointiahan nyt tosiasiallisesti ei ole tehty tämän syksyn aikana johtuen siitä, että hallitus ei ole tuottanut meille sellaisia pohjamateriaaleja tänne käsittelyyn, jotka olisivat mahdollistaneet tämän kohtuullisuuden arvioinnin perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta.

Mitä tulee edelliseen vaalikauteen, niin muistutan nyt sitten hallituspuolueiden edustajia myöskin siitä, että ne taloudelliset päätökset, mitä silloin tehtiin, tehtiin teidän tuellanne, [Ben Zyskowicz: Kyllä me niitä säästöjäkin oltaisiin tuettu!] vastauksena koronakriisiin ja vastauksena energiakriisiin, tehtiin mittavia panostuksia Puolustusvoimien tarpeisiin ja investointeihin. Ja kaikki tämä tehtiin tässä salissa yhdessä. Erotus tähän vaalikautteen on se, että nyt ei ole mitään tämänkaltaisia kriisejä näköpiirissä. [Ben Zyskowicz: Aijaa!] Te, nykyiset hallituspuolueet, lupasitte suomalaisille vaaleissa, että kunhan me pääsemme valtaan, niin velaksi eläminen loppuu — näin helppo homma tämä on maassa, joka kärsii merkittävästä väestörakenteen muutoksesta. Te annoitte ymmärtää, että näin helppo tämä homma on, ja kuinkas sitten kävikään? Velkaantumisen tahti vain kiihtyy tämän koko vaalikauden ajan, ainakin nykyisten ennusteiden mukaan. [Ben Zyskowicz: Toista se olisi teidän lääkkeillä! — Krista Kiuru: Nyt on teidän hallitus!]

Mutta on totta, edustaja Zyskowicz, että on myöskin asioita, joissa edellinen hallitus teki arvovalintoja siinä suhteessa, miten julkisia varoja käytetään, ja joissa tämä hallitus kyllä tekee tyystin toisentyypisiä arvovalintoja. Siitä olen teidän kanssanne kyllä aivan samaa mieltä. Edellinen hallitus halusi lisätä julkisia resursseja köyhyyden vähentämiseen, minkä seurauksena tehtiin mittavia panostuksia esimerkiksi pienituloisten eläkeläisten toimeentuloon ja myös pienituloisten lapsiperheiden toimeentuloon, vahvistettiin koulutuksen rahoitusta. Sen sijaan me emme tehneet sen kaltaisia päätöksiä, mitä tämä hallitus nyt on tekemässä veropolitiikan osalta: uusia veroetuja esimerkiksi sijoittajille ja huipputuloisille. Toisin kuin mitä te annatte ymmärtää, samanaikaisestihan, kun te toteutatte kenties Suomen historian kovimpia leikkauksia pienituloisten toimeentuloon, te veropuolella olette alentamassa kaljaverotuksen hintaa, te olette alentamassa ministereiden tulotasolla elävien huipputuloisten tuloverotusta, te olette korottamassa osakesäästötilin ylärajaa ja sen lisäksi te olette antamassa työnantajille 700 miljoonaa ensi vuonna näiden veroluontoisten maksujen alennuksena. Jos edes osa tästä kerättäisiin valtion kassaan, niin se merkittävästi pienentäisi myöskin painetta täällä sosiaaliturvapuolella. [Ben Zyskowicz: Kuinka merkittävästi?] Joten kyllä teillä olisi mahdollisuus tehdä tyystin toisentyypisiä arvovalintoja kuin mitä te nyt olette tehneet, edustaja Zyskowicz.

Tämän lisäksi selvennän vielä, että tässä kysymyksessä veroasteen laskusta on kyse myöskin siitä, mitä hallitus jättää tekemättä. Veroasteen lasku ei ole seurausta vain siitä, että tehtäisiin tietoisia päätöksiä verojen alentamisesta, mitä te myöskin teette, vaan siitä, että meillä on esimerkiksi ympäristöverotuksen puolella ollut paljon sellaista verotusta, jonka tuotot nyt vähenevät, ja te ette tee mitään näiden uusien, korvaavien tulolähteiden löytämiseksi. Tämän takia tämä velkaantuminen vain pahenee tämän vaalikauden aikana siitä huolimatta, että te historiallisen kovalla kädellä köyhdytätte pienituloisia suomalaisia ja lisäätte tietoisin päätöksin lapsiperheköyhyyttä tässä maassa. Tämä on se asia, mitä me olemme täällä oppositiossa kritisoineet, ja tämä on valinta, minkä te teette. Te olette valinneet kirjoittaa sinne hallitusohjelmaan, että pääomaverotukseen ei sitten muuten tehdä mitään muutoksia tällä vaalikaudella eikä me tehdä yritysverotukseen mitään muutoksia. Te olette itse valinneet olla puuttumatta tähän veroasteen romahtamiseen, ja te olette valin-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

neet kohdistaa nämä säästöt sellaisten ihmisten toimeentuloon, joilla on muuten jo aivan tarpeeksi vaikeaa tässä yhteiskunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

16.28 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä käsittelyssä olevassa esityksessä, joka koskee siis KEL-indeksien jäädytystä, vaikutukset kohdistuvat 1 375 000 suomalaiseen — siis 1 375 000 suomalaiseen. Tällä käsissä olevalla ehdotuksella on siis merkittäviä vaikutuksia suomalaisiin. Lähes joka neljäs huomaa nämä hallituksen kohdistamat sosiaaliturvan leikkaukset arjessaan. Erikoisinta tässä on se, että ne kohdistuvat pikemminkin alimpiin tulodesiileihin, niin että ensimmäisen ja toisen tulodesiilin saajat eli Suomen kaikkein pienituloisimmat ja haavoittuvimmassa asemassa olevat ihmiset saavat näistä isoimmat vaikutukset. Käytännössä tässä uudessa tutkimuksessa, jonka THL on tehnyt, todetaan siis, että nämä alimmat tulokymmenykset ottavat tästä isoimman hitin, eli yli puolet näistä vaikutuksista kohdistuu nimenomaan kahteen alimpaan tulokymmenykseen. Se kertoo tietenkin siitä, millä tavalla on tehty valintoja, keneltä tällaisessa vaikeassa taloudellisessa tilanteessa otetaan. Koska näiden ehdotusten yhteenlasketut vaikutukset pyörivät minimissäänkin noin 300 ja 400 miljoonan pakeilla, parhaimmillaan jopa 800 miljoonan nurkilla, niin on selvää, että suomalaiset pienituloiset ja vähäosaiset ihmiset rahoittavat tämän hallituksen isossa kuvassa tehtäviä muutoksia, totta kai, omalla panostuksellaan. Ja me kysymme tänään täällä, ovatko nämä vaadittavat panostukset liikaa, missä kulkee kohtuullisuuden raja.

Kysynkin teiltä nyt, kun katsomme tämän indeksileikkauksen vaikutuksia: miltä nämä teidän mielestänne tuntuvat? Näissä luvuissa ei ole nyt yhteisvaikutuksia, vaan nyt puhun pelkästään tästä indeksileikkauksesta. Nämä kaikki vaikutukset kohdistuvat siis noin 1,6 miljoonaan ihmiseen, mutta tämän vaikutus on siis 1 375 000. No, kun käydään läpi tämä rotla tästä, niin... Ei, meni jo väärin — siis kaikki nämä vaikutukset, jotka hallitus on nyt tehnyt, koskevat käytännössä noin joka neljättä. Olen tänään vielä ministeriöstä varmistanut, kuinka montaa tämä indeksileikkauseesitys koskee, koska se ei ole tässä hallituksen esityksessä sanottuna, ja siellä arvio oli, että se koskisi 1,6:ta miljoonaa suomalaista.

Ja nyt kun katsotaan näitä 1,6 miljoonan ihmisen vaikutuksia, minkälaisia ne ovat, niin tässä niitä nyt tulee:

Tässä ministeriön omassa hallituksen esityksessä on arvioitu sivulta 15 esimerkiksi sairausvakuutuslain mukaisia etuuksia ja sitä, minkälaisia vaikutuksia niillä on. Vähimmäismääräinen sairaus-, vanhempainpäiväraha ja kuntoutusraha kuukaudessa ovat tänä vuonna lähes 25 senttiä vajaat 800 euroa. No, tästä 800 eurosta tämä muuttuisi vuosien 24—27 aikana niin, että kun se olisi indeksien mukaisesti 893,75, niin tosiasiaassa tällä esityksellä, jota tänään täällä salissa käsitellään, tuo leikkaus on 90 euroa 75 senttiä, mikä tarkoittaa sitä, että tämä indeksi säilyy jäädytyksen vuoksi samalla tasolla kuin vuonna 23 myös vuonna 27. Onko se paljon vai vähän, sitä sopii kysyä. Tässä on siis ensinnäkin pelkästään indeksijäädytys näihin keskeisiin etuuksiin, joka nousee sinne 91 euroon. Kuinka isoista ryhmistä puhutaan, kun puhutaan tämän tyyppisistä leikkauksista? Meillä on käytännössä toimeentulo... Ei, katsotaas tuosta eri kohdasta — hetkinen, kun löydän. Eli käytännössä vähimmäismääräistä sairauspäivärahaa maksettiin 37 000 henkilölle, vanhempainpäivärahaa 17 700 henkilölle, vähimmäismääräistä siis, ja käytännössä näitä työttömyysetuuksia-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

kin — jostakin sen summan kohta löydän — maksettiin kuitenkin merkittävälle osalle, sa-doilletuhansille suomalaisille.

Kotihoidon tuen osalta: ministeriön taulukossa on selvitetty myös alle kolmevuotiaista lapsista maksettavaa kotihoidon tuen hoitorahaa, ja sen reaaliarvo laskee tässä noin 43 euroa, siis lähes 43 euroa.

Opiskelijoiden osalta — otetaan vielä yksi esimerkki — tämä tuki on ollut tällä hetkellä noin 280 euroa, jos on asunut itsenäisesti yli 18-vuotiaana ja saanut opintorahaa. Tuo indeksileikkaus on 32 euroa, eli käytännössä se pysyy samana vuonna 27 kuin se on vuonna 23. Onko se paljon vai vähän ottaen huomioon tilanteen, että tähän päälle tulee myöskin asumistuen leikkaus? Muistanette sen helsinkiläisen opiskelijan, jonka toimeentulo käytännössä leikkaantuu lähes 19 prosentilla vuonna 27.

Tästä on kysymys yhteisvaikutuksissa. Me emme voi katsoa vain näitä lukuja, joita tässä edellä nyt totesin, vaan myöskin niitä kokonaisia vaikutuksia, jotka näille ihmisille tulevat. Valiokunnassa pyysimme laskelmia myöskin ministeriöltä tilattavaksi sekä indeksileikkauksien suurimmista summista että myöskin työttömyysturvaa koskien näistä suurimmista menettäjistä. Siellä iso kysymys ovat nämä lapsikorotukset, joista on useita satoja euroja pois. Käytännössä sen lapsiköyhyyttä tasaava merkitys olisi sosiaalipolitiikan näkökulmasta ollut merkittävä.

No, nyt kun näin tehdään, on tärkeää selvittää, miten nämä vaikuttavat ihmisiin. Luenkin tässä THL:n johtopäätöksen. Nimittäin jos ette THL:n rapsasta muuta lue, täällä johtopäätöksissä se kerrotaan: ”Edellisiin hallituskausiin verrattuna muutokset ovat vaikutukseltaan selvästi suurempia: useita etuuksia pienennetään, indeksijäädetykset heikentävät tukien ostovoimaa merkittävästi ja toimeentulotukeen kaavaillaan laajamittaista uudistusta. Säästöt heikentävät selvästi perusturvaa. Laskelmiemme mukaan hallituksen esittämät toimet kasvattavat tuloeroja ja köyhyysriskiä huomattavasti. Hallituksen sosiaaliturvaleikkaukset osuvat kipeimmin alimpiin tulokymmenyksiin. Kun ensimmäisessä ja toisessa tulokymmenyksessä yli puolella tulot pienentyisivät, kolmannesta tulokymmenyksestä eteenpäin tulojen väheneminen koskettaa yhä harvempaa.” Siinä oli THL:n analyysi näistä yhteisvaikutuksista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Räsänen, Joona.

16.36 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Ehkä paikallaan on tässä keskustelussa vielä käydä lävitse muutama asia, joissa meillä ihan perustellusti näyttää olevan hallituspuoleisiin verrattuna erilainen näkökulma.

Lähdetään ensimmäisenä siitä valtiontalouden tasapainottamisesta. Täällä on monesti kysytty sitä, että eikö todella teidän mielestänne valtiontaloutta pidä tasapainottaa, mutta emme me ole niin sanoneet. Mehän olemme juuri sanoneet, että tässä tilanteessa on tärkeää ja tarpeellista, että valtiontaloutta tasapainotetaan. Olemme omassa vaihtoehdossamme esittäneet, että sitä voi tehdä myös erilaisilla valinnoilla kuin hallitus on valinnut, ja päätyä itse asiassa valtiontalouden osalta vielä pienempään alijäämään kuin hallitus omassa esityksessään päätyy. Emme me kiistä sitä, etteikö valtiontaloutta pidä tasapainottaa, se on ihan selvä asia. Kun katsomme julkisen talouden kokonaisuutta ja valtiontaloudenkin osalta, kun alijäämät huitelevat yli 10 miljardissa eurossa koko tämän kehyskaudenkin ja siitäkin vielä eteenpäin, niin on ihan selvää, että erilaisia toimenpiteitä pitää tehdä. Mutta sitten tullaan todella siihen, minkälaisia toimenpiteitä tehdään, ja ne sisältävät aina arvo-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

valintoja, ja tässä asiassa todella on täällä oppositiopuolueilla ollut hieman toisenlaiset arvovalinnat kuin hallituksella.

Mitä tulee sitten tähän velkaantumiseen, kun täällä hallituspuolueet syyttävät aina edellistä hallitusta velkaantumisesta ja siitä tilanteesta, jossa nyt sitten isänmaa on, niin on hyvä ehkä käydä vielä läpi se, että siis julkinen talous on velkaantunut viimeisten 15 vuoden aikana johtuen siitä, että meillä vuosittain menojen kasvuvauhti on ollut nopeampaa kuin tulojen kasvuvauhti, ja tästä syystä meille on koitunut krooninen velkaantuminen. No, täällä monesti aina mietitään sitä, kenen syy tämä on. Mutta kun nyt sitten nykyiset hallituspuolueet monesti aina edellisiä hallituspuolueita syyttävät, niin on ehkä hyvä muistaa — varsinkin teidän, edustaja Zyskowicz, kun äsken tuolta toisesta pöntöstä näin totesitte — että viimeisen 15 vuoden aikana te olette yli 95-prosenttisesti kuitanneet kaiken sen velan, mitä yhteiskunnassa on otettu, yli 95-prosenttisesti. Ja silloin on mielestäni todella härskiä tulla taivastelemaan tilanteessa, jossa itse vielä istuu nyt hallituksessa, joka ottaa enemmän velkaa näiden neljän vuoden aikana kuin edellinen hallitus, niin että tästä syytetään sitten edellistä hallitusta, kun tosiasiassa tämä on ihan meidän yhteinen ongelmamme, jossa me ihan kaikki täällä paikallaolijat — ja myös he, jotka eivät ole paikalla — olemme omalta osaltamme syntisiä. Ja sen takia toisten syyttäminen tästä asiasta on kohtuullisen turhaa ja todella varsinkin, kun tämä hallitus velkaantuu vielä enemmän kuin edellinen hallitus.

Sitten vielä kysymys siitä, onko nyt niin, että jos tämä hallitus jättäisi tämän solidaarisuusveron alarajan nostamatta, minkä fiskaalinen vaikutus julkisessa taloudessa on se 60 miljoonaa, niin sillä voitaisiin paikata kaikki nämä leikkaukset. Eihän kukaan ole niin sanonut. Eihän kukaan ole niin sanonut [Vasemmalta: Paitsi Zyskowicz!] — niin, paitsi todella edustaja Zyskowicz antoi vaikutelman, että sillä nyt kaikki paikataan — vaan kysymyksen on siitä, mikä on tässä tilanteessa oikein. Jos samaan aikaan pienituloisilta otetaan satoja euroja kuukaudessa, niin onko oikein, että samaan aikaan annetaan täsmäveronkevennykset ministerin tuloluokkaan, 14 000 euroa kuukaudessa tienaa-ville pari tonnia puhtaana käteen? Eihän kenenkään oikeudentajuun pitäisi tällaisen yhtälön mahtua, ei kenenkään. Ja ymmärrän varsin hyvin sen, että kun taloutta tasapainotetaan, tulee myös ikäviä päätöksiä. Ne ikävät päätökset yleensä tuntuvat pienituloisissa paljon kipeämmin kuin sitten suurituloissa. Mutta samaan aikaan ei voi mitenkään perustella sitä, että nyt on pakko antaa parin tonnin täsmäveroale kaikista hyvätuloisimmille — ei mitenkään.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee sitten väitteeseen siitä, että hallituksen veropolitiikka itse asiassa on neutraalia julkisen talouden näkökulmasta, niin se on ihan totta, edustaja Zyskowicz, kun katsotaan sitä vuoden 27 tasolla. Mutta ensi vuoden osalta, tuossa kun näitä ynnäilee yhteen, pelkästään siis ne toimet, joita hallitus nyt tekee ja jotka pienentävät siis verotuloja ensi vuoden osalta, ovat yli 800 miljoonaa. Siis yli 800 miljoonaa joka tapauksessa hallitus tekee toimenpiteitä, joilla verotulot pienentyvät suhteessa tähän vuoteen. Totta kai hallituksella olisi ollut käytettävissä myös se mahdollisuus, että ehkä kaikkia näitä toimenpiteitä ei kannata sitten samanaikaisesti viedä lävitse, mikäli olemme aidosti huolissamme tästä julkisen talouden velkaantumisesta.

Otetaan nyt muutama esimerkki. Kun meidän kroonisesti laskevassa veroasteessa kysymys todella on siitä, että meidän kulutusveroissa — varsinkin niissä veroissa, jotka on sitten sidottu esimerkiksi fossiilisiin energiamuotoihin — tuottoasteet ovat tippuneet, niin onko nyt oikea aika esimerkiksi pienentää polttoaineveroja yli 160 miljoonalla eurolla, varsinkin kun tällä hetkellä maailmanmarkkinahinta vielä näyttää jopa sellaiselta, ettei tällaista alennusta tarvitsisi tehdä? Valtio menettää siinä yli 160 miljoonaa verotuloja ensi vuon-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

na. Tai onko nyt tarpeellista, että tässä ajassa, jolloin todella useammalla sadalla eurolla kuukaudessa pienituloisimpien suomalaisten toimeentuloa heikennetään, nyt sitten kevennetään vaikkapa oluen verotusta sillä 25 miljoonalla eurolla? Onko todella oikea aika? Tai onko oikea aika, että tässä tilanteessa, kun todella tehdään satojen eurojen heikennyksiä pienituloisimpien ihmisten toimeentuloon, sitten vaikkapa ajoneuvoveroa pienentää 50 miljoonalla eurolla, mikä sekin kohdistuu itse asiassa suurempituloisiin? Että kyllä näitä valintoja hallituksella olisi ollut mahdollisuus tehdä myös toisin, jolloin tämä politiikka ei näyttäisi näin räikeän epäoikeudenmukaiselta — ja silti edelleen hallitus olisi voinut sitten niin halutessaan myös julkista taloutta vahvistaa erilaisilla toimenpiteillä, mitkä varmasti vähän eroavat siitä, mitä oppositiossa on esitetty.

Ja sitten tähän loppuun vielä: Kun tästä oikeudenmukaisuudesta puhutaan, niin on monesti helppo sitten hallituksesta syyttää, että tässä nyt sitten oppositio vääristelee. Kun katsom näitä hallituksen omiakin selvityksiä, niin nämä vaan todistavat nämä väitteet toiseksi. Kun katsotaan näitä sopeutustoimia, niin ne kohdistuvat hallituksen omienkin selvitysten perusteella vain ja ainoastaan pieni- ja keskituloisiin. Kun katsotaan hallituksen veropolitiikkaa, niin siitä todella eniten hyötty suurituloisin desiili — siis suurituloisin desiili. Ja edelleen todella tämän yhtälön jälkeen myös julkinen talous edelleen velkaantuu yli 11 miljardilla eurolla ensi vuonna. Joten ei tätä yhtälöä nyt kovin tasapainoisena, saati oikeudenmukaisena, voi pitää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lindén.

16.43 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Zyskowiezin lennokas puheenvuoro sai täällä aikaan oikein montakin vastausta, ja itsekkin sitä varten pyysin sitten puheenvuoron, mutta jätän tästä alkuperäisestä puheenvuorostani pois sellaisia kohtia, joita tässä kollegat ovat jo perusteellisesti käsitelleet. Mutta kuitenkin jatkan vielä tästä velasta edustaja Räsäsen erinomaisen puheenvuoron jälkeen.

Jos Suomen valtionvelkaa — nyt puhun nimenomaan valtionvelasta, sittenhän meillä on toinen käsite, julkisyhteisöjen yhteinen velka — lähdemme tarkastelemaan tosi kauas taaksepäin, niin se on kolme kertaa noussut varsin korkeaksi. Jokainen ymmärtää, miksi se oli vuonna 1947 peräti 70 prosenttia bruttokansantuotteesta, mutta siitä se osuus suli sitten hyvin nopeasti, ja Suomihan oli oikeastaan 50-, 60- ja 70-luvuilla ja vielä 80-luvullakin lähes velaton, ei todella velaton mutta lähes velaton, eli valtionvelan osuus oli alle 10 prosenttia bruttokansantulosta tuohon aikaan. No sitten 90-luvun laman aikana, varsinkin vuonna 96, valtionvelka saavutti uuden huipun. Se oli silloin 60 prosenttia bruttokansantulosta. Siitä se suli kuitenkin sitten 17 vuotta kestävä myönteisen talouskehityksen aikana sinne 30 prosenttiin. Mutta finanssikriisin jälkeen se alkoi nousta, ja nyt olemme olleet kroonisesti eri vauhdeissa tapahtuvan velkaantumisen kanssa ongelmissa.

Nyt kun katsotaan tätä Marinin hallituksen kautta — jota minun mielestäni ehkä enemmän kuitenkin perussuomalaiset ovat arvostelleet, vaikka tekin tässä, edustaja Zyskowiecz, kovin värikkäästi siitä puhuitte — niin Marinin hallituksen aikana Suomi velkaantui, siis valtionvelka kasvoi, vajaalla 40 miljardilla eurolla. On laskettu, että siitä 32 miljardia oli koronakriisin ja Venäjän Ukrainaan tapahtuvan hyökkäyksen seurausvaikutusta ja kahdeksan miljardin edestä kysymys oli muista asioista. Ja ne muutkaan asiat eivät olleet sellaisia, joista me olisimme olleet politiikan tai tämän täysistuntosalin eri laidoilla kovasti eri mieltä. Muistan erittäin hyvin, että hoitajamitoitus meni täällä yksimielisesti läpi, hoitotakuu

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

meni yksimielisesti läpi ja oppivelvollisuuden laajentaminen meni täällä yksimielisesti läpi. Nyt kun sanon ”yksimielisesti”, niin tarkoitan siis niihin varattua rahoitusta. Sitten oli tietysti erilaisia painotuksia näillä asioilla. Lukuisat liikenne- ja muut infrastruktuurihankkeet etenivät täällä pääasiassa yksimielisesti. Sitten muistan erään asian, jossa kuitenkin jouduttiin — ja oli tietysti perusteltuakin — rahoittamaan merkittävältä osaltaan myös kehysten sisältä, ja se oli hoitajamitoitus. Jouduttiin ottamaan yli 60 miljoonaa euroa STM:n pääluokan kokonaisuuden sisältä, ja siellä se kohdistui osin sairausvakuutukseen. Ja voi etä, olen kuullut täällä salissa kymmeniä kertoja, kuinka väärin tehtiin, kun siis tasapainotettiin budjettia sillä tavalla, että kaikkein sairaimpien ja iäkkäimpien ihmisten hoitotyön turvallisuutta lisättiin ja otettiin STM:n kokonaisuuden sisältä sairausvakuutuksesta. Ja nyt te olettekin sitten laittamassa sinne sairausvakuutukseen rahaa enemmän kuin vuosikymmeniin on tapahtunut.

Tämän solidaarisuusveroasian minusta erittäin hyvin edustaja Räsänen tässä edellä käsittelee. Eihän täällä kukaan ole väittänyt, että 60 miljoonalla rahoitetaan 1,4:n tai vielä suuremman miljardimäärän leikkauksia. Sen merkitys on suurimmalta osalta symbolinen. Mutta miksi? Jokuhan sitä on esittänyt siellä Säätytalolla. Olisi mielenkiintoista kuulla, kuka on neljän puolueen hallitukselle sitä esittänyt ja millä voimilla on ajettu läpi sitä, että juuri tämä asia pitää nyt hoitaa. Luulen, minusta vähän tuntuu siltä, että itse asiassa kadutte tällä hetkellä sitä asiaa, koska se tuntuu selvästi olevan semmoinen kysymys, niin kuin tämä vanha sanonta on, että se koira älähtää, johon kalikka kalahtaa. Eli jos olisitte jättäneet sen tekemättä, niin ehkä tässä kritiikissäkin pääsisitte sitten vähän vähemmällä.

Mutta mennäänpä nyt sitten ihan tähän tilanteeseen, missä me nyt olemme. Jos katson valtion budjettia ensi vuodelle, niin siellä kaikissa pääluokissa tapahtuu merkittävää kasvua, paitsi kolmessa pääluokassa: UM:n, siis ulkoministeriön, pääluokka vähenee, kun siellä kehitysapumäärärahoja leikataan, ympäristöministeriön pääluokka vähenee, ja mikä mielenkiintoista, STM:n, sosiaali- ja terveysministeriön, pääluokassa 33 kasvua on yksi prosentti. Meillä käytännössä kaikki muut pääluokat kasvavat erittäin merkittävästi, eli käytännössä siis teidän hallituksenne jatkaa tällä hetkellä aika voimakasta menojen kasvua. No, ei ole tietysti tullut meiltä täältä oppositiostakaan kritiikkiä sen takia. Jotenkin tämä politiikan narratiivi on sellainen, että kun poliitikot keuhuvat aikaansaannoksiaan, niin silloin he kertovat yleensä, mihin hyviin kohteisiin he ovat voineet menoja laittaa lisää. Mutta siis merkittävästi tämä hallitus lisää menoja. Samaan aikaan sitten alennetaan tuloja eli veroja, ja sen seurauksena velkaantuminen kasvaa. Käytännössähän on niin, että ei kolmea asiaa voi saada yhtä aikaa: lisätä määrärahoja, alentaa tuloja ja sitten vielä lyhentää valtionvelkaa. Sen takiahan te ette käytännössä pysty lyhentämään valtionvelkaa.

No, meillä oli tänään valtiovarainvaliokunnassa kuultavana valtiovarainministeri. Olen ymmärtänyt, että valiokuntien keskusteluista ei sillä tavalla nyt raportoida täällä suuressa salissa, mutta se sama keskustelu nyt tapahtuu tietysti julkisuudessa kaiken aikaa, ja kyllähän me olemme nyt Suomen taloudessa tällä hetkellä vielä synkempien tilanteiden edessä kuin mikä alkusyksyllä näytti. Ja sanoisin nyt ihan itse omana kantanani, eikä tässä ole mitään irtiottoa missään nimessä tietenkään oman puolueeni yleisistä linjauksista: Tällä hetkellä jos joskus me tarvitsisimme sellaista keskustelua, jota aikanaan käytiin esimerkiksi pääministeri Sorsan aikana, kun järjestettiin yli puoluerajojen tapahtuvaa yhteistyötä. Välillä on puhuttu yhteiskuntasopimuksesta ja muusta. Kyllä meidän täytyy nyt lähteä vakavasti puhumaan myös tästä budjetin tulopuolesta ja käymään kaikkia menoja läpi, myös niitä menoja, jotka ovat tähän asti olleet oikeiston suosiossa, koska nämä nimenomaan

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

kaikkiin köyhimpiin kohdistuvat leikkaukset eivät oikeasti ole mikään keino tasapainottaa ja sopeuttaa, vaan se on ideologista tuloerojen lisäämistä ja tällaista, niin kuin täällä ollaan nyt kuultu, ihmisten syyllistämistä, että miksi ette mene töihin. Eli kyllä me olemme suurten ratkaisujen edessä, mutta teidän hallituksen politiikka ei tällä hetkellä näytä tuovan minkäänlaisia ratkaisuja näihin vakaviin isoihin asioihin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz.

16.51 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Täällä useampi edustaja kiinnitti huomiota siihen, että viime vaalikaudella oppositio tuki valtaosaa hallituksen menolisäyksistä. Tämähän on totta, mutta aivan yhtä totta on se, että kun esimerkiksi koronaan tai puolustukseen laitettiin merkittävästi lisää rahaa, niin muistan itsekkin useamminkin todenneeni, että vastaavasti edes osa näistä todella merkittävistä lisäpanostuksista tulisi pyrkiä etsimään säästöinä jostain muualta. Eli kyllä, tuimme niitä lisämenoja, jotka olivat perusteltuja ja tärkeitä, ja samanaikaisesti vaadimme hallitusta tekemään säästöjä jostain muualta. No, näinhän hallitus ei tehnyt. Ja kerroin jo varsinaisessa puheenvuorossa, että ei tehnyt, koska se on ikävää hommaa, on paljon mukavampaa laittaa lisää rahaa. Niinpä täällä edustaja Anderssonkin kehui, miten paljon ja mittavia panostuksia laitettiin lapsiperheille ja muihin hyviin tarkoituksiin, ja näin te teitte, ja millä te tämän rahoititte? Millä te rahoititte ne lisäpanostukset lapsiperheisiin? [Vasemmalta: Tekin tuitte, tekin rahoititte!] Te rahoititte ne ottamalla lisää velkaa, ja se kuulkaa ei ole kovin kummoinen temppu. [Jussi Saramo: Te otatte enemmän!]

Sitten te annatte ymmärtää — joku sanoi, olikohan edustaja Andersson — että jos jätettäisiin tekemättä nämä hallituksen veronalennukset, silloin merkittävästi vältettäisiin näitä säästöjä. Tämähän ei ole totta. Kuten jo aikaisemmin totesin, vuoden 27 tasossa hallituksen kiristykset ja helpotukset menevät aika lailla päittäin, toki en ota siinä laskelmassa huomioon työttömyysvakuutusmaksujen alentamista. [Jussi Saramo: Niin, mikset? — Li Andersson: Juuri niistä puhuin!] Joka tapauksessa totuus on se, että vaikka näitä veronalennuksia, joita hallitus tekee — sehän tekee sitten samalla veronkiristyksiä — ei tehtäisi, ei pystyttäisi merkittävästi välttämään näitä säästöjä. [Jussi Saramo: Jos ei ota huomioon kaikkea!]

Lopuksi on sanottava, että mielestäni edustaja Lindénin ei tarvitse olla huolissaan siitä, etteikö hallitus nyt, kun talouskehitys on huomattavasti takkuisempaa kuin alkusyksystä luultiin, tule käymään läpi sekä budjetin menupuolta että budjetin tulopuolta, jotta se alijäämä, joka ensi vuodelle syntyy, ei olisi niin suuri kuin miltä nyt muutoin tällä hetkellä näyttää. Tietysti sama negatiivinen vaikutus tällä huonontuneella talouskehityksellä on ajatellen koko vaalikauden talousolosuhteita.

Lopuksi, arvoisa puhemies, ihan lyhyesti: eivät ne kansainvälisten elinten antamat huomautukset, jotka eivät ole meitä sitovia, tulkitse meidän perustuslakia, ja meidän perustuslaissa ei ole mitään heikennyskieltoa. [Krista Kiuru: Siis mitä? Mikä se viimeinen lause oli?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

16.54 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! [Hälinää] — Jos kohta käyttäisin tässä puheenvuoron ja huutelette sitten siitä.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Arvoisa rouva puhemies! Muutama huomio tähän velkakeskusteluun. Meillä on ollut tässä lähivuosisikymmeninä kolme isoa velanottohetkeä: Oli 90-luvun lama, jossa me otettiin noin 60 miljardia euroa velkaa, ja silloin bruttokansantuote oli noin 100 miljardia — muistakaa nämä. Vuoden 2007 finanssikriisin jälkeen otettiin noin 50 miljardia velkaa, ja bruttokansantuote oli silloin suurin piirtein 200 miljardia. Ja nyt Marinin hallituksen aikana on otettu noin 40 miljardia, vähän vajaa, ja bruttokansantuote oli 260 miljardia euroa. Että nämä mittaluokat pitää näissä muistaa. 90-luvun laman velka pystyttiin hoitamaan, koska ruvettiin saamaan kasvua aikaiseksi ja menttiin sitä kautta. Vuoden 2007 jälkeen me ei olla saatu kasvua aikaiseksi, ja Aki Kangasharju juuri tässä viikonloppuna taisi kertoa sen, että 15 vuoden aikana yritysten tuottavuus on ollut nollan pinnassa. Yritysten tuottavuus on nollan pinnassa. Joku syy tähän on, ja kaikki vika ei välttämättä ole julkisessa taloudessa. Täytyy miettiä, mikä siellä on. Meidän pitäisi pystyä tekemään kasvua tänne Suomeen. Kun täällä puhutaan usein jakamisesta, niin minä ottaisin sen toisen puolen: meidän pitäisi synnyttää sitä kasvua. Ja meidän pitäisi miettiä sitä, miten me rakennamme lisää osaamista, miten saamme uutta kasvua tki-panostuksien kautta, miten näinkin yksinkertaisista asioista, miten varhaiskasvatukseen ja päivähoitoon sitä kannustinloukkua pienennetään ja niin pois päin, miten yritysten lupaprosesseja viedään, miten Suomi-kuvaa parannetaan, että saadaan asioita aikaiseksi. Kaikkia tämäntyyppisiä asioita meidän pitäisi miettiä täällä huomattavasti enempi.

En olisi niin ylpeä näistä leikkauksista, mistä täällä nyt puhutaan, että niillä syntyy niitä työpaikkoja 60 000—65 000. Minä olisin huomattavasti ylpeämpi sellaisesta, että me saadaan muulla tavalla sitä kasvua aikaiseksi, esimerkiksi noilla, mitä äsken tuossa luetteloin vain esimerkkeinä. Ja tämä keskustelu minun mielestäni ansaitsisi paljon enempi aikaa täällä. Me ollaan nyt aivan niin kuin siinä osassa, joka ei tuota enää suurta vaan kärsimystä ja heikko-osaisille vain toimeentulo-ongelmia. Meidän pitäisi miettiä, kuinka tämä menee eteenpäin, ja siinä me tarvittaisiin yhteistyötä. Taisi Kalevi Sorsa sanoa Korpilammella, että syyllisiä on turha etsiä, he ovat kaikki täällä, ja täytyy sanoa, että niin taitaa olla nytkin. Kokoomuskin on ollut hallituksessa 2007—2019, ja silloinkin otettiin velkaa, ja nytkin on, ja taaskin otetaan velkaa. Syyllisten etsimisellä täältä ei päästä mihinkään. Meidän pitää etsiä ratkaisuja. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kiuru, Krista.

16.57 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä THL:n yhteisvaikutusten selvityksessä, jonka he ovat ihan viime aikoina tehneet, on mielenkiintoinen kohta täällä lopussa, jossa todetaan näin: ”Perustuslakivaliokunnan linjauksen mukaan indeksijäädytysten ja muiden lakimuutosten yhteisvaikutus ei saa johtaa kohtuuttomiin lopputulemiin.” Tässä myöskin todetaan, että perustuslakivaliokunta totesi, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan tulisi huomioida, että kohtuuttomien tilanteiden välttämiseksi ja muutoksiin sopeutumiseksi perustuslakivaliokunta on esittänyt mahdollisuutta porrastaa muutosten voimaantuloa. Se kulkee itse asiassa asumistukilain osalta vielä sanatarkasti näin: ”Jotta tuenhakijat eivät joutuisi kohtuuttomiin tilanteisiin, perustuslakivaliokunta pitää tärkeänä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta vielä selvittää, olisiko siirtymäsäännösten avulla mahdollista porrastaa muutosten voimaantuloa siten, että niille ruokakunnille, joita merkittävät tuen alentamiset koskevat, jäisi enemmän aikaa sopeutua tilanteeseen.”

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

No, kun sitten katsotaan tätä esitystä, niin jos tässä otetaan nyt vaikka yksi esimerkki, tämä opiskelijoiden esimerkki, eli opiskelijat ja työttömät tämän indeksileikkauksen näkökulmasta saavat tämän eniten tuta: Käytännössä indeksileikkaus olisi noin 32 euroa yksin asuvalta yli 18-vuotiaalta opiskelijalta ja asumistuen osalta tietyistä seikoista riippuen 32—48 euroa. Kun nämä lasketaan yhteen, niin käytännössä olisi sitten 64—80 euroa pelkästään tämän ja asumistuen yhteenlaskettu vaikutus opiskelijan osalta. Samalla tavalla pystytään päätelemään hyvin paljon myöskin siitä, minkälaisia nämä vaikutukset voisivat olla indeksileikkaus ja asumistuen leikkaus huomioiden. Ja kun vielä katsotaan, miten on, kun on kysymys työttömästä henkilöstä, niin kustannuksia tulee sitten lisää näiden leikkausten muodossa.

Nyt sekä perustuslakivaliokunta että myöhemmin myös THL ovat kiinnittäneet huomiota siihen, millä tavalla näitä leikkauksia voitaisiin tasapainottaa, ja niin kuin totesin, meillä ei ole valiokunnassa kokonaisarviota näistä yhteisvaikutuksista tiedossa, koska tässä lainvalmistelussa sitä ei tehty. Sen jälkeen tehtiin tällainen taloudellisten vaikutusten arviointi, joka osoittautui sitten puutteelliseksi, ja näitä tietoja, joita käytännössä eduskunnassa olisi tarvittu ja joihin myös oikeuskansleri viittasi, ei koskaan laadittu. Siihen olisi ollut aikaa viikkoja, mutta näin ei tehty. Myöskään valiokunnassa ei näitä puuttuvia tietoja tilattu eikä niitä teetetty missään, joten valiokunnan osalta myös äänestettiin siitä, onko sosiaali- ja terveysvaliokunta käsitellyt näitä ihmis- ja perusoikeusvaikutuksia.

No, kun meillä ei ole muuta kuin se tieto, jonka saimme asiantuntijakuulemisessa, joka sekin paikoitellen on hyvää, niin ei voida tietenkään ottaa kantaa siihen, mikä se lopullinen yhteisvaikutusten määrä on. Tässä valtakunnassa siis, kun näitä kolmea sosiaaliturvaleikkausta katsoo ja siihen päälle tulevat sitten vielä myöskin toimeentulotukea sekä kuntoutusetuuksia koskevat leikkaukset, niin kukaan Suomessa ei tällä hetkellä tiedä, minkälaiset nämä yhteisvaikutukset ovat. Se on rehellisesti sanottava, että valiokunnalla ei ole kokonaisvaikutuksista täyttä selkoa. Meillä on aika hyvä käsitys näistä vaikutuksista, ja olen omissa puheenvuoroissani käynyt näitä läpi juuri sen takia, että meille syntyisi käsitys siitä, mitä täällä ollaan tekemässä. Mutta olen aivan varma, että tässä salissa ei ennen tätä päivää tiedetty, että nämä vaikutukset tarkoittavat lähes joka neljännelle vaikutuksia. Varmasti eivät kaikki edustajat tienneet, että tämän esityksen vaikutukset ovat yksistään 1,6 miljoonalle suomalaiselle tulevia vaikutuksia. Nämä vaikutukset ovat niin isoja, ja niiden yhteisvaikutukset selviävät vasta kun nämä esitykset tulevat voimaan.

Tämä on huolestuttava juttu, että ymmärretäänkö me, mitä nämä vaikutukset tosiasiallisesti tarkoittavat. Me etsimme valiokunnassa sellaista toimea, jolla voitaisiin tasapainottaa näitä yhteisvaikutuksia silloin kun nämä tulevat. Tästä esitti professori Saari hyvin lausunnossaan, millä tavalla tällainen mekanismi voitaisiin luoda. Eli silloin kun menisi yli kohtuullisuuden rajan, se ylijäävä osuus leikattaisiin. Mutta tähän ei ole poliittista kannatusta, koska näillä ei tavoitella pelkästään työllisyysvaikutuksia vaan näillä tavoitellaan satojen miljoonien säästöjä eli puolentoista miljardin sosiaaliturvaleikkauksia. Siksi ei löytynyt sellaista mahdollisuutta, miten tämä oltaisiin voitu tehdä. Selvää on rehellisyyden nimissä sanoa, että Kela ei olisi niin yksilökohtaiseen arviointiin pystynyt tietokonejärjestelmillä, jos nämä esitykset tulevat voimaan näin kuin on ehdotettu tulevaksi. Jos näihin esityksiin olisi saatu siirtymäaikaa, se olisi jo yksinään vastannut tähän perustuslakivaliokunnan huoleen jollakin tavalla, mutta se olisi tietenkin tarjonnut mahdollisuuden Kelalle tehdä sellainen järjestelmä, jolla näitä yhteisvaikutuksia olisi voinut leikata.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Käytännössä perustuslakivaliokunnan huomioon siitä, että kohtuuttomien tilanteiden välttämiseksi ja muutoksiin sopeutumisiksi olisi pitänyt porrastaa näiden muutosten voimaantuloa, me pystyimme vastaamaan yhden asian osalta — omistusasumisen asumistuen leikkaus porrastetaan käytännössä toteutumaan vuoden 25 alusta, kun se esitys oli 2.9. — mutta muiden osalta ei. Eli tässä esityksessä näitä indeksejä ei ole pystytty poliittisista syistä porrastamaan, ja tämä tulee olemaan tämän heikkous.

No sitten kun täällä on keskusteltu paljon työllisyysvaikutuksista, niin on pakko sanoa, että tämä työllisyys vasta farssi on, sen takia, että työllisyyttä on arvioitu kahdellatoista ja puolella rivillä tässä esityksessä, ja tässä kuitenkin ajatellaan, että tästä voisi tulla työllisyysvaikutuksia lähemmäksi 20 000. Tähänkin THL kiinnittää oivasti huomiota omassa rapsassaan ja toteaa: ”Arvioituihin työllisyysvaikutuksiin liittyy huomattavaa epävarmuutta, mutta toteutuessaan ne lievittäisivät tässä raportissa esitettyjä vaikutuksia tuloeroihin ja köyhyysriskiin. STM:n arvion perusteella työllisyysvaikutusten huomioiminen ei kuitenkaan muuta dramaattisesti vaikutuksia tulonjakoon tai köyhyysriskiin, joita tässäkin raportissa on käyty läpi.” Eli juuri siitä, mitä täällä vaadittiin, [Puhemies koputtaa] että työllisyydellä kaikki köyhät pelastetaan, tässä äsken siteerasin THL:n rapsaa ja STM:n rapsaa, [Puhemies koputtaa] jotka eivät usko tähän.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Saramo.

17.05 Jussi Saramo vas: Arvoisa rouva puhemies! Ikäväkseni edustaja Zyskowiec juuri poistui salista, kun olisin häntä kiittänyt. Olen nimittäin tässä jo viikkoja koettanut tivata, miksi hän koko ajan nostaa tämän 60 miljoonaa solidaarisuusveron kohdalta, että eihän se riitä rahoittamaan kaikkia näitä leikkausesityksiä, joita oikeisto on tekemässä. Olen yrittänyt toistamiseen kysyä, miksi hän ei ota huomioon esimerkiksi tätä 700:aa miljoonaa, mikä yrityksille tulee aivan ylimääräisenä lahjana hallitusohjelman kirjoittamisen jälkeen. Nyt vihdoinkin edustaja Zyskowiec mainitsi, että hän ei ota sitä huomioon. Niin, jos ei ota huomioon, niin silloinhan asian saa sitten näyttämään ihan minkälaiselta tahansa. Mutta 700 miljoonaa on kyllä sen verran iso summa, että itse ottaisin sen huomioon — olisiko siitä, mitä me nyt tässä käsitellään, se säästö puolet? Tässä on vaikka kuinka kauan puhuttu ja sanottu, että nyt on pakko tehdä. Olisi jätetty vaikka puolet antamatta siitä yritysten jättipotista, sillä olisi jo rahoitettu tämä leikkaus, mutta näin oikeisto ei ole halunnut tehdä. Eivätkä täällä esimerkiksi perussuomalaiset halua tätä kuulla — tällä hetkellä salissa on yksi perussuomalainen.

Tämä käsittely on ollut ehkä siinä mielessä minusta surullinen — ja koko tämän sosiaaliturvaleykkausten kokonaisuuden käsittely — että ne muutamat oikeistolaiset, jotka ovat viitsineet kuunnella ja tehdä töitä tämän asian suhteen, ovat koko ajan vedonneet joihinkin tämmöisiin sivuhuomioihin, kuten nyt vaikka tähän, että 60 miljoonalla tätä kaikkea ei rahoiteta, mutta siihen, että joku olisi suostunut perustelemaan tätä kokonaisuutta, oikeisto ei pysty. En tiedä, onko niin, että heitä ei vain kiinnosta tai että hävettää niin kovasti, mutta kovin surulliseksi saa, kun tietää, kuinka kymmenentuhannet suomalaiset joutuvat nyt kohtuuttoman huonoon tilanteeseen, ja tässä salissa meitä on niin, että pieni enemmistö löytyy niistä, jotka eivät viitsi vaivautua edes paikalle.

Mutta, arvoisa puhemies, en viivytä tätä käsittelyä enempää. Valitettavasti tässä on nyt tulossa vielä lisää surullisia päätöksiä meidän käsittelyymme. Mutta kiitän vielä edustaja Zyskowiecziä, että tässä vihdoinkin saatiin häivähdys rehtiä mukana.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 75/2023 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Lakialoite laeiksi rintamasotilaseläkelain 9 §:n ja ulkomaille maksettavasta rintamaliisästä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 21/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 18/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö StVM 18/2023 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelun käynnistää valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Krista Kiuru.

Keskustelu

17.08 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on kysymys kaikkien eduskuntaryhmien yhdessä tekemästä lakialoitteesta, jonka tarkoituksena on parantaa vielä nykyään elossa olevien veteraanien ja sotainvalidien asemaa.

Tämä aloite on valmisteltu eduskunnassa yhteistyössä, ja tämä aloite on nyt myös käsitelty sosiaali- ja terveystoimikunnassa hyvin pikaisella aikataululla. Kuulimme tästä torstaina ja teimme perjantaina tästä kannanmuodostuksen, ja tämä kanta on nyt tänään salissa esittelyssä.

Me puollamme tätä asiaa yksimielisesti täällä salissa päätettäväksi, ja täten sosiaali- ja terveystoimikunta on tehnyt esityksen, että tämä ehdotus, tämä lakialoite, hyväksytään sellaisenaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mattila.

17.09 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveystoimikunnassa pidimme lakialoitetta kaikissa puolueoryhmissä hyvin perusteltuna ja kannatettavana.

Viime vuosien inflaatiokehitys on vaikuttanut kaikkien ihmisten talouteen, myös veteraanien, joista osa kuuluu pienituloiseen väestönosaan. Korotettu rintamaliisä on varmasti tervetullut lisä helpottamaan lääkekustannuksia, sairaanhoidon omavastuita, palveluasumisen vuokria sekä muita arjen välttämättömiä kustannuksia.

Erityisen sopivalta tämä veteraaniliisä tuntuu näin hiljattain vietetyn itsenäisyyspäivän jälkeisissä tunnelmissa. Elämme sellaista maailmanaikaa, jossa jokainen historiaa tunteva pystyy aistimaan jotain samankaltaista levottomuutta, jota maailmassa elettiin 80 vuotta sitten. On hienoa, että pystymme tämänkaltaisella kädenojennuksella osoittamaan sitä suurta kiitollisuudenvelkaa näille ihmisille, jotka taistelivat viime sodissa itsenäisen Suomen puolesta.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen.

17.10 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! On aivan ihana ja positiivinen asia, että puolueet ovat löytäneet yhteisymmärryksen tässä rintamasotilaseläkelain asiassa, ja tämä aloite, mikä tässä on tehty, on kaikkien puolueiden hyväksymä ja sitä on viety eteenpäin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa.

Lakialoitteessahan ideana, aloitteen tarkoituksena, on rintamasotilaseläkelain ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain mukaisen rintamalisän korottaminen. Tämä on tosi hyvä homma, että sitä aletaan nyt korottaa. Se varmasti tulee ihan tarpeeseen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi lakialoitteeseen LA 21/2023 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kevennettyjen rakentamis- ja kaavamääräysten kokeilusta annetun lain 4 ja 8 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 97/2023 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 97/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi toimeentulotuesta annetun lain 7 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 58/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 13/2023 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelua, edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.12 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kävimme jo viime viikolla tästä hyvin perusteellisen keskustelun lain ensimmäisessä käsittelyssä ja totesimme silloin, että sosiaalidemokraateilta ja vasemmistoliitolta ja vihreiltä tulee hylkäys tämän lain suhteen. Ehkä vähän tässä perusteluja ensin, ja teen lopuksi sitten tämän hylkäysesityksen.

Emme tosiaan kannata tätä hallituksen esitystä koskien toimeentulotuessa hyväksyttävien asumismenojen kiristämistä. Jatkossa, ellei hakija täytä lakiin kirjattavia erityisperusteita, asumisnormin ylitystä ei korvattaisi toimeentulotuella kuin korkeintaan kolmen kuukauden ajan, jolloin hakijan pitää muuttaa edullisempaan asuntoon. Esitys tarkoittaa käy-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

tännössä leikkausta toimeentulotukeen, haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten tilanteen vaikeutumista sekä köyhyyden ja toimeentulo-ongelmien lisääntymistä. Laissa ehdotettava kolmen kuukauden määräaika muuttamiselle on myös epärealistinen monella alueella, kun kohtuuhintaisten asuntojen löytäminen on hyvin haastavaa. Tilanne on erityisen vaikea henkilöille, joilla on kuormittava elämäntilanne, elämänhallinnan haasteita tai maksuhäiriöitä. Asumisnormin tulisikin olla realistisella tasolla, jotta sen alittavia asuntoja ylipäättänsä löytyisi jokaiselta alueelta.

Me kävimme tästä valiokunnassa hyvin perusteellista keskustelua. Tässähän hallitus leikkaa nyt suoraan kaikista heikoimmassa asemassa olevilta toimeentulotuen saajilta. Hallitus nostaa lakiin tiettyjä pykäläiä, joilla voidaan sitten määritellä tätä enimmäisasumisen rajaa myös lain tasolla. Jos eivät nämä tietyt lain kriteerit täyty, sitten tästä toimeentulotuen perusosasta leikataan tämä ylimenevä osuus. Valiokunnan kuulemisessa kävi hyvin selväksi — mitä myös Kela painotti meille toimitetussa lausunnossa — että koska kyse on viimesijaisesta toimeentulosta, niin tulisi säilyttää myös harkinnanvaraa, jolla meidän asiantuntijat voisivat arvioida ihmisen elämäntilanteen ja myös soveltaa hieman sitä tehtäessä päätöstä. Näin tiukka säästöihin haluaminen aiheuttaa monia haasteita kaikista heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tilanteeseen.

Lisäksi nämä työllisyysvaikutukset ovat hyvin epärealistiset. Tässähän arvioidaan, että pientä työllisyysvaikutusta voi olla, mutta kun puhutaan näistä toimeentulotuella olevien kannustinloukuista ja tästä koko järjestelmästä, niin se on hyvin haasteellista.

Tässä on käyty keskustelua myös näitten leikkausten yhteisvaikutusten arvioimisesta, ja ehkä on hyvä todeta vielä, että myös tämän esityksen lausuntoaika oli hyvin lyhyt ja useat asiantuntijat kiinnittivät tähän huomiota.

Lisäksi lainsäädännön arviointineuvosto totesi, että olisi pitänyt arvioida tämän lain yhteydessä myös sen vaikutusta esimerkiksi ylivelkaantuneisiin ja henkilöihin, joilla on luototietomerkitöjä tai muita elämänhallinnan haasteita. Myös vaikutuksia kotitalouksien asemaan tulisi tarkastella kohderyhmittäin esimerkiksi silloin, kun esitys vaikuttaa merkittävästi kohderyhmän taloudelliseen asemaan.

Myös perustuslakivaliokunta kiinnitti lausunnossaan huomiota esitykseen sisältyvien vaikutusarvioiden puutteellisuuteen. Lisäksi asiantuntijakuulemisessa lähes kaikki valiokunnan lausunnonantajat katsoivat, että sosiaaliturvaan ehdotettujen leikkausten vaikutukset tulisi arvioida yhdessä, koska säästöt kasautuvat pitkälti samoille ihmisille ja kotitalouksille. Kohtuuttomien tilanteiden välttämiseksi esityksessä olisi pitänyt arvioida kattavasti toimeentulotukeen tehtävät muutokset yhdessä niin työttömyysturvaa ja asumistukea koskevien leikkausten kuin näitten indeksijäädätyksien kanssa.

Erityisesti olemme huolissamme leikkausten vaikutuksista lapsiperheisiin. Näissä vaikutusarvioissa ei ole otettu huomioon kaikkien lapsiin ja lapsiperheisiin vaikuttavien hallituksen esittämien sosiaaliturvaleikkausten kokonaisvaikutuksia. Tämä lapsiperheongelma toistuu myös tässä esityksessä, koska on kyse ihan viimesijaisesta toimeentulosta. Tämä myös lisää painetta täydentävään ja ehkäisevään toimeentulotukeen ja hyvinvointialueiden lisäresurssitarpeisiin. Tästä ei ole tehty vaikutusarviointia, eikä tähän ole myöskään määrärahoja.

Esityksessä olisi tullut vielä konkretisoida muun muassa sosiaalihuollossa syntyvien kustannusten suuruusluokkaa ja vaikutusta tavoiteltuihin säästöihin. Myös kunnan asumisneuvonnan tarpeen kasvu olisi pitänyt huomioida.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Ehkä yleinen huomio, mitä olemme pyrkineet tuomaan ja minkä myös asiantuntijat ovat esittäneet meille, on huoli siitä, miten eriarvoisuuden lisääminen eri sosiaaliturvakeikkausten osalta vaikuttaa yhteiskuntaan pitkällä aikavälillä. Eriarvoistumiskehitys heijastuu myös kuntiin ja hyvinvointialueille muun muassa palvelutarpeen kasvuna ja tuo siten kustannuspainetta myös sinne.

Arvoisa rouva puhemies! Näillä edellä olevin perustein esitän, että lakiehdotus hylätään. Lisäksi teen kaksi vastalauseemme mukaista lausumaehdotusta, joista ensimmäinen koskee selvitystä näiden toimeentulotuen saajien elämäntilanteisiin liittyen. Toinen meidän lausuma tarkoittaa, että pitäisi pikaisesti selvittää näistä eduskunnassa käsittelyssä olevista etuusheikkennyksistä puuttuvat kokonaisvaikutusten ja perus- ja ihmisoikeusarviot, koska nämä kasautuvat samoille. Nämä on meidän vastalauseessa tarkemmin kerrottu, mutta esitän myös ne. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li.

17.19 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen epäinhimillinen politiikka on tiputtamassa THL:n arvion mukaan jopa 100 000 uutta suomalaista toimeentulotuen varaan. Hallitus haluaa toimia näin ja valitsee toimia näin, vaikka työn tekemisen kannusteet heikentyvät näin rajusti ja vaikka tutkitusti pitkäaikainen toimeentulotuen asiakkuus on yhteydessä lukuisiin sosiaalisiin ongelmiin.

Samaan aikaan hallitus ei ole tekemässä mitään toimeentulotukeen liittyvien kannustin- ja byrokratialoukkujen purkamiseksi, vaan toimeentulotukea saavat laitetaan valitsemaan tuen leikkauksen ja pakkomuuton välillä. Monille, valitettavasti, realistisempi vaihtoehto on tämän viimesijaisen turvan leikkaus, sillä toisin kuin kokoomusedustajat, muun muassa Laiho, ovat täällä sanoneet, Etuovi.comista ei löydy 10 000:ta vapaata vuokra-asuntoa. Pääkaupunkiseudulla on tosiasiaa alle 1 000 vapaata asumisnormin mukaista vuokra-asuntoa. Samaan aikaan Suomessa on yli 56 000 asumisnormin ylittävää toimeentulotukea saavaa kotitaloutta, joista merkittävä osa asuu juuri pääkaupunkiseudulla. Eli kohtuuhintaisia koteja, jotka olisivat tämän asumisnormin mukaisia, ei riitä kaikille, ja samalla tämä hallitus on vielä entisestään vähentämässä kohtuuhintaista asuntotuotantoa eli pahentamassa kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen pulaa entuudestaan.

Tässä laissa nyt esitetty kaavamainen sääntely ei myöskään pysty huomioimaan ihmisten yksilöllisiä tilanteita riittävällä tavalla, ja tähän kiinnitti myös perustuslakivaliokunta omassa lausunnossaan huomiota. Se totesi, että esitetty sääntely voi johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa hallituspuolueet kuitenkin päättivät torpata muutokset, joilla tämä perustuslakivaliokunnan lausunto olisi tullut asianmukaisella tavalla huomioiduksi ja olisimme voineet varmistaa sen, ettei synny kenenkään yksilön kohdalla tällaisia täysin kohtuuttomia tilanteita.

Täällä salissa on myöskin aikaisemman käsittelyn yhteydessä väitetty, että tämä esitetty sääntely nyt tässä toimeentulotukilaissa suojaisi heikoimmassa asemassa olevia, mutta tämä ei tietenkään pidä paikkaansa. Taloudellisessa mielessä ne henkilöt, joihin tämä leikkuri tai pakkomuutto osuu, ovat aivan yhtä heikossa asemassa kuin ne, joita nämä poikkeuspykälät suojaavat, sillä heidän tulonsa ovat yhtä pienet. Eli jotta saat toimeentulotukea, kun olet yksin asuva, sinun pitää olla pienituloinen. Jotta saat toimeentulotukea, kun olet perhe, sinun pitää olla pienituloinen. Nythän nämä poikkeuspykälät käytännössä suojaavat vain perheitä tai hyvin iäkkäitä henkilöitä tai vammaisia henkilöitä, mutta ne eivät

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

suojaa hyvin suurta joukkoa pienituloisia yksin asuvia, joiden kohdalla sitten tämä tuen leikkaus tai pakkomuutto tulee realisoitumaan. Nyt puhutaan siis nimenomaan niistä kaikkein köyhimmistä suomalaisista, joilta leikkaamisen ei pitänyt Riikka Purran mukaan käydä perussuomalaisille.

Yhteenvetona: Siis hallitus on räjähdysmäisellä tavalla kasvattamassa toimeentulotuen saajien määrää, kun edellisen hallituksen aikana toimeentulotuen menot saatiin juuri laskuun hyvän työllisyyskehityksen myötä. Sen lisäksi hallitus heikentää toimeentulotukea saavien taloudellista tilannetta erityisesti kasvukeskuksissa, joissa kohtuuhintaisia asuntoja ei yksinkertaisesti ole riittävästi tarjolla. Näistä syistä kannatan edustaja Nurmisen tekemää hylkäysesitystä ja edustaja Nurmisen tekemiä lausumaehdotuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen.

17.24 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Leikkaamalla ensisijaisia sosiaaliturvaetuksia hallitus tiputtaa lisää ihmisiä toimeentulotukiriippuvuuteen ja sen päälle heikentää toimeentulotukea saavien tilannetta tämän esityksen kautta. Hallituksen edustajat sanovat usein, että hallitus ei leikkaa köyhimmillä, mutta sehän ei pidä paikkaansa, kun tässä esityksessä toimeentulotukeen kohdistetaan säästö. Kaikille ei riitä normin mukaista kohtuuhintaista asuntoa, eikä kaikkien elämäntilanne mahdollista muuttoa. Monien ihmisten näkökulmasta kyseessä on silloin toimeentulotuen heikennys.

Tällä esityksellä on arvioitu saatavan 20—25 miljoonan euron säästö julkiseen talouteen, ja samaa luokkaa on muuten esitys olutveron kevennyksestä ja sen hintalappu valtiontaloudelle. Nämä ovat tietysti kaksi täysin eri asiaa, mutta kun on kyse saman kokoluokan asioista valtiontalouden näkökulmasta, on kyllä pakko esittää kysymys, minkälainen arvovalinta on heikentää toimeentulotukea, jotta päästään laskemaan oluen verotusta. Että haloo, ei tähän oikeastaan... Minä toivon, että joku tähän vastaisi, koska minulla ei tähän vastausta ole.

Mutta, arvoisa puhemies, kaikki eivät pysty muuttamaan, ja tämän esityksen seurauksena on sitten toisaalta myös pakkomuutto- ja toimeentulo-ongelmia, alueellista segregaatiota, ahdinkoa. Olen huolissani tämän esityksen vaikutuksista ihmisten elämään, mutta erittäin huolissani olen myös tämän esityksen vaikutuksista alueelliseen eriytymiskehitykseen. Suomessa on hyvin pitkään pyritty siihen, että eri tulotasojen ja eri sosiaaliryhmien ihmiset asuisivat samoilla alueilla ja käyttäisivät samoja palveluita ja eläisivät ikään kuin samanlaisessa jaetussa yhteisessä todellisuudessa ja tätä kautta estettäisiin sitten alueellinen ja sosiaalinen ja yhteiskunnallinen eriytyminen. Me tiedetään, että tällainen eriytyminen on erittäin haitallista yksilöiden kannalta mutta myös koko yhteiskunnan koheesion ja jopa yhteiskuntarauhan kannalta.

No, nyt me ollaan tämmöisessä tilanteessa, että hallitus samanaikaisesti ajaa alas sosiaalista asuntotuotantoa, ja sitten kun yhdistetään tämä sosiaalisen asuntotuotannon alasajo asumistuen leikkauksiin ja käsillä olevaan toimeentulotuen heikennykseen, millä ihmisiä ajetaan sitten näihin pakkomuuttoihin, niin tämä yhteislinja tulee väistämättä lisäämään alueellista eriytymistä. Meidän on vakavasti eduskunnassa pohdittava, mitä tämä kasvava alueellinen eriytyminen aiheuttaa ihmisille ja koko yhteiskunnalle. Sen sijaan, että alueellista eriytymistä vahvistetaan, sitähan pitäisi pyrkiä purkamaan, koska se on päässyt liian pitkälle Suomessakin ja me tiedämme sen haitalliset vaikutukset. Mutta vaikuttaa siltä, että hallituksella ei oikein ole politiikkaa, millä tunnistettaisiin ja tunnustettaisiin alueellista

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

segregaatiota ja sen haitallisia vaikutuksia ja toimittaisiin niitä vastaan, sillä tämä politiikkatoimien kokonaisuus vie itse asiassa toiseen suuntaan, ja sen hintaa tullaan maksamaan vuosia ja vuosikymmeniä.

Arvoisa puhemies! Minua suoraan sanottuna pelottaa, minkähänlainen siitä toimeentulotuen kokonaisuudistuksesta on tulossa, mitä hallitus nyt valmistelee ja mikä on tarkoitus tällä hallituskaudella vielä viedä läpi. Sen tavoitteena on siis puolittaa toimeentulotukea tarvitsevien määrä, jos nyt olen oikein ymmärtänyt, ja säästää sata miljoonaa euroa. No, tähän asti hallitus on tehnyt päinvastoin, eli toimeentulotuen tarvetta on kasvatettu leikkaamalla ensisijaisia etuuksia. Kyllä mietityttää, miten tämä neliö saadaan ympyränmuotoisesta reiästä läpi eli miten hallitus vähentää toimeentulotuen tarvetta, kun se on tähän asti tehnyt päinvastoin, leikkaamalla ensisijaisia etuuksia. Oikeastaan antaisin hallitukselle sellaisen neuvon, että mikäli te haluatte toimeentulotuen tarvetta vähentää, mikä on täysin oikea ja täysin legitiimi tavoite, niin perukaa leikkaukset näihin ensisijaisiin etuuksiin. Sillä se toimeentulotuen tarve vähenee. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Mäkynen, poissa. — Edustaja Mattila.

17.29 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksen tavoitteena on selkeyttää asumismenojen hyväksymistä säättämällä niistä toimeentulotukilaissa ja sen perusteella annettavassa asumismenoja koskevassa asetuksessa. Tämä tavoite on kannatettava.

Suomen menestys on perustunut kaikista ihmisistä huolehtimiseen. Orpon hallituksen tapa toteuttaa merkittäviä uudistuksia on ollut hyvän lainsäädäntötavan vastainen. Hallituksen esitykset, joilla leikataan merkittävästi sosiaaliturvaa, on valmisteltu erillisinä lakiehdotuksina nopeasti, ja niiden lausuntoajat ovat olleet poikkeuksellisen lyhyitä. Sekä oikeuskansleri että lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja ovat useiden lakiluonnoksista lausuntoja antaneiden tahojen ohella pitäneet lyhyitä lausuntoaikoja ongelmallisina.

Eri lakiesitysten yhteisvaikutusten arviointi on ollut puutteellista. Tämä hallituksen lakiesitys ja hallituksen esitys laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta eivät ole lainkaan mukana yhteisvaikutusten arvioinnissa. Siten näiden hallituksen esitysten osalta yhteisvaikutusten arviointi puuttuu kokonaan.

Valiokunnalle annetuissa lausunnoissa on arvioitu, että eri esitysten yhteisvaikutukset johtavat toimeentulotukimenojen kasvuun. Tämän hallituksen esityksen on arvioitu kasvattavan hyvinvointialueiden rahoitusvastuulla olevien ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen tarvetta ja kustannuksia. Hallitus ei ole tehnyt kokonaisarviota siitä, miten eri lakimuutoksilla säädettävät menojen sopeuttamistoimet ja etuuksien leikkaukset osuvat eri alueille ja samoihin ihmisryhmiin. Hallitus ei ole esimerkiksi teetättänyt lainkaan laskelmia siitä, miten iso osa eri etuuksiin tehtävistä leikkauksista kohdistuu lapsiin ja perheisiin. Toimeentulotukea saaneista kotitalouksista neljäsosalla on hallituksen esityksen mukaan alaikäisiä lapsia.

Valiokunnan kuulemisissa on esitetty huoli siitä, miten päätöksissä tullaan huomioimaan asiakkaana olevan kotitalouden yksilöllinen tilanne. Lausunnoissa on pohdittu, miten jo valmiiksi heikossa asemassa olevat kotitaloudet, joista monilla on kuormittava elä-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

mäntilanne, erilaisia toimintakykyä heikentäviä sairauksia tai jo valmiiksi maksuhäiriömerkintöjä, löytävät tarvittaessa uuden, normien mukaisen asunnon säädettävässä kolmen kuukauden määräajassa. Tätä on pidetty epärealistisena erityisesti pääkaupunkiseudulla ja isoimmissa kaupungeissa.

Osa toimeentulotukiasiakkaista tulee oletettavasti tarvitsemaan lakimuutoksen voimaantulon jälkeen enenevässä määrin sosiaalityön tukea ja apua hyvinvointialueilta, kuten hallituksen esityksessäkin arvioidaan. Hallituksen esityksessä ei ole arvioitu hyvinvointialueille asiakastyön tarpeen kasvun aiheuttamia lisäkustannuksia.

Arvoisa puhemies! Keskusta esittää vastalauseita ja seuraavia lausumia, jotka esitimme jo valiokuntatyöskentelyssä:

Ensinnäkin, ”eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa lakimuutoksen vaikutuksia lapsiin ja perheisiin sekä erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin kotitalouksiin ja niiden toimeentuloon ja antaa asiasta selvityksen sosiaali- ja terveysvaliokunnalle vuoden 25 loppuun mennessä”.

Ja toisena, ”eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa hyvinvointialueiden rahoitusvastuulla olevien ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen menojen muutoksia ja sosiaalityön tarpeen kasvua lain voimaantulon jälkeen”.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Werning.

17.33 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Olemme kuulleet syksyn mittaan hallituspuolueilta, että hallitus ei leikkaa viimesijaisesta etuudesta eli toimeentulotuesta. No, nyt voimme yhdessä täällä todeta tämän väittämän vääräksi. Tämä ehdotettu lakimuutos ajaa pienituloisia ja köyhiä ihmisiä pakkomuuttoihin ja lisää asunnottomien määrää. Noin 355 000 suomalaista saa jo nyt toimeentulotukea, ja tämä määrä tulee hallituksen esitysten myötä taatusti kasvamaan.

SDP ei kannata hallituksen esitystä koskien toimeentulotuessa hyväksyttävien asumismenojen kiristämistä, jolla ajetaan ihmisiä kohti toivottomuutta. Tämä tarkoittaa käytännössä leikkauksia toimeentulotukeen, haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten tilanteen vaikeuttamista sekä köyhyden ja toimeentulo-ongelmien lisääntymistä. Ehdotettu kolmen kuukauden määräaika muuttamiselle on epärealistinen, kun kohtuuhintaisten asuntojen löytäminen on monella alueella hyvin vaikeaa. Tilanne on erityisen vaikea niille henkilöille, joilla on maksuhäiriömerkintöjä.

Arvoisa puhemies! Täällä on muutama hallituspuolueen edustaja. Kysynkin teiltä: Onko asia niin, että jos sitä halvempaa asuntoa ei löydy omalta paikkakunnalta, niin pitääkö lähteä sitten koko Suomesta etsimään sitä halvempaa asuntoa, vaikka koko elämä, työ- ja muut suhteet, on juuri sillä omalla asuinpaikkakunnalla? Kuulostaako tämä teistä inhimilliseltä ja reilulta, hallituspuolueiden edustajat — joita ei ole montaa kappaletta, onko peräti kolme, kaksi? Oletteko te hallituksessa lainkaan pohtineet, mitä tapahtuu näille ihmisille, jos he eivät yksinkertaisesti löydä halvempaa asuntoa?

Tämä hallituksen esitys on erityisen julma ja erittäin heikosti valmisteltu. Esitys on laadittu ilman tarpeellisia vaikuttavuusarvioita ja ilman riittävän pitkää lausuntoaikaa. Asiantuntijoiden mukaan esityksen vaikutusten arviointi muun muassa lasten ja nuorten ja lapsiperheiden osalta on puutteellinen, eikä arviointi ole kohdistunut riittävästi eri lapsiryhmiin eikä haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin. Myös lainsäädännön arviointineuvosto on huomauttanut näistä esityksen puutteista, erityisesti siitä, että esityksessä ei ole sel-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

vitetty, mihin nämä muutokset kohdistuvat ja kuinka moniin ihmisiin. Esityksessä jää epäselväksi, miten ne vaikuttavat henkilöihin, jotka ovat ylivelkaantuneita, joilla on luottotietomerkintöjä ja joilla on muita elämänhallinnan haasteita.

Puhemies! Myös perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota vaikutusarvioiden puutteellisuuteen ja erityisesti kaikkien sosiaaliturvaan vaikuttavien esitysten yhteisvaikutusten arviointiin. Jos useiden esitysten vaikutukset kohdistuvat osittain samoihin ihmisiin, on tärkeää arvioida myös toimien yhteisvaikutuksia. Tämä on jäänyt tekemättä.

Tämä lakiesitys yhdessä muiden sosiaaliturvaleikkausten kanssa osuu suoraan yhteiskunnan kaikista heikoimmassa asemassa oleviin: niillä, keillä menee jo nyt huonosti, tulee menemään vielä huonommin jatkossa hallituksen päätösten ansiosta. Se kohdistuu yhteen keskeisimpään perustarpeeseen, nimittäin oikeuteen omaan kotiin. On julmaa ja epäinhimillistä ajaa pienituloiset pois kodeistaan. Hallitus, tämä teidän lakiesitys tulee vain ja ainoastaan lannistamaan pienituloisia ja vaikeuttamaan heidän elämäänsä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi.

17.37 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Aivan alkajaisiksi kannatan edustaja Mattilan tekemiä vastalauseita ja lausumia.

Kyllähän meille tuli reilu viikko sitten aikamoinen pommi THL:n suunnasta. Nimittäin THL:n uusimpien laskelmien mukaan 100 000 suomalaista ihmistä tulee päätyään toimeentulotuen piiriin, siis 100 000 uutta ihmistä toimeentulotuen piiriin hallituksen leikkausten seurauksena. Valtiovarainministerin tänään vihjailema ruuan hinnan korotus olisi viimeinen pisara tähän soppaan, varsin ahtaalle joutuneille ihmisille.

Keskusta tukee hallitusta talouden ja turvallisuuden tavoitteissa, mutta hyvä hallitus, älkää jakako tätä Suomea kahtia. Nyt teidän valintanne sosiaaliturvan leikkausten osalta jakaa tätä maata kahtia. Useat leikkaukset osuvat samoihin ihmisiin. Tämä THL:n 1.12. julkaisema vaikutusarvio arvioi, että tosiaan 100 000 uutta ihmistä eli noin 27 prosenttia enemmän ihmisiä päätyy toimeentulotuen piiriin. SOSTE on arvioinut aikaisemmin, että 64 000 ihmistä putoaa köyhyyteen ja heistä lähes 17 000 on lapsia. Nämä luvut ovat kerta-kaikkisen julmia. Hallituksen tavoitteena on 100 000 työllistä, mutta lopputuloksena on THL:n arvion mukaan 100 000 ihmistä, uutta ihmistä, toimeentulotuelle. [Krista Kiurun välihuuto]

Käsittämättömintä on myös se, että puolet tästä kustannuksesta tulevat maksamaan suomalaiset kunnat, joissa meistäkin suurimman osan pitäisi tänään olla valtuutettuina päättämässä ihmisten perusturvallisuudesta ja arjesta, ja tähän hallitus ei ole varannut euroakaan rahaa. Me tulemme siis maksatuttamaan puolet 100 000 uuden ihmisen kustannuksista kunnilla ilman, että siihen annetaan lisää euroja. Nämä esitetyt muutokset lisäävät hallituksen oman esityksen mukaan kuntien toimeentulotukimenoja arviolta 38,6 miljoonaa euroa vuodesta 2027 eteenpäin, jolloin ne ovat täysimääräisesti kuntien budjetissa. Mutta tämä hallituksen oma arvio toimeentulotuen asiakkuuksista on kyllä huomattavasti pienempi kuin THL:n vastikään julkaisema arvio, ja keväällä me saamme lisää säästöjä, minkä takia uskon, että tämä arvio tulee jopa kasvamaan.

Keskusta pitää huolestuttavana kuntien harteille heitettäviä kustannuksia. Kuntatalouden kohdistuu jo tällä hetkellä merkittäviä uhkia, ja se ihmisten perusturvallisuus luodaan kuitenkin kunnissa peruspalveluiden ääressä. Kun kysyttiin vastikään perhebarometrissä,

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

mikä on mieleisintä veroeurojen käyttöä suomalaisille, niin vastaus oli, että kouluverkosta ja peruspalveluista huolehtiminen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lindén.

17.40 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on erittäin helppo jatkaa kuultujen hyvien puheenvuorojen jälkeen tätä keskustelua. Kiinnitän huomiota jo toistamiseen siihen, että tässä talousarviokirjassa sivulla 694 on kuvattu, miten nyt tänä vuonna talousarviossa oli 702 miljoonaa euroa perustoimeentulotukea varten ja ensi vuodelle esitetään 872 miljoonaa euroa eli 170 miljoonaa euroa enemmän. Kasvu rahassa on 24 prosenttia, ja se korreloi niihinkin lukuihin, joita äsken tässä kuultiin arviosta perustoimeentulotuen saajista.

Useinkaan en puheenvuoroissani siteeraa suoraan mietintöjä, mutta tässä siteeraan sivulta 11, mitä mietinnössä todetaan: ”Yhteisarviointia koskevan selvityksen mukaan muiden etuusleikkausten johdosta toimeentulotukimenojen arvioidaan kasvavan noin 20—30 prosentilla. Tämä nostaa todennäköisesti myös nyt käsiteltävänä olevan toimeentulotukimuutoksen kohteena olevien kotitalouksien määrää esityksessä arvioidusta. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille, että toimeentulotuesta voi tulla erityisesti omistusasujien pääasiallinen asumismenojen tukimuoto, koska asumistukea koskevassa muutosesityksessä on ehdotettu lakkautettavaksi yleisen asumistuen maksaminen omistusasuntoon. Lisäksi vuokra-asuntoihin maksettavan yleisen asumistuen määrä pienenee asumistukeen kohdistuvien leikkausten johdosta, mikä lisää toimeentulotuen merkitystä myös vuokra-asujille.”

No, miksikö tällaista esitystä, joka iskee näin voimakkaasti kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin, ylipäättään ollaan tekemässä? Sitähän perustellaan täällä aina sitten näillä työllisyysvaikutuksilla, mutta jo mietinnön sivulla 3, eli siellä yleisperusteluissa, todetaan viidennessä kappaleessa: ”Esityksen mukaan ehdotettujen muutosten arvioidaan johtavan reilun 1 000 henkilön työllistymiseen, mutta sen toteutumiseen liittyy valiokunnan asiantuntijakuulemisen perusteella merkittävää epävarmuutta. Ennakoarviointi on tehty Tilastokeskuksen niin sanotulla SISU-mikrosimulointimallilla, jossa ei oteta huomioon, että toimeentulotukea saavilla on usein monia päällekkäisiä tai samanaikaisia vaikeuksia, joiden vuoksi toimeentulon hankkiminen ja työllistyminen on vaikeutunut.” Eli siis käytännössä nämä työllisyysvaikutuksetkaan eivät ole toteutumassa.

Olemme tänään kuulleet monta kertaa, kun näistä leikkauksista ollaan keskusteltu, että onhan meillä toimeentulotuki, joka viime kädessä huolehtii sitten kaikkein heikoimmassa asemassa olevista. Tässä nyt sitten isketään toimeentulotukeenkin ja huononnetaan sen etuuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Meriluoto.

17.43 **Laura Meriluoto vas:** Arvoisa puhemies! Tässä on jo käytetty monia hyviä puheenvuoroja, enkä rupea kaikkia niitä toistamaan, mutta haluaisin nostaa joitakin kohtia asumisen asiantuntijan, Y-Säätiön, lausunnosta.

Y-Säätiö toteaa: ”Toimeentulotukea saavat henkilöt ovat haavoittuvassa yhteiskunnallisessa asemassa, eikä heillä ole taloudessaan juuri joustonvaraa. Lakiesitys heikentää näiden ihmisten toimeentuloa ja asumista. Asunnottomuuden ehkäisyn näkökulmasta esitys

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

on huolestuttava. Esityksen ajateltuihin kohderyhmiin — eli kotitaloudet, jotka eivät ole löytäneet uutta asuntoa kolmen kuukauden sisällä, ja henkilöt, joilla on luottotietomerkinä ja elämänhallinnan haasteita — sisältyy asunnottomuuden lisääntymisen riski. Mikäli toimeentulotukea ei määrääjan jälkeen myönnetä eikä henkilöllä ole todellista mahdollisuutta muuttaa edullisempaan asuntoon, kasvaa vuokratelkariski. Se puolestaan on riski asumisen päättymiseen häätöön.”

Y-Säätiö on huolissaan myös pitkäaikaisasunnottomuuskehityksestä ja kirjoittaa näin: ”Häätöjen määrän lisääntyminen on riski pitkäaikaisasunnottomuuden kasvuille. Heikoimmassa asemassa olevat velkaantuneet ihmiset tarvitsevat entistä enemmän ruoka-apua sekä järjestöjen ja diakoniatyön apua. Y-Säätiö näkee esitetyn kehityskulun suurena uhkana pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisen tavoitteen kannalta.”

Haluaisin nyt kysyä niiltä lukuisilta hallituspuolueitten edustajilta, jotka sanovat, että nämä toimenpiteet täällä eivät kohdistu yhteiskunnan heikoimmassa asemassa oleviin: eivätkö tosiaan esimerkiksi pitkäaikaisasunnottomat tai leipäjonossa säännöllisesti asioivat toimeentulotuen käyttäjät kuulu heikoimmassa asemassa oleviin ihmisryhmiin? Kyllä pidän tätä vastuuttomana politiikkana. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Pekonen.

17.46 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä näiden surullisten esitysten käsittely jatkuu vaan täällä salissa. Tuntuu aivan uskomattomalta, että Orpon hallituksen arvovalinta on se, että köyhiltä otetaan ja rikkaille annetaan. Hallituksen rivit täällä salissa sen kun vaan harvenevat entisestään. Ehkä se todellakin kertoo väheksynnästä näitä ihmisiä ja näitä esityksen kohteena olevia leikkauksia kohtaan. [Krista Kiuru: Kolme ihmistä enää!]

Pidän aivan järjettömänä sitä, että te teette politiikkaa, joka ajaa ihmisiä entistä useammin toimeentulotuen varaan, ja samalla te tiukennatte toimeentulotuen ehtoja. Näillä päätöksillä te ajatte suomalaisia köyhyyteen, nostatte esteet kannustimien osalta pystyyn ja tullette aiheuttamaan asunnottomuutta.

Arvoisa hallitus ja hyvät hallituspuolueiden edustajat, jos aikaisemmin Suomen vahvuus on ollut pienet tuloerot, yhtenäinen kansakunta ja yhteiskuntarauha, niin uskon kyllä ja pelkään, että näin ei tule olemaan enää tulevaisuudessa. Te romutatte tämän hyvinvointivaltion. Ja tiedätkö, mikä on minusta tässä kaikista kamalinta? No se on se, että lapset ovat näiden teidän kaikkien leikkausten kohteena. Tässäkin esityksessä vaikutusten arviointi on lasten, nuorten ja lapsiperheiden osalta aivan puutteellinen, ja nämä lapset, lapsiperheet ja nuoret ihmiset ovat kaikista heikoimmassa ja haavoittuvimmassa asemassa olevia. Te toteatte, arvoisat hallituspuolueiden edustajat, että perustoimeentulotuen saajista noin viidennes on lapsiperheitä, ja suurin osa näistä on yhden aikuisen lapsiperheitä, siis yksinhuoltajaperheitä. Te toteatte näin teidän omassa hallituksen esityksessänne aivan suoraan, ja silti te toteutatte nämä leikkaukset. Siis yksinhuoltajien perheet saavat nyt kärsiä ja tuntea nahoissaan teidän kylmät arvovalintanne siitä, että köyhiltä otetaan ja rikkaille annetaan. Huomionarvoista on myös se, että asiantuntijat ovat todenneet, että te olette ottaneet huomioon vaikutusten arvioinnissa kaikkien lapsiin ja lapsiperheisiin vaikuttavien hallituksen esittämien sosiaalietuuksien leikkausten kokonaisvaikutuksia. Jopa YK:n lapsen oikeuksien komitea on korostanut velvoitetta lapsivaikutusten arviointiin. Arvoisat hallituspuolueiden edustajat, jos te ette kuuntele tai kunnioita oppositiota tai lukuisia asiantunti-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

joita, jotka ovat lausuneet tästä teidän esityksestänne tai näistä kaikista esityksistä, joita me tänäänkin täällä salissa käsittelemme, niin kunnioittakaa edes YK:n lapsen oikeuksien komiteaa.

Nämä hallituksen kamalat leikkaukset kohdistuvat kaikista heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin, ja ennen vaaleja hallituspuolueet lupasivat jotain aivan muuta. Monesta suusta todettiin, että leikkaukset pienituloisilta eivät teille käy, mutta nyt käyvät. Ja samaa te olette tänäänkin täällä salissa toistelleet. Te olette väittäneet, että säästöt pyritään toteuttamaan tavalla, joka huomioi heikoimmassa asemassa olevien tilanteen, mutta pyrkimyksiksi tämä todella näyttää jäävän, sillä ei tässä teidän esityksessänne tosiasiallisesti ole tuotu esiin, miten tämä tehtäisiin niin, että heikoimmassa asemassa olevien tilanne ei pahene. [Vasemmalta: Vaikuttava puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

17.50 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Tämä tosiaan on suora leikkaus kaikkein heikoimmassa asemassa olevien asemaan. Vaikka täällä viime viikolla hallituspuolueiden edustajat käyttivät erittäin paljon energiaa siihen, että he yrittivät väittää, että näin ei tosiasiaassa ole, niin näin se vaan on. Tosiasiaahan pääkaupunkiseudulla esimerkiksi on se, että sitä halvempaa asuntoa on miltei mahdotonta löytää, koska niitä ei yksinkertaisesti ole tarjolla. Samaan aikaan hallitus sitten toisella kädellä vielä tekee sen, että tätä ARA-tuotantoa vaikeutetaan, ja tulevaisuudessa niitä kohtuuhintaisia asuntoja ei ole kerta kaikkiaan tarjolla.

Jopa Sipilän hallituksessa vältettiin kajoamasta toimeentulotukeen, mutta Orpon hallituksella ei ole mitään rajoja siinä, kuinka syvälle se voi mennä — ja tässä todella kajotaan toimeentulotukeen. Tämä hallitus sekä leikkaa toimeentulotukea että lisää omilla päätöksillään noin 100 000 toimeentulotukiasiakasta lisää, niin kuin tässä on todettu. Tämä combo on kyllä erittäin haitallinen. Tämä ei siis ole mitään muuta kuin yksinkertaisesti julmaa politiikkaa. Tämä on puhdas arvovalinta. Tämä esitys on esitys pakkomuutosta kaikkein heikoimmassa asemassa oleville, ja jollei muutto ole mahdollinen, niin se on suora leikkaus toimeentulotukeen.

Kun viime viikolla tästä esityksestä keskustelimme, niin hallituspuolueet kyllä levittivät täällä todella villejä paikkansapitämättömiä väitteitä, ja myös tämä puhe köyhistä ihmisistä oli erittäin halventavaa. Ehkä kaikkein hurjin tosiaan oli tämä edustaja Laihon väite siitä, että sieltä Etuovi.comista löytyisi heti kymmenentuhatta vapaata vuokra-asuntoa. Hyvä, että tämä on nyt julkisuudessa sitten korjattu, että tosiasiaassa Kelan asumisnormin alle jääviä asuntoja on näissä kaupungeissa merkittävästi vähemmän, ja se oikea luku on alle tuhat.

Mutta kyllä tämä esitys kokonaisuudessaan kertoo hallituksen kylmästä politiikasta paljon, ja se kertoo myös erittäin julmasta ihmiskuvasta, jossa köyhimmät ihmiset työnnetään pois silmistä ja koko hyvinvointivaltion ideasta halutaan luopua ja siirtyä kohti tätä köyhänapuyhteiskuntaa, joka meille on tuttu lähinnä Yhdysvalloista. Sitä voidaan sitten hyvällä tahdolla tai vapaaehtoisuuden voimin rahoittaa. Tämä on ilmeisesti hallituksen idea siitä, mihin tulee pyrkiä. Kaikkein kovimmat leikkaukset osuvat niihin, joilla ei siis ole tosiasiallisia mahdollisuuksia hankkia työtuloja tai lisätä työntekoa, ja näin toteaa esimerkiksi professori Hiilamo THL:n tiedotteessa.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm.

17.53 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Toivottavasti tämä nyt kestää yli kolme minuuttia, kun tänne korokkeelle asti raahauduin. — Nyt käsitellään toimeentulotuesta annettua lakia ja sen asumismenojen hyväksymisen tasoa. Tämä ei tosiaan ole mikään ihan merkityksetön muutos, vaan se koskee 56 000:ta kotitaloutta, joiden kohdalla nykyinen normien ylitys jää maksamatta, ja juuri tähän tällä esityksellä haetaan muutosta. Pahimmillaan kiristys ajaa ihmisiä, perheitä, pois kotoaan tai pakottaa säästämään muista välttämättömistä menoista. Esitys lisää THL:n näkemyksen mukaan maksuhäiriöitä ja velkaantumista sekä kasvattaa asunnottomuuden riskiä. Itse työllisyysvaikutuksista edustaja Lindén jo piti sen verran hyvän esitelmän, etten niihin nyt mene.

Edellä nostetuista seikoista huolimatta täällä salissa on tänäänkin käyty päivän mittaan hieman kiemurtelevaa keskustelua sen suhteen, keneen hallituksen leikkaukset lopulta osuvat ja keneen eivät. Täällä on väitetty hallituspuolueiden toimesta, etteivät nämä leikkaukset osu kaikista heikoimmassa tilanteessa oleviin ihmisiin. On kyllä todettava, että tässä salissa, sen eri reunoilla, näyttää olevan perustavanlaatuisia käsityseroja siitä, kuka tässä yhteiskunnassa on pienituloinen ja kuka heikoimmassa asemassa. Aikaisemmin tänään käsitelimme indeksijäädytyksiä, ja esimerkiksi niiden vaikutus hallituksen omankin esityksen mukaan osuu pääosin pienimpään ja toiseksi pienimpään tulodesiiliin, näihin kuuluvien käytössä oleviin tuloihin. Oma tulkintani ainakin on se, että juuri nämä ihmiset ovat niitä yhteiskunnan pienituloisimpia eli taloudellisesti heikoimmassa asemassa olevia. Kysynkin neljältä hallituspuolueen edustajalta: olenko väärässä?

Arvoisa puhemies! Numerot osoittavat täysin kiistattomasti myös sen, että hallitus tekee roppakaupalla lisää näitä heikoimmassa taloudellisessa asemassa olevia. Puhutaan kymmenistä tuhansista ihmisistä ja perheistä. Edustajat salin tällä reunalla ovat tässä nostaneet ansiokkaasti esiin moneen kertaan sitä, miten toimeentulotuen tarve kasvaa merkittävästi. Itse asiassa tämä toimeentulotuen tarpeen tietoinen kasvattaminen on kyllä sen sortin saavutus, ettei työn linjasta puhuva oikeistohallitus voi olla siitä ylpeä millään tasolla. Ja jos joku siitä ylpeä on, niin he eivät kyllä kyseisen tuen toimintalogiikkaa tunne. Kun te nyt ajatte tällaisella voimalla ihmisiä toimeentulotuen pariin, niin pidän kyllä erityisen härskinä, että kyseiseen etuuteen kehdataan tehdä kaiken kukkuraksi vielä heikennyksiä. Vähän sellainen ”kun mikään ei riitä” -tunnelma näissä hallituksen toiminnoissa tällä hetkellä on.

Arvoisa rouva puhemies! En edes vaivaudu enää kysymään yhtään mitään, kun vastaus ta en kuitenkaan saa, vaan totean, että tämä toimeentulotuen leikkaus kohdistuu yhteiskunnan kaikista pienituloisimpiin ja heikoimpiin ihmisiin, niihin, jotka eniten tukea tarvitsevat. Tältä siis näyttää kokoomuksen, perussuomalaisten, RKP:n ja kristillisdemokraattien politiikka vuonna 2023. Tältä näyttää heidän arvovalintansa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

17.57 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan hakijaa, joka elää toimeentulotuen varassa, muuttamaan, jos hänen asumismenonsa ylittävät nykyisen tarpeellisen suuruusena pidettävän määrän. Henkilöllä olisi määräajan puitteissa velvollisuus hakea asuntoa kolmessa kuukaudessa, ja ellei hän sitä löydä, niin määräaikaa voitaisiin pidentää perustellusta syystä. Hakijaa ei kuitenkaan ohjattaisi hakemaan edullisempaa

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

asuntoa ja asumismenot huomioitaisiin täysimääräisenä, jos hakijalla on laissa määritelty erityinen peruste asumiseen nykyisessä asunnossaan.

Arvoisa puhemies! Hyvin paljon on sitten käyty keskustelua siitä, mihin nämä ihmiset muuttavat. Yli 56 000 ruokakuntaa — mihin nämä ihmiset muuttavat? En tiedä, ovatko ihmiset huomanneet, mutta tämän hallituksen esityksen suurin heikkous on se, ettei tunneta lainkaan sitä toimintaympäristöä, missä nämä ihmiset asuvat. Sen osoitti hirvittävän hyvin ensimmäinen käsittely tässä salissa, kun täällä esitettiin, että nämä ihmiset voisivat etsiä asuntoa tuolta Etuovi.comista. Silloin välihuudolla vastasin, että sille porukalle ei löydy kohtuuhintaista vuokra-asuntoa sieltä Etuovi.comista. Tämä tosiasia, joka tässä on, ei pala tulesakaan. On todella ikävä tilanne se, että näillä ihmisillä on nyt pakkomuuttovelvollisuus päällään tämän lakiesityksen hyväksymisen jälkeen, ja tämä johtaa nyt siihen, että näitä kohtuuhintaisia asuntoja, mihin muutetaan, pitäisi sitten olla.

Erityinen haaste on sitten siinä, onko näitä kohtuuhintaisia asuntoja näissä isoissa kasvukeskuksissa. [Li Andersson: Ei niitä ole!] Isoissa kasvukeskuksissa on kohtuuhintaisia asuntoja, jos niitä jossakin Suomessa on. Niitä ei ole pienillä paikkakunnilla eikä sellaisilla paikkakunnilla, joilla ylipäättäänkään ei ole vuokra-asuntoja. Siten me joudumme katsomaan sitä, onko näitä asuntoja isoilla paikkakunnilla. Kun valiokunnan asiantuntijakuulemisia on käyty, niin varmasti meille jokaiselle on tullut kyllä yllätyksenä, että niitä asuntoja on näin vähän. Kyllä jokainen tiesi, että niitä on vähän, mutta ei, että niitä on näin vähän. Ne ovat aivan kiven alla. Se syy on yksiselitteisesti se, että ARA-asuntotuotannossa ja siellä ARA-kriteeristöissä on sisään leivottuna se, että jokaisella ihmisellä, joka ARA-asuntoa hakee, täytyy olla erityisen hyvä syy tämä asunto saada, ja työllisyys eli työ- tai koulutuspaikka on näitä erityisen hyviä perusteita. Lisäksi pitää hakea omalla paikkakunnallaan, ja silloin on ensisijainen hakija. Nämä johtavat sellaiseen tilanteeseen, että nämä kriteerit aiheuttavat nyt ongelmia tämän lakiehdotuksen voimaan tullessa.

Valiokunta toteaa siis, että ”ARA-tuotannon väheneminen voi heikentää tulevana vuosiina entisestään toimeentulotuensaajien mahdollisuuksia tosiasiallisesti löytää nykyistä edullisempi asunto”. Valiokunta myöskin toteaa, että tämä kohtuuhintaisen asuntotuotannon määrä ei ole niin runsas kuin oletetaan, ja kannamme siitä kyllä suurta huolta. Eli ”käytännössä kohtuuhintainen vuokra-asunto on monissa tapauksissa mahdollista saada vain valtion tukemasta eli niin sanotusta ARA-asuntokannasta, jossa noudatetaan tuota etusijajärjestystä”, mistä äsken puhuin. ”Varsinkin pääkaupunkiseudulla ja muissa suuremmissa kaupungeissa kohtuuhintaisia julkisen tuotannon vuokra-asuntoja on vaikea saada hakijoiden suuren määrän takia. Liian suurten asumiskustannusten vuoksi ARA-asuntoa hakeva ruokakunta voi joutua hakemaan asuntoa pitkään, sillä asunnot on osoitettava ensisijaisesti kiireellisemmässä asunnon tarpeessa oleville.” Kyllä tämä valiokunnan teksti on aika karmeaa totuuden toteamista tässä ajassa.

Oma huoleni on se, mihin nämä ihmiset muuttavat. Kyllä tässä joku laskuvirhe on tehty, jos näitä kohtuuhintaisia asuntoja on alle tuhat pääkaupunkiseudullakin. [Li Andersson: Eikä sitä ole edes arvioitu siinä esityksessä!] — No ei tietenkään ole. Sen me tiedämme kyllä, että tässä nämä arvioinnit ovat jääneet puutteellisiksi. — On huolestuttavaa, mihin nämä ihmiset muuttavat. Siis ajatelkaa, 56 803 kotitaloutta, ja nyt on kodin päällä uhka, että tästä on lähdettävä. Se on lasten ja nuorten kannalta todella iso juttu. Nämä ihmisten lähisuhteet siihen kotialueeseen, jolla on eletty ja oltu, saatu käydä samoja kouluja samojen kavereiden kanssa — tulee ihan kylmät väreet, kun minä ajattelen niitä lapsia, kun näille

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

lapsille tulee tunne, että minunkin pienistä menoistani ja minun perheeni menoista vielä on löydettävissä säästöä.

Tästä pääsemmekin, arvoisa puhemies, seuraavaan teemaan. Tässä salissa on koko keskustelun ajan kysytty ja annettu ymmärtää, mitä oppositio tarkoittaa sillä, kun me sanomme, että leikataan kaikkein vähävaraisimmilta ihmisiltä. Jollakin tavalla ei ole tunnuttu huomaavan, että tämä hallitushan nimenomaan leikkaa kaikkein vähävaraisimmilta ihmisiltä. Mutta täällä osa on käyttänyt politiikan retoriikassa jopa hyödykseen sen, että me emme leikkaa tässä hallituksessa kaikkein vähävaraisimmilta. Sitä minä en ymmärrä, eikö hallitus tiedä, että tällä esityksellä leikataan 95,47 euroa keskimäärin näiltä kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta ihmisiltä, vai eikö täällä uskota siihen, että muutkin näkisivät, että näin tosiasiaassa tapahtuu. Kumpikin on huono. Totuuden saivarteleminen, totuuden vääräksi puhuminen on vakavaa tässä salissa, mutta totuus on se, että tässä leikataan nyt kaikkein heikoimmassa asemassa olevalta nimenomaan suhteessa siihen, miten asumismenot ovat aikaisemmin ylittyneet.

Tähän esitykseen jäi monta lapsusta. Niistä olemme puhuneet jo aikaisemminkin, mutta erityisen huolissani olen siitä, minkälainen ralli huhtikuun alusta käynnistyy, koska sekä tämä esitys että asumistukea koskeva esitys laittavat 380 000 asumistuen saajaa ja melkein 57 000 ruokakuntaa etsimään nyt edullisempaa asuntoa. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla niitä asuntoja on noin alle tuhat, ja kohtuuhintaisesta asuntotuotannosta vielä vähennetään. Huoleni on siis se, mihin nämä ihmiset muuttavat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

18.05 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Kun me puhumme toimeentulotuesta, me puhumme aivan erityisestä tuesta meidän sosiaalietuusjärjestelmässä. Se on laadullinen poikkeus ja erikoistapaus suhteessa koko meidän muuhun etuusjärjestelmään. Miksi se on erilainen? Sen takia, että siihen useimmissa tapauksissa liittyy poikkeuksellisen rankka sosiaaliturvabyrokratia, sen verran rankka, että monille toimeentulotukeen oikeutetuille se on edelleen liian vaikea, että he sitä toimeentulotukea edes saisivat. Ja sen takia, että siihen liittyy aivan poikkeuksellinen menokontrolli, esimerkiksi niin, että jos pesukone menee rikki, niin et voi säästää uutta pesukonetta varten, koska se pienikin säästö leikattaisiin sitten pois seuraavan kuukauden toimeentulotuesta.

Tutkijat ovat vuosikymmeniä puhuneet siitä, että toimeentulotukiriippuvuutta pitäisi vähentää meidän yhteiskunnassamme sen takia, että ongelma siinä ei ole vain se, että siellä ehkä on joitain kannustinloukkuja — itse asiassa pahimmat kannustinloukut koko meidän järjestelmässämme — vaan se, että siihen liittyy mekanismeja, jotka aktiivisesti estävät ihmisiä parantamasta omaa asemaansa. [Krista Kiurun välihuuto] Jokainen yritys parantaa omaa asemaa aiheuttaa sellaisia toimeentulon riskejä, joissa järkevä ihminen vain pitää päänsä matalalla ja pyrkii olemaan tekemättä yhtään mitään silloin, kun on toimeentulotuelle.

Tästä huolimatta, vaikka tutkijat ovat yksimielisiä siitä, että mitä vähemmän ihmisiä pannaan toimeentulotuelle, sitä parempi meidän järjestelmämme kokonaistoimivuuden kannalta, 1990-luvulta erityisesti pitkäaikainen toimeentulotuen käyttö on lisääntynyt. Erittäin ongelmallista se on tietysti pitkäaikaisena, koska toimeentulotuki on alkujaan luotu vain hyvin poikkeuksellisiin tilanteisiin, ja tällöisenä viimeisenä perälautana poikkeus-tilanteisiin se on säästetty meidän järjestelmässämme.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

No, mikä on ollut syynä tähän toimeentulotukitarpeen lisääntymiseen? Ensinnäkin tietysti yleisesti perusturvan tason jääminen jälkeen, jolloinka yhä useammat sellaiset ihmiset, jotka saavat jotakin perusturvaetuutta, saavat samalla myös toimeentulotukea. Mutta toinen keskeinen tekijä erityisesti 90-luvulla on työttömyysturvaan liittyvien sanktiojärjestelmien tiukentuminen, joka tuotti meille kymmeniätuhansia niin sanotusti tulottomia kotitalouksia eli talouksia, joidenka ainoat tulot ovat asumistuki ja toimeentulotuki. Todennäköisesti tulevaisuudessa myös siirtolaisuus on yksi toimeentulotuen käyttöä lisäävä tekijä, mutta vielä se ei näy merkittävästi siellä. Katsoen nyt kaikkia näitä hallituksen sosiaaliturvaleikkauksia suurin arvio toimeentulotuen käytön lisäämisestä näiden kaikkien neljän vuoden ajalta, jonka minä olen nähnyt, on noin 40 prosenttia. Jos toimeentulotuen käyttö lisääntyy 40 prosenttia, niin puhutaan niin suuresta muutoksesta meidän järjestelmäsämme, että kysymys on laadullisesta muutoksesta koko meidän sosiaalietuusjärjestelmäsämme, ei enää vain siitä, minkä suuruisia määriä kulloinkin käsitellään.

Kaiken kaikkiaan minä olen sitä mieltä, että tämä paketti, näiden sosiaaliturvaleikkauksen paketti ja erityisesti se vaikutus, mikä sillä on toimeentulotuen käytön lisääntymiseen, on erittäin potentiaalinen ehdokas siksi asiaksi, mikä tästä hallituksesta muistetaan. Se tarina, jonka yhteydessä tämä hallitus tullaan muistamaan näistä, on hyvinvointivaltion rapauttamisen tarina. 20—30 vuoden päästä, jos nyt vielä historiaa joku on täällä kirjoittamassa, kerrotaan, kuinka meillä oli joskus se hyvinvointivaltio ja sitten tapahtui eräitä asioita, oli muun muassa sellainenkin Orpon hallitus, joka merkittävällä tavalla muutti sitä järjestelmää toiseen suuntaan. Se on se jälkikäteisarvio, mikä tästä todennäköisimmin jää käteen.

Sitten erikseen vielä tästä nimenomaisesta toimeentulotuen ehtojen kiristyksestä, joka meillä nyt on käsittelyssä. Tässä edellinen puhuja kysyi, mihin nämä kaikki ihmiset muuttavat. No, eiväthän ne kaikki ihmiset muuta tietysti mihinkään, ja niille ihmisille, joilla muuttamiseen ei ole mahdollisuutta, kysymys on toimeentulotuen eli sen aivan viimesijaisen ja pienimmän etuuden leikkauksesta, [Krista Kiuru: Eli millä ne pärjää?] koska heidän täytyy jäädä asumaan niihin asuntoihin, joissa he nyt asuvat, mutta he saavat niihin huomattavasti pienempää tukea jatkossa, jolloinka he maksavat siitä perusosasta sen yli menevän osuuden. Vuonna 2024 pienimmillään toimeentulotuen perusosa yksinäisellä ihmisellä on 352 euroa 63 senttiä. Kuinka paljon vuokrasta pitää pystyä maksamaan vielä tästä perusosasta, jotta pystyt maksamaan kaiken muun, mitä siitä pitää maksaa: ruuan, vaatteet, hygienian, liikkumisen, tietoliikenteen, mahdolliset yritykset parantaa jotenkin elämäänsä tai pitää jonkinnäköisiä sosiaalisia suhteita yllä? Kuinka paljon 352,63 eurosta on varaa leikata, jotta ihmisten ihmisarvoinen elämä edelleen toteutuu?

Täällä on nyt paljon puhuttu lapsista, mutta minä haluan nostaa vielä erikseen yksinäiset miehet. Yksinäisten miesten on vuokramarkkinoilla kaikkein vaikein saada sitä vuokra-asuntoa, ja todennäköisimmin he ovat yksi semmoinen suuri ryhmä, johonka tämä leikkaus kohdistuu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

18.11 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Kontulan puheenvuoro tässä edellä oli todella hyvä ja valotti hyvin sitä tosiasiaa, että Orpon hallitus nyt nimenomaan rapauttaa hyvinvointivaltiota monesta eri suunnasta sekä näillä massiivisilla sosiaaliturvaleikkauksilla, leikkauksilla palveluihin, että myös sillä, että hyvinvointivaltion tulo-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

pohjaa romutetaan merkittäväällä tavalla, kun veroasteen annetaan laskea. Nämä kaikki tekijät ovat niitä, joista hyvinvointivaltio aikoinaan tunnetaan, eli nimenomaan, että tulopohja on vahva ja että sosiaaliturvajärjestelmä on kattava ja että meillä universaalit palvelut tässä yhteiskunnassa toimivat. Hyvinvointivaltio on siis aikoinaan rakennettu paljon köyhemmissä olosuhteissa kuin missä me tällä hetkellä eletään, ja niin vain sitten Orpon hallitus päätti, että tämän saa antaa mennä.

Mutta, arvoisa puhemies, tuossa edellä kun pidin puheenvuoron, niin jäi vielä sanomatta se, että kun viime viikolla tästä esityksestä keskusteltiin, niin sen lisäksi, että heitettiin paikkansapitämättömiä väitteitä Etuovi.comista, niin kokoomuksen edustaja Laiho ja perussuomalaisen edustaja Junnila täällä myös suoraan sanoivat, että ei köyhien ihmisten edes tarvitse välttämättä asua kaupunkien keskustoissa, että muuttakoon sitten kaupunkien laitamille tai pois kaupungista. Tämä on kyllä varsinkin edustaja Laiholta, joka on espoo-lainen kansanedustaja, täysin kummallinen heitto myös tästä sekoittavan asuntopoliittikan näkökulmasta, josta on historiallisesti havaittu, että se toimii hyvin ja että me kaikki hyödyimme siitä, että ihmisiä asuu ympäri kaupunkia erilaisissa asunnoissa ja ettei me päästetä kaupunkeja myöskään eriytymään pahasti, koska sillä on vahvoja muita sosiaalipoliittisia vaikutuksia. Me nähdään nämä vaikutukset nimenomaan nyt esimerkiksi oppimiserojen kasvuna, ja nyt tänään esimerkiksi Helsingin Sanomissa oli ansiokas pitkä juttu siitä, miten tämä eriytyminen näkyy myös esimerkiksi tuoreimpien Pisa-tulosten romahduksessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista, olkaa hyvä.

18.14 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! THL on aivan ansiokkaasti kuvannut näitä sosiaaliturvaleikkausten vaikutuksia vuoteen 27, ja minusta täällä oli yksi mielenkiintoinen yksityiskohta siihen keskusteluun, mitä itse ja edustaja Kontula tässä kävimme. Kysyin, mihin nämä ihmiset muuttavat, ja edustaja Kontula hyvin kysyi, että jos he eivät muuta mihinkään, niin millä he tulevat toimeen. Varmasti ajattelemme täällä kaikki, että hallitusohjelmaneuvoittelussa on todella varmasti pohdittu sitä, mihin nämä ihmiset muuttavat, ja jos he eivät muuta mihinkään, niin millä he tulevat toimeen.

Minulle oli jopa yllätys, että tässä rapsassa sanotaan näin: ”Hallitusneuvottelijoille toimitetussa kirjallisessa selvityspyynnössä on arvioitu toimeentulotuen tason riittävyys suhteessa niin sanottuihin viitebudjetteihin Suomessa ja Ruotsissa. Yksin asuvan perusosa riittää Suomessa juuri ja juuri siihen kulutuskoriin, johon se on toimeentulotuesta annetun lain 7 §:n mukaan tarkoitettu. Neljän hengen lapsiperheen perusosa ei riitä lainmukaiseen kulutukseen viitebudjetin hinnoittelun perustella. Myös Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on kiinnittänyt huomiota perustoimeentulotuen riittämättömyyteen, ja siksi Euroopan neuvoston alainen ministerikomitea on suositellut perustoimeentulotuen tason nostamista.”

Näillä reunaraameilla hallituspuolueet kuitenkin tekivät viimesijaisimpaan sosiaaliturvaan leikkauksen. Ja tämä leikkaus, jonka te teitte, johtaa nyt siihen, että jos nämä ihmiset lähtevät vyörymään, siis nämä melkein 57 000 asutokuntaa lähtee vaihtamaan asuntoa, ei ole tällaisia asuntoja olemassa. Jos he eivät lähde asunnoistaan liikkeelle ja vaihda niin sanotusti halvempaan eli korvaa tätä 96 euron leikkausta, jonka te heille teette, niin he jäävät asumaan siihen ja he maksavat tämän keskimääräisen rahan — siis noin 96 euroa on tämä keskimääräinen leikkaus — niistä todella pienistä rahoistaan, jotka olivat niin pieniä, että tähän ovat kiinnittäneet ulkomaalaiset ihmisoikeusjärjestön valvojat huomiota. Ja kun me

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

kysymme täällä Kontulan kanssa, mihin nämä ihmiset muuttavat tai miten he ylipäättään, jos he eivät löydä asuntoa, pystyvät pärjäämään näillä rahoilla, niin vastaukseksi tulee, että tässä maassa ei hallitus ole valmistelussa, ei budjettiriihessään eikä myöskään tämän valio-kunnan käsittelyn aikana pystynyt vastaamaan näihin kysymyksiin. Ja tämä on minusta to-della käsittämätöntä, että tällaista voi tapahtua [Puhemies koputtaa] nyky-Suomessa: kaik-kein heikoimmassa asemassa olevista säästetään 96 euroa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

18.17 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Käytän tästä paikaltani tosi lyhyen puheenvuo-ron.

Kiitan edustaja Kontulaa erinomaisesta tämän aihepiirin teoreettista taustaa ja siihen liit-tyviä perusajatuksia valottavasta puheenvuorosta.

Halusin tämän puheenvuoroni käyttää sen takia, että kun jo ikäni puolesta astuin työelä-mään 1970-luvulla, toimin ensiksi Turussa kaikkein köyhimmän väestönosan lääkärinä. Vain kansaneläkkeen tukiosan saajat ja silloin niin sanottua huoltoapua saavat olivat oi-keutetut kunnallisen lääkärin palveluihin. Tämä ”huoltoapu” käsitteenä on itse asiassa toi-meentulotukea edeltävä käsite. Meillä on tämä lainsäädännön hierarkia sellainen, että vuo-desta 1922 meillä säädettiin köyhäinhoitolaki, vuonna 1956 tuli laki huoltoavusta ja sitten vuonna 1982 nämä asiat sisältyivät sosiaalihuoltolakiin. Tällä on rankka historia takana, ja nyt me olemme valitettavasti menossa näitten kaikkein syvimpien perusasioiden juurelle uudelleen, eli tulee tällainen harkinnanvaravaraisuus ja voimakas byrokratia, jota edustaja Kontulakin tuossa kuvasi.

Voin ihan esimerkkinä kertoa, että Turun kaupungin sosiaalilautakunnassa aikanaan, kun tehtiin huoltoapupäätöksiä luottamusmiesten toimesta, saatettiin äänestää äänin 4—3 esimerkiksi siitä, annetaanko haloilla lämmitettävässä talossa klapit niin sanotusti pilkot-tuina vai ei, koska katsottiin, että se oli eräänlainen mittari sille, kuinka oma-aloitteinen se henkilö on, pystyykö hän itse pilkkomaan ne klapit. Eli tässä ollaan todella syvällisten asioiden kanssa tekemisissä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamises-ta

Hallituksen esitys HE 74/2023 vp
Valiokunnan mietintö StVM 14/2023 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsitte-lyssä. — Keskustelu, edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.19 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Viime viikolla, kun tämä asumistukileikkausesitys oli täällä salissa käsittelyssä, me vasemmistossa luettiin ihmisten tarinoita siitä, miltä nämä leikkaukset tuntuvat ihmisten arjessa, miltä nämä leikkaukset tuntuvat niiden ihmisten elämän näkökulmasta, jotka ovat näitten leikkausten kohteena. No, nyt on sitten kuulunut vähän kritiikkiä sieltä oikeistopuolueista, että vasemmisto näin yrittäisi pitkittää ja viivyttää asian käsittelyä ja että onko nyt tarkoituksenmukaista tuoda näitä ihmisten kokemuksia tänne täysistuntosaliin. Tämä suoraan sanoen tuntuu kummalliselta väitteeltä, varsinkin siinä tilanteessa, jossa me tiedetään, että meidän demokratia polarisoituu hyvin vahvaa vauhtia. Me kaikki edustajat, jotka tänne olemme tulleet valituiksi, tiedetään, että ensinnäkin raha vaikuttaa todella suuresti läpimenoon. Me tiedetään, että ne ihmiset, joilla on vähemmän resursseja, eivät äänestä yhtä aktiivisesti ja he myös kokevat, etteivät he saa ääntänsä kuuluviin tässä yhteiskunnassa. Itse asiassa me kuullaan hyvin harvoin niitä ihmisiä, niitä kaikkein pienituloisimpia ihmisiä, joita nämä päätökset koskevat. Näen sen erittäin arvokkaana, että nyt eduskunta ja edustajat joutuvat näitä tarinoita ja kokemuksia kuuntelemaan. Ja itse asiassa olemme myös saaneet hyvin paljon palautetta, että näitä lähetyksiä seurataan hyvin aktiivisesti. Ihmiset myös ovat lähettäneet itse lisää näitä kokemuksia, myös siitä näkökulmasta, että on paljon hyvätulaisia ihmisiä, jotka ovat aivan kauhuissaan näistä leikkausesityksistä, tästä historiallisen suuresta sosiaaliturvaleikkauskokonaisuudesta. Meiltä Suomesta löytyy paljon hyvätulaisia ihmisiä, jotka eivät halua, että näitä leikkauksia viedään läpi.

Arvoisa puhemies! Nyt tosiaan jatkan näiden kokemusten ääneen lukemista:

”Opiskelijana toimeentuloni on hyvin pitkälti asumistuen varassa. Asun jo nyt kohtuuhintaisessa opiskelija-asunnossa, eikä minulla ole tingittävää asumismenoissa juuri yhtään. Toimeentuloni koostuu asumistuen lisäksi opintorahasta sekä opintolainasta. Rahat riittävät elämiseen juuri ja juuri, eikä ylimääräistä rahaa yksinkertaisesti ole. Joidenkin arvioiden mukaan hallituksen kaavailemat leikkaukset saattaisivat vähentää asumistukeani jopa 80 euroa kuukaudessa. Tuo raha on suoraan pois ruokarahoistani. Olemme opiskelukavereidemme kanssa huolissamme pohtineet sitä, millä tulemme elämään, jos kaavaillut leikkaukset toteutuvat. Elinkustannusten noustessa huoli on kova. Kaiken tämän lisäksi synkkää tulevaisuuskuvaa maalaa alati nousevat opintolainojen korot. Ilman lainaakaan ei tosin pärjää.”

”Sairastan harvinaista sairautta, jonka takia syön useita lääkkeitä ja joudun käymään säännöllisesti sairaalassa muun muassa tiputuksissa ja lääkärin vastaanotolla. Eli tähän menee paljon rahaa. Tämän lisäksi olen yksinhuoltaja ja työtön. Yksi tärkeä asia on minulle ollut, että lapsi pääsee harrastamaan lajia, mistä hän pitää. Asumistuen leikkaus johtaa siihen, että lapsi joutuu lopettamaan rakkaan harrastuksensa. Eikä itsellä ole varaa ostaa tarvittavia lääkkeitä useampaan sairauteen, joita ikävä kyllä sairastan. Eikä ole varaa käydä lääkärissä kontrollissa. Ehkä on parempi lopettaa oma elämä.”

”Asun puolisoni kanssa yksiössä ARA-kohteessa, tämän halvempaa ei helposti Helsingistä löydy. Olen asunut Helsingissä koko aikuisikäni, ja olisi epäinhimillistä pakon edessä muuttaa koko elämä muualle. Sekä minä että puolisoni olemme alanvaihtajia, hän on hakenut kouluun ja minä työvoimakoulutuksiin. Tavoittelemaamme uraa ei voi rakentaa pikupaikkakunnalla, ja verkostomme ovat Helsingissä. Asumistuen leikkaus ajaisi meidät pitkittyneeseen työttömyyteen.”

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

”Itse joutuisin etsimään uutta, halvempaa yksiötä, mikä on mahdotonta, koska halvempia yksiöitä ei paikkakunnalta löydy. Monisairaana olen täysin tukien varassa, ja jos asumistuesta leikataan, ei minulla ole varaa lääkkeisiin ja ruokaan.”

”Opiskelen, ja opiskelut vievät pääosan ajastani. Teen keikkatyötä tarjoilijana. Nyt saan opintotukea ja asumistukea, jotka yhteensä riittävät juuri ja juuri vuokraani. Työstäni saamani vähäinen palkka jää muihin menoihin: sähkölaskuihin, puhelinmaksuihin, kotivakuutukseen ja ruokaan. Asumistukea leikkaamalla joudun stressaamaan enemmän rahasta, ja stressi vaikuttaa jaksamiseeni. Asumistuen leikkaaminen vaikuttaa suoraan siihen, onko minun edes järkeä opiskella tulevaisuuden sosiaalialan ammattilaiseksi, joista on kova pula.” — Kiitos, puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

18.26 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa herra puhemies! Käsitlemme hallituksen historiallisen suurta perusturvaan kohdistuvaa leikkauspakettia, ja tänään käsitlemme tätä asumistuen leikkausta. Mielestäni on hyvä, että vasemmistoliiton edustajat ovat tuoneet ihmisten ääntä myös päätöksentekoon, koska täytyy muistaa, että tässä salissa tehtävillä päätöksillä on suora vaikutus ihmisten arkeen ja toimeentuloon.

Ne vaikutusarviot, jotka me ollaan saatu tämän lainsäädännön valmisteluprosessissa, kuten on täällä tuotu moneen kertaan selville, ovat olleet puutteellisia, ja niistä on puuttunut monia asioita. Oikeastaan nyt voidaan todeta, että ne ovat myös vanhentuneita. Kuten edustaja Kiurukin toi esille, THL on juuri viikko sitten julkaissut uutta vaikutusarviointia näitten esitysten vaikutuksista. Me olemme arvioineet valiokunnassa, että näiden johdosta toimeentulotuen saajien määrä nousee 65 000:lla, mutta nyt THL:n uusin arvio on, että 100 000 suomalaista tippuu toimeentulotuelle. Siis 100 000 suomalaista enemmän toimeentulotuelle. Onhan tämä uskomatonta.

Arvoisa puhemies! Tänään käsitlemme tätä... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu]

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt sen pitäisi olla päällä.

...asumistuen leikkausta. Tässä tosiaan asumistukeen vaikuttavien tulojen vaikutusta kirstutetaan 70 prosenttiin, ansiotulovähennyksestä luovutaan, Helsinki siirretään alempaan tukiryhmään, lisäksi yleinen asumistuki omistusasuntoihin lakkautetaan. Esityksellä ei arvioida olevan työllisyysvaikutuksia eikä vaikutuksia vuokratasoon. Sen sijaan esityksen arvioidaan lisäävän toimeentulotuen saajien määrää 15 000:lla — huomioiden, että nämä ovat uusimpien tilastojen mukaan täysin alakantissa — ja esitys vaikuttaa 167 000 lapseen, joista noin 107 000 on yksinhuoltajatalouksissa.

Yleistä asumistukea saa noin 380 000 ruokakuntaa, joista lähes 75 prosenttia on yksin asuvia ja 15 prosenttia yksinhuoltajaperheitä. Keskimäärin nämä muutokset vaikuttavat enemmän naisiin kuin miehiin, tämä todettiin valiokunnassa, ja hyvin pitkälti myös työssä käyviin, koska meillä on paljon tilanteita, että vaikka tekee töitä, niin pienipalkkaisilla töillä joudutaan turvautumaan myös niin työttömyysturvan puoleen kuin asumistukeen. Tällä tavalla erityisesti osa-aikatyöntekijöiden asema heikentyy ja siirrytään kohti toimeentulotuen kannustinloukkua. Ja myös ne suurimmat euromääräiset leikkaukset kohdistuvat näihin pienituloisiin työssä käyviin.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Valiokunta kuuli myös paljon köyhyyden ja huono-osaisuuden lisääntymisestä ja vaikutuksista lapsiperheköyhyyteen. Tästä kannetaan suurta huolta tämän leikkauksen johdosta.

Valiokunnassa käsiteltiin aika pitkälti myös vaikeutta löytää kohtuuhintaista asumista. Tiedetään myös hallituksen päätökset liittyen ARA-asuntoihin ja muuhun kohtuuhintaiseen asumiseen, ja kuten täällä tässä Oikotie-keskustelussa kävi ilmiselväksi, näitä kohtuuhintaisia asuntoja on erittäin haasteellista löytää.

Kuten sanoin jo, tällä esityksellä ei ole työllisyysvaikutuksia, ja se on ehkä vielä hyvä täällä todeta, eli tämä on suora leikkaus pienituloisilta ihmisiltä. Täytyy muistaa, että myöskään asumistuen saajien määrä ei ole viime vuosina kasvanut vaan se on pysynyt hyvin nykyisellä tasolla. Usein ehkä julkisuudestakin saa sellaisen kuvan, että nämä menot ovat kasvaneet hirveästi viime vuosina, mutta tämä ei pidä paikkansa.

Sitten asumistuen lakkauttaminen kokonaan omistusasujilta on myös keskeinen muutos tässä. Me kuulumme valiokunnassa useankin asiantuntijan suulla, että nämä tilanteet saatavat muodostua hyvinkin kohtuuttomiksi näille ihmisille. Siellä on maakunnissa vanhempia omakotitaloja, asuinhuoneistoja, kauppa ei käy, ja tämän johdosta, kun tulot eivät riitä, pitäisi myydä. Tämähän johtaa siihen, että sitten pitäisi muuttaa vuokralle halvempaan asuntoon, jos löytyy, ja hakea sieltä asumistukea eikä siihen kotiin, joka on hänellä ollut. Tämä tulee aiheuttamaan erityisesti maakunnissa isoja hankaluuksia yksittäisten ihmisten kohdalla. Myös perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että omistusasunto voi olla edullisin asumisvaihtoehto myös yhteiskunnan näkökulmasta ja omistusasujat voivat olla yhtä köyhiä kuin vuokralla asuvat, ja myös tämä on hyvä huomioida.

Näitä vaikutuksia on täällä arvioitu laajasti ja varmaan keskustelun kuluessa vielä tuodaan, mutta kuten on moneen kertaan tuotu, niin nämä kohdistuvat alimpiin tuloluokkiin ja ovat hyvin merkittäviä leikkauksia, lähihistoriamme suurimmat leikkaukset. Nämä kaikki leikkaukset vaikuttavat hyvin pitkälti samoihin ihmisiin, ja tulee myös kohtuuttomia tilanteita.

Sinällään olemme myös harmissamme siitä, että valiokunta ei arvioinut sitä, mikä se ”kohtuuton” on. Mikä se kohtuullisuuden raja on, paljonko voidaan leikata? 10,2 prosenttia voidaan leikata indekseistä. Mikä on kohtuullista, kun leikataan asumistuesta, työttömyysturvasta, näistä muista? Tähän olisin toivonut saavani hallitukselta vastauksen. Kun täällä on muutama hallituksen puolueen edustaja paikalla, niin toivoisin, että vastaisitte: kuinka paljon yksittäiseltä pienituloiselta voidaan leikata? [Krista Kiuru: Mutta ei yhtään puheenvuoropyyntöä!] — Se on valitettavaa.

Jos miettii tätä tämän hetken tilannetta, niin hinnat nousevat, työttömyyttä on, uutiset huutavat yt:itä ja lomautuksia. Tässä tilanteessa, kun ihmiset joutuvat myös talouden epävarmuuden takia työttömiksi tai tapahtuu erilaisia asioita, jotka muuttavat normaalia arkea, meillä tarvitsisi olla semmoinen yhteiskunta, että meillä on turvaverkot kasassa ja me kannatellaan ihmisiä myös tämän yli ja annetaan toivoa paremmasta tulevaisuudesta jokaiselle. Tässä esityksessähän ja näissä THL:nkin tuloksissa hyvin todetaan, että tämä on nyt ihan suunnanmuutos pohjoismaiseen hyvinvointivaltioon. Nämä puheenvuorot, mitä perussuomalaisetkin ovat käyttäneet, heistä, veronmaksajista ja sitten näistä köyhistä ihmisistä, jotka elelevät meidän tuilla — tämmöistä vastakkainasettelua suomalaisia pienituloisia kohtaan en toivoisi kuulevani erityisesti tässä salissa.

Näin ollen, arvoisa puhemies, esitänkin, että tämä lakiehdotus hylätään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

18.35 **Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Hallitus on tekemässä historiallisen pahan virheen romuttamalla asumistuen, joka on ollut hyvin kohdistuva ja myös työn tekemisen kannusteiden kannalta yksi toimivimmista etuusmuodoista. Sen lisäksi, että tämä leikkaus aiheuttaa valtavasti inhimillistä kärsimystä ja ylisukupolvisia sosiaalisia ongelmia, tulee se myös pahentamaan työvoimapulaa etenkin pääkaupunkiseudulla, kuten monet asiantuntijat ovat tuoneet esille. Tämä on paitsi sosiaalipoliittisesti kestämaton myös talouspoliittisesti järjetön päätös.

Ihmettelen, miten hallituspuolueissa edelleen kehdataan puhua kannustinloukkujen purkamisesta, kun hallituksen oma esitys tässä tapauksessa paljastaa, että tämä esitys monissa tapauksissa heikentää työn tekemisen kannusteita. Miten te kehtaatte sanoa, että työn tekemisen pitää aina olla kannattavaa, kun samalla suoraan heikennätte työn kannattavuutta tällä lakiesityksellä?

Haluan nostaa esiin vielä yhden, edustaja Furuholmin aiemmin lukeman tarinan, joka mielestäni havainnollistaa täydellisesti tätä hallituksen politiikan taloudellista järjettömyyttä ja epäinhimillisyyttä:

”Olen osatyökyvytön ja teen osa-aikatyötä. Osatyökyvyttömyyseläkehakemukseni hylättiin, joten saan soviteltua työmarkkinatukea. Asumistuen leikkaukset yhdistettynä työttömyysturvan suojaosan poistoon heikentävät merkittävästi asemaani yhteiskunnassa. Eri-tyisen haitalliseksi katson asumistuen ansiotulovähennyksen poiston.

En ole tarvinnut toimeentulotukea noin kolmeen vuoteen, sillä asumistuen ansiotulovähennyksen ja työmarkkinatuen suojaosan ansiosta pystyn parantamaan taloudellista tilannettani työskentelemällä osa-aikaisesti. Minulla on oikeus myös täyteen vuosilomaan, loma-ajan palkkaan ja lomarahaan. Elämässäni on vakautta ja turvaa, ja kykenen sovittamaan menoni pieniin tuloihini. Jos hallituksen ajamat leikkaukset toteutuvat, putoan toimeentulotuella. Tuloni lukitaan toimeentulotuen perusosan tasolle, ja jatkossa voin tienata vain 150 euroa kuukaudessa. Yli menevä osuus leikataan suoraan toimeentulotuesta, eli työnteolla ei enää pysty vaikuttamaan tuloihinsa.

Tuloni vaihtelevat jonkin verran, joten jatkossa joudun kohtuuttomiin selvitystilanteisiin ja toimeentulotuen takaisinperintäkierteeseen, jos tienaän jossakin kuussa enemmän. Lisäksi menetän loma-ajan palkkani ja lomarahani, koska ne voidaan vyöryttää tuloksi usealle eri kuukaudelle, eikä minulla näin ollen olisi oikeasti varaa olla lomalla. Toimeentulotuki on joustamaton ja työnteosta rankaiseva etuus, joten saatan joutua jopa irtisanoutumaan ja hyväksymään sen, ettei osatyökykyiselle ole tässä yhteiskunnassa muuta paikkaa kuin olla kotona erilaisten työvoimapolitiittisten toimenpiteiden ja leikkausten kohteena. Osatyökykyisenä en voi myöskään mennä koko-aikatyöhön, vaan tulen aina tarvitsemaan sosiaaliturvaa työntekoni tueksi riippumatta siitä, tunnistaako työeläkelaitos osatyökyvyttömyyteni vai ei.

Asumistuki on ollut helposti ennakoitava etuus, ja riittää, että se on tarkistettu vuosittain. Asumistuen leikkaukset vaikuttavat myös työnantajaani. Työskentelen henkilökoh-
taisena avustajana. Jos asumistuen leikkaukset tekevät osa-aikatyön tekemisestä kannattamatonta, niin työnantajani tulee olemaan vaikea saada itselleen välttämätöntä apua, kun soviteltua työttömyysetuutta saavat, opiskelijat, useaa eri osa-aikatyötä tekevät ja monet muut ryhmät pakenevat alalta.”

Arvoisa puhemies! Kyllä minä ihmettelen sitä, että tässä salissa on näin vähän hallituspuolueiden edustajia paikan päällä. Jos oikein katsoin tätä puheenvuorolistaa, niin siellä oli yksi pyyntö hallituspuolueen edustajalta. Kun me käsiteltiin toimeentulotukea äsken, ei

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

tainnut olla ainuttakaan puheenvuoroa hallituspuolueiden edustajilta. Kyllä minä ajattelen, että olisi hallituksen velvollisuus ja vastuu myöskin olla täällä vastaamassa näihin epäkoh-
tiin, mitä tässä nostetaan esille, näihin ihmisten huoliin ja tähän ihmisten hätään, mitä te olette näillä leikkauksilla luomassa esimerkiksi kaikille niille henkilöille, joilla ei ole mah-
dollisuutta ottaa vastaan tai tehdä kokopäiväistä työtä. [Krista Kiuru: Eikä ole hallitusaiti-
ossakaan ketään ollut koko aikana!]

Eli kun asumistuen leikkauksen äärimmäisen haitalliset seuraukset tulevat aikoinaan
ilmi ja te joudutte tunnustamaan tehdyn virheen, niin älkää sanoko, että ette te tiedneet. Te
tiesitte, että tämä esitys vie satoja euroja kuukaudessa monien pienituloisten lapsiperhei-
den toimeentulosta. Te tiesitte, että tämä esitys voi ajaa ihmisiä pois kodeistaan ja muuten-
kin kohtuuttomiin tilanteisiin. Te tiesitte, että työn tekemisen kannusteet heikkenevät, kun
valtava määrä työntekijöitä menettää kokonaan asumistukensa ja tippuu toimeentulotuen
varaan, ja te tiesitte, että työvoiman saatavuusongelmat kasvukeskuksissa pahentuvat.

Mitään taloudellista pakkoa ei tällekin esitykselle ole. Jos te lukisitte valtiovarainmi-
nisteriön tulo- ja menokartoituksesta myös sen tulopuolen, löytäisitte lukuisia vaihtoehtoja
talouden sopeuttamiseksi kestävämmällä tavalla. Jos te esimerkiksi suostuisitte vihdoin-
kin korjaamaan osinkoverotuksen porsaanreiät, niin julkinen talous vahvistuisi selvästi
enemmän kuin mitä tällä esityksellä tavoitellaan.

Arvoisa puhemies! Tästä syystä kannatan edustaja Nurmisen tekemää hylkäysehdotus-
ta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

18.41 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! Toistan edustaja Honkasalon viestin sii-
tä, että emme me tosiaan täällä huvin vuoksi jarruttele tätä keskustelua, vaan koemme kyl-
lä, että niiden ääni on nyt tuotava esiin tässä vaiheessa, joihin nämä tulevat leikkaukset eni-
ten osuvat ja jotka jo tässä tilanteessa eniten kärsivät.

Arvoisa puhemies! Aloitan sitaattien lukemisen:

”Olen kahden lapsen yksinhuoltajaäiti ja teen keikkatyötä pienellä palkalla. Asumme
nyt jo ahtaasti korkean vuokran takia. Joutuisimme muuttamaan vielä pienempään asun-
toon ja tinkimään ruoasta entistä enemmän, jopa vähentämään aterioita. Jatkuva rahan riit-
tävydestä stressaaminen vaikuttaa kodin ilmapiiriin ja heijastuu lapsiin. Hinnannousut
ovat jo nyt vaikuttaneet elämiseen, saatikka jos vielä leikataan. Toimeentulotuen hakemi-
nen on mielestäni nöyryyttävää ja voimia vievää muutenkin raskaan elämäntilanteen vuok-
si. Jos asumistuesta ja työmarkkinatuesta vielä leikataan, en tiedä, kuinka selviämme. Suo-
mi on kallis maa ja palkat aivan liian pienet matalapalkka-aloilla, varsinkin kun on vain
yksi aikuinen tienaaamassa. Hyvinvointivaltiosta on turha puhua, jos vähävaraisilta leika-
taan lisää muutenkin vaikeassa tilanteessa.”

”Olen kuntouttavassa työtoiminnassa käyvä ja vuokralla asuva henkilö, jonka toimeen-
tulo riittää juuri ja juuri elämiseen. Nyt vielä aletaan vähentämään meiltä vähävaraisilta tu-
kia, jotta isotuloiset saisivat vieläkin enemmän palkkaa kuukaudessa. Eikö voitaisi tehdä
samanlaisia leikkauksia muillekin eikä ainoastaan vain meille, jotka joudumme vähäisistä-
kin varoista pitämään niin sanotusti kynsin ja hampain kiinni sekä tarkoin miettimään, mi-
ten pärjää loppukuukauden kaikkien maksettujen laskujen jälkeen siihen saakka, kun seu-
raavan kerran rahaa tulee tilille?

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Vähävaraisia alistetaan koko ajan alemmaksi, kun taas varakkaat syövät juhla-aterioita ja ostelevat uusia vaatteita. Suomenhan pitäisi olla hyvinvointivaltio, muttei siltä enää vaikuta, jos aletaan tekemään lisää leikkauksia pelkästään vähävaraisiin kohdistuen.”

”Olen sairauseläkkeellä oleva henkilö, joka asuu vuokralla. Suomiko hyvinvointivaltio? Ei oikein siltä vaikuta, jos aletaan vähävaraisilta tekemään leikkauksia asumistuesta. Tällä hetkelläkin joutuu tarkoin miettimään, miten pystyy elämään kuukauden vuokran, lääkekustannusten ynnä muiden laskujen jälkeen, kun ruuan hintakin on noussut. Kyseiset leikkaukset ovat ihan mahdottomia. Tämä on vähävaraisten valtavaa alistamista, kun joutuvat elämään entistäkin vähemmällä, jotta rikkaat saisivat enemmän palkkaa kuukaudesta. Kyseisillä leikkauksilla ei paranneta valtionvelkaa vaan päinvastoin.”

”Poikani opiskelee farmakologiaa. Lisäksi hän käy kaupan kassalla töissä säännöllisesti. Minä olen itse vähävarainen, joten en pysty auttamaan lainkaan taloudellisesti. Hän on joutunut nostamaan täydet opintolainat pärjätäkseen. Hän todellakin tarvitsee asumistukensa. Opiskelu ja työnteke samaan aikaan stressaavat ihan tarpeeksi. Hallitus ei todellakaan ole kartalla tämän ’säästön’ vaikutuksista.”

”Olen opiskelija. Jos suunnitellut leikkaukset toteutuisivat, asumistukeni määrä laskisi melkein 45 euroa kuukaudessa. Antaakseni jotain perspektiiviä, mitä tuo määrä rahaa minua minun taloudessani kuukausitasolla: 45 euroa vastaa reilua 15:tä opiskelijalounasta tai noin viikon ruokaostoksia. Asun jo valmiiksi niin edullisesti kuin opiskelija voi Rovaniemellä asua. Asun siis soluasunnossa, nyt asumistuen jälkeen minulta jää vuokrasta maksettavaa 70 euroa, ylijäävän osan maksan opintotuesta, jonka suuruus on 279 euroa 38 senttiä. Opiskelijana en voi valita asua yhtään tätä edullisemmin, koska se tarkoittaisi muuttamista opiskelukaupungin ulkopuolelle, mikä taas nostaisi matkojen kuluja. Joudun jo nyt nostamaan lainaa kustantaakseni elämisen, en haluaisi nostaa näin paljon lainaa, etenkin näillä koroilla.”

”Olen pitkäaikaissairas perinnöllistä sairautta sairastava yliopisto-opiskelija. Joudun olemaan pitkiäkin pätkiä sairaalomalla aina ajoittain. Tilanteeni on siis jo entuudestaan hyvin haastava, sillä sairaalomilla en ole oikeutettu opintotukeen tai opintolainaan, ja muutenkin tuntuu riskiltä opiskella pelkän opintolainan turvin, kun en tiedä sairauteni kulusta ja maksuvoimastani tulevaisuudessa.

Asumistuen leikkaukset eivät millään tapaa auta ahdinkoani. Edes minun terveillä ajanjaksoillani en ole niin terve, että voimavarani riittäisivät opiskelun lisäksi tekemään töitä jatkuvasti opintojen ohella. Koen olevani syrjäytymisvaarassa ja pelkään näiden muutosten aiheuttavan niin suurta ahdinkoa, että ne syventävät masennustani. Jos leikkaukset vielä kaiken päälle toteutuvat, pelkään lopulta kokevani olevani täysin turha ja pettymys koko yhteiskunnalle, sellainen, josta yhteiskunta ei edes halua huolehtia.

Nyt jo rahaa on sen verran vähän, kun ottaa huomioon lääkekulut, lääkärikulut, asumiskulut, opiskeluun liittyvät kustannukset, ettei minulla sairaana ihmisenä ole varaa edes tehdä ystäväni kanssa sellaisia asioita, jotka sairauteni sallisi, kuten käydä pikaisesti kahvilla. Suoraan sanottuna minua pelottaa, miten minulle käy.”

”Opiskelijana, joka ei kykene käymään töissä, tämä leikkaus olisi kaamea. En pystyisi enää ruokkimaan itseäni tai pitämään huolta jo murenevasta terveydestäni käymällä salilla. Tämänhetkinen asumistukeni on jo hyvin pieni ja rajallinen, joten sen kutistuminen murskaisi minut.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Mielenterveyteni ja fyysinen kuntoni ei kestäisi koulua ja töitä samaan aikaan. Perheeni on jo itsessään tarpeeksi köyhä, joten rahan lainaaminen ei tulisi kuulonkaan. Onko minulla silloin muuta vaihtoehtoa, kuin kärsiä tässä niin sanotussa hyvinvointivaltiossa?”

”Asumistuen leikkaukset tulevat vaikuttamaan kuukausituloihini paljon. Asumistuen leikkausten takia pitää karsia ainakin lääkkeiden ostoa, lopettaa Turussa Kimmoke-rannekkeen ostoa, ja ruokaostosten takia pitää olla todella tarkka, mitä voi ostaa ruuan kalliiden hintojen ja hinnannousujen takia.”

Arvoisa puhemies, me jatkamme tästä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

18.48 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevat asumistukileikkaukset tulevat tekemään kovaa jälkeä pienituloisille suomalaisille ja laajemmin yhteiskunnallemme. Yksistään tämä leikkaus vie kymmeniä, jopa satoja euroja monilta tukea saavilta kotitalouksilta, ja monille tulevat päälle vielä muut sosiaaliturvaleikkaukset. Tämä kokonaisuus murentaa hyvinvointivaltiota ja muuttaa yhteiskuntaamme.

Kuten todettua jo aiemmin, asumistuen leikkaus ei lisää työllisyyttä eikä se alenna vuokria. On huomattava, että moni leikkausten kohteena oleva on jo töissä mutta ei tule yksistään palkallaan toimeen.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys kyllä lisää köyhyyttä, eriarvoisuutta, eriytymistä, osatomuutta ja taloudellista ahdinkoa. Hallituksen edustajien on kuultava ja ymmärrettävä, millaiset vaikutukset tällä esityksellä ja näillä leikkauksilla on suomalaisille, ennen kuin painatte vihreää nappia. Siksi minäkin jatkan ihmisten tarinoiden lukemista.

”Olen kahden pienen lapsen yksinhuoltaja. Vanhempi lapseni on jo päivähoitossa. Nuorempaa hoidan vielä kotona. Hoitovapaan ajalle olen tarvinnut, hakenut ja saanut yleistä asumistukea ja lisäksi toimeentulotukea. Jos nyt asumistuki kohdaltani loppuu, kasvaa saamani toimeentulotuen määrä. Eli ei asumistuen leikkaus esimerkiksi minun tapauksessani lisää työntekoa eikä tuo säästöjä. En yksinkertaisesti halua viedä näin pientä lasta vielä hoitoon, ja minulla on oikeus hoitovapaaseen. Toisaalta lähipäiväkotimme, jossa esikoiseni on, on niin täynnä, että sieltä on suoraan sanottu, että elokuussa vain osa hakijoista saa paikan. En myöskään aio muuttaa kodistamme pois vuokra-asuntoon, jossa asumiskustannukset alueellamme olisivat vähintäänkin samat kuin omistusasunnossa. Enkä tietenkään muuta vieraalle alueelle, vaihda vanhemman lapsen päiväkotia ja erota perhettämme tässä lähellä olevasta verkostostamme. Joudun siis todellakin turvautumaan aiempaa enemmissä määrin toimeentulotukeen.”

”Asumistuen leikkaus aiheuttaa inhimillisen kärsimyksen lisäksi kustannuksia valtiolle lisääntyneinä toimeentulotukina, terveystukina ja työpoissaoloina. Minua ei huolestuta vain lähitulevaisuus vaan se, miten tämä kurjistuminen vaikuttaa pienituloisten perheiden lasten tulevaisuuteen. Uskon, että yhteiskunnan eriarvoistuminen ja tuloerojen kasvu tekee yhteiskunnastamme turvattoman myös meille paremmin tienaaville sekä meidän lapsillemme. Luulisi, että erityisesti kokoomuksessa laskettaisiin tarkoin, kuinka nämä leikkaukset vaikuttavat yhteiskunnan tuleviin menoihin.”

”Olen 48-vuotias pitkäaikaissairas, joka vuorottelee työmarkkinatuella ja sairauspäivärahalla, koska työkyvyttömyyseläkettä ei myönnetä, vaikka työkykyä ei ole. Ennen sairastumista oli vain pätkätöitä, joten eläke tulee olemaan aikanaan takuueläke. Tuloni ovat työmarkkinatuki tai minimisairauspäiväraha plus asumistuki. Yhteensä noin 800 eu-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

roa kuukaudessa riippuen, onko sairaspäiväraha vai ei. Minulla jäisi vain työmarkkinatuki/minimisairauspäiväraha, millä ei todellakaan makseta edes asumista, ruokaa ja muita pakollisia laskuja. Toimeentulotukea saan tiettyinä kuukausina, kun sairauskulut/sähkölasku yms. on maksettava. Näköpiirissä ei ole mahdollisuutta korottaa tulojani mitenkään muuten paitsi lottovoitolla. Jos menetän asumistuen, pystyn maksamaan yhtiövastikkeen ja vain osan ruokakuluista kuukaudessa. Jollen saa toimeentulotukea tarpeeksi, joudun myymään kotini, tai Kela / kaupungin sosiaalitoimi luultavasti pakottaa myymään kotini, joka on ollut ainoa vakaa asia aikuiselämässäni — ei ole tarvinnut pelätä asunnottomaksi joutumista, vaikka välillä onkin ollut valittava ruoan ja lääkkeiden välillä. Vuokra-asunnon, jonka vuokra olisi Kelan mukaan kohtuullinen, löytäminen olisi luultavasti mahdotonta ja luottotiedottomana varmasti hankalaa tai mahdotonta. Joutuisin syömään asunnon myynnistä saadut tulot muutamassa vuodessa, ja joutuisin silti joka tapauksessa hakemaan asumistukea heti välittömästi vuokra-asuntoon. Kaikin puolin on minusta järjetöntä poistaa omistusasujilta asumistuki.”

”Asumistuen leikkaus vaikuttaisi niin, että rahaa perustarpeisiin, kuten ruokaan, olisi vähemmän. Opiskelijana toimeentuloni on pitkälti tukien varassa, ja asumistuen väheneminen heikentäisi huomattavasti toimeentuloani ja elämänlaatuani sekä aiheuttaisi taloudellista ahdinkoa.”

”Olen mielenterveyshaasteista ja uupumuksesta kuntoutuva. Olen vihdoinkin alkanut päästä näistä haasteista ylitse. Energiani on hieman lisääntynyt, ja opettelen myös lisäämään elämäni asioita ja harrastuksia, jotka tuovat iloa ja kohottavat elämänlaatuani. En kuitenkaan ole vielä niin pitkällä, että uskaltaisın ajatella kokoaikatoihin paluuta, vaan uuden romahduksen riski on vielä suuri, kun olen juuri ja juuri selättänyt pahimmat ajat. Nämä asumistuen leikkaukset ja muut tukien leikkaukset ovat pelottavia — jo ennestään on stressiä rahojen riittämisestä, saati sitten kun tukia vielä pienennetään. Elinkustannukset eivät ole kuitenkaan mihinkään pienenevässä, päinvastoin. Miten sitä pitäisi pystyä pärjäämään, kun nyt se on jo nippa nappa? Hallituksen leikkaukset pelottavat todella paljon. En haluaisi mielenterveyteni romahtavan jälleen, haluaisin, että elämäni tuntuisi jatkossakin elämisen arvoiselta, mutta nyt se ei ole lainkaan taattua.”

”Olen pienituloinen kulttuurin ja kasvatuksen alan korkeakouluopiskelija. Teen säännöllisesti alan freelancertöitä, joista ei kerry tarpeeksi tuloja elämiseen riittämiseen edes opintotuen kanssa. Olen jo nostonut opintolainat oman riskirajani mukaan. Mikäli asumistuet leikataan, minun on muutettava kauemmas yliopistokampukseltani, joka on Helsingin keskustassa, mikä pakottaa minut ostamaan kalliin HSL-lipun, johon minulla ei ole varaa. Lisäksi asun jo nyt yhden kämppiksen kanssa kaksiossa, jossa ei ole muita yhteisiä tiloja kuin pieni keittiö ja vessa. Joutunen muuttamaan vielä useamman kämppiksen kanssa yhteen, vaikka en haluaisi. Lisäksi en voisi edes harkita seurustelukumppanini kanssa yhteen muuttoja, sillä tulisimme menettämään molemmat pienekin asumistuen, sillä toinen meistä käy opintojen ohella säännöllisesti töissä. Kumppani ei kuitenkaan elätä minua, miksipä muutenkaan, mutta ei varsinkaan niin pienillä tuloilla.”

”Olen tällä hetkellä vanhempainvapailla ja puoliso työttömänä. Tammikuun lopussa jään vielä opintovapaille, jotta saisi venytettyä lapsen hoitoon menoa elokuulle. Koska korot nousivat ja myös yhtiövastike nousi, nousivat asumiskustannukset niin suuriksi, että saamme tähän elämäntilanteeseen asumistukea 139 euroa, joka todellakin helpottaa elämää, kun ei menojen jälkeen paljoa jää käteen. Jos suunnitelma siitä, että omistusasuntoon ei saa enää asumistukea, toteutuu, niin vähenee sekin vähä. Toki sitten yhdistettynä muihin

suunniteltuihin leikkauksiin keväällä tipumme luultavasti toimeentulotuelle. Asuntoa ei tässä tilanteessa lähdetä myymään, että voitaisiin muuttaa vuokralle ja saada tuet, eli haamme toimeentulotukea. Minulla on työpaikka odottamassa, toki en tiedä, miten edes palkka tulee riittämään kaikkeen, kun miehen työttömyysturva pienenee.” — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä. Edustaja Koskela on poissa. Edustaja Kivelä, olkaa hyvä. Edustaja Kivelä on poissa. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

18.56 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Kun täällä on nyt viime päivinä käsitelty näitä massiivisia sosiaaliturvaleikkauksia, on vahvistunut käsitys siitä, että hallituspuolueiden riveissä on paljon edustajia, jotka eivät millään tavalla jaa todellisuutta niiden ihmisten kanssa, joihin nämä leikkaukset kohdistuvat, ja kun seuraa tätä osanottoa hallituspuolueitten riveistä näihin keskusteluihin, vaikuttaa valitettavasti siltä, ettei heitä juuri kiinnostakaan. Kuitenkin niille ihmisille, joiden tarinoita me täällä olemme lukeneet, tämä on ollut todella tärkeää. Olemme saaneet valtavasti hyvää palautetta siitä ja ihmiset kokevat merkitykselliseksi sen, että heidän äänensä tulee kuuluviin täällä, missä heidän arkeen niin vahvasti vaikuttavia päätöksiä tehdään. Näin ollen jatkan näiden sitaattien lukemista.

”Olen täyttä työpäivää tekevä kolmen nuoren äiti, kaksi lapsista asuu kanssani. Taloudessa yhdet pienet myyjän tulot, ja kaikki menot kasvaneet viime vuosina. Tällä hetkellä selviän juuri ja juuri menoista, ja toisinaan yllättävä meno pistää pakan sekaisin ja rahat eivät riitäkään, ja joudun elämään velaksi. Tämmöisiä menoja ovat esimerkiksi tyttären harastusmaksut. Asumistuen leikkaus tekisi ison loven jo nyt tiukkaan budjettiin. Ja luultavasti joutuisin vielä tukemaan opiskelevaa esikoista, jos hänenkin asumistukensa pieneni. En enää tiedä, mistä säästäisin. Autoa minulla ei ole, ja kaikki vaatteet hankin kirpparilta. Olen yrittänyt saada velkojani maksettua, mutta se on näillä kuluilla mahdotonta. Taloudellinen tilanteemme aiheuttaa jo nyt stressiä, ja käyn Kelan terapiassa, ja sekin kurittaa kukkaroa, mutta on välttämätön menoerä, jotta pysyn työkykyisenä.”

”Minulla on nyt juuri ja juuri varaa vuokraan, ruokaan ja välttämättömiin lääkkeisiin. Olen kuntoutustuella ja saan noin 600 euroa kuukaudessa. Halvempaa asuntoa on etsitty nyt puolitoista vuotta tuloksetta. Leikkaus aiheuttaisi sen, ettei minulla olisi varaa joko riittävään ruokaan tai kaikkiin lääkkeisiin, jotka syövät kuukausittain yli 100 euroa rahoista.

Muuttaisin Orpon suosittelemaan halvempaan asuntoon heti, jos sellaisia vain olisi tarjolla. Kummasti enemmän rahaa vuokranantajille ei ole laskenut vuokratasoa, vaan se on ainoastaan noussut viimeiset 8 vuotta. Jos nykyisen asunnon vuokra nyt taas nousee, joudun muuttamaan tästä pois enkä tiedä, missä sitten asun. Koska olen kuntoutuksessa ja Kelan varassa, en voi edes tehdä töitä, enkä ole lääkärin mukaan edes työkykyinen. Leikkaukset osuvat kovimmin meihin, joilla on jo valmiiksi todella vähän vaikutusvaltaa omiin tilanteisiimme. Krooniset sairauteni eivät vain katoa, vaikka Orpo kuinka patistaisi kokopäivätoihin.”

”Tulevat asumistuen leikkaukset poistavat oikeutemme asumistukeen kokonaan. Olemme nelihenkinen lapsiperhe: äiti, isä, 3-vuotias ja 4-vuotias lapsi. Olen päätoiminen opiskelija, ja ainoa tuloni on 400 euron opintotuki. En halua nostaa kallista, kovalla korolla olevaa opintolainaa. Mieheni on pienyrittäjä ja töissä aamusta iltamyöhään. Hän maksaa minimi-YEL-maksua ja nostaa palkkaa bruttona 3 000 euroa kuukaudessa. Minun on tämän vuoksi mahdotonta työskennellä koulun ohella osa-aikaisesti. Tukiverkkoa ei ole, ja jon-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

kun on lapset hoidettava. Minulla on opintojen kuluihin säästettyä rahaa, mikä mahdollistaa, ettei opintolainaa tarvitse välttämättä nostaa. Meillä on myös kiinnitetty rahaa säästötilille tulevaan omakotitaloomme lakisääteistä omarahoitusosuutta varten. Kun leikkaukset astuvat voimaan, yrittäjän tulot katsotaan toteutuvien tulojen mukaan ja vuosikautia säästämämme varat parempaa tulevaisuutta ja velatonta opiskelua varten otetaan tulona huomioon. Tähän lisättyä työtulovähennyksen poisto ajaa meidät tilanteeseen, ettemme saa penniäkään asumistukea vuokra-asuntoomme. Säästömme estävät myös toimeentulotuen nostamisen. Kovat ajat tulossa. Äänestin kokoomusta vaaleissa, mutta nyt kaduttaa. Näinkö pidetään yrittäjistä ja opiskelijaperheistä huolta? Voidaanko tätä estää?”

”Teen itse töitä teatterialalla, missä työ on ainakin minulle paljon pätkätoita, ja tuntimäärä ja palkka vaihtelevat rajusti sen mukaan, onko esimerkiksi esityksiä käynnissä. Tämän työn ohkeen on kuitenkin vaikea löytää muuta työtä, joka sopii, sillä oman alan töiden ennakointi on haastavaa, ja seuraavan viikon tilanne saattaa muuttua edeltävänä sunnuntaina.

Olen myös maisterintutkinnon loppusuoralla, joten aikakaan ei riitä toiselle työlle. Asun Helsingissä, koska alaani ei voi Suomessa opiskella muualla, ja minulla on jo nyt halvimmän pään asunto, mitä markkinoilla on. Koska en saa suurimmillaan kuin noin 7 000 euroa palkkaa vuodessa, en pystyisi maksamaan vuokraa ilman asumistukea. Joudun jo nyt nostamaan osan kuukausista toimeentulotukea, jos siinä kuussa palkka on pieni tai ei ole ollut ollenkaan töitä. Jos asumistukea leikataan luvatusi, joutuisin nostamaan yhä enemmän toimeentulotukea, jotta voisin asua jo nyt suhteellisen halvassa asunnossani.”

”Vuokran hinta nousee rajusti joka vuosi. Jo nyt on vaikeuksia saada rahat riittämään normaaliin elämiseen. Harrastukset olen joutunut lopettamaan, ihmisiä ei tule enää tavattua samalla tavalla, koska ei ole varaa lähteä vaikka kahville. Kaikki ruokatarjoukset on jo nyt hyödynnettävä, ei ole varaa lähteä hakemaan sitä, mitä mieli tekee, vaikka kyse olisi esim. vain jäätelötuutista. Sähkönhinnan kallistumisen jälkeen ruokien valmistusta on joutunut jo nyt miettimään: milloin laittaa hella päälle, ettei maksa liikaa, milloin uunissa voi tehdä jämäpataa, ettei tule liian kalliiksi, ja niin edelleen. Leikkaus veisi suunnilleen tuon sähkölaskun verran kuukausituloista, jolloin se on pois niistä loppuista rahoista, jotka jo nyt ovat erittäin tiukassa. Tilanne suoraan sanottuna pelottaa. Ei ole rikkaita sukulaisia auttamassa, ei keinoja saada lisätuloja. Kamala tilanne, ja näköjään pahenee vain.” — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

19.03 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tässä jatkuu salissa näiden historiallisten sosiaaliturvaetuuksien leikkausten käsittely. Olemme useamman tunnin ajan puhuneet näistä täällä salissa, ja nämä todella koskettavat todella monen suomalaisen perheen arkea. Minulta kysyttiin, miksi me vasemmistoliiton edustajat luemme täällä näitä ihmisten tarinoita, että ei niitä kestä kuunnella. Minä ajattelen, että vähintään se, että me kuunnellaan täällä näitä tarinoita, koska minä uskon, että nämä leikkaukset, joita nyt täällä salissa ollaan tekemässä, eivät kosketa kenenkään meidän arkea, mutta sen sijaan nämä koskettavat todella monen suomalaisen arkea. Ja siksi, arvoisa puhemies, jatkan näiden si-
taattien lukemista.

”Olen töissä Helsingissä opettajana, kahden ala-asteikäisen lähivanhempi. Asumme vuokralla kolmiossa. Todennäköisesti ei ole varaa lapsilla ja mulla enää harrastuksiin ja pitää kiristää lisää ruoan ostamisesta ynnä muusta sellaisesta, vakuutuksista minimiin. Ei ole

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

siis varaa olla opena Helsingissä, vaan pitäis mieltii joku muu toimeentulo. Mahdollisesti myös pienempi asunto, koska nyt jo asumme alueen halvimmassa kolmiossa. Epävarma olen siis tulevasta toimeentulosta ja mahdollisuudesta asua ystävien ja muun tukiverkon lähellä.”

”Sain tänään päätöksen asumistuesta, kun elokuussa putosin ansiopäivärahalta työmarkkinatuella. Tuo 143 euroa 50 senttiä kuukaudessa on nyt iso raha näin asunovelallislle. Tämän päivän päätös pelasti lähikuukaudet.”

”Nyt jo on tiukkaa, ja asumistuen leikkaus lisäisi taloudellista ahdinkoani, sillä työn saaminen ei ole helppoa.”

”Perheemme menettää asumistuen. Opiskelen tutkintoani loppuun ja teen keikkatöitä, puolisoni on vuorotyössä matalapalkka-alalla, jossa niin sanottua täyttä työviikkoa ei ole tarjolla, ja saa asumistuen lisäksi muun muassa soviteltua työttömyysturvaa lapsikorotuksella. Meillä on lapsi. Meillä on haaveena omistusasunto valmistuttuani, ja asp-säästöissä on reilu kymppitonni, joten emme ilmeisesti saa enää lainkaan asumistukea. Tilanteemme on siis ihan ok edelleen, kun säästöjä on, mutta kun useat tuet pienenevät, täytyy ehkä jopa purkaa koko asp-tili ja alkaa käyttää säästöjä elämiseen.”

”Menetän kotini eli pienen omistusasunnon sairauden, työttömyyden ja asumistukiuudistuksen takia — koska omistusasuntoon ei saa jatkossa tukea — ja joudun etsimään vuokra-asuntoa, jossa vuokra on todennäköisesti suurempi kuin omistamani yksion pieni yhtiövastike.”

”Joudun muuttamaan, vaikka en haluaisi. Seitsemässä vuodessa asunnosta on tullut kotini, naapureista ystäviä ja alueesta kotiseutuni. Asumistuen leikkaus pakottaa minut kuitenkin tähän ratkaisuun.”

”Olen kahden lapsen keskituloinen lähivanhempi ja talouden ainoa aikuinen. Asumme pääkaupunkiseudulla kaksiossa, jonka vuokra on noin 850 euroa kuukaudessa. Eli elämme ahtaasti.”

”Olen korkeasti koulutettu ja teini-ikästä saakka tehnyt töitä. Tälläkin hetkellä olen kokopäivätyössä naisvaltaisella alalla julkisella sektorilla. Saan asumistukea vuodesta riippuen 110—160 euroa kuukaudessa. Toisella lapsellani on erikoissairaanhoidon kontakti ja kaksi perussairautta. Kuitenkin molemmat sairaudet ovat sellaisia, joiden hoitoa ei Kelasta enimmäiskorvata, vaan lääkekattoon saakka lääkkeet maksavat 400 euroa kuukaudessa. Jos en hoida lastani asianmukaisilla lääkkeillä, niin sillä on kauaskantoiset seuraukset aikuisuuteen saakka. Ja se taas vaikuttaa lapsen kykyyn toimia tulevaisuudessa veronmaksajana. Pelkkä pallo äitiyspakkauksessa ei perheitä pelasta! Jokainen euro tulee tarpeeseen, jotta saan lapsille ostettua välttämättömät asiat. Kaikki kallistuu, joten on aika kohtuuton, jos nyt tuista leikataan. Pitäisikö meidän muuttaa seuraavaksi yksioon ja sen jälkeen kadulle?”

”Jos ei löydy isompipalkkaista työtä tai tule lottovoittoa, niin ei ole pääkaupunkiseudulla varaa enää asua. Eikä välttämättä muuallakaan. Olen yksinasuva, pienituloinen ihminen.”

”Asumistuesta lähtee ainakin viikon ruokaraha. En voi oikein muuttaakaan halvemmille alueille, mikäli mielin, että joskus voisin työllistyä. Yksinhuoltajana en voisi, enkä halua että työpäiväni venyisi vähintään kymmentuntiseksi työmatkoineen. Olen nimittäin toipumassa totaalista uupumuksesta, ja juuri päättyi vajaan vuoden sairausloma. Hirvittää todella, kuinka selvittää seuraavat neljä vuotta.”

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

”Ruoka on enää ainoa, josta voin leikata. Toinen vaihtoehto on jättää lääkkeet ostamatta.”

”Tällä hetkellä olen TE-koulutuksessa ja asumistuen piirissä. En todellakaan tiedä, mitä tehdä. Asun yksin, ja koulutus loppuu vuonna 2025.”

”Opiskelijana ja yksinhuoltajana asumistuen leikkaus — etenkin yhdistettynä mahdollisiin lapsiperheisiin kohdistuviin muihin leikkauksiin — tarkoittaisi vakavaa heikennystä toimeentuloomme. Terveydellinen tilanteeni ei toistaiseksi mahdollista esimerkiksi osa-aikatyön vastaanottamista, joten olemme ainoastaan eri tukien varassa. Kaavailtujen leikkausten myötä perustarpeiden täyttämisestä tulisi pienelle perheellemme kohtuuttoman haastavaa.”

Arvoisa puhemies! Totean, että aika monessa näistä ihmisten lähettämistä sitaateista on edelleen pieni toiveikkuus siitä, että josko sittenkään näitä leikkauksia ei tehtäisi. Toivon todella, että nämä leikkaukset eivät toteudu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä. Edustaja Mäky-nen on poissa. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

19.10 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esittämien asu-mistuen muutosten vaikutusten arviointi on ollut puutteellista. Se ei ole huomioinut laajo-jen sosiaaliturvan muutosten yhteisvaikutuksia riittävästi, ja vaikutusarvioiden käyttö laki-muutosten valmistelussa on ollut korkeintaan jälkikäteistä. Lyhyistä valmistelu- ja lausun-toajoista johtuen myöskään kansalaisjärjestöillä tai julkisella keskustelulla ei ole ollut mahdollisuutta pureutua lakiehdotusten vaikutuksiin riittävällä tavalla.

Vallitsevassa julkisen talouden vaikeassa tilanteessa yleisen asumistuen kustannuksia on hillittävä ja niistä on etsittävä merkittäviä säästöjä. Säästöt tulee kuitenkin toteuttaa niin, etteivät ne kohdistu kohtuuttomalla tavalla tai heikennä minkään ihmisryhmän tilannetta niin, että sen lähtökohtainen pärjääminen arjessa vaarantuu. Keskustan mielestä lapsiper-heiden asumistukea ei tule leikata vaan se tulee säilyttää nykyisellä tasollaan. Omistusasu-jat on pidettävä asumistuen piirissä, ja opiskelijoihin kohdistuvaa asumistuen leikkausta tulee kompensoida opintorahan tason korotuksella.

Arvoisa puhemies! Keskusta esittää vastalauseita ja seuraavia kolmea lausumaa:

1. ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa yleisen asumistukilain muutosten vaiku-tuksia erityisesti lapsiperheisiin ja tuo asiasta sosiaali- ja terveysvaliokunnalle selvityksen vuoden 2025 loppuun mennessä.”
2. ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lapsiperheköyhyyden vä-hentämiseksi.”
3. ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää vuoroasumisen huomioimista asumis-tuessa.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Werning, olkaa hyvä.

19.12 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä olevat yleisen asumistuen leikkaukset vaikeuttavat kaikista pienituloisimpien elämää ja etenkin niiden, joilla on jo ennestään vaikeuksia selviytyä arjen kuluista. Nämä historiallisen suuret ihmisten perus-turvaan kohdistuvat leikkaukset tulevat lisäämään merkittävästi köyhyyttä ja huono-osai-suutta täällä Suomessa.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Lähes kaikissa asumistukea saavissa ihmisryhmissä esitetyt muutokset leikkaavat asumistukea merkittävästi, suurimmillaan jopa yli 100 euroa kuukaudessa. Esimerkiksi tukiosuuden alentaminen 80 prosentista 70 prosenttiin vaikuttaa erittäin voimakkaasti kahteen alimpaan tulokymmenyksen kuuluvien ihmisten käytettävissä oleviin tuloihin. Näillä ryhmillä asumisen kustannukset ovat jo nyt niin alhaiset, että heillä on hyvin rajalliset mahdollisuudet siirtyä nykyistä edullisempaan asuntoon. Asumistukea maksetaan Suomessa noin 380 000 ihmiselle, joista lähes 75 prosenttia on yksin asuvia ja 15 prosenttia yksinhuoltajaperheitä. On siis kyse todella suuresta joukosta ihmisiä. Eikä tämä ole naurun asia eikä leikin asia, minkälaisia nämä vaikutukset ihmisten elämään tulevat olemaan erityisesti yksinasujien ja yksinhuoltajien osalta. Lapsiperheiden käytettävissä olevat tulot tulevat pienentymään, ja tämäkin hallituksen esitys lisää lapsiperheköyhyyttä entisestään.

Hallituksen yleiseen asumistukeen tekemien leikkausten myötä 50 000 tuensajaalta tuki poistuu kokonaan, ja Kelan arvion mukaan 15 000 ihmistä siirtyy suoraan toimeentulotuen asiakkaiksi. Tämä kasvattaa kuntien toimeentulotukimenoja ja luo asumistukea suurempia kustannusloukkuja. On täysin järjetöntä, että hallitus ajaa ihmisiä toimeentulotuen piiriin, joka on tarkoitettu viimesijaiseksi tueksi. Asumistukea koskevat leikkaukset eivät ole tarkoituksenmukaisia, jos ne kasvattavat toimeentulotukimenoja. Samalla vaikutusarvioiden mukaan asumistuen leikkaus ei tule laskemaan vuokratasoa eikä sillä tule olemaan merkittäviä työllisyysvaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Miten ihmeessä hallitus perustelee sitä, että asumistuen leikkaukset ohjaavat ihmisiä turvautumaan toimeentulotukeen, joka on hallinnollisesti raskas ja kallis tukimuoto? Eikö tämä ole ristiriidassa hallituksen tavoitteiden kanssa yksinkertaistaa ja keventää sosiaaliturvaa? Oletteko te hallituksessa ollenkaan pohtineet sitä, että tämä asumistuen leikkaus johtaa maksuvaikeuksiin ja vuokratavelkoihin ja sitä kautta myös häättöihin? Häättöjen lisääntyminen puolestaan vaikeuttaa hallituksen asunnottomuuden poistamista koskevia tavoitteita ja niiden toteutumista. Asumisneuvonta on todettu onnistuneeksi ennalta ehkäiseväksi palveluksi muun muassa vuokratavelkojen, asumisen häiriöiden ja häättöjen vähentämisessä sekä asumisen jatkumisen turvaamisessa. Palveluna asumisneuvonta on kustannustehokas ja tuo säästöjä auttamalla asukasta ennen ongelmien kärjistymistä. Onkin huolestuttavaa, että samaan aikaan asumisen tukiin kohdistuvien leikkausten kanssa hallitus on esittänyt talousarviossaan asumisneuvonnan taloudellisten resurssien puolittamista. Nyt on todettava, että tähän on aivan hölmöläisten hommaa.

Nämä asumistukeen kohdistuvien leikkausten seuraukset ovat kohtuuttomia ja tulevat lisäämään ihmisten pahoinvointia, huono-osaisuutta ja köyhyyttä. Hallituksen tulisi perua sosiaaliturvaan kohdistuvat leikkauksensa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

19.17 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Tänään on käsittelyssä jälleen yleisen asumistuen leikkaus, ja tähän on mittakaavaltaan yksi hallituksen suurimmista leikkauksista. En ihmettele ollenkaan, että tämä on vienyt salissa paljon tilaa. Kannatan edustaja Mattilan tekemiä esityksiä vastalauseesta ja lausumista, eli kannatan vastalauseetta ja näitä kolmea lausumaa.

Keskusta esitti vastalauseen ja vaihtoehdon hallituksen kohtuuttomille asumistukileikkauksille jo valiokunnassa, ja teimme sen siksi uudestaan myös tässä salissa. Keskusta esittää inhimillisempää mallia, joka säästää lapsiperheet ja omistusasujat kohtuuttomilta leik-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

kauksilta sekä kohtuullistaa tätä leikkausta myös muille asumistuen saajille. Vähävaraisia omistusasujia ei saa heittää tuen ulkopuolelle, kaikki heistä eivät tienaa hyvin. Hallitukselle olisi maksanut 85 miljoonaa euroa säästää perheet ja omistusasujat asumistukileikkauksilta. Se on huomattavasti pienempi summa kuin minkä te maksatte ministeritason ihmisten veronkevennyksistä, sikäli tämän asumistuen kohtuullistamisen olisi voinut tehdä kohtuu kevyin toimiin.

Hallitus olisi poistanut asumistuen omistusasujilta jo syyskuun alusta, mutta onneksi saimme valiokunnassa lykättyä sitä neljällä kuukaudella. Vetoan nyt hallitukseen: perukaa tämä tuen räikein leikkaus, joka osuu monilapsisiin perheisiin ja esimerkiksi niiden ikäihmisten ja vammaisten ihmisten koteihin, joihin on jo ehditty tehdä muutostöitä. Heille ei ole vuokramarkkinoilla korvaavia asuntoja saatavilla, ja mikäli sellaisia etsitään, kustannukset siitä yhteiskunnalle tulevat olemaan suurempia kuin nykytilanteessa pysyminen.

Suomessa on tällä hetkellä useita alueita, joilla on vain vähän vuokra-asuntoja. Erityisesti isoja perheasuntoja on todella vaikea löytää pienillä paikkakunnilla. Hiljentyneessä asuntomarkkinatilanteessa omistusasunnon myyminen voi olla myös mahdotonta tai sitten niitä lähdetään myymään räikeään alihintaan. Se tuskin on myöskään meidän etumme. Sen vuoksi toivon vielä, että hallitus harkitsisi yleisen asumistuen leikkauksen yksityiskohtia ja kykenisi katsomaan näitä malleja, joita olemme vaivalla valiokunnassa ja täällä salissa esittäneet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina, olkaa hyvä.

19.19 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssämme on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta. Hallituksen esitys jatkaa tätä Suomen historian suurimman sosiaaliturvan heikennyspaketin linjaa.

Yleisen asumistuen saajiin kohdistuu tässä esityksessä esitettyjen asumistuen muutosten lisäksi muita vuoden 2024 aikana suunniteltuja muutoksia, kuten työttömyysturvaan ehdotetut muutokset ja etuuksien indeksijäädytys. Työttömyysturvaan ehdotetut muutokset ja etuuksien indeksijäädytys lisäävät yleisen asumistuen ja viimesijaisen toimeentulotuen tarvetta. Toimeentulotuen asumismenoja koskevan sääntelyn muuttaminen puolestaan kiristää asumismenojen huomioon ottamista toimeentulotuessa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut asumistuen ja työttömyysturvan muutoksista ja etuuksien indeksijäädytyksien yhteisvaikutuksesta erillisen selvityksen. Tämän selvityksen mukaan pienituloisuus tulee kasvamaan. Perhetyypeittäin tarkasteltaessa havaittiin, että selvästi suurimmat vaikutukset kohdistuvat nuoriin, yhden hengen talouksiin ja nuoriin lapsettomiin pareihin. Lapsiperheisiin kohdistuvat vaikutukset ovat kokonaisuudessaan pienempiä kuin työikäisiin lapsettomiin kotitalouksiin. Valtioneuvoston onkin syytä huomioida eduskunnan käsiteltävänä olevien esitysten yhteisvaikutusten arviointien puutteet erityisesti niiden perus- ja ihmisoikeusvaikutuksien osalta.

Erityisesti esityksen vaikutuksia lapsiperheiden asemaan, toimeentulotuen käyttöön, asuntomarkkinoihin ja työllisyyteen tulee seurata. Ehdotettujen muutosten vaikutuksia sekä valtakunnallisesti että alueellisesti on tarpeellista seurata ja arvioida jälkikäteen. Perusturva seurataan myös ihmisoikeussopimukseen liittyen määräaikaisraportointien yhteydessä. Suomi on sitoutunut sekä YK:n että Euroopan neuvoston piirissä tehtyihin ihmisoikeussopimukseen. Näistä sosiaaliturvan kannalta tärkeimpiä ovat Euroopan neuvoston uu-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

distettu sosiaalinen peruskirja sekä YK:n taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva yleissopimus.

Arvoisa puhemies! Asumisen tukemisen tarvetta ei ole lueteltu perustuslain 19 § 2 momentissa sosiaalisena riskitilanteena. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin katsonut, että asumistuella on yhteys ja asumistuki on merkityksellinen myös perustoimeentulon turvan, välttämättömän toimeentulon ja huolenpidon kannalta.

On huolestuttavaa, että leikkaukset kasautuvat vaikutuksiltaan pienituloisiin ihmisiin ja perheisiin, joilla on jo lähtökohtaisesti vaikea selviytyä arjen kuluista etenkin kiihtyneen inflaation oloissa. Yksittäisetkin kymmenien eurojen vähennykset etuuteen ovat pienituloisille suuria. Kahta tai useampaa etuutta saavan kohdalla jo yksittäisenkin vuoden indeksitarkistuksien tekemättä jättämisen vaikutus kertaautuu, koska muutos kohdistuu samanaikaisesti useampiin etuuksiin. Mikäli moni perheenjäsen saa etuuksia, vaikutukset moninkertaistuvat.

Hallitus toteuttaa yleiseen asumistukeen useita muutoksia, jotka vaikeuttavat pienituloisten ihmisten arkista elämää. Esityksellä asumistukeen vaikuttavien tulojen vaikutusta kiristetään, tukiprosenttia lasketaan 80 prosentista 70 prosenttiin, ansiotulovähennyksestä luovutaan ja Helsinki siirretään alempaan tukiryhmään. Lisäksi yleinen asumistuki omistusasuntoihin lakkautetaan.

Esitys toteuttaa pääministeri Orpon hallitusohjelman säästölistaa ja talouden tasapainotamistavoitetta. Muutokset pienentävät yleistä asumistukea saavien käytettävissä olevia tuloja ja kohdistuvat pienituloisimpiin kotitalouksiin. Esityksellä ei arvioida olevan vaikutuksia työllisyyteen eikä vaikutuksia myöskään vuokratasoon. Sen sijaan esityksen arvioidaan lisäävän toimeentulotuen saajien määrää 15 000 kotitaloudella siirtäen asumisen tuen painopistettä viimesijaiseen toimeentulotukeen.

Esitys vaikuttaa 167 000 lapseen, joista on noin 107 000 yksinhuoltajatalouksissa, pienentäen lapsiperheiden käytettävissä olevia tuloja ja lisäten siis lapsiperheköyhyyttä. THL:n arvio hallituksen esityksien vaikutuksista on 100 000 uutta köyhää Suomeen. Järkyttäviä lukuja. Sanattomaksi vetää tämä hallituksen julma leikkauspolitiikka. Hyvä Tuomas ei joulua tuo heikommassa asemassa oleville, vaan paha Nuutti senkin pois vie Orpon hallituksen päätöksillä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

19.25 **Aki Lindén sd:** Arvoisa herra puhemies! Aloitan parilla sitaatilla. Ne eivät ole nyt minulle lähetetyistä kirjeistä — arvostan todella paljon sitä, että olette täällä kirjeitä lukee — vaan otan ne suoraan tästä mietinnöstä sivulta 7 alkaen. Siinä todetaan näin: ”Valiokunta kiinnittää erityisesti huomiota omistusasunnoissa asuvien lapsiperheiden asemaan, koska heiltä loppuu asumisen tuki kokonaan. Omistusasunnoissa asuvista yleisen asumistuen saajista 40 prosenttia on lapsiperheitä.” Sitä edeltävässä kappaleessa on virke: ”Omistusasuntoon liittyvän varallisuuden realisointi ei välttämättä ole mahdollista, erityisesti jos on kyse vanhemmasta asunnosta muuttotappioalueilla.” Sitten vielä sitaatti mietinnöstä, seuraavalta sivulta 8, kolmas kappale: ”Sosiaali- ja terveysministeriöltä saadun selvityksen mukaan muutokset pienentäisivät merkittävästi pienituloisten lapsiperheiden tukea ja siten lisääisivät lapsiperheiden pienituloisuutta.” Otin tähän kaksi erityisesti lapsiperheitä käsittelevää sitaattia. Me olemme puhuneet paljon tänään lapsiperheiden asemasta, siitä, minkälainen vaikutus sillä on lasten kasvuympäristöön, tulevaisuuden mahdolli-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

suuksiin, kenties jopa koulumenestykseen ja muihin asioihin, jotka ovat meidän kansakuntamme kannalta todella tärkeitä.

Varmasti on yhteiskunnassa tilanteita, ja omasta mielestäni ei nytkään olla kaukana siitä, etteikö taloudellista sopeutusta tarvita yhteiskunnassa, ehkä hyvinkin merkittävässä laajuudessa. Mutta minusta nyt tämä sopeutuksen nimellä kulkeva hanke, jossa useita eri työtömyysturvaan ja muuhun sosiaaliturvaan liittyviä etuuksia heikennetään, on erittäin rujo, koska se kohdistuu valikoituun pienituloiseen ryhmään ja sitten sen yhteisvaikutukset ovat, niin kuin täällä usein on todettu, erittäin merkittävät. Tilanne olisi jossain määrin erilainen, jos me tekisimme koko yhteiskuntaa koskevaa sopeutusta. Luulenkin, että keskustelu tulee väkisinkin kevätkaudella siirtymään, nimittäin taloustilanteen huonontuessa, siihen, että tällä tiellä, mitä nyt tehdään, ei käytännössä voida jatkaa.

Täällä budjettikirjan alkupuolella, missä tuloja käsitellään, on erinomaisen kuvaava luku. Ansiotulojen määräksi, siis ei verojen vaan ansiotulojen määräksi, arvioidaan Suomesa tänä vuonna 167 miljardia ja pääomatulojen määräksi 16 miljardia. Olen aivan vakuutunut siitä, että esimerkiksi yhden miljardin suuruisen sopeutuksen tekeminen kattavasti yhteiskunnassa niin, että se kohtelee oikeudenmukaisemmin eri tulonsaajaryhmiä, olisi täysin mahdollista tehdä, jolloin ei tämänkaltaisiin epäoikeudenmukaisuuksiin jouduttaisi, mistä nyt on kysymys.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

19.28 Jussi Saramo vas: Arvoisa puhemies! Vietimme vasta itsenäisyyspäivää, ja aika monissa puheissa toistui talvisodan henki. Ja todella, Suomi yhdestä Euroopan köyhimmistä maista osin yhteishengellä mutta osin sellaisella politiikalla, jossa haluttiin pitää kaikki mukana, nousi yhdeksi maailman rikkaimmista maista. Suomi oli maa, jossa käytiin samoja kouluja, maa, jossa armeija koski kaikkia miehiä, maa, jossa tiedettiin, minkälaista arkea muut elävät. Mutta valitettavasti täytyy todeta, että yhä enemmän meillä eliitti on kuplautunut omille asuinalueilleen ja osin huonolla kaavoituksella mutta myös monilla muilla huonoilla poliittisilla ratkaisuilla on myös pienituloisia ohjattu omille asuinalueilleen. Ja itse asiassa tämä hallituksen politiikka tulee sitä kehitystä kiihdyttämään. Kun ihmisiä, pienituloisia työntekijöitä, ajetaan pois työpaikkojen läheltä mahdollisimman kauaksi, ihmisillä ei ole varaa asua siellä, missä työpaikat ovat.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti tämä eriarvoistuminen ja eriytyminen näkyy myös täällä eduskunnassa. On käynyt kiusallisen selväksi, että salin oikealla laidalla ei ole haajuakaan siitä arjesta, missä ihmiset elävät. Ja koska asiantuntijoitakaan ei ole haluttu kuulla sen kummemmin valiokunnassa kuin täällä isossa salissa, niin on ollut minusta tärkeää, että vasemmistoliitto on tuonut, meidän eduskuntaryhmämme on tuonut, näitä ihmisten viestejä. Ainakin ne menevät sitten pöytäkirjoihin. Kukaan ei voi sanoa vuoden parin päästä, kun tilanne on pahentunut, että me emme tienneet.

Alan nyt lukemaan tässä muutamia otteita meidän saamistamme viesteistä:

”Ei pidä paikkaansa hallituksen lupaus, että eläkeläisten asumistuesta ei leikata, koska osa heistä kuuluu yleisen asumistuen piiriin riippuen asumisseurasta. Vaikuttaa köyhään vanhuuseläkeläiseenkin, koska hän asuu saman katon alla kroonisesti sairaan, mutta ilman sairauseläkettä olevan aikuisen tyttären kanssa.”

Seuraava lainaus: ”Olen korkeasti koulutettu filosofian maisteri, kulttuurin alalla työskentelevä helsinkiläinen. Olen myös vaikeasti sairaan 14-vuotiaan teinin ainoa huoltaja.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Lapseni on odottanut jo kaksi vuotta HUSin erikoissairaanhoidon pääsyä, ja sillä aikaa olen itse joutunut hoitamaan häntä 24/7. Olen kokopäivätoisissa, mutta vuosi sitten jouduin itsekin jäämään sairauslomalle lapsen tilanteen takia. Jos lapseni olisi saanut heti hoitoa, en todennäköisesti olisi joutunut sairauslomalle. Palkkani ei riitä asumiseen ja elämiseen normaalitilanteessakaan, mutta asumistuen, lapsilisän ja yksinhuoltajan elatustuen kanssa sinnitellään jotenkuten. Esimerkiksi harrastuksiin ei silti ole varaa, vaatteet ja tavarat ostetaan tai saadaan käytettyinä, mutta silti rahat ehtivät aina loppua ennen seuraavaa palkkaa ja loppukuu syödään kaurapuuroa ja makaronia. Nyt tämän uuden tilanteen myötä asumistuellä on vieläkin suurempi rooli, sillä yritämme sinnitellä vielä pienemmällä rahalla, sairauslomarahat loppuivat jo, ja nyt odotan kuntoutustukipäätöstä. Lapsen hoidon pitäisi alkaa nyt syksyllä, mutta kukaan ei osaa sanoa, kauanko siinä menee. Tällä hetkellä sairauslomani on vuoden loppuun, mutta todennäköisesti jatkuu ensi vuodelle. Jos asumistuki poistetaan, en tiedä, missä asutaan, teltassa jossain varmaan. Kulttuuri- ja taidealalla on hyvin paljon kaltaisiani korkeasti koulutettuja naisia, jotka tekevät asiantuntijatyötä, mutta palkat eivät riitä elämiseen, varsinkaan jos elää yksin ja on lapsia hoidettavana. Tuntuu käsittelemättömältä, että palkalla ei tule toimeen, mutta Helsingissä se on mahdollista. Asumistuki on välttämätön apu tässä, vielä enemmän tietysti nyt, varsinkin tässä sairastumisessa.”

Ja seuraava lainaus: ”Olen yksinhuoltaja ja varhaiskasvatuksen lastenhoitaja. Palkkani ei riitä yksinään kattamaan asumiskuluja. Asun kahden lapsen kanssa kolmiossa, minä nukun olohuoneessa. Olen todella huolissani tilanteestamme, koska toisen lapsen lapsilisäkin päättyy keväällä ja minulle on luvattu kesäksi vain osa-aikaisesti työtä. Ja ansiosidonnaistakin olisi mahdotonta saada, koska työssäoloehto, 12 kuukautta, ei täyty varhaiskasvatusalalla. Sopimukset tehdään yleensä maksimissaan elo–toukokuulle, kuten koulun opettajillakin. Eli hallituksen monet päätökset kohdistuvat juurikin minun tilanteeseeni moninkertaisesti.”

Ja vielä yksi lainaus: ”Tällä hetkellä saan asumistukea 148 euroa kuukaudessa. Työskentelen täydellä työajalla varhaiskasvatuksen lastenhoitajana. Lisäksi olen pian 11 vuotta täyttävän erityislapsen yksinhuoltaja. Asumme Helsingin kaupungin työsuhteasunnossa, joka on lähellä työpaikkaani. Asunnon vuokra on karannut viime vuosien aikana jo kipurajan väärälle puolelle. Saamani asumistuki on ollut välttämätön osa budjettia. Pelottaa todella paljon yhtälö, missä menetän asumistuen ja samalla vuokraan tulee vuoden vaihtuessa taas sietämättömän suuri korotus. Asumme nyt jo kahdestaan kaksiossa, joten tuntuisi kasvavan lapsen yksityisyyttä ajatellen järkyttävältä ajatella, että meidän pitäisi muuttaa pieneen yksiöön. Tämän lisäksi niitä halpoja yksiöitä ei kasva joka oksalla. Luottotiedotomana on entistä huonommassa asemassa asunnon etsimisen suhteen. Vaikka elämme säästeliäästi, elämme aika lailla kädestä suuhun. Tuloni menevät vuokran lisäksi välttämättömiin laskuihin, lääkkeisiin ja ruokaan. Kasvava lapsi tarvitsee muun muassa vaatteita ja kenkiä. Itselle on harvoin varaa ostaa mitään. Joten mistä nipistän vielä? Omasta ruuastako? Omista välttämättömistä lääkkeistä? Tämä asia ahdistaa ja pelottaa todella paljon. Elämänlaatu heikkenee entisestään. Huolettaa, että tämä vaikuttaa väistämättä lapseeni. Nyt jo on vaikeaa peittää omaa huolestuneisuutta.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

19.35 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme tosiaan tätä asumistukiasiaa, ja sitä on pohdittu ja käsitelty täällä aika pitkään. Meillä nyt Suomessa on vaan

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

semmoinen tilanne, että meillä ei ole kovin paljon rahaa ja niitä euroja ei ole paljon. [Aino-Kaisa Pekonen: Ootteks te kuunnellu, mitä me on puhuttu?] Kuten on nähty, meillä on paljon velkaa ja korot ovat valtavat. Jostakin pitää miettiä, miten nämä rahat saadaan riittämään, että ne riittävät niille, jotka niitä eniten tarvitsevat. [Aki Lindén: Jostakin! — Aino-Kaisa Pekonen: Ministereille!] Asumistuki on nyt sellainen, ja tämä raha pitää tietenkin kohdentaa nyt niille, jotka tosiaan tarvitsevat eniten tätä asumistukea ja ovat sitten niitä eniten vähävaraisia. [Jussi Saramo: Te kohdennatte rikkaimmille!] Tukiprosentti laskee 80 prosentista 70 prosenttiin, ja asumisen kuntaryhmitystä muutetaan pääkaupunkiseudulla sillä lailla, että asumistuki ei ole ihan niin suurin sitten siellä.

Ja on selvä asia, että jos asumistukea ei saa ja ihminen ei tule toimeen, niin on olemassa toimeentulotuki, mitä sitten vielä kuitenkin saadaan. [Välihuuto vasemmalta] Että ei ihmisiä heitteille jätetä, ei missään nimessä ihmisiä heitteille jätetä. Mutta ne vähäiset rahat, mitä meillä on, pitää kohdistaa järkevimpiin kohteisiin ja heille, jotka niitä eniten tarvitsevat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

19.36 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Olen käynyt tämän läpi jo kahdesti tämän sosiaaliturvaleikkauspaketin yhteydessä, mutta jotta edustaja Reijonenkin pääsee kartalle, niin käydään vielä kerran. [Aino-Kaisa Pekonen: Just näin! — Aki Lindén: Ei se auta!]

Ei ole olemassa mitään pakkoa, että talouden tasapainottamiseksi pitäisi leikata pienituloisten sosiaalietuuksista. Silloin, kun valtiontaloutta halutaan tasapainottaa, voidaan joko lisätä tuloja tai voidaan vähentää menoja eli tehdä leikkauksia. Jos päätetään yksinomaan tehdä leikkauksia, niin kuin tämä hallitus teki valinnan, niin sen jälkeen voidaan leikata lukuista eri momenteista meidän budjetissamme. Jos päätetään leikata nimenomaan sosiaaliturvasta, kuten tämä hallitus teki valinnan, voidaan edelleen leikata joko rikkaiden sosiaaliturvasta, köyhien sosiaaliturvasta tai tasapainoisesti kaikkien sosiaaliturvasta. Tämä hallitus teki valinnan kohdentaa niistä sosiaalietuuksista vielä leikkaukset niihin kaikkiin pienimpiin, edustaja Reijonen.

Edustaja Reijonen, oletteko tietoinen, että veronalaisia sosiaalietuuksia maksetaan yhtä paljon suurituloisimmalle desiilille kuin pienituloisimmalle? Te teitte valinnan, että te leikkaatte nimenomaan niiltä pienituloisilta, ja se, että tällaiset poliittiset valinnat, arvovalinnat piilotetaan erilaisten pakkojen taakse, on vanha kikka, sitä käytettiin jo 1800-luvulla menestyksekkäästi, mutta se ei tarkoita, että se olisi totta. Erityisen kornia tämä perustelu tietysti on tässä tilanteessa, kun sitä taloutta ei edes tasapainoteta vaan siellä otetaan sitä velkaa sitten muihin tarpeisiin eli tehdään tällainen käänteinen Robin Hood, että varastetaan köyhiltä ja annetaan rikkaille.

Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa me olemme Suomessa niin tottuneet asiapolitiikointiin, että puhutaan paljon niistä asioista, tilastoista ja lausunnoista, mutta haluaisin kuitenkin korostaa vielä sitä, että tässä samalla me puhumme myös ihmisten kodeista, puhutaan paikoista, joissa ihmiset asuvat, joidenka varaan he rakentavat turvansa, joissa toivoakseen voidaan olla omia itsejään ja elää yhdessä rakkaattensa kanssa. Kodilla itsellään on myös jotain semmoista merkitystä, joka ei ole tilastoitavissa, jolla ei ole taloudellisesti laskettavaa arvoa ja jonka menettämisen merkitystä on vaikea asiantuntijalausunnoilla ennakoida. Minusta on sääli, että se jää niin vähälle huomiolle tässä meidän keskustelussam-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

me, mutta olen ilahtunut siitä, että näissä ihmisten omissa kokemuksissa se nousee kuitenkin hyvin esiin. Sen takia luen muutaman tarinan lisää.

”Olen opiskelija ja pienyrittäjä. Asun opiskelijakämpässä, ja tuloni vaihtelevat kuukausittain, ja olen täysin riippuvainen, paljonko saan työtä kuukausittain vastaanotettua. Asumistuki on minulle erityisen tärkeä siksi, että se on antanut minulle taloudellista varmuutta aina, kun olen saanut vastaanotettua vähemmän työtä. Olen myös jo opintokuukauteni käyttänyt, joten asumistuki on ainoa tukimuoto, johon olen voinut tähän mennessä tukeutua. Mikäli sen suojaosa poistetaan ja menetän tuen tai suuren osan siitä, minun joko pitää lopettaa yrittäjäys tai opintojeni kustannuksella alkaa aggressiivisemmin etsimään keikkoja, joten valmistumiseni olisi näin ollen vaarassa. En halua kulua henkisesti puhki. Se ei ole vaihtoehto, sen jo kerran kokeneena, eli hätätapauksessa joutuisin toimeentulotuelle, jolloin hallituksen toivoma vaikutus tähän olisi päinvastainen kuin he yrittävät toimillaan saavuttaa.”

”Heka nostaa vuokria paljon. Selviäisin siitä kyllä, mutta asumistuen leikkaus pelottaa paljon. En yhtään tiedä, montako satasta menetän vuokrankorotusten ja leikkausten jälkeen. Osa-aikatyöni saattaa muuttua kannattamattomaksi ja vuokran omavastuu nousta liian kaa, jos asumistuen taso laskee muun pk-seudun tasolle ja tukea leikataan. Toivottavasti emme putoa toimeentulotuelle. En kykene koko-aikatyöhön, joten tilanne on epäreilu.”

”Monet syrjittyihin vähemmistöihin kuuluvat kaverini harkitsevat muuttoa pois Helsingistä, sillä asuminen tulee mahdottomaksi kaikkien tukien leikkausten takia. Itsekin mietin, miten tulen toimeen osatyökykyisenä. Työkykyni ei tästä parane, enkä työllisty yhtään enempää, vaikka asumistukea leikataan. Kaikki menot säilyvät samana, vaikka ruokaan ja asumiseen menevät tuet pienenevät. Jos samaan aikaan vielä poistetaan tukien suojaosuudet, en voi enää tehdä edes keikkatyötä.”

”Yksinhooltajana kauhunsekaisin tuntein olen näitä miettinyt. Tämä taas on johtanut unettomiin öihin. Pelkään uupuvani täysin tai sairastuvani joko psyykkisesti tai henkisesti tämän raskaan kuorman alla, nämä kun ovat asioita, joihin me tavalliset pienipalkkaiset ihmiset emme voi vaikuttaa.

Olen toiminut 20 vuotta kaupungin palveluksessa lastenhoitajana. Palkka on surkea. Tästä syystä päätin kouluttautua enemmän, ja opiskeluni alkavatkin nyt syksyllä. Stressin määrää ei voi millään mittarilla enää mitata, koska aikuiskoulutustuki, joka on myös päätetty lakkauttaa, on ainoa kanava mahdollistaa ammattitutkinto omassa tilanteessani. Asuminen on kallista, eikä mistään tahdo löytyä halvempaa asuntoa, kun nyt jo asumme lapseni kanssa halvimmassa mahdollisessa vuokra-asunnossa. Yhteen harrastukseen lapselleni on toistaiseksi ollut varaa, mutta jatkossa tämäkin voi käydä mahdottomaksi, kun on valittava ruuan ja arjesta selviytymisen välillä. Olen joutunut miettimään myös sitä, selviämekö taloudellisesti opiskeluajastani vai joudunko luopumaan ajatuksesta kouluttautua lähihoitajaksi. Tukiverkostoa minulla ja lapsellani ei ole. Elämä tuntuu selviytymistaistelulta ja raskaalta.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

19.43 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Sen lisäksi, että täällä on paikalla todella vähän hallituspuolueiden edustajia — on ollut koko tämän ajan, kun näitä sosiaaliturvavaleikkauksia on käsitelty — on pakko sanoa, että hämmästyttää, kuinka ohuella asiapohjalla täällä argumentoidaan. Toistetaan tällaisia populistisia väitteitä valtiontaloudesta.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Se tuntuu jotenkin epärealistiselta myös siitä näkökulmasta, että vasemmistolaisilta kyllä aina edellytetään, että kotiläksyt on tehty todella huolella ja faktat ovat todella hyvin hanskassa, mutta sitten toiselta laidalta voidaan siis ampua ihan minkäläistä vain tyhjää väitettä, joka ei millään tavalla pidä paikkaansa.

Nyt, kun edustaja Sillanpää on täällä salissa, toivon, viitaten teidän puheenvuoroonne, jonka piditte aikaisemmin tänään, että jatkossa mietitte tarkoin, millä tavalla ihmisistä puhutaan täällä. Vaikka olisikin niin, että ei ollut tarkoitus loukata, niin ainakin itse olen saanut jo palautetta siitä, esimerkiksi yhdeltä rintasyöpään sairastuneelta, että hän ei yksinkertaisesti voi sille mitään, ettei hän ole siinä kunnossa, että voisi hakea töitä, koska se parantumisprosessi on ollut niin hyvin pitkä. Te valitsette tietoisesti, että otatte kärjeksi ne yksittäistapaukset, joissa ihminen jää kotiin eikä hae töitä, sen sijaan, että puhuttaisiin niistä kymmenistä tuhansista ihmisistä, jotka yrittävät löytää töitä. Niin kuin näissä kokemustarinoissakin tulee ilmi hyvin selkeästi, nämä ovat ihmisiä, jotka tekevät kaikkensa, jotta he olisivat tämän yhteiskunnan täysivaltaisia jäseniä. He tekevät täysin mahdottomissa olosuhteissa pienellä palkalla töitä, ja hyvin monet näistä ihmisistä ovat yksinhuoltajia — siinä tulee vastaan jo se lastenhoidon haastavuus, miten se saadaan järjestymään, jos on esimerkiksi vuorotyössä ja näin. Minusta silloin, kun konteksti on tämä, se, että valitsee siksi yhdeksi esimerkiksi iltapäivälehdessä nostetun yksittäistapauksen jostain ihmisestä, joka nyt on sitten valinnut, että hän on kotona mieluummin kuin hakee töitä, ei ole reilua tätä konaisuutta kohtaan.

Näissä kokemustarinoissa todella on tullut hyvin esille, kuinka tiukoissa elämäntilanteissa nämä ihmiset jo nyt yrittävät pärjätä ja selviytyä, ja se, mikä minusta näissä tarinoissa on myös koskettavaa, on se, että nämä vanhemmat ja usein yksinhuoltajat ovat hyvin huolissaan lasten pärjäämisestä tämmöisessä tilanteessa. Jokainen vanhempi varmaan haluaa omalle lapselleen parasta mahdollista tulevaisuutta, mutta he eivät pysty näissä tilanteissa aina sitä tarjoamaan.

Jatkan nyt näistä kokemustarinoista:

”Olen työkyvytön ja tällä hetkellä työttömänä työnhakijana perustyöttömyysturvan varassa. Omistamani talo on ulosmitattu, ja laina on velkasovittelussa. Asumistuki mahdollistaa minulle maksaa oman osuuteni Kelan tukemasta terapiasta, joka on ainut mahdollisuus tervehtyä takaisin työkuuntoon. Jos asumistukea perutaan, ainut mahdollisuus jatkaa terapiaa ja tervehtyä on päättää velkasovittelu ja luopua kodista.”

”Asumistuen leikkaus työttömyyden pitkittyessä vaikeuttaisi olennaisesti elämääni. Pitäisi alkaa tinkimään jostain, ravinnosta, hammashoidosta ynnä muuta. Pitäisi varmaankin laittaa auto seisontaan ja ajaa 18 kilometriä pyörällä ruokakauppaan ostelemaan miinus 30 prosentin täplätuotteita.”

”Asumistukea menisi kokonaan alta. Isäni kuollessa koronaan perin häneltä pienen summan rahaa, en millään tavalla päästä huimaavaa. Se katoaisi alle vuoden sisällä asumistuen mennessä alta. Se on ainoa pesämunani ja ainoa mahdollisuuteni mihinkään muutamaa sataa isompaan ostokseen. Se on ainoa taloudellinen turvani. Asumistuen mennessä sekin pitäisi laittaa vuokraan. Yritän parhaani valmistua ja saada oman alan töitä. Minulla on keskittymishäiriö, enkä yksinkertaisesti kykene samaan määrään töitä kuin ne, joilla häiriötä ei ole. Asumistuen leikkaus tuntuu siltä, että kaikesta taistelusta huolimatta tulen joutumaan pohjalle.”

”Kelan työntekijänä näen ihmisten ahdingon päivittäin, kun vuokrat ovat kalliita eikä halvempia asuntoja ole tarjolla pääkaupunkiseudulla. Muutenkin jo nyt asiakkaiden on

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

haasteellista selviytyä vuokramenoista. Esimerkiksi toimeentulotuessa vuokramenot otetaan huomioon menona vain tarpeellisen suuruisina, esimerkiksi 694 euroon asti kuukaudessa yksinasujalta pääkaupunkiseudulla. Ei tämän hintaisia asuntoja ole paljon tarjolla. Nyt jos asumistukea leikataan, niin tilanne vain pahenee. Yksinasuja maksaa myös kaikki menot yksin, joten esimerkiksi köyhä eläkeläinen ja muutkin yksin asuvat joutuvat entistä tiukemmalle. On vastuutonta korottaa tänä aikana kaupungin asuntojen vuokria samalla, kun kaikkia muita etuuksia leikataan.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän minuutin mittaisen vastauspuheen vuoron edustaja Sillanpälle, jota nimeltä mainiten edellisessä puheenvuorossa puhuteltiin. — Olkaa hyvä.

19.50 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Korjaan nyt vielä kerran tässä nämä puheet, että nimenomaan he, jotka sairastuvat vaikka rintasyöpään, tarvitsevat näitä tukia ja ovat täysin oikeutettuja niihin. Samaten jos jotain muuta kriisiä elämässä tapahtuu, pitkäaikaissairautta tai muuta tällaista, niin heillehän nämä tuet kuuluvat, ja heidän oikeuksiaan halusin nimenomaan puolustaa. [Aino-Kaisa Pekonen: Mutta te leikkaatte ne! — Jussi Saramo: Heiltä leikkaatte!] Tällaisia ihmisiä, jotka valitsevat työttömyyden ideologisista syistä tai muista, nimitin varkaiksi. [Vasemmalta: Ja loisiksi!] Lisäksi haluaisin lukea tästä puheestani tämän osion, miten sanoin: ”meillä todella on ihmisiä, jotka ajattelevat, että heillä on oikeus loisia yhteiskunnan rahoilla siksi, että joku muu rikastuu”. Eli näitä ihmisiä en ole kutsunut loisiksi, vaan heidän ajattelutapaansa ja sitä, että he ajattelevat, että heillä olisi oikeus loisia. Korjataan siis nyt sen verran, että näitä ihmisiä en ole missään vaiheessa sanonut loisiksi. [Puhemies koputtaa] — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

19.52 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! Ehkä nyt edustaja Sillanpälle sen verran, että niiltä osin kuin olit samaa mieltä edustaja Honkasalon kanssa, olisi tärkeää, että viestität sen omalle ryhmällesi. Siellä varmasti tälle tiedolle olisi enemmän käyttöä.

Kun näitä kertomuksia tässä on nyt lukenut, niin se, mikä päällimmäisenä tulee mieleen, on se ero, missä me täällä teemme näitä päätöksiä, tämä ympäristö, ja se arkitodellisuus, missä monet asuvat. Pidän sitä kultaakin arvokkaampana, että saamme välillä muistutuksen siitä, että se on kovin erilaista siellä, mihin ne leikkaukset sitten osuvat, kuin noissa papereissa, mitä me täällä luetaan. Tietyllä tavalla ehkä näitä kertomuksia olisi pitänyt silloin olla lukemassa paikan päällä, kun hallitusohjelmaa alettiin sorvaamaan ja paperi oli tyhjä. Nyt monelta osin ollaan ikävä kyllä myöhässä. Mutta käydäänpä näitä nyt sitten vielä läpi tässä ja aloitetaan.

”Olen alle vuoden ikäisen vauvan yksinhuoltaja ja vanhempainvapaalla pienipalkkaista hoitajan työstä. Jos jo valmiiksi pientä saamaani asumistukea leikataan, joudun hakemaan toimeentulotukea, että saan vuokrani ja muut kulut maksettua, jotta jäisi rahaa ruokaan.”

”Varoja jäisi vähemmän muihin pakollisiin menoihin, kuten ruokaan ja terveydenhuoltoon, eli krooninen sairauteni pahenisi.”

”Teen osa-aikatöitä, koska kokoaikaisia ei vain ole tarjolla, eikä minulla ole mahdollisuutta muuttaa toiselle paikkakunnalle. Jos asumistuestani lähtee esimerkiksi sata euroa

kuukaudessa, se on suoraan pois jostain välttämättömästä, kuten ruuasta tai lääkkeistä. Asun jo nyt todella edullisessa vuokra-asunnossa, eli edullisempaan muutto ei ole ratkaisu. En myöskään ostele vaatteita tai muuta tavaraa, en juo tai polta. Minulla ei ole autoa, enkä juuri kulje bussillakaan. Jos Suomella menee kerran niin huonosti, miten on varaa antaa veronkevennyksiä? Miksi pitää ottaa heiltä, keillä vähiten muutenkin on? Myöskään suojaosan poisto ei lisää työpaikkoja, jos kokoaikaisia töitä ei vain ole. Tällöin aion itse jäädä ennemmin kokonaan työttömäksi, kun työnteko ei kannata.”

”Vuokra on nousemassa, ja omavastuu alkaa olla työttömälle mielenterveyskuntoutujalle liikaa. Halvempia sopivia asuntoja ei ole, ja mikäli tukia leikataan, pian en pysty asumaan enää omillani, mikä on minulle myös mielenterveyden kannalta tärkeää. Olisin hukassa, sillä minulla ei olisi paikkaa, minne mennä, ilman että laittaisin jo valmiiksi herkän mielenterveyteni alttiiksi riskeille.”

”Asumistuen leikkaus vaikuttaisi omaan elämäni käytännössä niin, etten saisi enää olenkaan asumistukea. Ihmiselle, joka on kroonisesti sairas ja parhaimpinakin päivinä osatyökykyinen, tämä on suuri muutos. Joutuisin kiristämään vyötä asioista, jotka elämässä ovat oikeasti tärkeitä ja olennaisia. Lääkkeet, ruoka — kenties jopa vanhempieni tapaaminen, koska bussilippuihin ei olisi enää niitä vähiäkään euroja. Oloni olisi nöyryytetty ja vihainen, sillä en voi työkyvyttömyydelleni mitään, ja tuntuu, että nimenomaan siitä minua — ja niin monia muita meistä vähävaraisista ja tavalla tai toisella terveysongelmien kanssa painivista — rankaistaan.”

”Meidän perheemme koostuu kahdesta aikuisesta, jotka molemmat ovat opiskelijoita, ja kahdesta alle kolmevuotiaasta lapsesta. Meille jokainen tukieuro on tärkeä ja elinehto. Jos asumistuesta leikataan, toisen meistä on pakko lopettaa yliopisto-opinnot kesken ja mennä töihin. Koska olemme koulutukseltamme ylioppilaita, se tarkoittaisi matalapalkkaista työtä, ja pahimmassa tapauksessa molempien täytyisi lopettaa opinnot kesken ja mennä töihin. Kaikki vuosien uurastus menisi hukkaan, ja yliopistopaikka menetettäisiin iäksi. Tarkoituksena on molempien valmistua ja päästä keskituloisten palkkoihin kiinni, joten tämä romahduttaisi meidän taloutemme iäksi ja köyhdyttäisi perhettämme suuresti pitkällä aikavälillä, pahimmassa tapauksessa loppuelämän ajan.”

”Saan Kelan työttömyyskorvausta, asumistukea ja toimeentulotukea. En ole työkykyinen pitkittyneen masennuksen johdosta. Terapiaa en saa, koska en pysty sitä kustantamaan. Luottotietoni menetin eron yhteydessä. Kaikki laskut olivat minun nimissäni, koska miehelläni ei ollut alun alkaenkaan luottotietoja. Velkaneuvonnassa sanottiin suoraan, että päästä laskut ulosottoon ja sitten nostat vaan toimeentulotukea elämistä varten, toimeentulotuessa kun ei huomioida lainoja ennen kuin ne ovat ulosotossa. Asun Helsingissä Rastilassa Hekan asunnossa 17-vuotiaan tyttäreni kanssa, ja jo nyt on vaikeuksia uusien kien saatikka uuden puhelimen hankkimisessa. Saan maksimiasumistuen, ja loppuosa maksetaan toimeentulotuen muodossa. Vuokra nousee ensi vuoden alusta noin satasella, ja siihen päälle nämä muut leikkaukset. Tilanne menee aivan mahdottomaksi. Nämä hallituksen toimet tulevat aiheuttamaan lukuisia häättöjä, jolloin lapsiperheitäkin joutuu kadulle. Tätäkö meidän hyvinvointivaltiossa halutaan, maailman onnellisimman kansan heikoimpien talleamista?”

”Olen omaishoitaja, ja mikäli asumistuen leikkaukset tulevat suunnitellusti voimaan, on minun ja vammaisen lapseni muutettava pois kodistamme, sillä menettäisimme 600 euroa kuukaudessa.”

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

”Työttömänä se vaikuttaa todella paljon. Kun vastike nousee ensi vuonna 128 euroa, niin vastike on 1 354 euroa, plus uutena tulee erillinen vesimaksu.” Veikkaan, että tässä puhuttiin vuokrasta.

”Olen yli 50-vuotias, ja on vaikea saada töitä. Työt loppuivat tammikuussa 2023, ja olen ainoa perheen elättäjä/yh-äiti, joten nuorimmat lapset joutuvat muuttamaan omilleen ja minä halvempaa asuntoon.” — Arvoisa puheenjohtaja, kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Muistutan, että salissa teitittelemme edustajakollegoita. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

19.59 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Minusta on tärkeää, että kaikki edustajat tässä salissa muistavat, että ne päätökset, mitä me teemme, vaikuttavat oikeiden ihmisten oikeaan elämään, ja siksi jatkan ihmisten tarinoiden lukemista.

”Minulta lähtisi luultavasti asumistuki kokonaan. Asumistuki on asia, joka on auttanut minua pärjäämään yh-arjessa, kun hinnat ovat nousseet hyvin paljon: vuokra, ruoka, sähkö, omaan sairauteen tarvitsemani pakolliset lääkkeet, peruseläminen.

En tiedä, miten pärjäisin tulevaisuudessa ja kuinka teen lapsen tarvitsemia hankintoja, joita olen pystynyt tekemään, kun asumistuki on ollut pienenä apuna. Saamamme 100 euron asumistuki on auttanut hyvin paljon.

Valitettavasti nopeasti kasvavalle teini-ikäiselle pojalle ei läheskään kaikkea löydy käytettynä. Asun lapseni kanssa pienimmässä mahdollisessa asunnossa, jossa voimme asua. Vuokra on silti 800 euroa kuukaudessa. Säästän kaikessa, jossa voin. En osta itselleni mitään. Ei ole autoa, julkisilla kuljen hyvin harkitusti. Kauppaa varten teen tarkan listan ja budjetin koko kuukaudelle.

Olen jättänyt kaiken turhan pois jo vuosia sitten, mutta enää ei palkasta jää käteen edes pientä säästöä, joka mahdollisti puskurin rakentamisen, jos esimerkiksi lapsi tarvitsee äkkiä jonkin asian tai tulee yllättävä lääkkeitä vaativa sairaus.

En itse ole käynyt edes hammaslääkärissä aikoihin, koska siihen ei yksinkertaisesti ole varaa.

En ole oikeutettu toimeentulotukeen mutta kohta en myöskään asumistukeen. Palkka ei kuitenkaan riitä elämiseen, vaikka suhteessa 2 600 euron palkalla pitäisi tulla toimeen valtan mukavasti. Näin ei kuitenkaan ole.

Tämä on hyvin erikoinen tilanne hyvinvointivaltiossamme. Monella on paljon huonompi tilanne kuin minulla. Sydämeni särkyy heitä ajatellessa.

Suututtaa suuresti, kun ihmisiä kehoitetaan tarkkailemaan kulutustaan. Olen viettänyt lukemattomia iltoja laskelmien parissa tehden suunnitelmia, miten voisin tästä vielä vähentää. Mihinkään turhaan ei rahaa vaan mene. Hinnat ovat nousseet aivan liikaa.”

”Asumismenoni ovat noin 300 euroa kuukaudessa. Saan asumistukea nyt ensimmäistä kertaa jäätyäni yksinhuoltajaksi, 200 euroa kuukaudessa. Ilman asumistukea ja työttömyysturvan lapsikorotuksia tuloni olisivat noin 400 euroa pienemmät kuin nyt. Lasten isä on vammautunut ja saa vain toimeentulotukea sekä asumistukea vuokratyönsä.

Asun maalla vanhassa talossa, mitä ei saisi myytyä. En saa mistään vuokra-asuntoa, mihin minulla olisi varaa, mihin saisin ottaa eläimen ja mahtuisimme. Vuokra olisi satoja euroja suurempi kuin nykyiset kustannukset, ja silloin saisin asumistukea kattamaan vuokran, mutta se tulisi valtiolle paljon kalliimmaksi.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Kerrottakoon vielä, että olen vaikeasti sairas ja vain sen takia työtön, koska en hakemuksista huolimatta pääse eläkkeelle. Pelkään, miten saan lapseni hoidettua vielä vähemmillä tuloilla, kun nytkin olemme jo eläneet reilusti alle köyhyysrajan vuosikautia.”

”Asun paikkakunnalla, jossa on asutopula. Vuokrahinnat ovat korkealla, ja oma vuokrani, 520 euroa, on paikkakunnallani matala. Kuukausittaiset tuloni ovat opinto- ja asumistuki, yhteensä 636 euroa. Vuokran jälkeen minulle jää 116 euroa, josta maksaa kaikki muu.”

”Olen pienituloinen työssäkäyvä yksinhuoltaja. Asumistuen leikkaus vaikuttaisi todella paljon — nytkään eivät rahat meinaa riittää. Sitten on mentävä sossun luukulle.”

”Olen työssäkäyvä yksinhuoltaja. Asumistuen leikkaamisen myötä menettäisin luultavasti asumistuen. Tämä tarkoittaa käytännössä, ettei minun kannata jatkaa haastavassa työssä tienaten 2 450 euroa nettona vaan tehdä matalapalkkaisempaa, henkisesti kevyempää työtä, jotta olisin oikeutettu tukeen ja säästäisin näin henkisiä voimia lapsiperhearjen pyörittämiseksi, jolloin haitta olisi pienempi. Näin käteenjäävä rahasumma olisi lähes sama matalapalkkatyö plus asumistuki -kombolla kuin nykyinen sosiaalialan työ.”

”Asun Helsingissä asumisoikeusasunnossa kaksin lapseni kanssa. Olen yksinhuoltaja. Olemme muuttaneet asumisoikeusasuntoon vuosi sitten siksi, että siten saimme asumiskustannuksia laskettua ja pystyimme jäämään pitkäaikaiselle asuinalueellemme Itä-Helsingissä. Jos asumistukea nyt leikataan, niin meillä ei ole enää varaa asua kodissamme. Olemme asuneet lapsen koko elämän ajan samalla alueella. Lapsen kaikki kaverit asuvat nykyisellä asuinalueella, ja myös omat verkostoni ovat täällä. Aiotut leikkaukset huolettavat, ja olen pakon edessä alkanut katsomaan asuntoja muilta alueilta, jopa toisista kaupungeista. Olen koulutukseltani kuvataiteen maisteri ja käyn osa-aikatyössä. Haen joka kuukausi lukuisia työpaikkoja ja taideapurahoja, muttaalani työllistää huonosti. En saa riittävästi toimeentuloa työstäni, vaikka ponnistelen kuinka. Usein joudumme ostamaan ruokaa jopa luottokortilla. Jos suojaosat ja lapsikorotukset poistetaan, taloutemme romahtaa täysin. Tulevat leikkaukset ahdistavat ja valvottavat öisin.”

”Koko elämäni muuttuisi täysin erittäin huonoon suuntaan. Stressaan jo nyt, kuinka tulen selviämään asumiskustannuksista, ruuasta ja välttämättömistä laskuista. Olen kuusi vuotta tehnyt osa-aikatyötä hoitajana. Se ei ole ollut minun valintani vaan työnantajan. Samaa aikaan olen jatkuvasti hakenut koko-aikatyötä, mutta ironista kyllä, työvoimapolua ei näytä olevan puheista huolimatta. Työn hakeminen on jo lannistunut aika paljon, koska kun täytät satoja hakemuksia ja käyt haastatteluissa, niin se on yhtä tyhjää kanssa. Työn hakeminen on jo sinänsä rankkaa ja aikaavievää. Olen yli 50-vuotias, minulla on kolme ammattitutkintoa ja yksi työvoimatoimiston järjestämä koulutus, suositukset ja hyvät työtodistukset. Silti en ole onnistunut. On loukkaavaa, että Petteri Orpon hallitus leimaa minut laiskaksi. Jos leikkaus tulee, pitää toivoa, että jaksan edes tätä osa-aikatyötä tehdä. Se, että matto vedetään jalkojen alta, on viesti hallitukselta, etten ole tarpeeksi hyvä maallemme, minua ei tarvita, olen rasite.”

”Jätän jo nyt tarpeellisia reseptilääkkeitä ottamatta, koska rahat eivät minusta riippumattomista syistä yksinkertaisesti riitä. Sanomattakin selvää, että tingin ihan kaikesta muusta ennen sitä. Ei kahvilakäyntejä, viihteellä käymisiä, sanomalehtiä, muita tilauksia. Se, että joudun maksamaan pienestä vuokra-asunnostani enemmän tulojen pysyessä samoina — en keksi, mistä enää voisin nipistää, ja tuloja en tule muualta saamaan.”

”Arkinen selviytyminen alaikäisen lapsen kanssa vaikeutuu entisestään. Jo nykyisellään tulot jäävät vajaiksi, kun yläkoululaisen kulutus kasvaa ja meidän kummankin lääkekulut

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

kasvavat. Harrastuksista sekä vaatehankinnoista ja tietoteknisistä digilaitteista on luovuttu lähes kokonaan tai on hankittu halvinta. Lomamatkalla ei olla käyty vuosiin.” — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Meriluoto.

20.06 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Nämä hallituksen leikkaukset osuvat juuri niihin ihmisiin, jotka vastentahtoisesti joutuvat turvautumaan sosiaaliturvaetuuksiin, siis juuri vaikka niihin, jotka rintasyövän takia ovat esimerkiksi osa-aikatyökykyisiä tai työkyvyttömiä — juuri heihin, ja heitä on valtavasti. Näissä meidän lukemissamme tarinoissa tulee esille muutamia sellaisia elämäntilanteita, mutta niitä on paljon lisää. Silti koen tärkeäksi, että näitä täällä luetaan, koska selvästi vieläkin hallituspuolueiden edustajien on vaikea ymmärtää, millaisiin elämäntilanteisiin nämä leikkaukset osuvat.

Niinpä, arvoisa puhemies, jatkan sitaattien lukemista.

”Asun Hekan vuokra-asunnossa. Ensi vuonna vuokraani korotetaan oletettavasti 13 prosentilla, mikä tarkoittaa 85 euron nousua kuukautta kohti. En ole edes uskaltanut tehdä laskelmia, kuinka paljon enemmän asumiseni tulee kurittamaan kukkaroani, mikäli leikkaukset asumistukeen astuvat voimaan. Halvempi vuokra asunto ei ole tähän ratkaisu, sillä sellaisia ei pääkaupunkiseudulta juurikaan löydy, ja lähtö omasta rakkaasta kodista taloudellisen epävarmuuden keskellä tuntuu ajatuksenakin jo riipaisevalta. Olen pienituloinen opiskelija. Käyn töissä, suoritan opintoja ammattikorkeakoulussa. Opinnot eivät alkuunkaan olisi olleet minulle mahdollisia ilman aikuiskoulutustukea, jonka olen jo käyttänyt loppuun. Alkuvaiheessa suunnittelin talouttani fiksusti. Sain säästettyä rahaa aikuiskoulutuksesta, sillä tiesin, ettei sitä makseta koko opintojen ajalta. Silti rahani eivät tahdo riittää kaikkeen tarpeelliseen. Opiskeluun käytettävää kapasiteettia kuluu hurja määrä, kun omaa taloutta täytyy jatkuvasti tarkkailla ja pelätä, että pienikin takaisku saattaa ajaa elämäni ahdinkoon. Tällä hetkellä vaakalaudalla on valmistumiseni tavoiteajassa, ja pelkään, että menetän myös mahdollisuuden saada opintolainahyvityksen. Katson eläväni kuin mallikansalainen ja tekeväni parhaani tilanteessa, jossa olen. Kun pääministeri itse nauttii itselleen keplottelemastaan verohelpotuksesta, osallistun minä näihin talkoisiin oman hyvinvointini kustannuksella ja tahtomattani. Kuinka hallitus voi olettaa, että tällaisesta päätöksestä ei seuraa lisää yhteiskuntaa kuormittavaa huonovointisuutta? Itse en ainakaan voi hyvin. Pelko tulevasta ahdistaa, vaikken olekaan niin vaikeassa tilanteessa kuin moni muu tässä maassa.”

”Työttömänä vajaatyökykyisenä yksinasujana en kykene pitämään nykyistä vuokra-asuntoani, jos leikkaukset toteutuvat. Työttömyyskorvaus on bruttona 1 035 euroa kuussa, käteen alle tonni. Vuokra ilman asumistukea on 560 euroa.”

”Työskentelen freelancerina, ja alallani vakituiset työ sopimukset käyvät ylipäättään yhä harvinaisemmiksi. Teen tällä hetkellä kolmea työtä enkä pidä lomiam, mutta kuukausitulot jäävät silti useimmiten alle 1 800 euron kuussa. Pärjään siedettävästi, sillä suuria menoja ei ole. Asun pienessä asumisoikeusyksioss, jossa on maltillinen vuokra. Säästöjä ei tietysti kerry, mutta se ei haittaa niin kauan kuin en esimerkiksi sairastu tai uusi pandemia ei aiheuta työpaikkojen sulkemista. Jos asumistukea leikataan, eivät tuloni yksinkertaisesti riitä. En tiedä, mitä tekisin, sillä halvempaa asuntoa en pääkaupunkiseudulta löydä. Valitettavasti myös työmahdollisuudet ovat täällä. Jos muuttaisin väljemmille vesille halvan vuokratason perässä, minulla olisi yhtä vähän varaa elättää itseni, sillä työtä olisi vähemmän.”

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

”Asumistukemme, noin 150 euroa, katoaa kokonaan, sillä minulla ja puolisolllani on vähän reilut 10 000 euroa säästöjä. Puolisoni on opiskelija, ja hän on säästänyt opiskeluja varten, sillä ei saa opintotukea. Säästöt ovat vuosikausien kovan työn tulosta. Ruokakuntamme tulot ovat yhteensä kahdelta hengeltä alle 2 000 euroa kuukaudessa eli alle 1 000 euroa henkilöltä.”

”Minun taloudellinen tilanteeni on jo nyt tiukilla, sillä en saa tarpeeksi tukea opiskeluun. Ahdistaa tulevat leikkaukset. Millä rahalla ostan ruokani ja millä rahalla pidän hyvinvoinnistani huolta, kun kaikki rahat menevät nyt jo vuokraan ja asumiseen?”

”Joutuisin etsimään edullisemman eli todennäköisesti myös paljon pienemmän ja huonokuntoisemman vuokra-asunnon itselleni, teinille ja vielä syntymättömälle lapselleni. Asumme nyt kolmiossa kivalla alueella lähiössä. Tästäkö pitäisi kolmen asujan sulloutua kaksioon? Teini tarvitsee ehdottomasti oman huoneen ja minä ja vauva yhden makuuhuoneen. Toinen vaihtoehto on muuttaa edullisemmalle paikkakunnalle tai kokonaan pois pahoinvointi-Suomesta. Kumpikaan näistä ei onnistu vielä. Teinillä on peruskoulu kesken, ja muutimme vasta keväällä Vantaalta Helsinkiin. Aikamoinen vaiva siis koituu minulle, ja lisää suuria elämänmuutoksia tulee siis vielä jatkossakin, jos tämä hallituksen pelleily jatkuu.”

”Olen kahden lapsen yksinhuoltaja ja terveyteni vuoksi tällä hetkellä 50 prosenttia osittaisella kuntoutustuella ja 50 prosenttia töissä. Kummallakin alaluokkalaisella lapsella on neuropsykiatrisia haasteita, ja he vaativat tavanomaista enemmän tukea arkeen. Onnen kaupalla saimme lasten kanssa jäädä avioeron jälkeen lasten synnyinkotiin, halpaan 70-luvun rivitaloomme. Muun muassa siksi, ettei perheessä ole autoa, rahaa menee vain ruokaan ja lasten tarpeisiin, ja saamme asumistukea. Olemme eläneet kädestä suuhun jo ennen hintojen nousua. Olisimme kodittomia, jos korkojen nousua ei olisi otettu huomioon asumistuessa. Korkojen nousun jälkeenkin asuntomme on edelleen kohtuuhintainen ja halvempi kuin puolet pienempi vuokra asunto. Jos asumistuki omistusasunnoista lakkautetaan, pitäisi hakeutua toimeentulotuen piiriin. Pahimmassa tapauksessa se tarkoittaisi sitä, etten voi enää jatkaa osa-aikaista työtä ja kuntoutusta takaisin työelämään, jos kriteerit toimeentulotukeen eivät silloin täyty. Jos meidän pitäisi muuttaa vuokralle lasteni hyvinvoinnin kustannuksella, asumiskulut nousisivat 200—400 euroa kuussa ja asumistuki nousisi saman verran. Kumpikaan näistä vaihtoehtoista ei kuulosta siltä, että valtion varoja säästyisi tai työnteko lisääntyisi.” — Kiitos, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Pekonen.

20.14 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Olen vähän pahoillani siitä, että edustaja Reijonen ehti jo poistumaan täältä salista, kun olisin toivonut, että myöskin hän olisi ollut kuuntelemassa täällä näitä tarinoita ja ehkä myöskin vaihtoehtoa hänen omille ajatuksilleen. Hän on täällä moneen kertaan todennut, että ei ole vaihtoehtoa kuin leikata näistä pienituloisten ihmisten etuuksista, vedoten valtion tiukkaan taloudelliseen tilanteeseen. Mutta toistan täällä, että edelleen nämä ovat arvovalintoja.

Joku on myös arvellut, että me vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä olemme keksineet itse näitä ihmisten tarinoita. Se on kyllä aikamoinen juttu. Kyllä meistä aika moni on aikamoinen tarinankertaja, mutta tällaisiin tarinoihin emme mekään pysty. Sen takia, arvoisa puhemies, tälle seuraavan sitaatin lähettäjälle haluan lähettää erityisen rakkaat terveiset.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

”Minua totta tosiaan pelottaa aivan järkyttävän paljon nämä hallituksen jutut. Opiskelevana yksinhuoltajana minun tulot tulee tippumaan paljon, mikäli olen ymmärtänyt kaikki jutut oikein. Pelkään, kun jo nyt kaikki rahat menevät pakollisiin laskuihin, ruokaan ja lääkkeisiin, että mitä jos tapahtuu jotain, esimerkiksi sairastun ja joudun maksamaan lisälaskuja. Mitäs jos lapsista jompikumpi sairastuu ja saan lisää lääkekuluja? Miten pystyn opiskelemaan, kun nyt jo tingin omasta ruuasta, että lapset saavat varmasti ruokaa ja vaatetta päälle?

Olen vielä siinä hyvässä tilanteessa, että olen laskenut joka pennin tarkkaan ja pysyn budjetissa, mutta se budjetti tulee pienenemään. Ja se, minkä olen voinut käyttää lasten vaatteisiin ja kenkiin, nekin kirppikseltä, tulee häviämään täysin. Ei ole sitä puskuria, millä maksaa se ylimääräinen sairaalamaksu tai ylimääräiset lääkkeet. Minun ainoa toivo on, että tullaan saamaan toimeentulotukea. Vaan kun minulla on se opintolaina haettu ja se sopimuksella maksetaan syksyllä ja keväällä, niin saankohan edes sen toimeentulotuen? Minulla ei ole sitä tukiverkkoa, joka lapsille mitään tois. Kukaan ei tuo ruokakassia ovelle, jos rahat loppuvat.

Minun on pärjättävä täysin sillä rahalla, mitä saan. Jo nyt se on aivan liian pieni, kun kaikki kulut nousevat koko ajan. Iltaisin vaan itkettää, että mihin sitä joutuu. Jo nyt asuu halvimmassa mahdollisessa asunnossa, mihin mahdutaan, ja ne kaksiot ja yksiöt eivät paljon tätä halvempia ole, joten hyöty ei olisi paljon 100:aa euroa suurempi. Riittääkö rahat ruokaan vielä ensi kuussa? Riittääkö rahat, että saan lapsille uudet kengät joka kaudelle, kun talvi-, kevät-, kesäkengät kutistuvat kaapissa?

Kuinka kummassa hallitus on valmis ajamaan ihmisiä epätoivoon? Mitä kummaa ne luulevat saavuttavansa sillä, että köyhät ja sairaat köyhtyvät ja sairastuvat lisää? Eikö tule mieleen, että itsemurhat, perhesurmat, väkivalta ynnä muu lisääntyy, mitä ahtaammalle ihmiset ajetaan? Palvelut on jo nyt alhaalla, mielenterveystyö ei tuppaa taivaalta tarvitseville tippumaan, kun ei ole lisää resursseja siellä palveluissa.

Ei mulla muuta. Itkettää vaan tämä kamaluus.”

Puhemies! [Puhuja herkistyy] Tämä oli vähän liian läheltä, olen pahoillani. Mutta luen vielä muutaman meille lähetetyn sitaatin:

”Rahat loppuu yksinkertaisesti kesken. Ei olisi enää varaa matkustaa sukulaisten tai läheisten luokse, eikä heillä olisi varaa matkustaa minun luokseni. Myös ruokailua täytyisi rajoittaa reilusti, puhumattakaan harrastuksista ja vapaa-ajasta. Rahat eivät riittäisi myöskään säännöllisiin sairaalakuluihin, jotka ovat minulle pakollisia, joista Kela ei kuitenkaan korvaa senttiäkään koska olen työkykyinen eikä hoidon tarve johdu tapaturmasta.”

”Jos meiltä leikataan asumistukea, perheemme kärsisi, sillä olen opiskelija ja puolisoni palkkатыössä, ei millään huippupalkalla, mutta emme olisi siis myöskään oikeutettuja toimeentulotukeen, mikä taas ajaisi minut töihin kaikille liikeneville vuorokauden tunneille, kun puolisoni ei työskentele. Tämä olisi yhtä kuin että olisin pois lasteni ja puolisoni luota jatkuvasti tai joutuisin lopettamaan opintoni ja toivomaan, että löydän työmarkkinoille arvottomilla papereilla hyväpalkkaisen työn. En tiedä, miten me tästä selvitään.”

”Opiskelen sairaanhoitajaksi. Opintoihin sisältyy useita palkattomia harjoittelujaksoja, joiden aikana olen opintovapaalla nykyisestä lähihoitajan työstäni. Koska hallitus aikoo lakkauttaa myös aikuiskoulutustuen, on ainoa tuloni jokaiselta harjoittelujaksolta noin 400 euron opintoraha ja mahdollinen asumislisä. Lainaa saa ottaa kuukausittain 650 euroa.”

”Asun kahdestaan pienen lapseni kanssa Helsingin Kontulassa. Asunto on oma. Pelkästään hoito- ja korjausvastike ovat tuon 400 euroa kuukaudessa. Lainaa on vielä 150 000,

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

sillä vaikka asunto oli halpa, minulla ei ollut aiempaa pääomaa. Korkoa olen nyt maksanut yli 400 euroa kuukaudessa. Asumismenot ovat siis ilman pääomakseni kertyvää lyhennystä tuon 800 euroa kuukaudessa. En tiedä, mitä teen. Elämme jo nyt kädestä suuhun. Toki voisin vaihtaa asunnon pienempään, mutta se ei merkittävästi muuta tilannetta. Jos vaihtaisimme vuokralle, asumismenot kaksiosista olisivat vähintään tuon saman summan. Oli tilanne mikä hyvänsä, muutimme siis vuokralle tai pysyisimme omassa kodissamme, niin se on omalla kohdallani täysin kestäväntöntä. Toivottavasti en joudu lopettamaan opintojani.”

Arvoisa puhemies! Tässä minun osaltani nämä sitaatit, joita luin täällä eduskunnassa tämän asian käsittelyn osalta. Kello on jo aika paljon, töitä on tehty tänään aika paljon, ja huomaa, että oma jaksamisenikin rupeaa olemaan äärirajoilla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Lohi.

20.20 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Suomen taloudellinen tilanne on paljon synkempi kuin mitä osasimme ennakoidakaan. Valtio ottaa ensi vuonna velkaa 11,4 miljardia, ja velanotto tulee vaan kasvamaan seuraavina vuosina. Velkalaivaa ei käännetä, vaikka niin luvattiinkin. Ensi vuonna peräti 13 prosenttia kaikista valtion kuluista maksetaan velalla. Se tarkoittaa sitä, että meidän on pakko tehdä myös päätöksiä, joissa supistetaan meidän menoja, säästöpäätöksiä eli leikkauksia, mutta tarvitaan myös ennen kaikkea kasvua. Pelkillä leikkauksilla tämä maa ei tule nousemaan.

Mutta kun katsoo tätä hallituksen esitystä, niin jotenkin tulee mieleen muutaman vuoden takaa lehden otsikko, lehden, joka teki jutun nykyisestä valtiovarainministeri Riikka Purrasta, ja siinä luki, että Riikka Purra ei usko empatiaan politiikassa. [Vasemmalta: Se näkyy!] Minä uskon. On tärkeää, että jokainen päättäjä päätöksiä tehdessään asettuu, ja mitä vaikeampi päätös on, sitä enemmän pitää kyetä asettumaan niitten ihmisten asemaan, joita päätös koskee. Pitää olla kiinnostunut siitä, mitä todellisuudessa siellä arjessa tämä päätös tarkoittaa niille ihmisille. Tässä tapauksessa olen erityisen huolissani siitä, että samalla kun meidän velvollisuus on laittaa taloutta kuntoon, meidän yhteinen tehtävä on luoda tähän maahan toivoa, luoda ihmisille toivoa ja luoda yrityksille toivoa ja yrittäjille toivoa, jotta he uskaltaisivat luottaa tulevaisuuteen ja investoida tähän maahan, uskaltaisivat kouluttautua, perheellistyä, hankkia ammatin ja tehdä töitä tässä maassa, mutta se on surkea tilanne, jos me päätöksillä luomme ihmisille toivottoman tilanteen, sellaisen tilanteen, että he ajattelevat, että ylämäki on niin jyrkkä, että eivät tässä enää voimat riitä lähteä edes yrittämään kiikkumaan ylöspäin.

Näissä asumistukileikkauksissa minusta yksi suurimmista ongelmista — on varmasti monia muitakin ongelmia, me ollaan kuultu näitä tarinoita täällä — yksi isoista ongelmista, jota ei ole minusta hallituksen esityksessä huomioitu, on se, että ei ole todellisuudessa katsottu, mitä omistusasuntojen kokonaan poistaminen asumistuen tuen piiristä voi tarkoittaa yksittäisissä tapauksissa. Niitä talouksia on muuten yllättävän paljon, jotka saavat sitä. Ajatellaan vaikka hieman syrjempänä seutukaupungissa olevaa vammaista ihmistä, joka on saanut joskus hankittua omistusasunnon mutta on erittäin pienituloinen. Ei ole mitään järkeä, että me pakotamme hänet myymään sen asunnon — jos hän yleensä saa kaupaksi sieltä asuntoa — menemään selvästi kustannuksiltaan korkeampaan vuokra-asuntoon, ja hän saa sitä kautta tietenkin asumistukia paljon enemmän kuin saisi omistusasuntoon, mutta hän joutuu luopumaan siitä asunnosta. Yhteiskunta häviää siinä, hän häviää, kaikki häviävät siinä. Samaten meillä on yksittäisiä tilanteita, että monilapsista perhettä kohtaa työt-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

tömyys. Saattaa olla, että ovat satoja euroja, ääritilanteissa jopa yli tuhat euroa kuukaudessa nämä hallituksen leikkaukset yhdelle perheelle. Minusta tällaiset päätökset, joita nyt ollaan tekemässä, ovat omiaan ajamaan nämä ihmiset toivottomaan tilanteeseen. [Vasemmalta: Kyllä!]

Olen saanut itsekin muutamia soittoja ihmisiltä, jotka ovat kertoneet omasta tilanteestaan. On tullut soittoja opiskelijoilta, jotka ovat kysyneet, miten he pärjäävät ja mitä mieltä olet näissä leikkauksista. Heitä hirvittää, miten he tulevat toimeen ensi vuonna. Kun lähdetään sosiaaliturvaa uudistamaan ja tekemään säästötoimenpiteitäkin, ei pitäisi koskaan tehdä toimenpiteitä, jotka ajavat ihmiset viimesijaiselle sosiaaliturvalle eli toimeentulotuen piiriin. Se aiheuttaa myös tuloloukkuja. Nyt tässä on aivan selvästi tilanne, jossa ei ole arvioitu kokonaisuutena näitä, ja vaikka hallitus aloittaessaan lupasi pääministerin suulla, että kun tehdään vaikeita päätöksiä, niin katsotaan, että kukaan ei joudu kohtuuttomaan tilanteeseen, niin nyt joutuu. Nyt joutuu. Sen takia on minusta ikävä tällöisten päätösten edessä nyt olla.

Keskustan vaihtoehto olisi ollut erilainen. Mekin tunnustamme, että asumistukijärjestelmään on pakko ohjata säästöjä, mutta me olisimme katsoneet vähän kohtuullisuutta sinne ja pitäneet myös omistusasunnot asumistuen piirissä. Eihän siellä lainanlyhennyksiin sitä asumistukea saa vaan asumiskustannuksiin ja korkoihin, ja nyt kun korot nousevat, niin moni lapsiperhe on muutoinkin helisemässä tässä tilanteessa. Työttömyyden kohtaava ei välttämättä saa, vaikka haluaisi, töitä. Suhdanne on sellainen. Jos ajatellaan vaikka rakennusalan työntekijöitä, niin jos he joutuvat työttömiksi, niin vaikka kuin leikataan työttömyysturvaa, asumistukea, otetaan sieltä lapsikorotukset pois, ei se yhtään työpaikkaa tuo tähän maahan, se pitää myös tunnustaa rehellisesti. Siksi olen vähän pettynyt, että perussuomalaisilla, jotka ovat joskus historiassa olleet myös vähempiosaisen kansan puolustajia, nyt tuntuu, sosiaalisen omantunnon paikalle onkin tullut lompakko.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen.

20.27 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä kun käsitellään tätä asumistuen kokonaisuutta näiden kaikkien muidenkin sosiaaliturvaleikkausten jatkoksi, niin on hyvä todeta jälleen se asia, että en väheksy pätkääkään sitä tarvetta, joka liittyy julkisen talouden tervehdyttämiseen, tasapainottamiseen, ja varmasti tässä työssä myös koko sosiaaliturvajärjestelmä on syytä käydä läpi, mutta kun näitä päätöksiä tehdään, varsinkin tässä ajassa, niitä on syytä tehdä vakaassa oikeudentunnossa ja siten, että ne mahdollisimman hyvin toteuttaisivat yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta, ja tähän on se suurin virhe, jonka hallitus nyt omassa politiikassaan tekee, että se kaikissa päätöksissään onnistuu löytämään sen kaikista epäoikeudenmukaisemman tavan toteuttaa nämä päätökset.

Olen ymmärtänyt, että inhimillinen kärsimys tai empatia tai muut näihin liittyvät kysymykset eivät ole niitä, jotka tässä nyt hallituksen päitä tai hallituspuolueiden edustajien päitä suuntaan tai toiseen olisivat kääntämässä, mutta toivoisin, että ainakin kaksi asiaa nyt puhuttelisivat myös hallituspuolueissa.

Ensimmäinen liittyy siihen, että todella näillä sosiaaliturvaleikkauksilla, jotka hallitus tekee ja jotka useamman arvion mukaan ovat todella historiallisen suuret, kokonaisuudessaan noin 1,4 miljardia euroa, joihin myös tämä asumistuen leikkaus kuuluu, johtavat siihen, että toimeentulotukisaajien lukumäärä nousee uusimpien arvioiden mukaan jopa 100 000 henkilöllä — siis satatuhatta uutta henkilöä toimeentulotuen pariin, mikä tarkoittaa

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

taa sitä, että se hallituksen oma arvio toimeentulotukimenojen kasvusta ensi vuodelle, reilut 100 miljoonaa euroa, on luultavasti alakanttiin, ja luulisi, että ainakin tästä hallituspuolueidenkin edustajat olisivat huolissaan, onko todella järkevää siirtää ihmisiä ensisijaiselta sosiaaliturvalta viimesijaisen sosiaaliturvan piiriin, mikä tarkoittaa, totta kai, myös sitä, että näiden ihmisten osalta kannustinloukut nykyiseen verrattuna vain ja ainoastaan pahe-nevat.

Toimeentulotuki on useimmissa tutkimuksissa todettu kaikista passivoivimmaksi sosiaa-liturvan muodoksi, ja yleisesti ottaen aikaisemmin Suomessa on ollut tavoite, että pys-tyisimme välttämään sitä, että ihmiset tippuisivat toimeentulotuen varaan. Nyt hallitus on todella valinnut toisin ja on ottanut tietoiseksi valinnakseen myös sen, että toimeentulotu-kimenot tulevat radikaalilla tavalla kasvamaan.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, josta toivoisin, että se edes puhuttelisi hallituspuoluei-den edustajia, liittyä sitten näihin kannustinloukkuihin. Hallitushan on omaksi tavoitteek-seen asettanut, aivan järkevä tavoite, että puretaan kannustinloukkuja, eli toisin sanoen teh-dään työn tekemisestä kannattavampaa kuin työn tekemättä jättämisestä. Tässä tavoittees-sa yhdyn hallituksen julkilausuttuihin tavoitteisiin aivan 100-prosenttisesti.

No, nyt sitten kun katsotaan käytännössä, mitä todella tapahtuu, niin hallitus näillä toi-menpiteillä, joilla se ajattelee, että se parantaa tai purkaa kannustinloukkuja, se tosiasialli-sesti tulee vain luomaan niitä lisää. Täällä aikaisemminkin on todettu, että itse asiassa tämä hallitus tulee tekemään uuden Suomen ennätyksen kannustinloukkujen luomisessa, kun se lähtee romuttamaan näitä osa-aikatyön kannusteita, ja tämä tulee johtamaan siihen, että ih-miset, jotka tällä hetkellä tekevät osa-aikatyötä, esimerkiksi näiden suojaosien turvin, elik-kä heillä muu sosiaaliturva, on se sitten asumistuki tässä tapauksessa tai vaikkapa työttö-myysturva, ei laske siitä, että ottavat vähän työtä vastaan, sen sijaan, että he siirtyisivät ko-koaikatöihin, niin kuin hallitus ajattelee, tosiasiallisesti joutuvat kokoaikatyöttömyyteen, ja tältä osin työllisyys luultavasti tulee heikkenemään, ei siis paranemaan.

Onkin kuvaavaa, että hallituksen näissä omissa arvioissa työllisyysvaikutuksiksi, liit-tyen näihin sosiaaliturvaleikkauksiin, ei huomioida sitä, mikä on negatiivinen vaikutus näillä osa-aikatyön kannusteiden romuttamisilla. Tämä käy varsin selväksi, kun nyt varsin-kin katsotaan sitä työllisyyskehitystä viimeisten vuosien osalta, jolloin me näemme varsin-kin pandemian jälkeen itse asiassa tästä työllisyysasteen noususta, että iso osa selittyy juu-ri sillä, että osa-aikatyö Suomessa on yleistynyt. Joillekin se on vastentahtoista, mihin on pyritty puuttumaan, että jokainen saisi kokoaikatyön, mutta on paljon myös heitä, jotka ha-luavat tehdä osa-aikatyötä, ja tämän jo todistaa sekin, että jos nyt katsomme vaikkapa palk-kasummaa, joka on kehittynyt erittäin positiivisesti, sitten taas vastaavasti tehdyt työtunnit eivät ole siinä samassa vauhdissa kehittyneet, mikä todistaa oikeastaan sen, että osa-aika-työ on yleistynyt ja varsinkin osa-aikatyö niin ikäihmisten puolella kuin nuorempien puo-lella on entisestään yleistynyt.

On monia henkilöitä, jotka todella ovat pystyneet osa-aikatyötä tekemään näiden suo-jaosien turvin, mikä on johtanut siihen, että he ovat pystyneet tekemään edes vähän töitä, ja nyt kun hallitus nämä suojaosat poistaa, niin tämä tulee johtamaan siihen, että nämä hen-kilöt tulevat sitten jatkossa olemaan kokonaan työttömiä. Tämä on iso linjanmuutos siihen nähden, mitä viimeiset 10 vuotta ihan täältä vasemmalta oikealle ollaan ajateltu, että on paljon järkevämpää se, että jokainen tekisi edes vähän töitä, kuin se, että ei tehtäisi töitä ol-lenkaan, ja nyt todella hallitus tämän muuttaa.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Hallitushan on perustellut tätä muutosta sillä, että nämä suojaosat ovat lisänneet kannusteita muuntaa kokoaikatyö osa-aikatyöksi eli tietyllä tapaa vähentää omaa työpanostaan, mutta viimeisimmät tutkimukset ovat osoittaneet, että tällaista muutosta näiden suojaosien vaikutuksesta ei ole tapahtunut. Eli tällaista argumenttia en toivo, että myöskään hallitus enää käyttää, vaan tosiasiallisesti nämä suojaosat ovat vaikuttaneet niin, että ne ovat nimenomaan lisänneet niiden työn kannusteita, jotka ovat olleet kokonaan työttömänä näiden tukien varassa, ja näiden henkilöiden osalta todella nämä suojaosat ovat laskeneet työn vastaanottamisen kannusteita. Olisin toivonut, että mieluummin tällä linjalla olisi jatkettu, koska tämä olisi ollut pidemmän päälle myös työllisyyden kehittymisen näkökulmasta erittäin järkevää.

Toisekseen täytyy sanoa, että varsinkin asumistukeen kohdistuvat leikkaukset tulevat johtamaan siihen varsinkin kasvavien kaupunkien alueella, että monelle alalle, varsinkin palvelualoille, koittaa työvoimapula, kun henkilöillä ei ole enää varaa asua oman työpaikan lähetyvillä. Ja niin kuin tiedämme, näihin ammatteihin ei lähdetä kyllä pendelöimään kovinkaan kaukaa, ja senkin takia nämä hallituksen säästöesitykset ovat kyllä haitallisia tulevan työllisyyskehityksen näkökulmasta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö.

20.35 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin lämmin kiitos kollegoille, jotka ovat täällä jakaneet niiden ihmisten kokemuksia, joihin nämä leikkaukset osuvat, ja lujaa osuvatkin. Haluan kiittää myös niitä — olkoonkin erittäin harvalukuisia — hallituspuolueiden edustajia, jotka ovat rohkaistuneet näitä epäoikeudenmukaisia leikkauksia puolustamaan. Nämä harvat puolustuspuheenvuorot ikävä kyllä ovat osoittaneet, että nämä leikkaukspäätökset on todella taidettu tehdä ilman kovin hyvää ymmärrystä todellisista vaikutuksista ihan oikeiden ihmisten elämään tai sitten niistä vaikutuksista piittaamatta. Erityisen häiritsevä on tämä perustelu, että on vain pakko, nämä leikkaukset on vain pakko tehdä, koska se on minusta itse asiassa demokratiaa vähättelevä väite. Poliitikassa on kyse valinnoista, arvovalinnoista, ja teillä hallituspuolueissa on mahdollisuus ja myöskin velvollisuus vaikuttaa asioihin ja tehdä valintoja. Asumistuesta hallitus leikkaa, jos en ihan väärin muista, noin 150 miljoonaa euroa. Saman verran hallitus laittaa rahaa markkinoita vääristävään, tehostamaan ja ympäristölle haitalliseen teollisuuden sähköistämistukeen. Ja tämä on vain yksi monista vaihtoehdoista, joita hallituksella olisi ollut tällekin leikkaukselle.

Arvoisa puhemies! Hallituspuolueista on usein tämän syksyn aikana myös sanottu, että leikkaukset kohdistetaan tähän niin sanottu aktiiviväestöön, joka voi itse vaikuttaa omaan tilanteeseensa. No, ensinnäkin täällä on kuultu lukuisia esimerkkejä tilanteista, joissa ihmisillä ei todella ole mahdollisuuksia vaikuttaa. Ja siihenkään ei ole kukaan hallituspuolueiden edustaja useidenkaan kysymysten jälkeen suostunut vastaamaan, miten ihmeessä vaikkapa sen toimeentulotuen varaan tipahtavan perheen lapsen olisi pitänyt omalla toiminnallaan estää nämä leikkaukset tai miten sen nyt jo työssä käyvän yksinhuoltajan pitäisi pärjätä — ottaa kenties toinen työ, nähdä lastaan entistä harvemmin. Onko tämä sellainen yhteiskunta, mitä hallitus haluaa rakentaa ja entisestään vahvistaa?

Arvoisa puhemies! Asumistukileikkauksia on ainakin ensimmäisessä käsittelyssä perusteltu myös sillä, että kyllä myös 50-luvulla yksinhuoltajien monilapsiset perheet saattoivat elää yksiöissä. Kysyn vaan, onko siis niin, että toimeentulotukea saavien vanhempien lap-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

sille kelpaa hallituksen mielestä 50-luvun elintaso, siis sellainen, jossa poikien eliniänodote oli 65 vuotta, oppikouluun jatkoi vain harva, hammasvaivat hoidettiin hampaita poistamalla, lapsia menehtyi tuhkarokkoon ja käytännössä kaikki lapset altistuivat tupakansavulle, koska kaikkialla vedettiin röökiä. [Vasemmalta: Hyvä kysymys!] Kaikki ei ollut ennen paremmin, eikä kaikkien kannata hakea inspiraatiota 50-luvulta.

Hyvät kollegat, ei nyt yritetä kuitenkaan nostalgisoida näitä leikkauksia jotenkin kauniimmiksi kuin mitä ne ovat. Ei niistä kauniita saa. Ne kurittavat, ajavat entistä ahtaammalle monia ihmisiä, joilla todella ei ole vaihtoehtoja — toisin kuin hallituksella olisi ollut. [Aino-Kaisa Pekonen: Hyvä puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

20.38 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Palataan takaisin 2000-luvulle. Tällä salissa on tänäänkin luettu hädissään olevien ihmisten viestejä sitaateissa. Vastaavia sitaatteja ei varmaankaan löydy kaikkien tässä salissa istuvien lähipiiristä. Tämän vuoksi olisikin hyvä tutustua näiden ihmisten elämään, keihin nämä kaikki leikkaukset kohdistuvat.

Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on rakennettu yhdessä, ja sitä ollaan vastoin useita asiantuntijalausuntoja murentamassa pala kerrallaan. Nyt käsittelyssä oleva palanen ei ole kooltaan pieni vaan hyvin merkittävä osa heikommassa asemassa olevien ihmisten toimeentuloa ja arjessa pärjäämistä. Muutokset kohdistuvat pienituloisimpiin kotitalouksiin, ja muutokset koskevat 167 000:ta lasta, joista 107 000 asuu yksinhuoltajatalouksissa. Esitys pienentää lapsiperheiden käytettävissä olevia tuloja lisäten lapsiperheköyhyyttä.

Edellisessä puheenvuorossani totesin, että vastoin eräiden tahojen näkemyksiä kaikilla lapsilla ei ole Suomessa tasavertaisia mahdollisuuksia rakentaa itselleen tulevaisuutta. Yhteiskunnan eriarvoisuus sen sijaan näillä esityksillä kasvaa entisestään. Leikkaustoimilla lisätään köyhyysrajan alla eläviä maassamme. Kysynkin, onko se hyvinvointiyhteiskunnalle oikea suunta. Nämä leikkaukset tehdään samaan aikaan, kun hyväosaiset saavat verohelpotuksia. Arvovalinta — se sana on tällä salissa toistunut syksyn aikana useasti, ja tämän asian yhteydessä sanaa on varsin hyvä käyttää. Useampi perhe ja lapsi joutuu kohtuuttoman tilanteen eteen. Tosiaankin arvovalintoja.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Kontula.

20.40 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Muutama sana vielä yhdestä ryhmästä, johonka hallituksen leikkaukset merkittäväällä tavalla kohdentuvat, nimittäin opiskelijoista.

Aikanaanhan, kun Sipilän hallitus leikkasi 80 euroa opintorahasta, se diili meni niin, että sitten siirtymä yleisen asumistuen piiriin kompensoi ainakin osalle opiskelijoista tämän leikkauksen suuruutta. No, nyt kun asumistuesta merkittävästi ollaan leikkaamassa, niin varmaankin nyt sitten opintorahaa taas vastaavasti nostetaan, eikö niin? — No, eipä mennyt niin. Opintorahaakin leikataan indeksileikkausten myötä jopa sen kymmenisen prosenttia, mikäli huonosti käy. Sen lisäksi aikuisopintotuki lakkautetaan ja avoimen yliopiston opiskelu muuttuu aikaisempaa kalliimmaksi. Nämä ovat kaikki muutoksia, joiden argumentoidaan korjautuvan sillä, että opintolainaa saa enemmän.

Käytännössä kysymys on uudistuksesta, joka entisestään lisää erityisesti korkeakouluopintojen sosioekonomista valikoivuutta. Eli sellaisten ihmisten, jotka tulevat vauraammista perheistä, on helpompaa, turvallisempaa ja todennäköisempää opiskella pitkään kuin

sellaisten, jotka tulevat köyhemmistä perheistä. Tämä tapahtuu kahden eri mekanismin kautta. Toisaalta köyhistä perheistä tulevat lapset ovat varovaisempia ottamaan lainaa, koska heillä ei ole samanlaista varmuutta ja turvaa talouden riskejä vastaan, ja toisaalta jos he nyt sitten sitä lainaa ottavat, niin siinä vaiheessa, kun opinnot on saatu päätökseen, he aloittavat aikuiselämän huomattavasti suuremman lainataakan kanssa kuin ne nuoret, jotka tulevat hyvätuloisista perheistä.

Aikanaan kun päädyttiin siihen, että ylipäätään opiskelu tapahtuu lainarahan turvin, niin se ajatus oli, että kysymys on investoinnista, jonka melko varmasti se korkeampi koulutus-taso tuottaa takaisin sitten parantuneina tuloina. No, tämä argumentaatio on ollut aina heikko sen takia, että koskaan ei ollut semmoista tilannetta, että satavarmasti voi opiskellessaan tietää, ettei koskaan sairastu tai jostain muusta syystä olekin sitten työmarkkinoiden ulkopuolella. Ja sen takia jo silloin, kun tähän järjestelmään mentiin, fiksumpi järjestelmä olisi ollut semmoinen, jossa progressiivisen verotuksen kautta maksetaan ne opintoaikaiset kulut takaisin sitä myöten, että kustannetaan sitten omalta osaltaan sen seuraavan polven opiskelua ja maksetaan niille kulloinkin opiskeleville elämiseen riittävää opintorahaa.

Nyt tietysti tämä investointiajattelu on erityisen vanhentunut tässä ajassa, jossa odotettavissa oleva ansiokehitys vaihtelee todella merkittävästi eri alojen välillä ja tulevaisuudenusteet ovat niin epävarmoja, että on hyvin epäselvää, tuleeko sellainen ansiokehitys koskaan toteutumaan, jonka varaan näitä ennakointoja on aikanaan rakennettu.

Arvoisa puhemies! Näistä syistä ajattelin tässä puheenvuorossani lukea erityisesti opiskelijoiden kokemuksia tästä asumistukileikkauksesta.

”Olen opiskelija. Sain ostettua oman asunnon pilkkahintaan ja huonossa kunnossa, ajatuksena oli alkaa vihdoinkin rakentamaan juuria ja saada elämä tasapainoon. Minulla kävi puhdas tuuri, että sain asuntoni tosi halvalla. Koska olen opiskelija, elän nyt pääasiassa tuilla. Tällä hetkellä saan tukia yhteensä 618 euroa, johon on nyt tulossa 338 euron leikkaus, jos minulta loppuu asumistuki. Minun pitäisi siis kuukaudessa elää vain 279 eurolla. Itkettää ja pelottaa. Kerrankin elämässä kävi tosi hyvä tuuri, ja nyt matto vedetään jalkojen alta. En koe, että hallitus välittää minusta — suorastaan rankaisee, kun kehtasin ottaa ison riskin ja yritin olla omillani ja rakentaa elämäni.”

”Olen osa-aikaisesti töissä samalla, kun luen lääkiksen pääsykokeisiin. Jos asumistukea leikattaisiin, en pystyisi lukemaan enää yhtä paljon kuin mitä pitäisi, koska joutuisin tekemään täyspäiväisesti töitä, että selviäisin peruselinkustannuksista. Tämän seurauksena joutuisin luopumaan isoimmasta unelmastani päästä lääkäriksi.”

”Opiskelijana tuet eivät enää riittäisi pakollisiin asumiskuluihin ja vain vuokranmaksua ja elintarvikkeita varten olisi pakko ottaa lainaa. Työssä käymiseen aika ja voimavarat eivät yksinkertaisesti riitä, jos haluaa valmistua ajallaan.”

”Nykyään opintoraha ja asumistuki käsittävät ainoastaan yksiöni vuokran, muut kuukausittaiset menot rahoitan työnteolla. Töitä minulla ei ole kuitenkaan mahdollista tehdä enempää, elikkä leikkaukset kattaakseni joutuisin nostamaan opintolainaa.”

Lopuksi haluan vielä muistuttaa, että opiskelijat eivät suinkaan kaikki ole sellaisia yleisen stereotyyppisen opiskelijan mukaisia sinkkuja, jotka eivät ole vielä erityisesti juurtuneet millekään paikkakunnalle, voivat muuttaa miten tahansa ja vasta etsivät elämänsä suuntaa. Meillä on opiskelijoissa myös ihmisiä, jotka ovat vanhempia, jotka hoitavat ehkä vanhoja vanhempiaan, joilla on erilaisia muitakin velvoitteita kuin taistelu jokapäiväisen leivän puolesta.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Jos me halutaan semmoinen yhteiskunta, joka oikeasti on resilientti niille muutoksille, joita tulevaisuus on tuomassa tullessaan, niin meillä ei olisi nyt varaa menettää ajatusta tästä elinikäisestä oppimisesta ja siirtyä takaisin sellaiseen filosofiaan, jossa kerran käydään koulussa siihen saakka, kun perhetausta antaa myöten, ja se on sitten siinä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Saramo.

20.47 Jussi Saramo vas: Arvoisa rouva puhemies! Otin varmaankin ensimmäistä kertaa tänne mukaan pädin, koska lupasin keskustelua seuranneelle ihmiselle lukea hänenkin viestinsä, ja luen sen nyt heti ensimmäisenä.

”Olen vielä muutaman hetken persu. Arvoisat entiset puoluetoverit, kuinka voitte väentää mustaa valkoiseksi oman puolueen väelle? Olette pettäneet lupaukset, joita vaalien alla annettiin. Te eduskunnassa olette pettäneet puolueen hiljaiset kannattajat leikkaamalla kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta. Olette vain kasvattaneet omaa egoa puolueen hiljaisen väen kustannuksella. Itse olen osatyökyvytön, oikeasti lääkärien mukaan työkyvytön, mutta Varma ja Kela lääkäreinsä mukaan ovat eri mieltä. Olen siis riippuvainen osittain eläkkeen lisäksi työmarkkinatuesta ja asumistuesta. Jos näitä leikataan samalla vuokrien noustessa, alkaa yhtälö olla mahdoton. Yhteiskunnan osallistumiseen olen toki osallistunut. Olen vaaleissa ollut lautakunnassa useissa eri tehtävissä ja osallistunut sen myötä demokratian toteutumiseen. Siihen usko horjuu nyt pahasti. Jos osallistuisin, niin tulevasta toimeentulotuestani nuo leikattaisiin siis pois. Näinkö te, persuedustajat, lupasitte vaalien alla? Missä on se puolue, joka lupasi pitää huolta kaikista heikoimmassa asemassa olevista? Itse olen pitkäaikainen persu, joskaan en enää vuodesta 2024 lähtien. Olen harmissani, että valtiovarainministeri Purra ei ole täällä vastaamassa tähän kysymykseen. Asumistuen leikkaaminen samaan aikaan nousevien vuokrien ja ruoan hintojen kanssa on aivan käsittämätöntä. Kuinka olette voineet kaikista lupauksista huolimatta lähteä Orpon hallituksen kyykyttämispolitiikkaan mukaan? (Kysy paikalla olevilta perussuomalaisilta, jos joku on, miltä tuntuu menettää työmies Putkosen lisäksi ainakin allekirjoittanut samana syksynä.) Persut on muka tasa-arvoisia, hitot on. Miesjärjestö” — pahoittelut, luen tämän sellaisenaan — ”on jo vuosia ollut saamatta minkäänlaisia tukia emopuolueelta. Saman linjan näköjään kohtaavat nyt myös äänestäjät. Olette leikkaamassa pienituloisimmilta yksin asuville eniten. Kuinka te kehtaatte?

Arvoisa puhemies! Ilmoitan ilokseni, etten ole enää puolueen jäsen 2024 alkaen.”

Arvoisa puhemies! Ymmärrän hyvin, että vain muutama hallituspuolueen edustaja on halunnut osallistua tähän käsittelyyn, ja kiitos teille kahdelle tai kolmelle, jotka täällä olette. Itsekin tuossa mietin näitä kokemuksia kuunnellessani, että helpompi olisi olla tietämättä ja kuulematta. Mutta meillä on velvollisuus tietää, mitä meidän päätöksemme ihmisille tekevät, ja siksi luen vielä aiemmin lähetettyjä lainauksia.

”Haluaisin tietää, milloin nämä leikkaukset tulevat voimaan, koska menetän asumistukeksi ja en tiedä, milloin minun pitää alkaa etsiä edullisempaa asuntoa. En tiedä, onko minulla enää varaa asua Helsingissä. Minun tulisi nostaa kaikki mahdollinen opintolaina. Valmistuttuani kuvataiteilijaksi minulle tulee olemaan hankalaa saada taiteen kentältä työtä ja säännöllisiä palkkatuloja, mikä vaikeuttaa lainan takaisinmaksua. Minulla ei myöskään ole voimia tehdä töitä opintojen ohella mielenterveyteni vuoksi.”

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

”Olen pienituloinen työssäkäyvä, opiskeleva yksinhuoltaja ja pohdin, vaikuttaako tämä lapsen harrastukseen, sillä jalkapallon harrastaminen ylipäättään on kallista, ja jostain täytyy sitten nipistää. Todella epäreilulta ja ikävältä tuntuu, että lapsi kärsii.”

”En voisi asua omillani, tai pitäisi lopettaa opiskelu, jotta voisi käydä töissä ja asua omillaan.”

”Olen yksin asuva opiskelija. Huolehdin raha-asioista päivittäin, ja koetan olla niin säästeliäs kuin vain pystyn. Käyn kesäisin töissä ja tienaan siellä hieman säästöjä. Kuitenkin leikkaus vaikuttaisi merkittävästi jo vähäisiin menoihin. Ahdistun rahan käytöstä helposti. Tiedän, että se ei ole muiden tai yhteiskunnan ongelma. Sen takia olen yrittänyt päästä terapiaan, mutta olen jumittunut jonoihin. Yritin myös Kelan osaksi kustantamaa terapiaa, mutta Kelan tukien jälkeen siitäkin jää itselle maksettavaa. Minulla ei ole siis varaa tähänkään, koska asumistukea leikataan. Minulle olisi tärkeää saada asumistukea, koska se auttaa minua pitämään huolta yleisestä hyvinvoinnista. Töissä käyminen olisi liian raskasta opintojen ohella.”

”Pienituloisella ei olisi enää varaa muihin laskuihin, saati ruokaan, kun suurin osa tuloista menisi vuokraan.”

Ja luen vielä yhden.

”Tiedän, että on aikoja, jolloin rahasta pitää tinkiä. Ymmärrän, että Petteri haluaa hallituksineen vähentää Suomen velkaantumista. Ymmärrän, että poliittiset päätökset ovat vaikeita. Onko kuitenkaan pakko lisätä teidän omia palkkoja samalla, kun vähentää pienituloisilta? Eikö olisi joitain muita tapoja?”

Arvoisa puhemies! Täällä keskustelussa hallituspuolueiden edustajat ovat juuri näin perustelleet, että on pakko tehdä, koska muuten raha ei riitä. Ja on verrattu siihen, että nämä ministeritason palkkojen veronalennukset tai tämä sijoittajien 100 000 euron rajan nosto ovat vain symbolisia, jotta jatkossa voisi osakesäästötilillä 100 000:een asti sijoittaa ilman, että tarvitsee niistä tuotoista maksaa veroja. No, ensinnäkään ne eivät ole symbolisia. Puhutaan kuitenkin kymmenistä miljoonista, jopa sadasta miljoonasta, kun katsotaan vähän pidemmälle.

Kokonaan tässä on myös vältelty myöntämästä sitä tosiasiaa, että kun lasketaan yhteensä esimerkiksi yritysten saama 700 miljoonan ylimääräinen veronalennuspotti, jota ei ollut edes tiedossa, kun hallitusohjelmaa tehtiin, niin pelkästään sillä yhdellä muutoksella olisi kuitattu nämä tänäänkin täällä käsittelyssä olevat sosiaaliturvaleikkaukset — sillä, ettei olisi annettu sellaista rahaa yrityksille, jota he eivät alun perinkään olleet saamassa. Sitä ei täällä kukaan pysty myöntämään eikä kommentoimaan, koska ilmeisesti totuus sattuu liian syvälle. [Laura Meriluoto: Ideologinen valinta!] Tässä on kuultu — tai ei nyt olla kuultu, mutta me olemme saaneet — tuhansien ihmisten kokemuksia, jotka ovat todella rankkoja. Nämä kaikki olisi voitu välttää ja vielä voitaisiin välttää tällä yhdellä muutoksella. Verotuksessa on paljon muutakin muutettavaa, kun vain kopioisimme parhaita länsimaaisia malleja, mutta niistäkään te ette valitettavasti ole halunneet kuulla.

Arvoisa puhemies! Kiitän siitä, että olemme saaneet ja voineet tässä tuoda ihmisten ääntä esiin, ja ainakin omalta osaltani lopetan tältä osin tähän.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Diarra.

20.55 Fatim Diarra vihr: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Nämä leikkaukset asumistukeen tuntuvat vastuuttomilta ja törkeiltä, ja ne kohdistuvat erityisen vahvasti juuri työssä

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

käyviin ihmisiin, pienipalkkaisiin ihmisiin, naisvaltaisilla aloilla töitä tekeviin ihmisiin. Logiikkanahan tässä käytetään sitä, kun tehdään näitä leikkauksia, että sitten jotenkin ihmisen kaupalla nämä ihmiset hankkivat lisää töitä ja menevät täysipäiväisiin töihin. Me tiedetään aivan samaan aikaan, että moni näistä ihmisistä on jo täysipäiväisissä töissä, mutta julkisen sektorin palkat ovat matalia, samaan aikaan palvelualojen palkat ovat matalia, mikä johtaa siihen, että paremman palkan saaminen on hyvin hankalaa. Minä mietin, onko hallituksen ajatus todellakin se, että näitten ihmisten pitää hankkia toinen työ siihen päälle tai kolmas työ siihen päälle. Minusta tämä vaikuttaa enemmän jenkkimeiningiltä eikä niinkään pohjoismaiselta hyvinvointivaltiolta, mikä Suomi ainakin vielä ennen vaaleja oli.

Samaan aikaan hallitus täysin tietää, että tämä tulee ajamaan yhä useampia ihmisiä toimeentulotuella. Näin sanottiin lukuisissa asiantuntijalausunnoissa. Tämä osoittaa meille sen, että hallitus haluaa purkaa pohjoismaista hyvinvointivaltiomallia ja puskea ihmisiä kohti viimesijaista toimeentulomuotoa elikkä toimeentulotukea. Toimeentulotuki on tukimuotona huono. Se on heikko, se on nöyryyttävä ja kyykyttävä, ja se, että halutaan kasvat-
taa tarkoituksella hyvin tietäen — asiantuntijalausunnoissakin niin kuvattiin — näitten ihmisten määrää, tuntuu julmalta ja kohtuuttomalta.

Samaan aikaan tiedämme myös sen, että kaikki eivät voi tehdä täysipäiväisesti töitä. Meillä on ihmisiä, jotka tekevät osa-aikatoita sen takia, että terveys ei muuta salli, ja myös sen takia, ettei ole tarjolla täysipäiväistä työtä. Tämä halutaan jättää nyt täysin huomioimatta ja leikkiä, että kaikki voivat vaan täysipäiväisesti työllistyä, kun me samaan aikaan tiedetään, että kaupan alalla ei ole töitä kaikkina kellonaikoina ja on mahdotonta tehdä täysipäiväisesti töitä.

Tämä asumistuen leikkaus lyö myös opiskelijoihin valtavan kovaa. Samaan aikaan tiedämme, että hallitus leikkaa myös opiskelijoilta opintotukea. Indeksillä jäädytetään, mikä tarkoittaa suoraan sanottuna leikkausta. Eli hallitus tekee tämmöisen tuplaleikkauksen.

Kaikista kohtuuttomin tämä on sen takia, että nämä osuvat erityisesti kaupunkeihin ja varsinkin Helsinkiin, kaupunkiin, jossa meillä on jo valtavan vaikeaa saada työntekijöitä monelle sellaiselle alalle, joka pitää tätä kaupunkia toiminnassa. Nyt hallitus haluaa entisestään vaikeuttaa kaupunkien asemaa ja erityisesti lyödä pääkaupunkiseutua ja Helsinkiä. Olen valtavan surullinen, että juuri tällaisiin päätöksiin tämä hallitus on kokoomuksen johdolla mennyt. — Kiitos, rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

20.58 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! ”Kokoomus haluaa leikata pienituloisten etuuksista. Se ei meille käy. Pelkästään kehitysavun puolittaminen säästäisi kaksi miljardia, mutta tämä on kohde, josta kokoomus on eri mieltä.” Näin totesi nykyinen valtiovarainministeri Riikka Purra 16.3.2023 vajaa kuukausi ennen eduskuntavaaleja, eli pienituloisten etuuksista ei leikata. No, kuinkas sitten kävikään?

Kun täällä on luettu näitä kansalaisten viestejä, niin minäkin sain viestin. Luen siitä ihan pätkän. ”Heipä hei, Tuomas! Ajattelin muutaman rivin kirjoittaa. Kun tuota hallituksen toimintaa olen seurannut, niin sehän on aivan mahdotonta ja järkyttävää. Seuraavaa esimerkiksi voit käyttää eduskunnassa ja kysyä, tietävätkö kansanedustajat, mikä on polyneuropatia ja mitä se aiheuttaa ihmiselle. Jos sellaisen ihmisen pitäisi työelämäänsä mennä, niin ei järki päästä paljon pakota.”

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Tämä kirjoittaja saa kuntoutustukea 1 000 euroa kuukaudessa, asumiskulut: vuokra 850 euroa kuukaudessa, sähkö 100 euroa kuukaudessa, kotivakuutus 54 euroa, autovakuutus 128 euroa ja autovero vielä siihen 100 euroa kolmen kuukauden välein. Jokainen meistä voi laskea, kuinkas ne rahat sitten riittävät, ja nyt kun tämä kylmä oikeistohallitus vielä leikkaa tältä vähävaraiselta lapsiperheen isältä, niin kysyä sopii, meneekö tämä oikein.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen, Hanna.

20.59 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Asumistukileikkaukset tulevat kohdistumaan myös omistusasuntoihin, joihin saavat sitten asumistukea nämä asujat. Tämä tulee vaikuttamaan todella suuresti suurimpaan osaan Suomenmaata. Kuten tiedämme, niin Suomi on laaja maa ja suurin osa Suomesta on sellaista Suomea, jossa yleensäkin vuokra-asuntoja ei ole saatavilla. Nämä ihmiset, jotka ovat nyt tähän mennessä saaneet asumistukea ja asuneet omistusasunnoissa siellä, ovat pystyneet asumaan sillä paikakunnalla, millä ovat halunneet. Se on myös ollut ehkä ainoa keino asua siellä, koska vuokra-asuntoja ei ole saatavilla. Nyt, kun tämä tilanne valitettavasti näyttää muuttuvan, kysymykseni kuuluu: Minne nämä ihmiset tulevat muuttamaan? Tulevatko he muuttamaan tänne pääkaupunkiseudulle tai kasvukeskuksiin, joissa on ehkä vähän enemmän niitä vuokra-asuntoja saatavilla? No, nyt kun tiedämme, että ihan kaikki tiedot eivät ehkä hallituspuolueidenkaan edustajilla pidä paikkaansa siitä, paljonko niitä vuokra-asuntoja on saatavilla esimerkiksi pääkaupunkiseudulla — aika monessa tuhannessa taitaa mennä se ero todellisuudessa — niin kysymykseni kuuluu edelleen: Minne nämä ihmiset oikeasti menevät? Suomi on ylpeillyt siitä, että meillä ei ole kodittomia ihmisiä juuri lainkaan — olemme siinä kohtaa maailman parhaita — mutta miten tulee tämän leikkauksen, näitten uudistusten jälkeen käymään? Minä olen tässä kohtaa täysin kysymysmerkkinä, ja huoli on todella suuri näiden ihmisten puolesta. Tuskin he haluavat sieltä kotoaan pois muuttaa, mutta heidät näiden päätösten kautta pakotetaan siihen.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 53/2023 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 10/2023 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Sitten mennään keskusteluun, ja sen käynnistää Garedew.

Keskustelu

21.02 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Nyt päästään asiaan. Tämä hallitus sitoutui jo keväällä siihen, ettei liikennepolttoaineiden hinta nouse hallituksen toimenpiteiden takia. Nyt on päästy sanoista tekoihin. Talousvaliokunta, jossa itsekkin siis olen jäsenenä, sai

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

käsiteltyä hallituksen esityksen jakeluvuorotilain muuttamisesta, eli juuri sen lain, jolla varmistetaan, ettei polttoaineen pumppuhinta nouse vuodenvaihteessa Marinin hallituksen päätösten mukaiselle tasolle.

Kuten mietinnössä kerrotaan, nyt tällä hetkellä voimassa olleiden päätösten mukaan tämä jakeluvuorotilain olisi noussut 28 prosenttiin. Hei, miettikää: sen oli arvioitu aiheuttavan noin 17 sentin korotuksen dieselin pumppuhintaan ja noin 15 sentin nousun bensiinin pumppuhintaan. Sellainenhan ei todellakaan käy tälle nykyiselle hallitukselle. Autoilevan kansalaisen elämän realiteetteja ymmärtävälle hallitukselle tämä ei sopinut laisinkaan. Siksi onneksi tämä hallitus esitti, että vuoden 2024 jakeluvuorotilain alennettaisiin 13,5 prosenttiin. [Tuomas Kettunen: Miksi ette tue biokaasua?]

Tämä on kaikista, lukuisista autoilijoita tukevista hallituksen toimenpiteistä merkittävin. Ilman tätä päätöstä bensiinikäyttöisten henkilöautojen vuotuiset polttoainekustannukset olisivat nousseet entisestään keskimäärin 114 euroa, dieselautojen osalta olisivat nousseet entisestään 200 euroa, eikä vaikutus koske pelkästään kotitalouksia. Kuljetusala nyt säästää tämän johdosta hallituksen päätöksen seurauksena jopa yli 220 miljoonaa. Ajatelkaa, mikä summa rahaa. Näin logistiikkakustannusten hillitseminen parantaa suomalaisten kuljetusyritysten kilpailukykyä. [Tuomas Kettunen: Miksi ammattidieseliä ei tule?] Päätöksellä voi myös olla myönteisiä vaikutuksia kotimaan matkailusektorille.

Haluan jälleen kerran muistuttaa meitä kaikkia päättäjiä täällä salissa ja erityisesti vasenta laitaa siitä, että Suomen päästöt ovat alle promillen koko maapallon päästöistä. Vaikka meistä nyt jokainen lopettaisi autoilun tähän paikkaan ja ryhtyisi vaikka polkupyöräilijäksi, ei näillä Suomen päästövähennyksillä ole yhtään mitään merkitystä millekään ilmastoon lämpenemiselle. Siihenhän tämä aivan älyvapaa jakeluvuorotilain kokonaisuudessaan tähtää, päästöjen vähentämiseen. Jos minä yksin saisin päättää, lopettaisin koko jakeluvuorotilain. [Tuomas Kettusen ja Petri Honkosen välihuuto]

Arvoisa puhemies! Suomen kilpailukykyyn kehittäminen ja kansalaisten ostovoiman parantaminen vaativat päätöksiä, joilla vähennetään yritysten ja suomalaisten kustannuksia, [Tuomas Kettunen: Te olette kiristämässä ruuan arvonlisäveroa!] muuten emme voi pärjätä kansainvälisessä kilpailussa.

Kiitos tälle nykyhallitukselle, joka on ryhtynyt rohkeisiin toimiin saadakseen Suomen liikkeelle sanan kaikissa merkityksissä. — Kiitos. [Katri Kulmuni: Miksette äsken osallistunut keskusteluun? — Paula Werning: Tässä olisi ollut kahdeksan tuntia aikaa!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Hyrkkö.

21.06 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Tässä edelliset, onkohan, kahdeksan tuntia on käyty varsin tärkeää keskustelua, joka itse asiassa myös liittyy suomalaisten ostovoimaan ja pärjäämiseen tässä yhteiskunnassa hallituksen päätösten myötä. Ja voin sanoa, että tämä jakeluvuorotilain koskeva päätös ei kyllä lohduta niitä lukemattomia ihmisiä, joihin indeksijäädytykset ja toimeentulotuen kiristykset ja asumistuen leikkaukset osuvat erittäin lujaa.

Arvoisa puhemies! Liikennepolitiikka on yksi hallituksen ilmastopolitiikan suurimmista murheenkryynejä, ei toki ainoa, mutta yksi suurimmista. Kun liikenteen päästöjä pitäisi vähentää, niin hallitus toimii päinvastoin: kaikkein saastuttavimpien autojen ajoneuvo-vero lasketaan ja fossiilisia polttoaineita suositaan, sähköautojen latausinfraan panostamista jarrutellaan, joukkoliikenteen lipunhintoja kasvatetaan, kävelyn ja pyöräilyn rahoi-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

tusta leikataan, ruuhkamaksut ovat jääneet kokonaan unholaan. Tämän kaiken lisäksi jakeluvelvoitteen lain edellyttämää nousu-uraa lasketaan. Jakeluvelvoitehan tarkoittaa käytännössä sitä, että polttoaineissa tulee olla tietty osuus uusiutuvaa polttoainetta. Sen ideana on vähentää fossiilisten polttoaineiden käyttöä koko EU:n alueella. Jakeluvelvoite on tähän mennessä ollut varsin tehokas keino vähentää liikenteen päästöjä, minkä takia jakeluvelvoitteen määrän on ollut tarkoitus kasvaa nopeasti tulevina vuosina. Esimerkiksi liikenne- ja viestintäministeriö on todennut, että jakeluvelvoite on ollut liikenteen tehokkain päästövähennyskeino. Jakeluvelvoitteen nousu-uran loiventaminen tekee liikenteen päästövähennystavoitteiden saavuttamisesta siis huomattavasti hankalampaa.

No, erityisen keho päätös on olla nostamatta jakeluvelvoitteen lisävelvoitetta. Tällä lisävelvoitteella tarkoitetaan kehittyneistä raaka-aineista valmistettuja polttoaineita, joiden tuotannossa ei käytetä ruuaksi tai rehuksi kelpaavia raaka-aineita. Viimeisten kuukausien aikana on käynyt hyvin selväksi, että hallitus ei tutkijoiden viestiä juuri kuuntele. Se ei sinänsä yllätä, mutta se, että hallitus ei kuuntele edes yrityksiä, jaksaa hämmästyttää. Yritykset ovat olleet nimittäin erityisen näreissään siitä, että lisävelvoitteen määrää lasketaan. Lisävelvoite luo kannusteita innovaatioille ja kehitystyölle, juuri sille, mitä Suomi tarvitsee. Nyt nämä innovaatiot uhkaavat tyrehtyä, kun lainsäädäntö on epä johdonmukaista ja poukkoilevaa.

Arvoisa puhemies! Jakeluvelvoite ei toki ole täysin ongelmaton keino sekään. Biopolttoaineiden luonto- ja ilmastovaikutuksia tulee seurata tarkemmin. Sivuvirtojen ja muun kierrätettävän materiaalin hyödyntäminen uusiutuvien polttoaineiden valmistuksessa on erittäin tärkeää. Tosiasia on kuitenkin se, että hallitus ei ole esittänyt mitään korvaavia toimia, joilla liikenteen päästöjä voitaisiin uskottavasti vähentää, ei siis mitään. Suomella on nyt merkittävä riski ylittää taakanjakosektorin ilmastotavoitteet. On vaarana, että joudumme ostamaan kalliita päästöyksiköitä muilta EU-mailta. Ja jos hallitus kuvittelee, että tästä selvittää ilman seuraamuksia, niin se on todella riskialtista toiveajattelua, uhkapeliä, voisi sanoa. Siihen meillä ei tässä taloudellisessakaan tilanteessa ole yksinkertaisesti varaa. Kyse on myös sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta. Jos liikenteen päästöjä ei onnistuta vähentämään, niin laskun sen monessakin merkityksessä maksavat ennen kaikkea lapset ja nuoret.

Arvoisa puhemies! Näillä puheilla teen kolme monistelausumaehdotusta, joissa esitetään, että pidetään kiinni nykyisestä jakeluvelvoitteen kasvu-urasta, että jakeluvelvoitteen lisävelvoite nostetaan viipymättä neljään prosenttiin ja että eduskunnalle tuodaan tarvittavat esitykset, joilla liikenteen päästövähennyksissä voidaan uskottavasti saavuttaa Suomen tavoite puolittaa kotimaan liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 tasoon verrattuna painottaen päästövähennysten ennakoitavuutta ja kustannustehokkuutta. Ja nämä tosiaan jaetaan sitten monisteella pöydille. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, poissa. Edustaja Kivelä, poissa. Edustaja Viitala, poissa — ei, siellä on Viitala paikalla. [Juha Viitala: Arvoisa rouva puhemies, täällä taisivat puheenvuorot tulla vähän väärässä järjestyksessä. Siellä näytti edustaja Hamari olevan kyllä ensin.] — Oliko Hamarilla aikaisemmin? [Lotta Hamari: Kyllä.] — No niin, se meni ohitse. Otetaan Hamari ensin ja sitten Viitala.

21.11 Lotta Hamari sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Puhdas siirtymä on välttämätön, ja sen pitää olla myös sosiaalisesti oikeudenmukainen. Jakeluvelvoitteen nosto olisi tär-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

kein politiikkatoimi liikenteen päästöjen vähentämiseksi. Meillä on myös osana EU:ta velvoitteita, ja päästöoikeuksien ostaminen tulee meille eteen, jos emme tee riittävästi toimia taakanjakosektorilla. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa tätä esitystä ei pidetty hyvänä.

Luin noita valiokunnan asiantuntijalausuntoja vielä tänään, ja haluan nostaa niistä tässä nyt muutamia vielä esille. Esimerkiksi UPM toteaa, että jakeluvelvoite on äärimmäisen tärkeä jokaiselle potentiaaliselle vetyinvestoinnille Suomessa. Liikenne- ja viestintäministeriön lausunnossa sanotaan, että jakeluvelvoitteen keventämisellä voi olla negatiivinen vaikutus RRF-rahoituksen maksatuksiin. VTT:n näkemyksen mukaan lisävelvoitetason laskulle ei ole perusteita ja se on pidemmällä tähtäimellä liikenteen ilmastotavoitteiden vastainen toimi, jonka hintavaikutus jää alkuvaiheessa kuluttajille pieneksi.

Bioenergia ry: esitys heikentää myös polttoaineiden huoltovarmuutta sekä vaikeuttaa päästötavoitteiden saavuttamista. Suomen Biokierto ja Biokaasu ry esittää, ettei lisävelvoitetasoihin tehtäisi muutoksia. Nesteen lausunnossa tuodaan esille, että Saksa on jo joutunut ostamaan päästövähennysyksiköitä muilta jäsenmailta. Ja tässä slaidissa sanotaan — ei sentään caps lockilla mutta boldilla kuitenkin — että Suomen valtion ei liene viisasta maksaa toisten maiden päästövähennyskeinoista vaan luoda niillä varoilla investointeja ja työpaikkoja ja sitä kautta verotuloja kotimaahan. NEOTilla onkin sitten jo caps lock päällä, ja he toteavat, että velvoitteen laskeminen vaarantaa kotimaiset investoinnit.

Mitä enemmän näitä lausuntoja lukee, sen vakuuttuneemmaksi tulen, että tämä ei ole järkevää eikä itse asiassa hallituksen omiin tavoitteisiinkaan suhteutettuna perusteltu päätös. Siten esitän vastalauseen 1 mukaiset kuusi lausumaehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Ja nyt edustaja Viitala.

21.13 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Näitä lausuntoja tosiaan tässä on vielä tänään luettu. Vihreän siirtymän tuomat mahdollisuudet ovat Suomen talouden kannalta merkittäviä, ja hallituksen olisi tärkeää huolehtia, että investointiympäristö pysyy vakaana ja yrityksillä olisi kirkas näkymä eteenpäin. Nyt hallituksen esitykset vaarantavat vihreän siirtymän mahdollistamat investoinnit Suomeen.

Valiokunnan saamissa lausunnoissa peräänkuulutettiin yleisesti johdonmukaisen ja ennakoitavan politiikkaohjauksen merkitystä. Lausuntojen mukaan jakeluvelvoitelain toistuvat muutokset eivät ole omiaan tukemaan investointiympäristön ennakoitavuutta. Kriittistä palautetta lausunnoissa on etenkin lisävelvoitteen alentamisesta, ja lausunnoissa oltiin erityisen huolissaan esityksen vaikutuksista kotimaisiin ja ulkomaisiin investointeihin.

Kannatan edustaja Hamarin tekemää esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Kaunisto, poissa. — Edustaja Kulmuni, olkaa hyvä.

21.14 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä jakeluvelvoiteasia ei ole aivan yksiselitteinen. Sillä on ollut kiistämättömästi positiivisia vaikutuksia sen suhteen, että Suomen taakanjakosektorin päästöjä on pystytty vähentämään, ennen kaikkea liikenteen päästöjä on pystytty vähentämään, ja siellä ne ovat taakanjakosektorin osalta olleet toistaiseksi helpoimpia vähentää. Jokainen voi sitten pohtia, kuinka helppoa tätä kaulaa on kuroa kiinni nyt sitten maataloudesta tai jostakin muusta.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Mutta, kuten viime vaalikauden lopulla, keskusta on myös ensi vuodelle valmis tukemaan sitä samaa tasoa, mille tämä jakeluveto nyt tässä poikkeuksellisessa energiakriisissä on asetettu. Mutta me kyllä kiinnitämme vakavaa huomiota siihen, että kyllähän tämä nyt sotkee investointiympäristöä jossain määrin. Hallitusohjelmassahan on ihan hyviä tavoitteita biokaasun käytön edistämiseksi tai synteettisten polttoaineiden käytön edistämiseksi. Tämä esitys nyt kyllä on yksi niistä, jotka sotivat näitä edistämistavoitteita vastaan, ja siksi on tietenkin tavattoman tärkeää, että jossain vaiheessa eduskuntaan todella tuotaisiin myös esityksiä, joilla edistettäisiin biokaasua tai synteettisiä polttoaineita. Mutta jakeluvetoon tarina on toki muuttunut sikäli, että kun Ruotsi nyt on laskenut sitä, niin Suomi seuraa poliittisesti perässä.

Tämän ongelman tunnistaaksemme haluan tehdä vastalauseen 2 mukaiset neljä lausumaehdotusta, jossa siis edellytämme, että nykyistä paremmin seuraavassa jakeluvetoa koskevan muutoksen vaiheessa selvitetään vaikutuksia valtiontalouteen, koska on todennäköistä, että tämä tulee lisäämään taakanjakosektorin päästöyksiköiden hankinnasta aiheutuvia kustannuksia tai vähentämään myynnistä saatavia tuloja.

Toisekseen pidämme erittäin tärkeänä, että valtio ja hallitus huolehtisivat ennustettavasta investointiympäristöstä ja ottaisivat tämän jatkossa paremmin huomioon esityksiä valmistellessaan.

Kolmanneksi, että hallitus ryhtyy viipymättä edistämään hallitusohjelman mukaisesti biokaasun tuotantoa ja käyttöä sen sijaan, että vaikeuttaa sitä lakiesityksillä.

Neljänneksi, että hallitus toteuttaa viipymättä kuljetusalan ammattidieselin, koska nyt esitetty jakeluvetoon alentaminen kuljetusalan kustannusten alentamiseksi tai vientiteollisuuden kilpailukyvyyn vahvistamiseksi ei tietenkään ammattiliikenteelle ole riittävä.

Elikkä teen nämä neljä lausumaesitystä vastalauseen 2 mukaisesti.

Totean vielä loppuun, että nimenomaan ammattidieselillä pystyttäisiin siis raskaan liikenteen kustannuksia arviolta noin 9,5 senttiä litraa kohden helpottamaan, ja tämä olisi tietenkin tavattoman tärkeää saada eduskuntaan, etenkin kun se laki on viime vaalikauden lopulla valtiovarainministeriössä valmiiksi valmisteltu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Diarra.

21.17 Fatim Diarra vihr: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Garedewin puheenvuoro osoitti meille sen, kuinka tosissaan tämä hallitus on ilmastotoimien suhteen, kun hänkin piti pilkkanaan Suomen halua osallistua omalta vastuultaan yhteisen planeettamme selviytymiseen. Surullista, mutta näin kuitenkin.

Haluaisin kannattaa, arvoisa rouva puhemies, kaikkia edustaja Hyrkön tekemiä lausumaesityksiä tässä kohdassa. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Saramo.

21.18 Jussi Saramo vas: Arvoisa rouva puhemies! Valitettavasti edustaja Garedew ja nähtävästi koko perussuomalaisen eduskuntaryhmä ovat poistuneet paikalta, tai niille muutamille, jotka täällä vielä jaksoivat olla, täytyy varmaan lähettää sähköpostilla tämä viesti. Perussuomalaisethan kertoivat, että Suomen päästöillä ei ole merkitystä, koska meitä on vain viisi miljoonaa. Kun nyt siellä Dubain ilmastokokouksessa on poikkeuksellisen paljon ministereitä, siellä perussuomalaisetkin ministerit pyörivät, niin heidän kannattaisi

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

ehdottaa, että jaetaan maapallo viiden miljoonan ihmisen hallinnollisiin alueisiin, ilmastomuutosongelma katoaisi.

No, vakavasti puhuen logiikkaa näistä puheista ei toki löytynyt, ja minusta vielä vähemmän tästä hallituksen kokonaisajattelusta, jossa yritetään — en pidä tästä sanonnasta, mutta ei tullut parempaankaan mieleen — sekä säästää että syödä se kakku ja ollaan tekevinään, mutta sitten kuitenkin kaikki toimenpiteet johtavat väärään suuntaan. Ei kerrota, mistä lopulta ne päästövähennykset syntyvät, ja ollaan valmiita käyttämään merkittävästi verorahoja lopulta tähän asiaan.

Arvoisa puhemies! Jakeluveto on verotuksen ohella tärkein yksittäinen keino paitsi liikenteen myös koko taakanjakosektorin päästövähennysten saavuttamiseksi. Taakanjakasetuksen mukaan Suomen taakanjakosektorin päästövähennysvelvoite vuodelle 2030 on 50 prosenttia verrattuna vuoteen 2005. Tämä asetus sitoo Suomea oikeudellisesti, eikä toistaiseksi ole tosiaan tiedossa mitään, miten hallitus aikoo tämän saavuttaa. Ilmeisesti ei ole mitään ajatusta. Teeskennellään vaan, että homma on jotenkin hoidossa.

Kyllä tämä vaikuttaa yhtä vastuuttomalta kuin nyt muukin politiikka, jota tässä tänään on käyty läpi, ja sen takia, arvoisa puhemies, esitän, että lakiehdotus hylätään ja hyväksytään vastalauseen 3 mukainen lausuma.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Kontula.

21.20 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Saramon hylkäysesitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä.

21.20 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Hallitus tällä esityksellään toimii oman ohjelmansa vastaisesti. Tässä esityksessä biokaasun käyttö, biometaanin käyttö, puolitehtaan suunnitellusta, ja se on hallitusohjelman vastaista.

Kannatan edustaja Kulmunin tekemiä vastalauseen lausumaehdotuksia näiden neljän lausumaehdotuksen osalta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen.

21.21 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tällä liikenteen jakeluvetoiteella on ollut hyviä vaikutuksia Suomen ilmastotavoitteisiin. Niin kuin muun muassa edustaja Kulmuni tuossa mainitsi, liikenteen päästöjä on saatu helposti alennettua taakanjakosektorilla. Tämä on ollut hyvä suomalainen innovaatio, ja me ollaan myös pystytty suomalaisia yrityksiä ja niiden innovaatioita ja sitä kehitystä tukemaan näillä lakipäätöksillä. Tämä on myös kasvattanut suomalaisen polttoaineen määrää tankeissa. Nykyisinhan se tulee sitten lähinnä muualta, tämän jälkeen vielä enenevästi.

Investointiympäristön vakaus ja se näkymä, kasvu-ura on ollut myös tärkeää sille, että suomalaiset yritykset ovat pystyneet investoimaan ja kehittämään näitä vaihtoehtoisia polttoaineita. Hallituksella on hyvät kirjaukset hallitusohjelmassa biokaasun edistämisestä, mutta tämä kyllä osuu aivan harhaan siinä kohtaa, että meillä ympäristövaliokunnassa esimerkiksi kaikki asiantuntijat olivat oikeastaan tätä hallituksen esitystä vastaan juuri sen takia, että investointiympäristö saa aivan epämääräisiä tietoja, mennään toiseen suuntaan ja

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

toiseen suuntaan välillä, kukaan ei tiedä, minne suuntaan, ja se tarkoittaa sitä, että tänne Suomeen ei uskalleta investoida kohtaa.

Vielä mietin näitä kahta edellistä hallituskautta, jolloin tehtiin kyllä kaikki siihen nähden, että biokaasun tuotanto ja myös käyttö saataisiin mahdollisimman suurelle kasvu-uralle Suomessa, ja siinä ehkä onnistuttiinkin jo jollain tavalla. Ainakin näin yritykset siitä kertoivat, että näkymät ovat hyvät, ne tuotantokustannukset on saatu alas ja sitä kautta myös tuotantoa sitten nostettua. Mutta tämä iskee todella vahvasti biokaasun mahdollisuuksiin, jotka olivat juuri kasvamassa ja nousemassa, ja silloin taas vähennämme sitä kotimaisen energiantuotannon määrää ja mahdollisuuksia käyttää kotimaista energiaa siellä kulkuvälineissä. Tämä osuu niin juurikin tähän biokaasulaitoksien tuotantojen kasvuun kuin myös sitten näihin RFNBO-polttoaineisiin eli synteettisen metaanin kehittämiseen ja sille kasvu-uralle.

Toivon mukaan hallitus tuo tänne nyt sitten toisenlaisia esityksiä, joissa aidosti toteutetaan tätä hallitusohjelmaa, jonka monia kirjauksia pystyn kyllä olemaan tukemassa, mutta en näitä hallituksen esityksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

21.24 Tuomas Kettunen kesk: Rouva puhemies! Nyt olemme lukeneet uutisista, kuinka polttoaineen hinta pumpulla on laskenut, ja nähtävästi onkin niin, että hallituspuolueitten edustajat lukuun ottamatta edustaja Auttoa, joka istuu täällä salissa — olette ainoa hallituspuolueitten edustaja täällä yövartiossa soturina pitämässä huolta hallituksen linjasta — muut edustajat, ovat varmaan nytten tuolla kentällä kertomassa, kuinka hyvä hallitus on tiiputtanut tämän polttoaineen pumppuhinnan. Näinhän ei ole, vaan hallituksen toimethan vasta ensi vuoden alusta vaikuttavat muutamalla sentillä sinne polttoainepumppujen mitarihintoihin, todennäköisesti. Nähtäväksi jää.

Siitä olen kyllä tyytyväinen, että tämä jakeluvélvoite säilytetään ensi vuonna tämän vuoden tasolla. Tämähän tarkoittaa sitä, että polttoaineen hinta ei lähde nousuun. Mutta nyt perussuomalaisen kansanedustajien toimesta on annettu ymmärtää, että tämä jakeluvélvoitteen prosentti, 13,5 prosenttia, olisi pysyvä. Näinhän ei ole. Vuonna 2025 prosenttiosuus on 16,5 prosenttia, vuonna 2026 se on jo 19,5 prosenttia, ja vuonna 2027 se on 22,5 prosenttia. Tämän haluan vielä tässäkin keskustelussa tuoda esille.

Mutta kyllähän on niin, että meidän Suomessakin pitää mennä koko ajan fossiilitaloudesta kohti biotaloutta eikä pelata öljyseikkien pussiin. Ja kyllä minä pikkuisen olen huolissani myös siitä, kun nyt puhutaan myös biokaasusta ja biokaasun tuotannosta ja siitä, kuinka sitä pitäisi edistää, että nythän perussuomalainen liikenneministeri toi eduskuntaan lakiesityksen, jolla poistetaan mahdollisuus antaa muuntotukea etanoli- tai kaasuautoksi muuntamisesta. Kyllähän tämä on pelaamista sinne öljyseikkien pussiin, kun nythän pitäisi tukea kotimaista tuotantoa ja ennen kaikkea uusiutuvia energiamuotoja.

Tässä samassa asiayhteydessä olen siitä tyytyväinen, että hallitus on huomioinut sen haasteen, että meidän ammattiliikenne tarvitsee kilpailukykyä. Mutta minkä vuoksi te ette ole tuoneet vieläkään esitystä, lakiesitystä, tähän taloon ammattidieselin käyttöönottamiseksi? Sillä me saisimme nopeasti kilpailuetua suomalaiselle teollisuudelle ja ennen kaikkea sille, että meidän raskas liikenteemme kulkisi vielä entistäkin paremmin, kun puhutaan vientiteollisuudesta ja vientiteollisuuden tuotteitten kuljettamisesta.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Autto.

21.27 **Heikki Autto kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tätä keskustelua on aivan mielenkiintoista seurata. Tätä varmasti voisi käyttää jonkunlaisena politiikan oppituntinakin siitä, miten oppositio pystyy samaan aikaan sekä kehumaan että tietysti löytämään myös kritiikkiä hallituksen esityksistä. Mutta ymmärrän hyvin, että opposition täytyy olla linjassa tämän hallituksen esityksen päälinjan kanssa, sen kanssa, että Suomessa polttoaineiden hinnat pidetään kurissa. Tässä mielessä edustaja Kettusen puheenvuoro olisi voinut ehkä vielä vähän enemmän antaa hallitukselle tunnustusta, koska onhan se totta, että ensi vuonna hallituksen päätöksillä nimenomaan useita kymmeniä senttejä pystytään puuttumaan suhteessa siihen, mikä olisi ollut Marinin hallituksen alkuperäinen tavoitetaso polttoaineiden hintojen osalta. Eli on aivan selvää, että hallituksen historiallinen päätös polttoaineiden verotuksen alentamisesta on siis toki merkitykseltään vähäisempi kuin tämä jakeluvolveratkaaisu, mutta on symbolisesti valtavan tärkeää, että polttoaineiden verotusta voidaan myös laskea, suunta ei ole siis aina vain nouseva, ja nämä muodostavat kokonaisuuden, jolla on todella merkitystä paitsi suomalaisten kotitalouksien ostovoiman kannalta myös maamme kilpailukyvyyn kannalta.

Arvoisat opposition edustajat, voin vakuuttaa, että hallitus tekee toimenpiteitä, joilla Suomi vaikuttaa niin, että päästöt meillä vähenevät, mutta ennen kaikkea niin, että päästöt globaalisti vähenevät. Suomi on yksi niistä harvoista maita maailmassa, joka on pystynyt samaan aikaan sekä merkittävästi vähentämään hiilidioksidipäästöjään että kasvattamaan kansantalouttaan ja lisäämään ihmisten hyvinvointia. Tämä on tietysti yhtälö, josta täytyy pystyä tulevaisuudessakin pitämään kiinni. Ei ole mahdollista, että näännyttäisimme itsemme sen kaltaisilla epätarkoituksenmukaisilla toimenpiteillä, jotka veisivät kohtuuttoman paljon kilpailukykyämme mutta samalla vähentäisivät päästöjä globaalisti tarkasteltuna vain marginaalisesti, jolloin menettäisimme sen mahdollisuuden, että maailmalta nimenomaan katsotaan sitä esimerkkiä, jonka Suomi asettaa, että meillä voidaan vähentää päästöjä määrätietoisesti ja samalla myös pystytään luomaan taloudellista hyvinvointia ja sen johdosta sitten sitä kaikenlaista hyvää, mitä tällainen hyvinvoiva yhteiskunta pystyy ihmisille tarjoamaan.

Koska Suomessa esimerkiksi sähköntuotannon päästökerroin on saatu käytännössä painettua nolleen sen ansiosta, että ydinvoimaa on rakennettu lisää ja hyvin merkittävä osa tietysti Suomessa on jo aiemmin ollut uusiutuvaa energiaa, jatkossa vielä kasvavissa määrin, niin on todella tärkeää, että teollisuutemme on kaikin tavoin kilpailukykyinen. Tässä esimerkiksi logistiikka [Puhemies koputtaa] on aivan keskeinen osa, jolloin investoinnit kohdistuvat Suomeen. [Puhemies koputtaa] Teolliset tuotteet, joita eurooppalaisille tai laajemmin maailman talouksille valmistetaan, tuotetaan meillä käytännössä päästöttömästi. Tätä varten on tärkeää muun muassa tätä hallituksen esitystä edistää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

21.31 **Tuomas Kettunen kesk:** Kunnioitettu rouva puhemies! Sen verran hallitusta voin kehua, että pidätte tämän jakeluvolverteen tason ensi vuonna samalla tasolla kuin tänä vuonna, mutta en voi kehua sitä, että... No kehun sen verran, että biokaasu on asianmukaisesti mainittu hallitusohjelmassa, mutta toivoisin, että se ei vain jää sinne kirjausten tasolle

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

vaan nopeasti tulee myös toimenpiteitä biokaasulaitosten rakentamiseksi, mikä luo sitä omavaraisuutta tähän maahan energiantuotannon osalta.

En tiedä näin joulun alla, onko se ollut viekkautta ja vääryyttä valtiovarainministeripuolue perussuomalaisten suunnalta, nimittäin perussuomalaisethan lupasivat keväällä vaalien alla, että kokonaan biopolttoaineitten jakeluvelvoitteesta luovutaan. [Eduskunnasta: Ohhoh!] En tiedä, minkälaisia keskusteluja on käyty siellä Säätytalolla tämän asian osalta, mutta tätä lupausta ei toteutettu perussuomalaisten toimesta.

Sen sijaan perussuomalaiset ovat hallituksessa korottamassa tavallisten ihmisten, työmatkailijoiden, kustannuksia nostamalla työmatkavähennyksen omavastuuta 150 eurolla ja antamalla vähennysoikeuden enimmäismäärän laskea 1 400 eurolla vuoden 23 tasosta eli tähän vuoden tasosta. Tästä ei ollut vaaleissa mitään puhetta.

Tällainen toiminta jonkin verran saattaa nakertaa ihmisten luottamusta meitä päätöksentekijöitä kohtaan.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle päästökauppalaiksi sekä laiksi biopolttoaineista, biopolttoaineista ja biomassapolttoaineista annetun lain 2 ja 33 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 71/2023 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 11/2023 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelua, edustaja Mehtälä.

Keskustelu

21.33 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Tänä vuonna tuli aikainen talvi. Talvi yllätti, kuten täällä etelässä tavataan sanoa. Kylmä viima puhalsi myös suomalaisten energiayhtiöitten ylitse, kun hallitus esitti, että ilman mitään siirtymäaikaa lämpökattiloitten laskentatapaa uudistettaisiin. Hallituksen esityksen mukaan lämpökattiloitten teholaskentaa laskettaisiin nykyisen nimellisen kokonaislämpötehon eli kilpitehon sijasta jatkossa kokonaispolttoainetehon mukaan.

Muutoksen vuoksi useampi laitos ylittäisi 20 megawatin tehorajan ja joutuisi päästökauppalaan piiriin. On järjetöntä, että pelisäännöt muuttuvat yhtäkkiä — tulkintatapa on nimittäin ollut sama päästökaupan alusta alkaen. Energiayhtiöitten investointipäätökset tehdään vähintään 10—20 vuoden tähtäimellä. Tämä olisi ollut omiaan heikentämään kuvaa Suomesta maana, jonka investointi- ja toimintaympäristö on vakaa.

Arvoisa puhemies! Talousvaliokunnan mietinnössä hallituksen esitys muuttui siten, että energiayhtiöille annettiin siirtymäaikaa vuoteen 2026. Tämä ei riitä. Laitosten pitää muuttaa kapasiteettiaan uuteen tehorajaan ja ottaa käyttöön vaihtoehtoisia polttoaineita vain kahdessa vuodessa. Tämä on mahdotonta, ottaen huomioon taloudelliset realiteetit, luvitus ja rakentaminen. Siksi keskusta esittää siirtymäajan jatkamista vuoden 2030 loppuun saak-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

ka. Tämä turvaisi toimintaympäristön vakauden niille laitoksille, jotka eivät ole kuuluneet päästökaupan piiriin.

Arvoisa puhemies! Välttääkseen päästökaupan piiriin joutumisen voivat energiayhtiöt joutua poistamaan käytöstä häiriötilanteitten varalla olevia lämpökattiloita, jotta kattiloitten yhteenlaskettu kokonaispolttoaineteho säilyisi alle 20 megawatin. Toiseksi päästökaupan piiriin joutuminen poistaa mahdollisuuden polttaa polttoturvetta kattiloissa, koska sen seurauksena lämpölaitokset joutuisivat maksamaan päästökauppamaksua. Tämä nostaisi kaukolämmön hintaa noin 35 euroa megawattitunnilta. Kustannusta ei voi siirtää kaukolämmön hintaan, joten turve jää pois käytöstä. Kuitenkin hallitusohjelmassa pidetään turvetta strategisesti tärkeänä polttoaineena. Hallitus toimii tässäkin asiassa ohjelmansa vastaisesti. Tämä ei olisi huoltovarmuuden kannalta viisasta, mutta tähän hallitus on energiayhtiöitä ajamassa. Uudistus heikentää ja voi jopa vaarantaa paikallista huoltovarmuutta. Ihmettelen erityisesti teitä, perussuomalaiset — jotka olettekin hyvin runsaasti mukana täällä salissa. Olette olleet mielestänne ainoita turpeen puolustajia. Kuitenkaan valiokunnassa ette millään tavalla puolustaneet pieniä energialaitoksia.

Arvoisa puhemies! Olen pettynyt siihen, miten ylimalkaista valmistelu on ollut. Hallituksen esityksessä ei edes esitetty arviota siitä, miten montaa laitosta uusi laki koskee. Vaikutusarvioinnissa todetaan vain, että 20 megawatin kokonaislämpötehon laskentatapaan tehdyn muutoksen arvioidaan kasvattavan päästökaupan laitoslukumäärää jossain määrin. Tämä ei anna hyvää kuvaa oikeistohallituksen lainvalmistelun tasosta asiassa, jolla on haitallinen vaikutus investointiympäristön vakauteen. Valiokunnan kuulemisten myötä on ilmennyt, että näitä energialaitoksia, joita muutos koskee, on toistakymmentä. Nämä laitokset, jotka muutoksen myötä siirtyisivät päästökaupan soveltamisalaan, ovat kooltaan melko pieniä, ja mikäli laitoksen operoijalla ei ole kokemusta päästökaupasta, on muutos rasakas sekä operatiivisesti että kustannuksiltaan.

Toinen merkittävä asia on 54 metsäteollisuuden energialaitoksen siirtyminen päästökauppaoikeuksien ilmaisjakelun ulkopuolelle. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että Suomi menettää merkittävässä määrin päästökauppataloja, koska energiayhtiöt ovat voineet myydä päästöoikeuksia niitä tarvitseville.

Tämä hallituksen esitys ei totisesti vie asioita parempaan suuntaan.

Arvoisa puhemies! Teen vastalauseen 1 mukaiset kaksi lausumaehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, poissa. — Edustaja Kulmuni.

21.37 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa puhemies! Aivan alkuun kannatan edustaja Mehtälän tekemiä lausumaesityksiä.

Sitten itse tästä lakikokonaisuudesta vähän tarkemmin. Tämähän on aika merkittävä kokonaisuus liittyen päästökaupan toimeenpanoon, ja siinä on isoja ja tärkeitä asioita. Valitettavasti tuossa direktiivivaiheessa Suomi menetti muutamia meille tärkeitä asioita liittyen esimerkiksi biomassan käyttöön, uusiutuvan energian käyttöön tietyissä laitoksissa, jotka sitten, kun ovat käyttäneet sitä 95-prosenttisesti, lentävät ulos päästökaupan piiristä. Tämähän tietenkin tulee johtamaan siihen, että insenttiivi päästä täysin uusiutuvan energian laitoksiin tulee vähenemään, mikä on vastoin koko tätä regulaatiota ja lainsäädäntöä, mutta näin se nyt valitettavasti tulee olemaan. Ja etenkin Suomi ja Ruotsi ovat siinä suhteessa tässä nyt hieman, tai aika paljonkin, kärsijöinä.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Mutta sitten haluaisin jatkaa tästä, mistä edustaja Mehtälä äsken puhui ja mihin liittyen nämä meidän kaksi lausumaehdotustammekin ovat. Tärkeää tietenkin olisi, että kun mietitään päästökauppakautta, joka on seitsemän vuotta — ja tämä olisi vuosikymmenen loppuun — niin me pystyisimme sitten myös teollisuudelle päästökauppakompensaatiota jatkamaan. Nythän se ei ole edes hallitusohjelman mukaisesti jatkumassa vuodesta 25 eteenpäin, ja se tietenkin on suomalaiselle teollisuudelle erittäin merkittävä kustannusten nousu, jos sitä ei tulla jatkamaan. Ensimmäinen lausumaehdotuksemme koskee tätä.

Ja toisekseen pidämme kyllä erittäin ongelmallisena tätä 20 megawatin laitosten laskentatapaa, josta on ollut hieman epäselvyyttä, onko se ainoastaan käänkösvirhe vai mistä tämä nyt johtuu. Hyvä, että tähän hallituksen esitykseen nyt sitten valiokunnassa saatiin täsmennystä: ihan heti se ei astu voimaan vaan ainoastaan kahdessa vuodessa. Mutta tämän tulee johtamaan siis näissä pienissä, alle 20 megawatin lämpölaitoksissa, kuten Ähtärissä, Keuruulla, Lempäälässä, Vatajankoskella, Kokemäellä, Valkeakoskella ja Äänekoskella, siihen, että he eivät ehdi kahdessa vuodessa tehdä näitä uusiutuvan energian investointeja. Edes niitä luvitusprosesseja ei kahdessa vuodessa saada läpi. Ja tosiasiaa esimerkiksi näillä seitsemällä paikkakunnalla tulee kaukolämmön hinta hyvin todennäköisesti nousemaan tämän eriskummallisen päätöksen ja laskentatavan seurauksena. [Tuomas Kettunen: Ohhoh!] Joten tämä on kyllä taas sarjassamme, että oliko tästä puhetta vaaleissa. Ja olisi tietenkin mukava kuulla, mitä mieltä hallituksen edustajat ovat siitä, miksi tätä siirtymäaikaa ei sitten voitu antaa päästökauppakauden loppuun, mikä olisi kuitenkin realistista sen suhteen, että nuo investoinnit ehdittäisiin luvittaa, eikä tavallisten suomalaisten kaukolämmön hinta tulisi nousemaan sitten näillä pienilläkään paikkakunnilla, niin kuin nyt valitettavasti pahalta näyttää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Saramo.

21.40 Jussi Saramo vas: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys on oikeansuuntainen. On hyvä, että esimerkiksi meriliikenne ja jätteenpoltto tulevat päästökauppaan mukaan ja että toimivaa päästövähennysmekanismia vakiinnutetaan ja laajennetaan uusille toimialoille ja sektoreille.

Päästökauppa on tärkein politiikkatoimi EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Tämän lisäksi se kannustaa päästöttömien ja vähäpäästöisten innovaatioiden kaupallistamiseen ja käyttöönottoon hinnoittelun kautta.

Mutta jätteenpoltto jää vielä raportointia ja tarkkailua lukuun ottamatta päästökaupan ulkopuolelle. Esimerkiksi Ruotsi on sen kyllä jo sisällyttänyt, niin että tähän parannettavaa jää ja enemmän toimia olisi tarvittu, sillä Suomen hiilineutraalisuustavoitteita ei tulla saavuttamaan nykypolitiikkatoimilla.

Ilmastopolitiikkaan tarvitaan lisää toimenpiteitä, ja niiden säätämistä ja rahoittamista ei pitäisi laiminlyödä.

Tämän takia, arvoisa rouva puhemies, teen vastalauseen 2 mukaisen lausumaehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kontula.

21.41 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Saramon tekemää esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Autto.

21.42 **Heikki Autto kok:** Arvoisa rouva puhemies! Suomi on tietysti erityinen maa sillä tavalla, että olemme esimerkiksi merenkulun osalta ainoa maa maailmassa, jonka kaikki satamat jäätyvät talvella. Tietysti se, että kaikki satamamme jäätyvät talvella, kertoo siitä, että olemme hyvin kylmän ilmaston maa, jossa myös lämmitys on aivan keskeistä. Tässä mielessä, kun täällä kaukana Pohjolassa olemme, myös lentoliikenteen sujuvuudella ja lentoliikenteen kustannuksilla on kansantaloutemme kannalta merkitystä. Kaikkien näiden sektoreiden osalta tietysti päästökauppa on omiaan tuomaan kustannuspaineita.

Kun esimerkiksi meidän ulkomaan tavaraviennistä ja -tuonnista reilusti yli 90 prosenttia liikkuu meriteitse, niin on todella tärkeää varmistaa, että EU tätä uutta sääntelyä nyt toimeenpanee tavalla, joka ei mahdollista senkaltaista vapaamatkustamista, että esimerkiksi lasteja uudelleen lastaamalla jossain välisatamassa lähellä Eurooppaa pystyttäisiin kiertämään näitä päästökauppamaksuja ja siten saamaan vaikkapa kaukaa maailmalta tuotavalle teräkselle esimerkiksi epäreilua kilpailuetua verrattuna Suomessa puhtaalla teknologialla, puhtaasti tuotetulla sähköllä tuotettuun teräkseen nähden. Meidän kaikki laivakuljetuksemme saaripoikkeusta lukuun ottamatta, joka on tärkeä yksityiskohta tässä isossa kokonaisuudessa, kaikki liikenne, tulevat päästökaupan piiriin, ja suomalaiset toimijat tietysti velvoitteistaan aina huolehtivat.

Eli tässä mielessä, arvoisa puhemies, on tärkeää, että kun tätä sääntelyä Euroopan tasolla toimeenpannaan ja uusia suuntaviivoja päästökaupan kehittämisestä tulevaisuuteen luodaan, niin huolehditaan siitä, että hiilivuotoa ei pääse tapahtumaan sen johdosta, että esimerkiksi Suomi — maa, jossa todella vaikkapa sähköä pystytään päästöttömästi ja puhtaasti tuottamaan — joutuisi epäreilun ja kohtuuttoman kilpailutilanteen takia sitten omaa tuotantoaan luovuttamaan sellaisiin maihin, joissa sitten vaikkapa se sähkön tuotanto tapahtuu paljon suuremmilla päästöillä ja likaisemmilla teknologioilla. Eli tämä on tärkeää sekä asian toimeenpanon yhteydessä että päästökaupan jatkokehittelyssä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Löfström.

21.45 **Mats Löfström r:** Ärade fru talman! Vi behandlar här lagförslaget som innebär att sjöfarten och flygtrafiken inkluderas i EU:s utsläppshandelssystem. Det kommer att öka kostnaderna för Finlands utrikeshandel med uppskattningsvis cirka 500 miljoner euro per år.

Den gröna omställningen av sjöfarten och flygtrafiken är ytterst viktig. Problemet är att tillgången på miljöbränslen är dålig. Vi måste snabbt öka tillgången på nya miljöbränslen som grön etanol, grön vätgas eller Sustainable Aviation Fuel. På grund av Finlands geografiska läge och stora beroende av sjöfart drabbas Finland oproportionerligt hårt av denna förändring.

Det var mycket viktigt att Finland och Sverige till sist fick ett undantag för vintersjöfart som innebär att fartyg med isklass får 5 procents rabatt. Det här är helt avgörande för att hålla hamnarna i norr öppna året om. Ett fartyg med isklass har tyngre skrov och starkare motorer som tyvärr innebär större utsläpp. Alternativet till att inte göra det är att inte ha trafik till hamnarna uppe i norr eller ha fler isbrytare, vilket också skulle leda till högre kostnader och ännu större utsläpp till följd. Det ser ut som att vi går mot en sträng isvinter och det är redan två finska isbrytare uppe i norr och två svenska isbrytare uppe i norr.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Ärade talman! Undantaget för vintersjöfart är tidsbundet och det är viktigt att Finlands arbete för en förlängning av undantaget inleds redan nu. Det är helt centralt för Finlands försörjningsberedskap.

Ärade talman! I lagförslaget och utskottets betänkande föreslås att Finland tar i bruk det så kallade ö-undantaget för färjetrafiken mellan fasta Finland och Åland. Det här är ytterst viktigt för att trygga Ålands tillgänglighet och goda förbindelser.

Arvoisa puhemies! Kuljetuskustannukset Ahvenanmaalle ja Ahvenanmaalta ovat jo nyt maamme kalleimpia. Jokaista Ahvenanmaalle lähetettyä pakettia kohti valtionyhtiö Posti perii 5 euroa 50 senttiä. Tämä otettiin käyttöön viime vaalikauden aikana — se on tämmöinen lauttalisä. Siksi on tärkeää, että me otamme käyttöön saaripoikkeuksen.

Ruotsissa otetaan käyttöön saaripoikkeus Gotlantiin suuntautuvassa liikenteessä, ja siitä on laaja yhteisymmärrys puoluerajojen yli, sillä kyse on saariyhteiskunnan selviytymisestä, kun turvataan toimivat liikenneyhteydet.

Liikenne- ja viestintävaliokunta, talousvaliokunta sekä ympäristövaliokunta katsovat, että riski siitä, että varustamot pidentäisivät reittejään saaripoikkeuksen takia, on melko vähäinen. Asiantuntijakuulemisissa on myös tullut esiin, että saaripoikkeuksen ilmastovaikutus on tässä yhteydessä erittäin pieni.

Toivon, että saaripoikkeus merkitsee sitä, että Ahvenanmaalle liikennöivät varustamot voisivat vähentää päästöjään nopeammin kuin jos ne olisivat saaripoikkeuksen ulkopuolella. Tämä on realistinen oletamus, sillä jotkut varustamot ovat jo viestineet, että ne aikovat käyttää saaripoikkeuksella säästämänsä varat päästöjä vähentävien toimenpiteiden tukemiseen. Tällöin saaripoikkeuksella voisi olla myönteinen ilmastovaikutus, joka lisäksi vahvistaisi liikennettä pidemmällä tähtäimellä. Vihreä siirtymä on nimittäin väistämätön, mutta siihen tarvittavia teknisiä ratkaisuja ja ympäristöpolttoaineita ei valitettavasti ole vielä riittävästi.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 72/2023 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 12/2023 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelua, edustaja Mehtälä.

Keskustelu

21.49 **Timo Mehtälä kesk:** Arvoisa puhemies! Tämän maatilatasolla toimivien biokaasulaitosten toimintaan vaikuttavan lakiesityksen käsittely on opettanut minulle muutamia asioita: ensinnäkin sen, että valiokunta voi tehdä hallituksen alkuperäiseen esitykseen huo-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

mattavia parannuksia. Kiitos ministeri Mykkäselä, joka jo lähetekeskustelussa tähdensi tämän asian merkitystä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annettua lakia. Komissio on katsonut, ettei Suomi ole toteuttanut kestävyysslaki RED kakkosen direktiivin täytäntöön panemiseksi kaikkia toimenpiteitä. Tausalla on sähköverolain muutos, joka tuli voimaan 1.1.2023, jolla biokaasu säädettiin lämmityskäytössä verolliseksi tuotteeksi.

Kestävyyssvaatimusta sovelletaan sähköverolaissa kaikkiin verovelvollisiin biokaasun tuottajiin, jos niiden tuottaman biokaasun määrä ylittää yhden gigawattitunnin vuodessa. Talousvaliokunta sai parannettua hallituksen esitystä siten, että siirtymäaikaä jatkettiin vuoden 2025 loppuun, jotta toiminnanharjoittajilla jää aikaa valmistautua kestävyyssjärjestelmään liittymiseen. Toiseksi todentajalausuntoa ei edellytetä liitteeksi hakemukseen, mikäli toiminnanharjoittajan kestävyyssjärjestelmä koskee vain jätteitä. Maatilalla se tarkoittaa lietelantaa, kuivalantaa, olkea ja nurmea.

Toinen opetus oli se, että lainsäädäntötyössä voi syntyä myös merkittäviä virheitä. Viime kaudella käsiteltyyn ja hyväksyttyyn sähköverolakiin pääsi pujahtamaan virhe, jonka seurauksena maatilatasoiset biokaasulaitokset joutuvat todentamaan kestävyyssvelvoitteensa, kun biokaasua tuotetaan yli yksi gigawattitunti. Sähköverolaissa olisi voitu maatilat vapauttaa tästä velvoitteesta, kuten on tehty useissa EU-maissa.

Kolmas opetus liittyy edelliseen ja on se, että ilman erittäin aktiivista vaikuttamistyötä asiat voivat mennä pahasti pieleen ja kaikki kärsivät seurauksista. Kiitos aktiivisille asiantuntijoille, joiden kanssa allekirjoittanut kävi useamman keskustelun asian tiimoilta.

Arvoisa puhemies! Täydellinen tästä lakiesitykset ei silti tullut. Jäin ihmettelemään erityisesti perussuomalaisen välinpitämättömyyttä, arkuutta, neuvottomuutta ja tahdon puutetta tässä asiassa. [Tuomas Kettunen: Ohhoh!] Taas ollaan tilanteessa, että hallitusohjelman kirjaukset ovat hyvät mutta keinot joko vajavaiset tai suorastaan väärät. Kukaan perussuomalainen ei puolustanut valiokunnassa meidän tekemääme esitystä, että maatilat olisi vapautettu todentamisvelvoitteesta ja että toiseksi hallitus valmistelisi sähköverolain muutosesityksen, jolla alle kahden megawatin biokaasulaitokset vapautetaan verosta. [Tuomas Kettunen: Vastuutonta!]

Hallitus lupasi ohjelmassaan edistää mautilojen biokaasun tuotantoa ja toiseksi lupasi olla nostamatta viljelijän arjen kustannuksia. Molemmat lupaukset tässä tapauksessa äänestäjiä kohtaan on petetty.

Talousvaliokunnassa olemme tänä syksynä käsitelleet kolmea eri asiaa, jotka vaikuttavat biokaasun, biometaanin, tuottamiseen ja turpeen käyttöön, eivätkä missään niissä perussuomalaiset ole puolustaneet mautilojen biokaasun tuottajia hallituksen esitysten 53 ja 72 kohdalla eivätkä turpeentuottajia hallituksen esityksen 71 kohdalla — siinäpä sitä ihmettelemistä. [Tuomas Kettunen: Käsittämätöntä!]

Arvoisa puhemies! Teen vastalauseen mukaiset kaksi lausumaehdotusta:

Esitämme, että alle kahden megawatin biokaasulaitosten tuotanto katsotaan poikkeuksetta kestäväksi eikä tuottajilta näin ollen edellytetä kestävyyslain mukaista todentamismennettelyä.

Toinen: esitämme myös, että hallitus valmistelee sähköverolain muutosesityksen, jolla alle kahden megawatin biokaasulaitokset vapautetaan verosta. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Kaunisto, poissa. — Ja sitten edustaja Kulmuni.

21.53 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa rouva puhemies! On helppo yhtyä edustaja Mehtälän äsken esittämiin lausumiin, ja tuenkin kahta vastalauseessa olevaa lausumaa. Toivon kyllä, että kun niistä huomenna äänestetään, tuo tuki voisi olla laajempaa kuin valiokunnassa. Nimittäin onhan se jälleen kerran aivan hallitusohjelman vastaista, että luodaan uutta byrokratiaa, niin kuin tässä nyt ollaan luomassa, heikennetään maatilakohtaisen biokaasun toimintaedellytyksiä tällä lisäbyrokratialla. Ja kun me vielä äskeisissä asiakohdissa kävimme läpi sitä, miten myös ne asiakohdat heikensivät kotimaisen uusiutuvan energian asemaa, niin tässä sitä nyt sitten ollaan kolmatta kertaa samankaltaisen problematiikan ympärillä.

Järkevää olisi, kun tätä RED III -direktiiviä edelleenkin toimeenpannaan ja siitä tulee jatkokierroksia, että sen yhteydessä Suomi neuvottelisi lausumamme mukaisesti poikkeuksen siitä, että nämä pienet, alle kahden megawatin biokaasulaitokset katsottaisiin aina automaattisesti kestäviksi. Ne on joka tapauksessa luvitettu ympäristöluvan kautta, montaa muuta kautta jo, ja jos sinne laitokseen joku jotain muuta laittaa kuin kestävää raaka-ainetta... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu] ...sekin on jo niiden lupaehtojen vastaista, joten tämä olisi helppoa toteuttaa sen kannalta, että Suomi katsoo, että tähän sisältyy poikkeus.

Lisäksi on varmastikin ollut tarkoitus, että tuon sähköverolain yhteydessä nämä pienet, alle kahden megawatin kokoiset biokaasulaitokset elikkä maatilakokoiset laitokset olisivat verottomia, ja silloin ne itse asiassa katsottaisiin suoraan myös kestäviksi. Mutta oletettavasti, koska valtiovarainministeriö katsoo, että regulaation täytyy olla aina selkeää, he eivät ole halunneet puuttua tähän pieneen yksityiskohtaan, mikä kuitenkin maatilatasolla on erittäin merkittävä yksityiskohta ja olisi toteutuessaan erittäin iso panostus sen suhteen, että hajautettu energiantuotanto ja biokaasu Suomessa pystyisivät etenemään.

Näillä perusteilla kannatan edustaja Mehtälän tekemiä lausumaesityksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

21.55 **Tuomas Kettunen kesk:** Puhemies! Ensinnäkin kiitoksia edustaja Mehtälälle hyvästä, asiantuntevasta puheenvuorosta ja hyvistä esityksistä, joita edustaja Kulmuni tukee, ja niin tukee myös edustaja Kettunen.

Nimittäin kyllä minua ihmetyttää. No, nyt onneksi edustaja Autto on saanut rinnalleen myös valtiovarainministeri perussuomalaisen edustajia tähän saliin, ja hyvä niin, että olette tulleet, koska aion kysyä siitä, kun perussuomalaiset viime vaalikaudella ja viime vaaleissa kertoivat, että nyt laitetaan viljelijän asiat kuntoon ja viljelijän arjen kustannukset ajetaan alas ja tuodaan kunnianpalautus viljelijöille ja maataloudelle. No, kuinkas sitten kävi, että näin hyviä lausumaesityksiä, joita edustaja Mehtälä tässä esittää, ei edes tuettu valiokunnassa, ja huomenna me tulemme näkemään tässä isossa salissa, kuinka perussuomalaiset äänestävät. Ja kysynkin edustaja Tynkkyseltä, kun olette tulleet tähän iltakeskusteluun mukaan: kuinka te tulette toimimaan näitten lausumien osalta? Luen vielä kertaalleen ääneen nämä kaksi lausumaesitystä, joista huomenna äänestetään.

”Eduskunta edellyttää, että hallitus vaikuttaa RED III -direktiivin yhteydessä siten, että alle kahden megawatin biokaasulaitosten tuotanto katsotaan poikkeuksetta kestäväksi, eikä

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

tuottajilta näin ollen edellytetä kestävyyslain mukaista todentamismenettelyä.” Tämä oli ensimmäinen lausuma.

Ja toinen lausuma: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee sähköverolain muutosesityksen, jolla alle kahden megawatin biokaasulaitokset vapautetaan veroista.”

Mielestäni nämä ovat niitä toimenpiteitä, jotka tuovat helpotusta viljelijöitten arkeen, ja kysynkin nyt perussuomalaisilta, valtiovarainministeripuolueelta ja teiltä edustajilta: tuletko te tukemaan näitä esityksiä huomenna, kun näistä äänestetään? Nimittäin viljelijöitten ahdinko ei ole hävinnyt mihinkään, päinvastoin. Nyt tarvitaan nopeasti toimenpiteitä sen suhteen, että meidän ruuan omavaraisuus säilytetään tässä maassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Autto.

21.58 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämähän nyt voi olla ehkä vähän epäreilua todeta, että on jännää kuunnella tätä, kun keskustan edustajat luettelevat täällä teke-mättömiä töitään. Suomen Keskusta on ollut kuitenkin hallituksessa kahdeksan vuotta suoraan tässä edellä, ja tietysti hallitusvastuussa olisi voinut juurikin näitä sinänsä hyviä asioita edistää. Tietysti ajattelen niin, että tällaista parlamentaarista vääntöä hallituksen ja opposition välillä kuuluu käydä, mutta juuri esimerkiksi tämä biotalous on sen kaltainen asia, josta todella toivoisin, että hallitus ja oppositio ja ihan laajasti koko sali voisivat löytää yhteistä säveltä.

Nyt esimerkiksi Euroopan unionissa ollaan käymässä kohti vaaleja ja institutionaalinen sykli siellä pyörähtää, tuleva komissio saa vaalien jälkeen parlamentilta mandaatin alkaa toimia, ja tässä kohtaa juuri meidän pitää pystyä vaikuttamaan siihen, millainen se tulevan komission työohjelma on. Olisi todella tärkeää, että meillä on yhteinen näkemys siitä, että Suomessa kestävä metsienhoito tarjoaa valtavan hyvän pohjan sille, että meillä tässä biotaloudessa on suuri mahdollisuus ratkoa paitsi energiakysymyksiä myös monia sellaisia raaka-ainekysymyksiä, joissa pystytään puupohjaisilla raaka-aineilla korvaamaan nykyisin fossiilisesta öljystä tuotettuja materiaaleja. Ja toki sama koskee sitten myös niitä maatalouden muita jakeita, joista pystytään esimerkiksi juuri biokaasuttamalla tuottamaan energiaa. Eli tässä mielessä toivoisin, että voidaan ojentaa tällaista yhteistyön kättä, ja minäkin voin tässä keskustan kollegoille luvata, että en ala mihinkään arkeologisiin tutkimuksiin siitä, missä vaiheessa näihin asioihin olisi aiemmin pitänyt vaikuttaa, jotta suomalaisen maatalouden kannattavuus ei olisi siinä katastrofaalisessa tilassa, johon se edellisen hallituksen jäljiltä jäi. [Katri Kulmuni: Mitenkäs te nyt vaikutatte siihen?]

Arvoisa puhemies! Ehkä vielä totean sen, että kun kuitenkin siellä valiokuntakeskusteluissa luottamuksellisessa hengessä ja suljettujen ovien takana varmasti kaikki puolueet pyrkivät niistä omista lähtökohdistaan hakemaan sitä isänmaalle parasta ratkaisua, niin tosiaan emme toisi niitä keskusteluja tänne suureen saliin sellaisessa asennossa, jossa sitten esimerkiksi toinen puolue ei ehkä pysty täällä vastaamaan siihen kritiikkiin, jota esitetään siitä, kuinka tarmokkaasti esimerkiksi jotakin tiettyä näkökulmaa on valiokunnassa edistetty tai puolustettu, tai mitä sen suhteen on siellä keskusteluissa tuotu esiin, vaan pitäytyisimme siinä, mikä on julkista ja löytyy pöytäkirjoista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

22.01 **Timo Mehtälä kesk:** Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Edustaja Autolle sen verran, että tämä, mistä nyt juuri keskustellaan, on tämän hallituksen tuoma esitys todentamisvelvoitteesta, ja siitä oli kysymys nimenomaan, että todentamisvelvoite tulee maataloille, joilla on nämä pienet biokaasulaitokset. Tämä todentamisvelvoite on rahallisesti kuitenkin noin 5 000:sta 8 000:een euroon. Valiokunnassa saimme siihen paljon pehmennystä, eli tämä todentamisvelvoite ei tosiaan tule olemaan kovin usein, ja sitten tämä Energiaviraston ilmoitus on sen 1 000:n ja 2 000:n välillä, ja sen takia saatiin näitä kustannuksia alas.

Tästä esityksestä ei voi millään tavalla syyttää edellisiä hallituksia. Tämä ei ole ollut millään tavalla kenenkään käsittelyssä vielä aikaisemmin, ja nyt puhuttiin tästä käsittelystä, mikä oli täällä valiokunnassa tällä hetkellä. Mutta haluan erityisesti mainita sen, että minä edustajana haluan tehdä yhteistyötä kaikkien kanssa, että nämä asiat saadaan sinne maatilatasolle eli että juuri siellä arjessa ovat nämä asiat kunnossa, enkä lähde sillä asialla sen enempää politikoimaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

22.02 **Tuomas Kettunen kesk:** Kunnioitettu herra puhemies! Juurikin näin niin kuin edustaja Mehtälä totesi.

Edustaja Autolle: Kyllä, me keskustana täältä oppositiosta ojemme yhteistyön kättä rakentavalla politiikalla, koska meillekin biotalous on tärkeä asia. Me olemme puhuneet jo pitkään siitä, että me tarvitsemme toimenpiteitä, kuinka pääsemme fossiilitaloudesta kohti biotaloutta. Mutta kyllä minua ainakin henkilökohtaisesti suunnattomasti hämmentää se, että kun vaaleissa ja viime vaalikaudella nyt hallituksessa olevat puolueet omissa vaihtoehtobudjeteissaan toivat esille, kuinka maatalouden ahdinkoon vastataan, niin nyt kun olisi hyvä toimenpide-esitys, kuinka me saamme sinne maataloille huoltovarmuutta ja sitä omavaraisuutta energiantuotannon osalta, millä me saisimme myös sitä kilpailukykyä myös maataloille, uusia toimintoja, niin sitten tämmöisiin hyviin esityksiin ei voida lähteä. No, valiokunnassa tämä asia on käsitelty, ja valiokuntakäsittelyn myötä myös vastalause on tehty, ja huomennahan me näistä äänestetään.

Mutta vielä tähän biotalouteen: Me nyt oppositiossa teemme niitä vaihtoehtobudjetteja, ja edustaja Auton kanssa olemme aivan täysin samaa mieltä siinä, että biotaloutta tulee edistää. Meidän tulee etsiä ratkaisuja, kuinka me niitä fossiilitalouden tuotteita korvaamme biotalouden tuotteilla. Kyllä minun mielestäni on väärä suunta hallituksen toimilla se, että me poltamme ainespuuta voimalaitosten kattiloissa, kun me voisimme polttaa enemmän turvetta. Ja kun tekniikka tulevaisuudessa tulee mahdollistamaan myös sen, että niitä hiilidioksidipäästöjä sieltä voimalaitosten piippujen suunnalta otetaan talteen, niin minkä takia näitä ei edistetä? Me olemme vaihtoehtobudjetissa esittäneet, että turpeen energiavero lasketaan nolnaan. Voisitko te tähän esitykseen lähteä mukaan?

Kunnioitettu herra puhemies! Teen kysymyksen hallituspuolueitten suuntaan edustaja Tynkkyselle, onko hän valmis huomenna äänestämään hyvien lausumaesityksien puolesta, joilla tulemme turvaamaan ja antamaan lisää tukea viljelijöitten ahdinkoon.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi takautuvasti maksettavasta väliaikaisesta sähköhyvityksestä annetun lain, tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain ja Energiavirastosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 88/2023 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 14/2023 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Hamari, olkaa hyvä.

Keskustelu

22.05 Lotta Hamari sd: Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä pyritään varmistamaan, ettei alkuperäisen lain määräaika muodostu esteeksi sille, että sähköhyvitys saadaan maksettua kaikille siihen oikeutetuille. Esitys on, kuten talousvaliokunnan mietinnössä todetaan, tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen.

Tiedottaminen on tärkeässä roolissa. Samoin jatkossa pitäisi edistää sitä, että kalliista määräaikaisista sopimuksista pääsisi eroon. Kuten mietinnössäkin on todettu, sähkötuki kohdentui huonosti, eli jokin ratkaisu sosiaalisesti oikeudenmukaisemmin kohdentuvaan tukeen olisi kehitettävä. Tässä tarvittaisiin ministeriöiden yhteistyötä, sillä yksikään ministeriö ei voi ratkaista asiaa yksin.

Vaikka mietinnössä todetaan, että tukijärjestelmää ja tuen kohdentumista on tarpeellista arvioida, jätämme yhdessä keskustan ja vasemmistoliiton kanssa kuitenkin vielä lausuman asiasta. Eli esitän vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto laatii selvityksen talvella 2022—2023 säädettyjen eri sähkötukimuotojen toimivuudesta ja vaikutuksista ja toimittaa sen talousvaliokunnalle syysistuntokauden 2024 aikana.”

Selvityksen tekeminen olisi tärkeää, jotta voisimme oppia aiemmin tehtyjen ratkaisujen toimivuudesta ja hyödyntää tätä tietoa tuleviin kriiseihin varautumisessa sekä kohdentaa tukea paremmin. Siksi me allekirjoittaneet pidämme jokseenkin erikoisena, että osa valiokunnasta vastusti selvityksen tekemistä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

22.07 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Hamarin tekemää vastalauseen lausumaehdotusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto on poissa. — Edustaja Kulmuni, olkaa hyvä.

22.07 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä itse lakiesityshän on aika tekninen ja liittyy ainoastaan päivämäärien jatkamiseen. Mutta kuten tuolla lähetekeskustelussakin sanoin, onhan se aika poikkeuksellista, että jos yksityishenkilö myöhästyy tai vii-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

västyy jostain päivämäärästä, niin ei varmasti saa hakemustaan läpi tai joutuu kohtaamaan sanktion, mutta tässä, kun nyt valtion viranomainen ei ole pystynyt käsittelemään näitä viime vaalikauden viimeisenä talvena olleita poikkeuksellisia, sähkön hinnoista johtuvia hyvityksiä, me sitten teemme heille jatkoaikaa, mikä toki on ihan välttämätöntä. Mutta pidän kuitenkin ihmeellisenä, että he eivät ole selvinneet tästä taakasta.

Lisäksi haluan käydä läpi hieman tätä lausumaa. Kannatan edustaja Hamarin tekemää lausumaesitystä. Tätä tukee siis koko oppositio, joka valiokunnassa oli tuolloin paikalla. Pidän aika erikoisena, että hallituspuolueet eivät halua tehdä selvitystä asiasta. Tämä selvitys oli kyllä ihan sen valmistavan keskustelun mukainen. Kun kuitenkin tiedämme, että energian hinta voi edelleen ensi talvena olla korkea, ja emme tiedä, mitä kaikkea maailmassa tulee vastaan, niin näihin yllättäviin kriiseihin olisi syytä varautua. Nyt, kun meillä on kuitenkin kokemusta niin koronasta kuin tästä energian hinnannoususta, niin koko ajan se sama ongelma on ollut, että valtiolla ei ole olemassa mekanismeja, millä tukea pienituloisia kotitalouksia tällaisten poikkeuksellisten hinnannousujen ja kriisien keskellä.

Joten siksi minua edelleenkin ihmetyttää, miksi hallitukselle ei käy edes selvityksen tekeminen tästä asiasta, joka toimitettaisiin talousvaliokunnalle. Siinähan nimenomaan tehdään siis arkeologista tutkimusta edellisestä hallituksesta, koska on selvää, että eiväthän nuo sähköhyvityksen myöntökriteerit kohdistuneet ollenkaan niihin ihmisiin parhaalla mahdollisella tavalla, kun olisi ollut toivottavaa, että ne kohdistuisivat pienituloisiin ihmisiin, eivät kaikista eniten sähköä käyttäviin ihmisiin.

No, hallitusohjelmassahan on kirjaus siitä, että tehdään nyt sitten jonkinlainen hintakattolaki. Sitä on käsitelty sen osalta, että siitä puhutaan jonkinlaisena kassakaappilakina työ- ja elinkeinoministeriön valmistelussa, mutta eihän se poista sitä ongelmaa. Jos meillä ei ole riittävästi sähköä, miten me voimme laittaa sähkölle jonkin hintakaton, koska siitä seuraa sitten se, että tulee sähkökatkoja? Joten kaikista järkevintä olisi tehdä valmistelua sosiaali- ja terveysministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön energiaosaston kesken ja luoda malli, jolla pienituloisille kotitalouksille pystyttäisiin kanavoimaan heidän tarvitsemaansa tukea. Tämä olisi auttanut koronassa, se olisi auttanut viime talvena.

Lisäksi toivoisin kyllä, että hallitus osoittaisi jonkinlaista kiinnostusta sen suhteen, että 200 000 suomalaista kotitaloutta kärsii niiden määräaikaisten sähkösopimusten erittäin korkeista hinnoista, jotka he tuolloin kriisin aikana ovat tehneet, ja tämä yhteiskunnallinen ongelma pitäisi ratkaista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

22.10 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan tässäkin asiassa hallitus on suomalaisten kotitalouksien ostovoiman puolella, ja on tärkeää, että tätä lakia muutetaan niin, että se mahdollistaa sähköyhtiöille tämän määräajan pidentämisen niin, että tosiaan korvaukset pystytään maksamaan niihin oikeutetuille.

Arvoisa puhemies! On aivan päivänselvää, että jotta emme ole tilanteessa, jossa sähkön kohtuuton hinta uhkaa ihmisten toimeentuloa, että sähkön kohtuuton hinta uhkaa Suomen kilpailukykyä ja suomalaisten ostovoimaa laajemmin, Suomeen tarvitaan energiainvestointeja, sellaista kotimaista, totta kai päästötöntä mutta kohtuuhintaista ja ennen kaikkea toimitusvarmaa sähköntuotantoa, joka ei ole riippuvaista kulloisestakin säätilasta. Tässä mielessähän hallitusohjelmassa on hyviä kirjauksia kotimaisen vesivoiman edistämisestä, koska se on ainoa kestävä ratkaisu siihen, miten näitä sähkön hinnan erittäin rajuiksi muo-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

dostuneita vaihteluja niin vuorokauden sisällä kuin vuodenaikojen välilläkin saadaan tasatua. Vettä varastoimalla, niin että sitä on tasaisesti eri vuodenaikoina käytettävissä, sekä tulevaisuudessa myös vettä varastoimalla pumppuvoimaloilla, niin että sitä on vuorokauden sisäisiin vaihteluihin nopeasti käytettävissä riittävästi, pystytään vakauttamaan sähkön hintaa, niin että ei jouduta tällaisiin tilanteisiin, joita viime talvena nähtiin ja joista on ollut merkkejä myös tänä talvena. Tämän vuoksi on tärkeää, että hallituksella on kokonaisvaltainen ohjelma, jolla Suomesta ollaan tekemässä puhtaan energian suurvaltaa, ottaen huomioon, että on myös tämmöistä toimitusvarmaa sähköä.

Arvoisa puhemies! Tämä tekninen lakimuutos on tärkeää hyväksyä, ja tosiaan nyt, toisessa käsittelyssä kun ollaan, varmasti eduskunta voi sen hyvillä mielin tehdä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 36/2023 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 11/2023 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

Keskustelu

22.13 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Liikenne on Suomessa taakanjakosektorin suurin päästölähde. Esimerkiksi vuonna 22 tieliikenteen kasvihuonekaasupäästöt kattoivat taakanjakosektorin päästöistä noin 37 prosenttia ja kokonaispäästöistä yli viidenneksen. Suomella on velvollisuus puolittaa taakanjakosektorin päästöt vuoteen 2030 mennessä ja lisäksi oma tavoite vähintään puolittaa kotimaan liikenteen päästöt. Mikäli näitä liikenteen päästöjä ei vähennetä nopeasti, on ilmeistä, että Suomi ei tule näitä tavoitteita saavuttamaan, ja on todennäköistä, että Suomi joutuu tässä tilanteessa ostamaan päästövähennysyksiköitä muilta EU:n jäsenvaltioilta. Tältä taloudelliselta riskiltä hallitus sulkee silmänsä. Siitä muun muassa tämä lakiesitys on hyvä esimerkki.

Energiaverotushan on tehokkaimpia ja keskeisimpiä päästöohjauskeinoja liikennesektorilla. Tässä hallituksen esityksessä veronalennus polttoaineisiin vieläpä kohdennetaan tavalla, joka aivan erityisesti heikentää ilmasto-ohjausta ja samalla lisää fossiilisten polttoaineiden kilpailukykyä. Tämä esityksen mukainen bensaveronalennus ei ole siis linjassa Suomen päästövähennystavoitteiden kanssa. Se tulee toteutuessaan kasvattamaan polttoaineiden kulutusta ja lisäämään tieliikenteen päästöjä. Samalla se lisää Suomen riippuvuutta epävakasta ja epädemokraattisista fossiilisten polttoaineiden tuottajavaltioista. On minusta hiukan yllättävää, että hallitus haluaa, että nimenomaan näiden valtioiden ja öljyseikkien taskuun kasataan lisää rahaa samalla, kun pienituloisilta suomalaisilta leikataan.

Polttoaineiden verotus ei ole reaalisesti viime vuosina kiristynyt, mikä erikseen korostaa tätä hallituksen esityksen ongelmallisuutta. Edelliset hallitukset ovat tehneet polttoai-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

neiden valmisteveroon nimelliskorotuksia. Orpon hallituksen esitys poikkeaa tässä meidän maamme energiaverotuksen pitkästä linjasta ja vesittää liikennesektorin keskeisimmän päästöjä vähentävän ohjausmekanismin toimintaa.

Tämän esityksen mukaan liikennepolttoaineiden veroalennus vähentäisi valtion valmisteverotuloja 168 miljoonaa euroa. Tällaisessa haastavassa taloudellisessa tilanteessa, jossa massiivisia leikkauksia kohdistetaan pienituloisille, tämänkaltainen veroalennus ei ole oikeudenmukainen eikä perusteltu myöskään julkistalouden näkökulmasta. Tämän esityksen mukainen veroalennus ei edes kohdistu erityisen hyvin pienituloisille. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus on arvioinut, että polttoaineverotuksen lasku lisää erityisesti suurituloisten autoilua.

Arvoisa puhemies! Liikenneköyhyys, liikkumisen kustannukset — nämä ovat aitoja ongelmia, joihin tulee vastata. Polttoaineen veroalennus ei kuitenkaan ole taloudellisesti eikä ilmaston kannalta perusteltu ratkaisu, ja näillä perusteilla esitän vastalauseen 2 mukaisesti, että lakiehdotus hylätään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne on poissa. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

22.16 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Nyt toisessa käsittelyssä on tämä polttoaineverokysymys, ja tietysti on aina hyvin mielenkiintoista, kun puhutaan polttoaineista ja niiden hinnasta ja kehittämisestä. Ennen vaalejahan tämä polttoainekysymys oli hyvin, voi sanoa, tulenarka. Silloin huomasimme, että joidenkin puolueiden jotkut ehdokkaat käyttivät polttoainekysymystä vaalikeppihevosenä, jolla he sitten ratsastivat auringonlaskuun, ja nyt voidaan todeta, että sen vaalikeppihevosen keppi on kyllä katkennut ja teho on poissa.

Jos tuommoinen alle neljän sentin polttoainehinnan alennus on merkittävä, niin olen kyllä hyvin hämmentynyt siitä, tuleeko näin käymään, koska ennen vaalejahan kuulimme joidenkin ehdokkaiden suusta, että maailmanmarkkinahinnat eivät vaikuta polttoaineen hintaan, ja nyt ne sitten ilmeisesti kuitenkin vaikuttavat.

No, toinen seikka on sitten myös se, kun puhutaan polttoaineista ja sitten näistä kustannuksista autoiluun liittyen, että nyt hallituksen esitys liittyy matkakuluvähennyksen omavastuuosuuden nostamiseen niin, että tähän heikentää työssäkäyvien duunareiden toimeentuloa siltä osin kuin he joutuvat autoa käyttämään. Eli tämä polttoainekysymys on hyvin ristiriitainen ja sitten samaten myös työmatkakuluvähennyksen omavastuuosuuden koroittaminen, tosi erikoista. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

22.18 Fatim Diarra vihr: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kannatan edustaja Hyrkön tekemää hylkäysesitystä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

22.18 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Polttoainekeskustelu — se kävi viime eduskuntavaalien aikana kuumana. Täytyy todeta, että hallitusta kiitän siitä, että polttoaineveroa alennetaan se neljä senttiä. Mutta minkälaiset vaikutukset sillä sitten lop-

pujen lopuksi on, kun se vuodenvaihteesta astuu voimaan? Häviävätkö nämä neljä senttiä vaan sinne polttoaineitten mittareihin niin, että polttoaineen hinta ei tule alaspäin?

Nyt olemme, puhemies, nähneet niitä iloisia käännteitä, että pumpuilla hinta on tullut alaspäin, mutta tämä hintojen aleneminenhan ei millään tavalla ole poliittisesta toiminnasta johtuvaa, vaan maailmanmarkkinahinnasta. No, kun käydään tätä keskustelua autoilijan näkökulmasta, niin mietin vain, tuleeko sillä neljällä sentillä olemaan niin suurta vaikutusta, kun ajattelemme siitä näkökulmasta, että pitkien välimatkojen maakunnissa ja Suomessa tarvitaan omaa autoa työssäkäyntiin. Ja niin kuin tässä edellisessä puheenvuorossa edustaja Suhonen ansiokkaasti nyt toi esille, kuinka nyt sitten käy, kun työliikenteen, työmatkojen kustannuksia ollaan nostamassa tämän työmatkavähennyksen omavastuun 150 euron osalta ja sitten myös annetaan vielä vähennysoikeuden enimmäismäärän laskea 1 400 eurolla tämän vuoden tasosta? Kyllähän tämä herättää nyt sen keskustelun, miksi näin hallitus sitten loppujen lopuksi toimii.

Mutta vielä näihin polttoaineisiin. Siitä olen tyytyväinen, että hallitus on huomionnut sen, että ammattiliikenteen suunnalla, raskaan liikenteen suunnalla tarvitaan kustannus-
hyötyjä, tarvitaan kilpailuetua, mutta toivoisin, että vielä kerran miettisitte ammattidieselin käyttöönottoa tähän maahan. Puhumme vientiteollisuudesta, puhumme kilpailukyvyystä, ja ammattidieselillä me saisimme vielä kilpailukykyä sen suhteen, että kuitenkin raskas liikenne käyttää huomattavia määriä polttoainetta, ja tämä ammattidiesel olisi semmoinen toimenpide, joka varmasti toisi kilpailukykyä meidän vientiteollisuudellemme ja ennen kaikkea ammattiautoilijoitten suuntaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

22.21 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tässä opposition puolelta kiiteltiin, toki vain vähän kiiteltiin, hallituksen toimia, mutta olisi syytä kysyä, kuinka paljon polttoaineiden pumppuhinta nousisi ilman näitä hallituksen toimia. Keskustelimme jo aiemmin tuosta jakeluvelvoitteen vaikutuksesta, joka olisi useita kymmeniä senttejä, mikäli olisi menty sillä Marinin hallituksen asettamalla tavoiteuralla. Nyt tämä polttoaineveron lasku on tietysti historiallinen päätös. Vaikka joku voi ajatella, onko tämä senttimäärällisesti niin merkittävää, kun viikon sisällä maailmanmarkkinoilta johtuvat hintavaihtelut ovat ehkäpä suurempia, mutta se periaate siitä, että polttoaineiden verotusta voidaan myös laskea, on valtavan iso asia, koska tähän asti tiettävästi aina polttoaineiden verotus on vain kiristynyt. Autoilijathan maksavat suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rahoituksesta huomattavan suuren osan.

Tässä mielessä, kun mietimme, kuinka Suomi on pitkien etäisyyksien maa, jossa väistämättä niin työssäkäyntiin kuin arjen asiointiin kuin esimerkiksi vaikkapa harrastamiseen ihmiset tarvitsevat henkilöautoa pääosassa maata — ja kylläpä siihen törmää, että täällä pääkaupunkiseudullakin perheet autoa arjessaan tarvitsevat — on varmasti suuri asia suomalaisten kannalta ymmärtää, että maassa on nyt autoilumyönteinen hallitus, joka ymmärtää arjen realiteetit. Maassa on hallitus, joka haluaa helpottaa suomalaisten ostovoimaa, joka haluaa kannustaa työntekoa, yrittäjyyttä ja edistää sitä, että ihmiset voivat omilla valinnoillaan tavoitella onnea tässä maassa. Eli tässä mielessä tämä on hyvä ja tärkeä päätös.

Kun ymmärrän, että oppositiopuolueista halutaan myös kantaa huolta päästöistä, niin voin vakuuttaa, että niin haluamme myös hallituksessa, mutta teemme sen tavalla, jolla Suomessa sekä päästöt laskevat että talous kasvaa. Huolehdimme suomalaisten ostovoim-

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

masta, maamme kilpailukyvyistä ja siitä, että Suomi on yhteiskunta, josta myös muut maat haluavat katsoa mallia, ja tuolloin saamme paljon, paljon suuremman päästökädenjäljen aikaan, pystymme oikeasti auttamaan ihmiskuntaa tasapainoon planeettansa kanssa toisin kuin tilanteessa, jossa näännyttäisimme itsemme tähän keitaalle sillä tavoin, että olisimme kiristäneet vaikkapa polttoaineiden jakeluvelvoitetta Marinin hallituksen suunnitteleamalla tavalla, joka olisi siis nostanut polttoaineen hintaa useilla kymmenillä senteillä. Minusta tämäkin olisi nykyisen opposition ja edellisen hallituksen rehellistä sanaa ääneen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

22.24 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Nyt kun tässä koko ajan viitataan tähän jakeluvelvoitteeseen ja edellisen hallituksen toimiin tässä, on hyvä minun kerrata, mistä tämä jakeluvelvoite tässä Suomen uusiutuvan energian osuuden kasvattamisessa liikennepolttoaineissa on alun perin lähtöisin.

Matti Vanhasen toisen hallituksen aikana, kun tuli tarve vähentää liikenteen päästöjä, se haluttiin tehdä luomalla kotimainen nestemäisen polttoaineen jalostusteollisuus, ja silloin säädettiin ensimmäisistä jakeluvelvoitteista. No, nyt sitten myöhemmätkin hallitukset ovat tätä jakeluvelvoitetta korottaneet, muun muassa Sipilän hallitus, joka 2016 hyväksymässään energia- ja ilmastostrategiassa — silloin olivat muuten mukana kokoomus ja perussuomalaisetkin tätä ratkaisua tekemässä — korotti merkittävästi tätä jakeluvelvoitetta. Silloinkin haluttiin, käytettiin termiä Suomesta tulee öljyvaltio, luomalla suomalaista uusiutuvan nestemäisen biopolttoaineen tuotantoa vastata näihin haasteisiin, kun katsottiin, että esimerkiksi sähköautoteknologia ei ollut vielä skaalattavissa niin laajalle kuin mitä se olisi silloin vaatinut. Eli tämä jakeluvelvoite ei ole mikään Marinin hallituksen keksintö. Se kyllä oli keskeisessä roolissa edellisenkin hallituksen ratkaisupaletissa siinä, miten ilmasto- ja päästöjen vähentämishaasteeseen vastataan, mutta se on ollut pitkäjänteistä työtä. Myöskin edellinen hallitus oli se, joka alensi jakeluvelvoitetta, kun tuli tarve alentaa polttoaineen hintaa, eli oli valmiutta reagoida siihen, niin kuin nykyinenkin hallitus tässä nyt tekee jatkamalla sitä politiikkaa, mikä edellisen hallituksen aikana luotiin.

Pitää muistaa, että tämä meidän energia- ja ilmastopolitiikka ei ole syntynyt nyt viimeisen parin vuoden aikana, vaan tässä ollut pitkäjänteinen suunta vahvistaa suomalaista teollisuutta. No, nyt se suunta valitettavasti kääntyy ja ulkomaisen öljyn tuotanto menee tässä edelle. Sinänsä pidän sitä hyvänä, että polttoainevero nyt lasketaan, koska sähköautojen määrä on merkittävästi yleistynyt ja sähköauton omistajat eivät maksa liikkumisestaan samalla tavalla veroja kuin polttomoottoriauton omistavat ja sitä käyttävät kotitaloudet. Joten mielestäni tämä on ihan oikeaa politiikkaa, vaikkakin nämä veronalennukset jäävät merkittävästi, merkittävästi alemmaksi kuin mitä vielä vaalien alla lupailtiin.

Joka tapauksessa pitää, ennen kuin johdatellaan ihmisiä tietynlaisten ajatusten äärelle, myöskin käydä tätä historiaa läpi, miten tähän on päädytty ja minkälaiset poliittiset vaikutukset kunakin aikana ovat tällaisiin poliittisiin päätöksiin johtaneet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

22.27 Jussi Saramo vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Autto tässä kertoi, kuinka täällä pääkaupunkiseudullakin ajetaan autolla, ja kertoi, että meillä on historiallisen autoilumyönteinen hallitus. Näin uusimaalaisena kansanedustajana on pakko todeta, että itse

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

asiassa täällä Uudellamaalla tehdään pisimpiä työmatkoja koko maassa. Vaikka edustaja Auton vaalipiirissä tavallaan etäisyydet ovat pitkiä, yleensä kuitenkin asutaan lähempänä työpaikkaa.

Tällähän nyttien hallitus koettaa pakottaa pienipalkkaisia ihmisiä kauemmas työpaikoista, kun asumistukea leikataan, ja se on kyllä kohtuuton asia. Ja samaan aikaan nyt sitten, kun kiristetään työmatkaliikkumisen verotusta... En tiedä kyllä, ei tämä ainakaan työmatkamyönteinen hallitus ole — päinvastoin. [Petri Honkonen: Ei todellakaan!] Ne, jotka tekevät työmatkoja myös julkisilla mutta keiden on täällä Uudellamaallakin pakko käyttää autoa, kyllä tässä teidän kokonaisuudessanne häviävät. [Petri Honkonen: Vapaa-ajomyönteinen hallitus!] — Niin, sanotaan näin kauniisti: torimunkki vähän halpenee, mutta työsäkäynti kallistuu, ja minusta tässä on kyllä aika väärä suunta teillä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuslain 79 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 49/2023 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 4/2023 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

22.29 Timo Suhonen sd: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksessä HE 49/2023 esitetään muutosta kalastuslain 79 §:ään. Kalastonhoitomaksun maksuvelvollisuus säädettäisiin 18—69-vuotiaille kalastajille, eli maksuvelvollisuuden yläikärajaa nostettaisiin nykyisestä 64 vuodesta 69 vuoteen.

SDP ei kannata tätä muutosta vaan katsoo, että olisi olemassa parempiakin keinoja nostaa kalastonhoitomaksukertymää ja saada lisää kalastajia maksamaan maksua. Näitä keinoja esittelemme tarkemmin vastalauseessa numero 1.

Esitän siis vastalauseen 1 mukaisesti, että laki hylätään ja eduskunta hyväksyy yhden lausuman, joka kuuluu: ”Hallitus käynnistää selvityksen kalastonhoitomaksujen keräämisen tehostamisesta ja muista maksukertymään liittyvistä vaihtoehtoista yläikärajan nostamisen sijaan.” — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Werning, olkaa hyvä.

22.30 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa nostaa kalastonhoitomaksun yläikärajaa nykyisestä 64 vuodesta 69 vuoteen. Muutos koskisi vasta lain voimaantulon jälkeen 65 vuotta täyttäviä. Hallitus arvioi, ettei tämä lisäkustannus vaikuta juurikaan heidän kalastusharrastukseensa, mutta ikärajoja on yritetty muuttaa aiemminkin, eivätkä perustelut ole juuri vakuuttavammiksi muuttuneet vuosien varrella.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Eduskunta on vuodesta 1996 lähtien selkeästi linjannut, että 65 vuotta täyttäneiden on tärkeää saada säilyttää tämä maksuvapaus, jotta kalastusharrastus kannustaa heitä ylläpitämään henkistä ja fyysistä hyvinvointia. Tämä linjaus on SDP:n mielestä paljon arvokkaampi kuin tavoitellut lisäeurot valtion kirstuun. Haluamme jatkossakin turvata 65 vuotta täyttäneille maksuttoman kalastusoikeuden, ja tästä syystä kannatankin edustaja Suhosen tekemiä esityksiä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 21 ja 47 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 21 ja 47 §:n muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 42/2023 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 42/2023 vp

Hallituksen esitys HE 87/2023 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 11/2023 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Werning, olkaa hyvä.

Keskustelu

22.31 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Kuntien asema on ollut suuressa muutoksessa sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palveluiden siirryttyä vuoden 23 alusta hyvinvointialueiden vastuulle. Kuntien suurimmat tehtäväkokonaisuudet ovat nyt varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa, liikunta- ja kulttuuripalveluissa, nuorisopalveluissa sekä elinvoiman vahvistamisessa. Uudessa tilanteessa on varmistettava sekä kuntien että hyvinvointialueiden rahoituspohja sekä turvattava niille mahdollisuus suoriutua lakisääteisistä tehtävistään.

Kuntien valtionosuuslaskelmat tuli lainsäädännön mukaisesti päivittää sen perusteella, mitkä olivat kuntien tilinpäätösten mukaiset sote- ja pelastuspalvelujen kustannukset sekä maksuunpannut verotulot vuonna 22. Hallituksen lokakuussa julkaistussa vuoden 24 talousarviossa pysyväksi valtionosuuksien vähennykseksi arvioitiin 224 miljoonaa. Nyt hiljattain päivitettyjen laskelmien mukaisesti pysyvä vähennys kuntien valtionosuuksiin kasvaa yhteensä 501 miljoonaan euroon. Valtionosuuksiin kohdistuva vähennys siis kaksinkertaistuu.

Puhemies! On kannatettavaa, että valtionosuusvähennystä lievennetään vuodelle 24 ja vuotta 23 koskeva jälkikäteinen valtionosuusvähennys siirretään tehtäväksi vuosien 24—25 sijasta vuosina 25—27. Vuoden 24 valtionosuuteen ehdotetaan tehtäväksi määräaikainen lisäys ja vuosien 25—27 valtionosuuteen vastaava vähennys. On erittäin tärkeää, että ensi vuoden aikana kuntien tilanteen helpottamiseksi etsitään aktiivisesti myös mahdollisia muita ratkaisukeinoja.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Ennakoimattoman suuret valtionosuuksien vähennykset alleviivaavat osaltaan sitä, että kuntien valtionosuusjärjestelmä ei vastaa kuntien muuttunutta tehtäväkenttää. Kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmä onkin uudistettava nopeasti mutta huolellisesti. Tähän työhön tulisi ottaa laajasti mukaan kaikki eduskuntapuolueet.

Puhemies! Kuntien talous on haastavassa asemassa valtionosuuksien vähentyessä sote-kustannuksien siirtolaskelmien tarkentuessa. Tästä syystä sosiaalidemokraattien mielestä kuntien valtionosuuslaskelmien tarkastuksen yhteydessä olisi kohtuullista, että valtionosuuksien indeksikorotuksen yhden prosenttiyksikön leikkauksesta luovuttaisiin. Sen vaikutus kunnille on vuonna 24 noin 24 miljoonaa euroa mutta nousee hallituskauden aikana noin 100 miljoonaan euroon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

22.34 **Petri Honkonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Mukava, kun kymmenen ja puolen tunnin odotuksen jälkeen pääsee puhumaan tästä asiasta, jota on koko päivän odottanut. [Vilhelm Junnila: Sitä on odotettu!] Hieno tunne. [Vasemmalta: Ota kaikki irti!]

Tässä käsittelyssä meillä on todellakin kuntien valtionosuuksista määrääminen seuraavalle vuodelle. Tässähan nyt hallitukselle pitää sikäli antaa kiitosta, että hallitus päätti kompensoida nämä tämän laskentamallin muutoksista johtuvat vähennykset nytten tulevalle vuodelle, mutta tässä, kuten edustaja Werningin puheenvuorossa edellä kuulumme, sitten vuosille 25, 26 ja 27 tulisivat merkittävät valtionosuuksien vähenemät. Nythän tässä on myöskin kyse laajemmasta asiasta kuin pelkästä rahasta, jolla ne palvelut järjestetään. Tässä on kyse siitä, mikä on valtion vastuu kunnille sen lakisääteisesti määräämien tehtävien rahoituksesta ja mikä on kunnan vastuu ja myöskin kyky sitten itse kunnallisverotuksen ja kiinteistöverotuksen kautta näistä tehtävistä vastata. Tämä suhde on nyt täysin vääristynyt, ja se tulee tulevaisuudessa korjata.

Nyt on paljon puhuttu sote-uudistuksesta, ja nämä muutoksethan ovat totta kai osittain seurausta sote-uudistuksesta, mutta on ollut aivan selvää kaikilla menneillä vaalikausilla, että sen jälkeen, kun sosiaali- ja terveystaloudelliset saadaan niin sanotusti laajemmille hartioille, kuntien rahoitusjärjestelmään ja ylipäätensä kuntien palvelujärjestelmään tulee tehdä uudistuksia, joilla tämä saatetaan kestäväälle tasolle. Tämä rahoitusjärjestelmä on nyt rikki valtionosuuksien osalta, myös kunnallisverotuksen osalta, ja siihen pitää ilman muuta tehdä muutoksia.

Meillähan on pieniä ja köyhiä kuntia, jotka maksavat tällä hetkellä valtiolle valtionosuutta takaisin. Vaikka ansiotuloverotuksen kunnallisveron osuuteen kohdistuu useita vähennyksiä, jotka sitten kompensoidaan kunnille valtionosuusjärjestelmän kautta, niin silti meillä on se tilanne, että monet kunnat eivät saa valtionosuutta tällä hetkellä ollenkaan vaan joutuvat päinvastoin maksamaan sitä valtiolle. Sen sijaan sellaiset vauraat kunnat kuin Kauniainen ja Espoo nauttivat hyvistä valtionosuuksista ja voivat jopa laskea kunnallisveroprosenttiaan. Sen lisäksi tietenkin, että pitää tämä koko järjestelmä uudelleen tarkastella, pitää käydä todellakin läpi tämä, mikä on kuntien oma vastuu, ja myöskin huomioida se, mikä on kuntien oma kyky niiden palvelujen rahoittamiseen, ja sitten myöskin se, miten näitä tuloja jatkossa tasataan erityyppisten kuntien välillä.

Arvoisa puhemies! Tältä pohjalta teen vastalauseen 2 mukaiset kuusi lausumaehdotusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

22.37 **Hanna Kosonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kannatan edustaja Honkosen tekemiä lausumaehdotuksia.

Kannatan myös tätä kuntien valtionosuusuudistuksen ajatusta, koska juuri niin kuin edustaja Honkonen sanoi, tilanne on kyllä kovin kummallinen, jos ajatellaan, että täällä Suomessa pitäisi pystyä tasa-arvoisesti koulutusta, peruskoulutusta, varhaiskasvatusta, järjestämään, ja nyt se nähdään, kuinka näissä kunnissa, joilla sosiaali- ja terveystoimet ovat olleet vuonna 2022 suuret, joudutaan jälleen karsimaan sitten myös näistä peruspalveluista, ja juuri niin kuin Honkonen sanoi, myös jopa maksamaan valtiolle takaisin, vaikka olisivat hyvinkin köyhiä kuntia. Tämä järjestelmä on todellakin rikki, ja toivottavasti hallitus, hyvä hallitus, rupeaa pikaisesti toimiin ja tekee tästä oikeudenmukaisemman.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

22.38 **Aki Lindén sd:** Arvoisa herra puhemies! Tulin tänne puhujakorokkeelle sen takia, että oletan, että se kolme minuuttia ehkä ei olisi ihan riittänyt tähän puheenvuoroon. Käyn tätä asiaa sen takia läpi, että tähän asiaan on liittynyt julkisuudessa niin paljon vääriä tulkintoja. Viittaan esimerkiksi siihen, että viime torstain kyselytunnilla kolme eri ministeriä vastasi suunnilleen sillä tavalla, että nämä valtionosuuden leikkauksethan johtuvat soteuudistuksesta.

Itselläni on ollut mahdollisuus valtiovarainvaliokunnan nykyisenä jäsenenä kuulla tästä asiasta valtiovarainministeriön korkeiden virkamiesten — muistikuvani mukaan ylijohtaja Järvikare ja apulaishallintopäällikkö Klimenko — näkemykset, ja he ovat myös vastanneet esittämiini kysymyksiin. Olen käynyt tästä myös keskustelua kunta- ja alueministeri Ikonen kanssa, ja viimeksi tänä aamuna, kun meillä oli valtiovarainministeri Purra valiokunnassa yhdessä budjettipäällikkö Niemelän kanssa, siinä ennen kokouksen alkua tästä kävimme lyhyen keskustelun.

Tässä asiassahan nyt meillä on käsitellyssä hallintovaliokunnan mietintö, johon liittyy kaksi eri lakiesitystä: hallituksen esitys 43, joka on kuntien peruspalvelujen valtionosuuden leikkaus, ja sitten uuteen tilanteeseen, tähän niin sanottuun kuntatalouden mustaan perjantaihin, liittyvä hallituksen esitys 87. Nyt nimenomaan puhun tästä jälkimmäisestä.

Täytyy sanoa, että tämä on numerollisesti todella monimutkainen asia. Sitä kuvaa erittäin hyvin tässä hallituksen esityksessä 87, siis tässä jälkimmäisessä, oleva taulukko, jossa esitetään neljä eri vaihetta. Ensinnäkin siinä kerrotaan, mitä vähennyksiä kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen olisi tullut ihan alkuperäisessä talousarviossa, joka meille annettiin lokakuun alussa, taulukkomuodossa ne on siellä kuvattu. Sen jälkeen siinä on toinen vaihe, kun niitä äsken mainittuja tarkistettiin 10. päivä lokakuuta. Sen jälkeen siinä on kolmas vaihe, jossa ovat nämä uudet vähennykset, ja sitten neljäs vaihe, jossa on kompensoitu eli tehty tämä myönteinen kuntia helpottava ratkaisu. Kaikki nämä ovat siinä yhdessä taulukossa.

Itse en nyt lähde käymään mitään numerosulkeisia tässä läpi, mutta haluan esittää sen tulkintani, joka käy ilmi ymmärtääkseni alkuperäisestä hallituksen esityksestäkin ja kaikesta muusta materiaalista. Tässä on kysymys pohjimmiltaan siitä, että kuntien verotulot olivat vuonna 22 merkittävästi pienemmät kuin ennakoarvio oli. Kun tämä tieto saatiin, sillä oli vaikutusta sitten vuoteen 23 ja vuoteen 24. Mutta samalla saatiin myös tarkennettu tieto siitä, mikä vuonna 22 oli oikeasti kuntien menojen jakautuma sosiaali- ja terveyspalveluiden ja muiden kuntien peruspalveluiden kesken. Ja tämä on nimenomaan se

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

tärkeä asia, että kun sanotaan, että tämä johtui sote-uudistuksesta, niin jos meillä ei olisi sote-uudistusta ollut, koko tämä vähennys olisi mennyt sinne kuntien valtionosuuksien vähennyksiin. Mutta kun tässä samalla tehtiin — huom. vuoden 22 tietojen perusteella, jolloin kunnat vastasivat sote-palveluista — tilien taseaus sote-palveluiden ja muiden peruspalveluiden kesken ja kun nyt vuonna 23 ja tästä eteenpäin valtio vastaa sitten sote-rahoituksesta, niin sitten tämä vuoden 22 tilanne siirrettiin tähän uuteen tilanteeseen, ja siitä seurasi mielenkiintoinen tilanne. Siitä seurasi se, että koska itse asiassa vuonna 22 kunnat käyttivät sote-palveluihin enemmän rahaa kuin oli ennakoon oletettu, näin ollen myös vuodesta 23 alkaen hyvinvointialueiden saanto tuli suhteessa suuremmaksi ja kunnille jäävien peruspalveluiden osuus jäi pienemmäksi.

Nyt on mielenkiintoista se, että tämä helpotus tehtiin sinne kuntien peruspalveluihin, ja se on ihan oikein, koska se oli niin merkittävä leikkaus siellä. Mutta on jäänyt huomaamatta, että se leikkaushan oli myös hyvinvointialueiden rahoituksessa. Tässä täydentävässä budjettiehdotuksessa otetaan tällä perusteella pois 39 miljoonaa euroa hyvinvointialueiden rahoituksesta. Se on tietysti pieni poisotto 25 miljardin kokonaisuudessa. Mutta kun kysyin tätä kunta- ja alueministeri Ikoselta, mistä tämä johtuu, että sitä ei kompensoitu, niin hänen vastauksensa oli, että en tiedä. No, olettaisin itse, että se johtui varmasti siitä, että se oli suhteellisesti kuitenkin niin pieni leikkaus sieltä.

Näin ollen haluan tässä, ja nyt olen sen omalta osaltani mielestäni tehnyt, osoittaa, että tämä perustui nimenomaan vuoden 22 tilanteeseen, ja sen vaikutukset ulottuvat siitä sitten 23:n, 24:n ja 25:n tilanteeseen, ja tämä on nimenomaan olennaista tässä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 37/2023 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 12/2023 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Kosonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

22.44 **Hanna Kosonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Esitys nostaa väkevien alkoholijuomien ja viinien veroja, ja yhteisvaikutus niistä on 40 miljoonaa euroa. Veronkorotuksen ulkopuolelle jäävät kuitenkin saatavuudeltaan laajimmin ja eniten käytetyt alkoholituotteet. Tässä samassa esityksessä on oluen veronalennus, joka on 25 miljoonan euron arvoisen. Tämä esitys nostaa tietysti kilpailuasetaama siinä mielessä, että oluen kilpailuasetaama paranee, ja yhteensä tässä verokertymä suurenee, mutta siltikin tätä esitystä on vaikea ymmärtää, hyvin monelta kannalta.

Jos ajatellaan tätä oluen veronalennusta, 25:tä miljoonaa euroa, mitä muuta se tarkoittaa. Kun hallitus puhuu paljon siitä, ettei ole vaihtoehtoja, että on vain pakko tehdä näin,

niin tämä on yksi asia, minkä kohdalla on kyllä helppo kysyä, minkä takia on pakko alen-
taa oluen verotusta. [Tuomas Kettunen: Hyvä kysymys!] Minkä takia kaljaa on pakko saa-
da neljä senttiä per tölkki halvemmalla kaupasta? En pysty ymmärtämään. Jos verrataan
esimerkiksi ihan taloudellisesti, kun hallituksella talous on kaikkien valintojen takana, näi-
tä valintoja, niin 25 miljoonaa on esimerkiksi koko vapaan sivistystyön leikkaus, joka oli
kuulemma pakko tehdä. Se tarkoittaa siis kansanopistojen, kansalaisopistojen, urheiluopis-
tojen, opintokeskusten ja kesäyliopistojen leikkausta. Tämä tarkoittaa valtavaa määrää vä-
hemmän liikkumista. Esimerkiksi urheiluopistojen osalta heidän vapaan sivistyksen työs-
sään on puolet lasten ja nuorten liikuttamista — puolet lasten ja nuorten liikuttamista. Siitä
leikataan. Kesäyliopistot ovat monille täydennyskoulutusta, mielen hyvinvointia ja ylläpi-
toa, samoin kuin kansanopistojen ja kansalaisopistojen toiminta, puhumattakaan maahan-
muuttajien kotoutumisesta ja muista palveluista. Tämä vapaan sivistystyön leikkaushan tu-
lee vähentämään varmasti näitä toimijoita kentältä, ja se taas vähentää sitä tarjontaa. Tämä
25 miljoonaa euroa tarkoittaa myös vaikkapa nyt puolta terveydenhuollon asiakasmaksu-
jen korotuksesta, joka on tulossa hallituksen päätöksellä myöhemmin. Eli valtion velkaan-
tumisen suhteen tämä on huono päätös.

Sitten jos mennään näihin terveysvaikutuksiin, arvoisa puhemies. Kymmenen prosent-
tia väestöstä käyttää puolet Suomen alkoholista, ja tämä tarkoittaa, että kun näin pieni osa
käyttää niin paljon, niin myös ongelmat kasautuvat tälle joukkioille. Alkoholityyppi ei si-
nänsä ole ongelma vaan käyttömäärä, ja juuri olutta on erittäin helposti saatavissa kaikista
kaupoista, ja sen menekkiä tässä nyt edistetään. On pakko tämän yhteydessä mainita, että
alkoholilla on tietenkin kertakäytön akuutteja haittoja, mutta sitten jatkuvan käytön kroo-
niset haitat ovat varmasti niitä, joista se suurin summa ja kuluerä tulee — tämä tietenkin
terveyspuolella. Sitten sosiaalisella puolella alkoholin liikakäyttö vaikuttaa koko lähipii-
riin riitojen, taloudellisten ongelmien, työelämän ongelmien, pahoinpitelyjen ja muiden
kautta. Erityisesti haluan nostaa esiin lapset ja heidän laiminlyöntinsä. Moni vanhempi
käyttää liikaa alkoholia. Se lisää lastensuojelutapauksia ja yleensäkin lasten turvattu-
utta ja epävarmuutta tulevasta: miten heidän silloin käy ja kuinka he jaksavat laiminlyödyn
lapsuuden jälkeen sitten elää elämäänsä.

Ja vielä näitä lukuja, kun talouteen hallituksen moni aihe kiertyy: Alkoholismin välittö-
mät kustannukset ovat 870 miljoonaa, joista 664 miljoonaa noissa vuoden 2016 luvuissa
oli julkisen sektorin maksettavana — siis 664 miljoonaa euroa. Eli alkoholihaitoille olisi
tehtävä joka tapauksessa Suomessa jotakin. Sairauspoissaoloissa työpaikoilta se kulu oli
940 miljoonaa vuoden 2012 tasolla. Tämän uudempia lukuja en tähän löytänyt, mutta var-
masti voidaan olettaa, että eivät nämä kustannukset ainakaan ole vähentyneet. Siltikin tämä
hallitus on valmis siihen, että kaupasta saa neljä senttiä halvemmalla kaljaa ja 25 miljo-
onaa euroa vähemmän tulee valtion kassaan rahaa. En vain kerta kaikkiaan pysty ymmärtä-
mään. Tämä ei ole mikään pakko, tämä on hallituksen valinta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

22.51 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen tärkein, kantava teema
on se, että laitamme Suomen talouden kuntoon, sekä laitamme kuntoon Suomen julkisen
talouden että ennen kaikkea parannamme kansantalouden kantokykyä. On selvää, että kun
tavoite on näin kunnianhimoinen, tätä politiikkaa on tehtävä ihan kaikilla eri politiikkalo-
koilla systemaattisesti.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Tässä alkoholiveron kokonaisuudessa on kyse myös rakenneuudistuksesta. Samalla kun alkoholiverotusta kiristetään, jotta se osaltaan mahdollistaa sitten taas sitä, että voidaan kotitalouksien ostovoimaa lisätä ja työnteon kannustimia lisätä ihmisten verotusta keventämällä työn tekemisen verotuksen kevennyksellä, niin samalla alkoholiverotuksen sisäistä painopistettä muutetaan niin, että verotetaan enemmän väkevämpiä ja pääasiassa ulkomailta Suomeen tuotavia alkoholijuomia ja verotetaan vähemmän kotimaassa tuotettuja miedompia alkoholijuomia. Suomalainen panimoteollisuus aina sinne viljelijään asti, joka tuottaa ne lähtöraaka-aineet, varmasti ymmärtää sen, että kotimaassa käytetty euro kotimaassa valmistettuun tuotteeseen tuo enemmän työtä Suomeen, kun sitten alkoholia ulkomailta tänne tuotaessa euro karkaa maailmalle.

Kuten edustaja Kosonenkin hyvin omassa puheenvuorossaan toi esille, on selvää, että alkoholista on valtavia sekä kansanterveydellisiä että sosiaalisia haittoja. Kun tosiaan ollaan tilanteessa, jota Kosonenkin kuvasi, kuinka 10 prosenttia alkoholin kuluttajista kuluttaa puolet kaikesta kulutetusta alkoholista, niin on selvää, että näille ihmisille alkoholin käyttö tuo ongelmia. Mutta on myös samalla totta, että näille ihmisille alkoholi olisi ongelma riippumatta siitä, mikä sen yksittäisen oluttölkin hinta on. Ja sen vuoksi taas sille laajemmalle suomalaisen oluen ystäväjoukolle tämä uudistus on tervetullut. Se suuntaa suomalaisten ostovoimaa nimenomaan kotimaisiin hyödykkeisiin, kotimaisen alkutuotannon pohjalta alkunsa saaviin arvoketjuihin. Tässä mielessä tämä hallituksen rakenneuudistus siis, kun se kiristää alkoholin verotusta ja sitä kautta pyrkii vähentämään niitä alkoholin haittoja, kuitenkin sitten pyrkii sitä alkoholiin käytettyä ostovoimaa suuntaamaan tavalla, joka toisi mahdollisimman paljon työtä ja toimeentuloa Suomeen ja siten loisi kaikkein eniten kokonaishyvintä maallemme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

22.54 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Ihan ensimmäiseksi täytyy kyllä kiittää edustaja Kososta ansiokkaasta puheenvuorosta ja myös todeta se, että kyllä tämä on hallituksen valinta — tämä on hallituksen arvovalinta. Sitä on kyllä hieman vaikeaa ymmärtää tässä tilanteessa, [Vilhelm Junnila: Alkutuottajan etu!] kun nyt lasketaan hallituspuolueitten toimesta olutvero, niin että valtion kassaan se tekee sen 25 miljoonan euron loven vuositason. Siellä kaupan hyllyllä se oluttölkin hinta laskee sen neljä senttiä. Minäkin oluen ystävä ja myös pienpanimoita kannattavana kansanedustajana kysyn vain, että jos näiltä yrittäjiltä kysyy, kumpi arvovalinta tehdään, se, että neljä senttiä laskee sen oluttölkin hinta, vai se, että uimahallissa, jäähallissa tai kuntosalilla käyminen tulee maksamaan entistä enemmän, koska hallitushan on nytten liikuntapalveluitten arvonnäkövero nostamassa vielä tämän hallituskauden aikana... Nyt kysytään arvovalintaa, otetaanko se sieltä oluttölkin hinnasta vai siitä, että ihmisten liikkuminen tulee maksamaan vielä tällä hallituskaudella enemmän. Tämän kysymyksen minä esitän, ja sen esittää moni muukin suomalainen.

Olisin sen kysymyksen esittänyt myös kristillisdemokraateille, jotka ovat näköjään tämän hallituksen äänetön yhtiökumppani. Heitä taitaa edelleenkin hävettää niin paljon, että tästä asiasta ei ole käytetty heidän toimestaan yhtään puheenvuoroa. Myöskään asumistuen leikkauksista, kun niistä on käyty pitkiä keskusteluja tässä salissa näitten päivien aikana, kristillisdemokraatit eivät ole käyttäneet yhtäkään puheenvuoroa. Vaikuttaa siltä, että he ovat ottaneet tämän teidän arvovalintanne äänettömänä yhtiömiehenä, hyväksyneet

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

sen, että 25 miljoonaa valtion kassasta kevenee tämän olutveron myötä, ja se on todellakin laiha lohtu monelle suomalaiselle, varsinkin vähävaraiselle suomalaiselle. Kyllä näin joulun alla — vaikkakin se jouluolutkin on hyvää, niin siltikin — minä ihmettelen, miksi tämä hallitus tekee tällaisen päätöksen. Keskusta jättäisi olutveron nykyiselle tasolle, se vahvistaisi valtiontaloutta 25 miljoonaa euroa.

Ja ennen kaikkea me emme tule kannattamaan tämän olutveron lisäksi myöskään Turun tunnin juna -hanketta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

22.57 Jussi Saramo vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä poikkeuksellisesti pitää kiittää useita edellisiä puhujia. Sekä edustaja Kosonen että Autto, vaikka olivat hyvin eri linjoilla, nostivat tärkeitä pointteja esiin, ja tässä sitten vielä edustaja Kettunen päätyi aika samantyyppiseen näkemykseen kuin itselläni on — toki jouluolut ei mielestäni yleensä ole kovin hyvää.

On todettava, että on hyvä ratkaisu se, että emme verotuksessa enää suosisi väkeviä ja ulkomailla tuotettuja alkoholijuomia, koska sehän on kieltämättä ollut aika kummallinen osa suomalaista verotusta, että me olemme suosineet niitä enemmän haitallisia juomia. Ja vaikka tässä edustaja Kosonen aivan hyvin sanoi, että olennaista on alkoholimäärä, niin nimenomaan suhteessa siihen alkoholimäärään me olemme suosineet näitä ulkomaisia, vahvempia tuotteita. Nyt on hyvä, että olutta miedompana ja kotimaisena sitten kohdellaan tasa-arvoisemmin. Mutta en minäkään ymmärrä, miksi sen oluen verotusta oli pakko laskea. Tietysti tässä nyt väkisin ajattelee, kun tässä tänään on kuunnellut, että sitä lasketaan vielä selvästi enemmän kuin tätä bensaveroa, että ehkä se on nyt sitten se hallituksen linjaus. Mutta hyvä puoli on se, että tämä tasoittuu. Huono puoli on se, että tässä tilanteessa, jossa kiristetään lääkkeiden verotusta — onhan se nyt vähän erikoista — samaan aikaan sitten pitää oluen verotusta laskea. Onneksi se on kuitenkin tässä isossa kokonaisuudessa lopulta aika pieni osa.

Kyllähän se kaikkein suurin pommi on se, mistä vähiten puhutaan, eli se 700 miljoonaa, jonka te annatte yrityksille yllättävänä lottovoittona, jolla rahalla olisi saatu kuitattua kaikki nämä leikkaukset, joita te olette nyt tehneet ja jotka tulevat kyllä koskemaan suomalaisiin perheisiin ja tavallisiin ihmisiin aika kovasti.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esityksen HE 37/2023 vp sisältävän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 81/2023 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 2/2023 vp

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 81/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastuslain 104 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 85/2023 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2023 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 85/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi verkon välityspalvelujen valvonnasta ja eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 70/2023 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 9/2023 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 70/2023 vp sisältyvät 1.—6. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle nuorten liikkuvuudesta Kanadan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 83/2023 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 4/2023 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 23. asia. Ensin päätetään työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön TyVM 4/2023 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 83/2023 vp tarkoitetun sopimuksen. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 83/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Sopimuksen ainoa ja lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

24. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Euroopan unionin hiilirajamekanismia koskevan asetuksen toimeenpanosta ja Tullin hallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 52/2023 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2023 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 52/2023 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

25. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi alusliikennepalvelulain, alusturvallisuuden valvonnasta annetun lain ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 84/2023 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 10/2023 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 25. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Autto, olkaa hyvä.

Keskustelu

23.03 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kun tässä on illan mittaan ollut useampi hieman poleeminenkin keskustelu, niin on ehkä mukava päättää ilta tällaiseen laajaan yksimielisyyteen, joka meillä, uskon, vallitsee tästä kyseisen mietinnön hyväksymisestä. Olemme jo toisessa käsittelyssä. Tätä lain sisältöähän aiemmin kävimme yhdessä läpi ja päädyimme siihen, että mietinnön mukaisena on hyvä asiassa edetä.

Tosiaan liikenne- ja viestintävaliokunnassa perehdyimme hallituksen esitykseen ja totesimme, että se on hyvä. Nämä alusliikennepalvelut ovat tietysti Suomen kannalta sillä tavoin merkittävä asia, että ulkomaan tavaraviennistämme ja -tuonnistamme yli 90 prosenttia kulkee meriteitse. Tosiaan sitten on aivan oma keskustelun paikkansa, millä tavoin tämä tosiasia pitää tässä geopoliittisessa tilanteessa ottaa huoltovarmuuden näkökulmasta huomioon ja miten pyrkiä varmistamaan, että meillä myös riittävät maayhteydet saadaan rakentumaan niin, että Ruotsin kautta Eurooppaan tai Norjan kautta Jäämerelle ja sieltä muualle vapaaseen maailmaan on yhteydet. Se on aivan oma tarinansa.

Tosiaan tämä alusliikennepalvelulainsäädäntö on siitä tärkeää, että nyt tosiaan tällä voimaan pantavalla EU-lainsäädännöllä pystytään sitten siirtymään tällaiseen yhtenäiseen eurooppalaiseen palveluympäristöön, ja se on myös Suomen kannalta olennaista. Merenkulkuunhan liittyy useampia erilaisia lainsäädäntöjä. Olemme hiljattain uudistaneet tätä luotsaukseen liittyvää lainsäädäntöä, ja nyt sitten näiden erilaisten etäämmällä merellä tapahtuvien liikenteenohjaukseen liittyvien palveluitten lainsäädäntö yhtenäistetään ja nämä palvelut tulevat tämän yhden alusliikennepalvelulain alle.

Eli eduskunta voi hyvillä mielin tämän hyväksyä. Tämä on tärkeä hallituksen esitys.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 84/2023 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

26. Hallituksen esitys eduskunnalle suurten konsernien vähimmäisveroa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 77/2023 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 13/2023 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 77/2023 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

27. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi mielenterveyslain ja hallinto-oikeuslain 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 14/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 15/2023 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 14/2023 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

28. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain sekä varhaiskasvatuslain 6 ja 60 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 56/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 12/2023 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 28. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Perholehto poissa, edustaja Forsgrén poissa, edustaja Berg poissa. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

Keskustelu

23.08 **Fatim Diarra vihr:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kävimme kovaa debattia tästä asiasta edellisellä kerralla, mutta nyt voin tuoda semmoisen ilouutisen kuitenkin Helsingin

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

vaalipiirin edustajille, että Helsingissä päästiin sopuun valtuustoryhmien kanssa siitä, että Helsingissä ei tulla ottamaan käyttöön tätä hallituksen tekemää kahden vuoden leikkuria lastensuojelun jälkihuoltoon vaan Helsingissä nämä nuoret tulevat saamaan edelleen samat palvelut.

Toivon, että myös muissa vaalipiireissä käydään keskustelua siitä, voidaanko toimia sillä tavalla, ettei nuoria tulla jättämään vaille palveluita siinä vaiheessa, kun niitä tarvitaan. Tämä on todella inhottava tilanne ja asettaa siis nuoret täysin eriarvoiseen tilaan Suomen alueella. Toivonkin, että myös muissa vaalipiireissä käydään keskustelua siitä, voidaanko näitä hyvinvointivaltiota rikki repiviä päätöksiä poistaa sitten hyvinvointialueiden tasolla. — Kiitos, arvon herra puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

23.09 Jussi Saramo vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Itsekin pidän tämän lyhyenä tähän aikaan yöstä. — Tiedetään, että monet nuoret, jotka ovat mahdollisesti huostaanotettuina jääneet paljon elämässään vaille tukea, tarvitsisivat vielä aikuistuttuaan sellaista normaalia tukea, mitä perheissään saadaan, mutta koska nyt lakia aiotaan heikentää, niin siinä moni sitten jää aika heikkoon tilanteeseen semmoisessa kriittisessä elämänvaiheessa, jossa pienellä avulla voitaisiin saada paljon aikaan. Olen kyllä surullinen tästäkin muutoksesta.

Tässä edustaja Diarra kertoi Helsingistä hyviä uutisia. Ilmeisesti meillä Uudellamaalla eri... Meillä on tänään ollut Vantaan valtuuston kokous... Meillä on myös hyvinvointialueen kokous, ja meillä Vantaalla ja Keravalla — tässä meinaa seota sanoissa tähän aikaan illasta — tämä oikeus tullaan ilmeisesti kuitenkin viemään, mikä on kovin surullista. Mutta Länsi-Uudellamaalla se ehkä sitten saadaan. Tässä juuri näkyy se, että jopa tässä HUS-alueella tulee sitten erilaisia ratkaisuja, ja ei tämä kyllä pitkällä aikavälillä ole kestävä. Toivoisin, että lainsäädäntö varmistaisi sen, että jokainen nuori aikuinen saa tarvitsemansa tuen. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 56/2023 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

29. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 46/2023 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 3/2023 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 29. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Elo poissa, edustaja Perholehto poissa. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

Keskustelu

23.11 Fatim Diarra vihr: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tämä esitys on kirjallisuusvastainen sekä kirjailijavastainen. Tämä lakimuutos on malliesimerkki liian nopeasta ja huolimattomasta lainvalmistelusta: tehtiin vain kuuleminen eikä viitsitty järjestää edes kunnollista kuulemiskierrosta eri tahoille. Tämä lakimuutos voi tuntua pieneltä asialta ehkä hallitukselle, mutta kirjailijoille tämä on todella suuri ja epäoikeudenmukainen muutos. Tässä lakimuutoksessa on jätetty huomioimatta kirjailijoiden asema ja kirjailijoiden nykyinen tilanne ja heikot korvaukset. Nyt hallitus heikentää vielä edelleen kirjailijoiden asemaa. Mikäli laki olisi valmisteltu huolella eikä tämmöisellä hirveällä kiireellä, oltaisiin voitu varmistaa, että olisi päästy tasapainoisempaan lopputulokseen.

Lainauskorvauksia on maksettu tekijöille kompensaationa tulonmenetyksestä, ja äänikirjojen lukijoille, elikkä näille esittäville taiteilijoille, on maksettu sitten kertakorvaus siitä tehdystä työstä. Nyt kun myös nämä äänikirjan lukijat otetaan tämän tekijänoikeuden piiriin, se heikentää entisestään kirjailijoiden asemaa. Kirjailijat muutenkin ovat Suomessa usein hyvin pienituloisia, käyttävät merkittävän ajan sen kirjallisen tuotteen tekoon ja lukija kuitenkin pienemmän ajan. Tämä ei tarkoita sitä, että pitäisin äänikirjan lukijan työtä vähempiarvoisena, mutta suhteessa käytettyyn aikamäärään, siihen luovaan tuotteeseen, kysymys on kahdesta täysin eri asiasta. Tätä nyt ei oteta tässä huomioon, sillä tämä on valmisteltu niin valtavalla kiireellä, mikä on myös laajalti myönnettyä. Tämän takia toivon, että hallitus ehkä vielä pohtisi tätä jossain vaiheessa uudestaan tai tekisi lopulta sellaisen lopputuloksen, jossa aidosti huomioitaisiin kirjailijoiden tekemä laaja työ ja samaan aikaan ymmärrettäisiin se, että nämä ovat kaksi erilaista roolia.

Samalla tämä myös alleviivaa sitä, miten kirjallisuusvihamielinen tämä hallitus on. Kun ympäri muuta Eurooppaa alennetaan kirjojen arvonlisäveroa, tehdään kirjojen saavutettavuudesta helpompaa, niin meillä sitten hallitus päättää vielä nostaa kirjojen arvonlisäveroa. On tämä kyllä surullista. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

23.13 Markku Siponen kesk: Kiitos, arvoisa puhemies! Tähän tekijänoikeuslakiin kirjatavan korvausoikeuden on oltava oikeudenmukainen ja pitävästi perusteltavissa. Tälle uudelle edunsaajaryhmälle eli äänikirjan lukijoille esitetty korvausoikeus poikkeaa kirjastokäytön korvaamisen aiemmasta käytännöstä. Kirjallisuuden tekijät ja äänikirjan lukijat eivät ole keskenään samassa asemassa äänikirjan lukijoiden eritasoisen työpanoksen ja tästä johtuvan erilaisen tekijänoikeudellisen aseman sekä erilaisen ansaintamallin vuoksi. Uuden edunsaajaryhmän eli äänikirjan lukijoiden korvausoikeudelle ei ole esitetty pitäviä perusteluita, ja ministeriössä viime vaalikaudella tehdyssä e-aineistojen kirjastokäytön korvaamista koskevassa selvityksessä äänikirjojen lukijoita ei esitetty korvauksen piiriin. On kiistämättä selvää, että äänikirjan lukijalla on oma roolinsa äänikirjan valmistumisessa, mutta äänikirjan lukijan työpanos ei ole samaistettavissa kirjan kirjoittajan tai kääntäjän työpanokseen, sillä lukija ei osallistu sisällön tuottamiseen.

Olemme aiemmin kannattaneet tästä lakiehdotuksesta tehtyä vastalauseita, ja sinänsä nämä lausumaehdotukset, mitkä valiokunnassa tehtiin, ovat ihan kannatettavia. Mutta toivomme tosiaan, että hallitus ja hallituspuolueet vielä harkitsisivat tämän lain eteenpäin viemistä, koska täällä eduskuntakäsittelyn aikanakin on havaittu tässä suuria puutteita.

Pöytäkirja PTK 70/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

23.15 Jussi Saramo vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Lyhyesti totean vain sen, että on aika erikoista, että kun meillä on pitkäaikaisia käytäntöjä ja sitten nähdään ongelma, jota lähdetään korjaamaan, niin viime hetkellä — aivan kuin hetken mielijohteesta — kun rahaa onkin jäämässä vähän jotenkin laskelmista yli, niin tehdäänkin kokonaan tämmöinen uudellinen järjestely. Se tuntuu kyllä aika huonolta valmistelulta. Toivon, että jatkossa, kun tämmöisiä isompia muutoksia tehdään, niistä käydään huolellinen valmistelu. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 46/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset. Asian käsittely päättyi.

30. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Sotilasosaston asettaminen korkeaan valmiuteen osana Ranskan, Belgian ja Suomen muodostaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroa 1.1.–30.6.2024

Valtioneuvoston selonteko VNS 2/2023 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 6/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 12.12.2023 pidettävään täysistuntoon.

31. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 12.12.2023 klo 12.00. Täysistunto lopetettiin klo 23.17.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen